ॐ

श्रीमद्वाल्मीकिरामायणे

सुन्दरकाण्डः ॥

श्रीशिवकालीपुराभिजनेन भारद्वाजगोत्रोद्भवेन

श्रीवाञ्छेश्वरतनूजेन पञ्चापगेशार्येण

इतः पूर्वं संमुद्रितकोशस्थयुक्तायुक्तपाठभेदविमर्शपूर्वकं

सम्यक् संशोधितः स्थलविशेषेषु टिप्पणीभिः

समलंकृतश्च ॥

OM

SRI SUNDARAKANDA

OF

SRIMAD VALMIKIRAMAYANA

EDITED BY

V. PANCHAPAGESA AYYAR,

SENGALIPURAM :: :: TANJORE DT.

(Compared with various readings with selective notes and commentaries)

PRINTED AT

VAIDIKA VARDHINI PRESS, KUMBAKONAM.

Price] 1958. [Rs. 2-50.

॥ श्रीः ॥

PREFACE BY THE AUTHOR.

धर्मो विश्वस्य जगतः प्रतिष्ठा ...... तस्माद्धर्मं परमं वदन्ति ॥

(Mahanarayanopanishad).

It is Dharma that is the (creator and) sustainer of the Universe. Hence Dharma is said to be supreme. वेदोऽखिलो धर्ममूलम् *(Manu. sm. II–6)*. The Vedas are the sources of Dharma.

2. It is only with the view to make all learn with interest such Dharmas, as expounded by Vedas, and emancipate themselves, the great sage Valmiki composed the Holy Ramayana (which is the essence of Vedas) in delightful verses with Navarasas, tuning it with pleasant metres and rhymes worthy of being musically sung and pleasantly heard by all. While contemplating the means of publicising it, his disciples Kusa and Lava who were not only well versed in the Vedas but also in musical science gifted with melodious voice came and prostrated before him. The mighty Valmiki adopted them for propogating Vedic ideals through his Ramayana.

The truth praised by Yagnavalkya that those who possess skilled knowledge of musical metres and rhymes with suitable sound strokes would easily get into the path of salvation, can be appropriately remembered here.

वींणावादनतत्त्वज्ञः श्रुतिजातिविशारदः । ताळज्ञश्चाप्रयासेन मोक्षमार्गं नियच्छति ॥

(Y. sm. III–4–115).

3. It has been praised by one and all that the sweetness and depth of the sublimity of the ideas imbedded in Valmiki's work has no parallel in any other language or literature. The famous Tamil poet Kambar has rightly pointed out that Valmiki's words could not be appropriately substituted by any other. Even words of the same meaning would not suit there. This is the very cause of Valmiki being called the first and foremost poet and his work as आदिकाव्य first Kavya in poetic literature. This stands as a monumental proof of his divine work.

The Sargas in Ramayana.

4. It is said in Balakanda sarga 4–2 that the first six Kandas contain five hundred Sargas. It is also said in Utharakanda sarga 93–11 that

the sage Valmiki instructed Kusa and Lava to sing Ramayana at the rate of 20 sargas per day and they sung accordingly (vide sarga 94–16). In the Bombay editions adopting तिलक commentary, at the end of Yuddhakanda we have the colophon stating "पञ्चविंशेऽह्नि वर्तमानकथाप्रसङ्गः समाप्तः" (here ends the portion of the story recited by Kusa and Lava on the 25th day). As such, there could be only 500 sargas in the 6 Kandas excluding Uthara-kanda. But if we count the number of sargas in the same edition it comes to 534. In the South Indian editions there are 537 sargas the reason being that the three sargas 88–102–107 in Yuddhakanda are each divided into two in the latter editions.

5. Even though the commentaries that are prominent nowadays are based upon the excess number of sargas, viz. 534 or 537, they all the same condemn the addition to the number of sargas as follows:—

अमृतकतकम् :—

In the Kathaka commentary of the last sloka of the 37th sarga of Yuddhakanda it is stated that

"इमं श्लोकं वृथा प्रक्षिप्यात्र सर्गं विच्छन्दन्ति। एवमेव कुसृष्टितः ऋष्युक्तसर्गसंख्याभ्यधिक-दर्शनं जायते ॥"

"this sloka is unnecessarily introduced and sarga split. Thus unauthorised additions through erraneous logic have increased the sargas in the original work of the Rishi." In some more places also he points out that "अत्र सर्ग-विच्छेदो मूलेषु दृश्यते" "the splitting of sarga is found here." This means that he differs from it.

श्री गोविन्दराजीयम् :—

(a) Sri Govindaraja in his commentary of I–IV–2 accepts that the existence of the difference in the number of verses and sargas in current readings is after all naturally the result of the lapse of a number of chatur-yugas, thus:—

"यद्यप्याधुनिके पाठे श्लोकानां सर्गाणां च विपर्यासो दृश्यते, तथाऽपि बहुचतुर्युगान्तरितत्वेन विप्लवो युक्तः ॥"

After saying this, he follows only the number of sargas given in current editions.

(b) He proves with the necessary authorities, at the beginning of the 59th sarga of Kishkinda Kanda, that the five sargas 59th to 63rd are later additions. Still he includes them in his counting and commentary.

(c) After writing his commentary on आदित्यहृदयं (sarga 107 in Yuddhakanda) he says at the end "This sarga is not found in some editions. Udari (a commentator) has not dealt with this. In this sarga, contrary to the principle of omnipotence of Narayana, adopted from the beginning, the Sun god is declared here as omnipotent." From this he also seems to be in favour of its omission. However he has counted this sarga also.

तिलकम् :—

In the commentary on the 26th sloka of the 94th sarga of Utharakanda it is stated as follows :—

"यानि सोत्तराणि षट्काण्डानीहकृतानि तत्सर्गसंख्या पञ्चशतानीति । उपलभ्यमानसर्ग संख्याधिक्यं तु केषांचिदेकैकस्य द्विसर्गत्वकरणेन लेखकप्रमादात् । पञ्चसर्गशतानीति षट्काण्डसंख्या ॥"

Meaning :—Six kandas contain 500 sargas only. Extra sargas have come into play by the splitting of certain sargas into two (and) by writers' blunders.

It is clear from the above that all the commentators admit that there has been an increase in the number of sargas, as found in the original.

6. As one who has been conscientiously engaged in the study of Valmiki for the last fifty years, I had on several occasions felt that there have been additions and alterations in it in several places. But at the same time a diffidence about my capacity to change them also arose. Once while I was thinking whether I can try at least to re-edit Sundarakanda, I had good omens which Valmiki himself declared as auspicious in several places. Hence the present attempt to re-edit Sundarakanda.

SUNDARAKANDA.

7. This shines as a gem on the jewel of Ramayana. It is in this kanda the greatness of Anjaneya became known. It is in this Kanda that the seed of Dharma has been made to sprout to undermine Adharma. I had been feeling for a long time past that the sargas 7, 8, 28 and 59 did not suitably fit in with the adjacent sargas. Though I had been trying (at every time when I studied them) to find out possible explanations to justify their presence, yet, contradictions seemed to predominate. Quite in the same way had I been feeling that it would look better if the 28th sarga was deleted and the eight big slokas of the 29th sarga were added with that of similar metre at the end of sarga 27.

8. The religious study of the whole of Ramayana in nine days called नवाहपारायणम् and of the Sundarakanda at the rate of seven sargas per diem called सप्तसर्गपारायणम् as prescribed by our learned ancients is still being done by many of us.

Once it struck me that if the Sundarakanda had only 63 sargas, both the Navaha and Sapthasarga parayanas would become effective regarding Sundarakanda. Even here I had the good omens. In pursuance of this I engaged myself in search of authorities by means of consulting scholars and libraries.

9. Just at this time I happened to come across a copy of Vani Vilas Press Yuddhakanda part I edited by the late Professor P. P. S. Sastri, B. A. (Oxon), who was Professor of Sanskrit in the Presidency College, Curator of Govt. Oriental Mss. Library, Madras and also Compiler of Oriental Mss. Catalogue in the Tanjore Saraswati Mahal Library. In its introduction he had written the following :—

"It may also be noted that the division of Books I to VI into 500 cantos was already well known for several centuries. With regard to the Sundarakanda Sapthasargaparayana is resorted to for achieving one's desired end such as male progeny etc. All the popular printed editions divide the Sundarakanda into 68 sargas. But we find from Mss. "न" and "म" that sargas 1 to 3 formed part of the recital by Kusa and Lava on the 16th day and that the rest of Sundarakanda was recited in full on three days 17th, 18th and 19th days of the sacrifice. This gives us $3+20\times3=60$ or 63 sargas for the Sundarakanda. The recital at the rate of 7 sargas each day will enable the devotee to recite the whole of the Sundarakanda in 9 days and a nine-day recital either in respect of Sundarakanda or the whole Ramayana has always been considered to be highly efficacious. If the existing division of 68 sargas is persisted in, it will take all the 68 days to come to the day on which the recitation of a seventh chapter will coincide with the recital of the last chapter of the Sundarakanda."

This gave me an enthusiasm for further research.

10. As I could not find out, from his introduction, how the 63 sargas became 68, and as he was then extinct, I published a request in the "Hindu" of 23—10—55 for clarification on the point from the learned public. Only one reply forthcame to the following effect :—

"The key to the Sundarakanda Parayana in 16 days is given by "राघवो विजयं दद्यात्मम सीतापतिः प्रभुः" indicating that it is to be done in sixteen days in the order of 2, 4, 4, 4, 8, 1, 8, 1, 5, 5, 7, 6, 1, 6, 2, and 4 per day and thus the total comes to 68 sargas.........As Vedanta Desika has indicated.........the very name of the Kanda would indicate that it contains 68 sargas."

As against this there is also another sloka viz.,

"राघवस्यपदद्वन्द्वं दद्यादमितवैभवं"
2 4 4 1 1 8 4 4 8 1 8 5 6 4 4 4

This sloka also prescribes Parayana of 68 sargas in 16 days. But there is no identity in the number of sargas to be read per day. Hence I had to infer that the

two slokas and the corresponding presumptions about the method of Parayana were later inventions. At the same time I could not make out how the very name of the Kanda indicated the number 68. As per above method सुन्दर indicates only 287.

11. The Mss. "न" referred to by P. P. S. Sastri has been stated as "a palm-leaf manuscript in Grantha script dated 1787 A. D. belonging to Sriman Kodavasal Narasimhachariar, Tanjore Dt." I approached him. He said that he was not able to get return of the Mss. from the late Sastriar's family and also that he did not remember anything about its contents. My further search for those Mss. in various libraries also proved fruitless.

12. But I got in the Madras University Library the Lahore D. A. V. College edition of Sundarakanda with 100 sargas and an Italian edition with 95 sargas. In the Madras Government Oriental Library I had occasion to refer an edition of Ramayana by the Hon'ble Sir George Hiralo Barlow (Bart), Governor General etc. (He was Governor General of India in A. D. 1806). This was incomplete. Balakanda and a portion of Ayodhyakanda were only available. Balakanda consisted of only 64 sargas instead of 77 in current editions. Only 43 sargas of Ayodhyakanda were available. These are synonymous with 56 sargas in current editions. Thus 107 sargas of this edition have been increased to 133 in current editions. In the Tanjore Saraswati Mahal Library I got the Amritha Kathaka Commentary. Each of them helped in their own way to confirm my opinion about the increment of sargas in later editions.

13. Taking all these as indications of Divine consent and command I have herein edited and published Sundarakanda with 63 sargas. By adopting this, Sundarakanda can be completed once in nine days fulfilling both नवाह and सप्तसर्ग Parayana methods. The several Holy Navaratris prescribed throughout the year can be auspiciously utilised for the completion of Sundarakanda.

For being useful to those who believe in the existence of 68 sargas, all the 68 sargas are printed and consecutively numbered with the letters प्रा. सं. At the beginning of the sargas that are considered interpolations, the reasons and authorities for the same are being stated then and there (vide pp. 17–18, 53–55 and 112–113). Those who wish to recite all the 68 sargas in nine days may include in their recitation the interpolated sargas also coming within the seven sarga limit of this edition. It is my fervent desire that learned men should go through this edition and consult their own inner conscience and follow its dictates as ordained by the famous Kalidasa "सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु प्रमाणमन्तःकरणप्रवृत्तयः ॥"

OTHER FEATURES IN THIS EDITION.

14. (a) It is an accepted fact that a cultured knowledge of Sanskrit is essential for understanding and enjoying Srimad Valmiki Ramayana. For the convenience of those who have an ardent desire to study Ramayana but have not the necessary knowledge of Sanskrit, a gist of contents of each sarga, both in Sanskrit and Tamil, has been given at the top of every sarga, so that the mere Parayana may enable them to improve their knowledge of Sanskrit to some extent.

(b) Ramayana being considered to be an epic full of moral teachings at every stage, the verses which teach moral principles are marked thus ✻ and their meaning in Tamil given at the bottom of the concerned page.

(c) Portions which in my opinion have not been well explained in the noted commentaries have also been marked and explained in Sanskrit and Tamil according to my understanding at the respective pages.

(d) As a result of comparitive study of the various editions now in vogue, portions that are considered mere repetitions were deleted and expedient readings adopted. Nothing new that are not in other editions are inserted.

I wish to express my gratitude to Sahitya Siromani Pandit Sri S. V. Balakrishna Sastrigal who had been helping me from the beginning in the publication of this edition and also Sri M. A. V. Anantharama Sastrigal, Proprietor, Vaidika Vardhini Press, who took sincere interest in printing this.

Sengalipuram,
Tanjore Dt.
1—8—58.

V. Panchapagesa Ayyar.

ஆசிரியர் முகவுரை

தர்மோ விஶ்வஸ்ய ஜகத: ப்ரதிஷ்டா .... தஸ்மாத்தர்மம் பரமம் வதந்தி ॥

(மஹாநாராயணோபநிஷத்)

பொருள்—"தர்மத்திலே தான் உலகம் நிலை பெற்றிருக்கிறது .... ஆகையால் தர்மம் தான் எல்லாவற்றிலும் மேம்பட்டது எனப்படுகிறது." தர்மத்திற்கு ப்ரமாணம் வேதங்கள். (வேதோऽகிலோ தர்மமூலம் — மனு II-6).

2. வேதங்களில் கூறப்படும் தர்ம தத்வங்களை எல்லா மக்களும் இன்புற்றுக் கேட்டு அறிந்து நடந்து நற்கதியடைய வேண்டுமென்றே பகவான் வால்மீகிமஹர்ஷி, நவரஸங்களையும் பொருத்தி,ஸ்வரம், லயம் இவற்றுடனிணைத்து கானம் செய்யும் விதத்தில், வேத ஸாரமான ஸ்ரீமத் ராமாயணத்தை இயற்றினர். அதை, யாரைக் கொண்டு ப்ரசாரம் செய்வது என்று யோசித்திருக்கும் தருவாயில், ஸ்வர ஸம்பத்துடன் கூடியவர்களும், வேதங்களை நன்கு கற்றறிந்தவர்களுமான குசலவர்கள் அருகே வந்து வணங்கி நிற்க, வால்மீகியும் (வேதோபப்ரும்ஹணார்த்தாய) வேதார்த்தங்களை விளக்கிக் காட்ட வேண்டியதின் பொருட்டு அவர்களையே ஏற்றார்.

ச்ருதி, லயம் இவற்றில் தேர்ச்சி பெற்று ஸங்கீதத்திலீடுபட்டவர்களுக்கு மோக்ஷ மார்க்கம் லகுவில் கிட்டும் என்று யாஜ்ஞ்யவல்க்யஸ்ம்ருதி கூறுவது இங்கு குறிப்பிடத்தக்கது.

வீணாவாதனதத்த்வஜ்ஞ: ச்ருதிஜாதிவிஶாரத: ।
தாலஜ்ஞஶ்சாப்ரயாஸேன மோக்ஷமார்க்கம் நியச்சதி ॥ III-4-115

3. இனிமையிலும், அர்த்தபுஷ்டியிலும் வால்மீகியின் ஶைலிக்கு இணை, உலகத்தில் எப்பாஷையிலுமே யில்லையென்று அறிஞர்களால் போற்றப்படுகிறது. கவி கம்பரும், "வாங் கரும் பாத நான்கும் வகுத்த வான்மீகி" என்றார். வால்மீகியின் ச்லோகங்களில் ஒரு பாதத்தையோ அல்லது பதத்தையோ மறந்து, அல்லது எடுத்து அதே பொருளுள்ள வேறு ஒன்றைப் புகுத்தினால் அது பொருந்தாது என்பது இதன் பொருள். ராமாயணமே ஆதி காவ்யம்! வால்மீகியே ஆதி கவி! இவைகளே ராமாயணத்தின் தெய்வீகத்தன்மைக்குப் போதிய சான்றாகும்.

ராமாயண ஸர்க்கங்கள்

4. 500 ஸர்க்கங்கள் கொண்ட 6 காண்டங்களை வால்மீகி மஹர்ஷி இயற்றியதாக பாலகாண்டத்தில் கூறப்பட்டிருக்கிறது (I-4-2). உத்தரகாண்டம் 93-94 ஸர்க்கங்களில், தினம் 20 ஸர்க்கங்கள் வீதம் கானம் செய்யும்படி குசலவர்களை வால்மீகி உத்தரவிட்டு அவர்களும் அப்படியே செய்து வந்ததாகக் கூறப்பட்டிருக்கிறது. தற்போதைய பம்பாய் ப்ரதிகளின் 6-வது யுத்தகாண்ட முடிவில், பஞ்சவிம்ஶேஹ்நி ததா கதாப்ரஸங்க: ஸமாப்த: "இருபத்தைந்தாவது நாள் கதை முடிவுற்றது" என்று வரையப்பட்டிருக்கிறது. இதன்படி $20 \times 25 = 500$ ஸர்க்கங்கள் தானிருக்கவேண்டும். ஆனால் அதே பதிப்புகளிலேயே 6 காண்ட ஸர்க்கங்களையும் கூட்டினால் 534 ஆகிறது. தென்னிந்தியப் பதிப்புகளில் 537 ஸர்க்கங்களிருக்கின்றன. காரணம், யுத்தகாண்டத்திய 88-102-107 இம்மூன்று ஸர்க்கங்களும் பிரதியதில் 6 ஸர்க்கங்களாக்கப் பட்டிருக்கின்றன.

5. தற்காலம் ப்ரபலமாகவிருக்கும் வ்யாக்யானங்களெல்லாம் இந்த அதிகப்படி ஸர்க்கக் கணக்கிலேயே யிருந்த போதிலும், இந்த அதிகப்படியை கீழே கண்டபடி கண்டிக்கவும் செய்கின்றன.

கதககൃத்—

யுத்தகாண்டம் 37-வது ஸர்க்கம் கடைசி ச்லோகத்தின் கீழ் பின் வருமாறு காணப்படுகிறது:—

„இமம் ச்லோகம் யதா ப்ரக்ஷிப்யாக்ருத்ய ஸர்கம் விச்சிந்தந்தி । அனயைவ குயுக்த்யா ருஷிண: ப்ரோக்தஸர்கஸங்க்யாயா அதிகஸர்கஸங்க்யா ஜாயதே ॥"

பொருள்— "வீணுக இந்த ச்லோகத்தைப் புகுத்தி ஸர்க்கத்தைப் பிரிக்கிருர்கள். இம்மாதிரி குயுக்தியாலேயே ருஷியால் சொல்லப்பட்ட ஸர்க்கங்களைக் காட்டிலும் அதிகம் உண்டாய் விடுகின்றது." இன்னும் சிலவிடங்களில் „அத்ர ஸர்கவிச்சேதோ கோசேஷு ந த்ருச்யதே" என்று குறிப்பிட்டு, தன் கருத்து அதற்கு மாறுபட்டது என்பதை ஸூசிப்பிக்கிருர்.

ஸ்ரீ கோவிந்தராஜீயம்—

(1) பாலகாண்டம் 4-2 வ்யாக்யானத்தில், முதலில் இந்த அதிகப்படிக்கு பின் கண்டபடி ஸரியான காரணம் கூறுகிருர்:—

„யத்யப்யாதுநிகே பாடே ச்லோகானாம் ஸர்காணாம் ச விபர்யாஸோ த்ருச்யதே, ததாபி பஹுசதுர்யுகாதிக்ரமேண விப்லவோ யுக்த: ॥"

பொருள்— " தற்கால பாடத்தில் ச்லோகங்களிலும், ஸர்க்கங்களிலும் வித்யாஸம் காணப்படுகிறது. அநேக சதுர்யுகங்களாய் விட்டதால் இம்மாறுதல் ஸஹஜமே."

இதைச் சொல்லிவிட்டுப் பிறகும், காணப்படுகிறபடியே கணக்கிட்டுக் கொள்கிருர்.

(2) கிஷ்கிந்தாகாண்டம் 59-வது ஸர்க்க ஆரம்பத்தில் 59 முதல் 63 முடிய 5 ஸர்க்கங்கள் ப்ரக்ஷிப்தங்களென்று ஆதாரங்களுடன் கூறிவிட்டு, பிறகு வ்யாக்யானமும் செய்து கணக்கிலும் சேர்த்துக் கொண்டிருக்கிருர்.

(3) யுத்தகாண்டம் ஆதித்யஹ்ருதய ஸர்க்கம் 107. (பம்பாய் பதிப்பில் 105). இதற்கு வ்யாக்யானம் எழுதிவிட்டுக் கடைசியில் „இந்த ஸர்க்கம் சில புஸ்தகங்களிலில்லை. உடையவர் இதற்கு வ்யாக்யானம் செய்யவில்லை. ஆரம்ப முதல் சொல்லப்பட்ட நாராயணபரத்வத்திற்கு விரோதமாய் இங்கு ஸூர்யபரத்வம் காணப்படுகிறது" என்று கூறி அது ப்ரக்ஷிப்தமென்ற தன் கருத்தை வெளியிடுகிருர். இருந்தாலும் அதையும் ஸர்க்கக் கணக்கில் சேர்த்துக் கொண்டிருக்கிருர்.

திலகக்ருத்—

உத்தரகாண்டம் 94-26 வ்யாக்யானத்தில் கூறுவதாவது:—

„யானி பௌத்தராணி ஷட்காண்டானீஹக்ருதானி தத்ஸர்கஸங்க்யா பஞ்சசதானீதி । உபஸம்ஹாரஸர்க ஸங்க்யாயிக்யம் து கேஷாஞ்சித்கேசித் கோசேஷு த்விஸர்காதிக்யப்ரணேன ஸர்வகோசாதர்சா: । பஞ்சஸர்கசதானீதி ஷட்காண்டஸங்க்யா ॥"

பொருள்—"6 காண்டங்களிலும் 500 ஸர்க்கங்கள் தான். சில ஸர்க்கங்களை இரண்டு இரண்டாகப் பிரித்து அதிகப்படி ஸர்க்கங்கள் உண்டாக்கப்பட்டிருக்கின்றன."

இப்படியாக மூலத்தில் கூறப்பட்ட ஸர்க்கங்கள் பின்னால் அதிகப்படியாக்கப்பட்டிருப்பதாக எல்லோருமே ஒப்புக்கொள்கிறார்கள்.

6. சென்ற ஐம்பது வருஷங்களுக்கு மேலாக வால்மீகியின் சைலியிலீடுபட்ட எனக்குப் பலவிடங்களில் ப்ரக்ஷிப்தங்களும் மாற்றங்களும் இருப்பதாகத் தோன்றி வந்தன. ஆயினும் அவற்றை மாற்றி யமைக்க நான் யார்? என்ற எண்ணமும் கூடவே தொடர்ந்தது. ஒரு ஸமயம் ஸுந்தரகாண்டத்தை மட்டுமாவது மாற்றியமைக்க முயற்சிக்கலாமாவென்று என் அந்தக்கரணத்திலுதிக்கவே வால்மீகி ப்ரமாணமாகக் கொண்ட தெய்வீக சுபநிமித்தங்களுதித்தன.

ஸுந்தரகாண்டம்

7. இது ஸ்ரீமத் ராமாயணமென்ற ஆபரணத்தின் ரத்நம் போன்றது. ஆஞ்சநேயர் காக்ஷியளிக்கும் காண்டம். அதர்மத்தை யழித்து தர்மத்தை நிலை நாட்ட விதைபோட்டு வளர்க்கும் காண்டம். இதில் 7, 8, 28, 59 ஸர்க்கங்கள் பொருந்தவில்லையென்று வெகு காலமாகவே எனக்குத் தோன்றி வந்தது. படிக்கும்போது ஒவ்வொரு ஸமயமும் என்ன ஸமாதானம் கற்பனை செய்துகொண்ட போதிலும், அவைகளின் முறண்பாடே முன் நின்றது. இது போன்று 28-வது ஸர்க்கத்தை எடுத்துவிட்டு 29-வது ஸர்க்கத்தின் 8 பெரிய ச்லோகங்களையும், 27-வது ஸர்க்கக் கடைசியிலுள்ள பெரிய ச்லோகத்துடன் சேர்த்துவிடுவது பொருந்துமென்று தோன்றியதுமுண்டு.

8. விபத்துக்களிலிருந்து விடுதலை பெறவும், ஸம்பத்துக்கள் பெருகவும் ஸுந்தரகாண்டத்தை எவ்வேழுஸர்க்கங்களாகப் படிக்க வேண்டுமென்று வாராஹபுராணம் பின் கண்டபடி கூறுகிறது:—

"𑌵𑌿𑌪𑌦𑍁𑌦𑍍𑌧𑌾𑌰𑌣𑌂 𑌚𑍈𑌵 𑌸𑌂𑌪𑌦𑌾𑌂 𑌸𑌮𑍃𑌦𑍍𑌧𑌿𑌂 𑌤𑌥𑌾 ।
𑌶𑍍𑌰𑍀𑌸𑍁𑌨𑍍𑌦𑌰𑌕𑌾𑌣𑍍𑌡𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌸𑌰𑍍𑌗𑌂 𑌪𑌠𑍇𑌨𑍍𑌨𑌰𑌃 ॥
𑌶𑍍𑌰𑍀𑌸𑍁𑌨𑍍𑌦𑌰𑌕𑌾𑌣𑍍𑌡𑌸𑍍𑌯 𑌸𑌪𑍍𑌤𑌸𑌪𑍍𑌤𑌤𑌿𑌵𑌾𑌰𑌤𑌃 ।
𑌮𑌹𑌾𑌰𑌾𑌜𑍍𑌯𑌾𑌭𑌿𑌷𑌿𑌕𑍍𑌤𑌃 𑌸𑍍𑌯𑌾𑌤𑍍 𑌦𑌾𑌰𑌿𑌦𑍍𑌰𑍍𑌯𑌪𑍀𑌡𑌿𑌤𑍋𑌽𑌪𑌿 𑌵𑌾 ॥"

ஸ்ரீமத் ராமாயணம் 9 நாட்களில் கேட்கத் தகுந்தது என்று ஸ்கந்தபுராணம் கூறுகிறது.

𑌸𑍍𑌕𑌾𑌨𑍍𑌦𑌪𑍁𑌰𑌾𑌣𑍇 𑌉𑌤𑍍𑌤𑌰𑌖𑌣𑍍𑌡𑍇—

I-31 𑌨𑌵𑌾𑌹𑍍𑌨𑌾 𑌖𑌲𑍁 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌰𑌾𑌮𑌾𑌯𑌣𑌕𑌥𑌾𑌮𑍃𑌤𑌮𑍍 ।
II-37 𑌨𑌵𑌾𑌹𑍍𑌨𑌾 𑌖𑌲𑍁 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌭𑌕𑍍𑌤𑌿𑌭𑌾𑌵𑍇𑌨 𑌸𑌾𑌦𑌰𑌮𑍍 ।
III-61 𑌨𑌵𑌾𑌹𑍍𑌨𑌾 𑌖𑌲𑍁 𑌶𑍍𑌰𑍋𑌤𑌵𑍍𑌯𑌂 𑌸𑌰𑍍𑌵𑌪𑌾𑌪𑌪𑍍𑌰𑌮𑍋𑌚𑌨𑌮𑍍 ।

ஸுந்தரகாண்டத்தைப் "படிக்க வேண்டும்", ராமாயணத்தைக் "கேட்க வேண்டும்" என்றிருப்பதை அறிஞர்கள் ஊஹித்துக் கொள்ளவேண்டும்.

இவ்விதம் ஸ்ரீமத் ராமாயணத்திற்கு நவாஹ (9 நாள்) நியமமும், ஸுந்தரகாண்டத்திற்கு ஸப்த (7) ஸர்க்க பாராயணமும் முதியோர்களால் விதிக்கப்பட்டிருக்கின்றன. தற்சமயம் 68 ஸர்க்கங்களாயிருக்கும் ஸுந்தரகாண்டம் 63 ஸர்க்கங்களாயிருந்தால், நவாஹ ஸப்தஸர்க்க பாராயணங்கள் இரண்டும் ஸஹஜமாய் விடுமேயென்று ஒரு ஸமயம் என் மனதிலுதிக்க அதற்கும் சுபக்குறிகள் கிடைத்தன. எனக்குத் தோன்றியதாக மட்டும் கூறக்கூடாது என்று நினைத்து ஆதாரங்கள் தேடவாரம்பித்தேன். பல அறிஞர்களைக் கலந்தேன். பல ப்ரதிகளைப் பரிசீலிக்கத் துடங்கினேன்.

9. இச்சமயம், தஞ்சை ஸரஸ்வதி மஹாலின் ஸம்ஸ்க்ருத கையெழுத்துப் ப்ரதிகளின் அட்டவணை தயாரித்தவரும், சென்னை ராஜதானி கலாசாலை ஸம்ஸ்க்ருத பேராசிரியரும், கவர்ன்மென்ட் புராதன புத்தகாலயத்தின திபருமாயிருந்து காலஞ்சென்ற ஸ்ரீ P. P. ஸுப்ரமண்ய சாஸ்த்ரியாரால் பதிப்பிக்கப்பட்ட வாணி விலாஸ் ப்ரஸ் புத்தகாண்டம் 1-ம் பாகத்தில் அவரால் எழுதப்பட்டிருந்த முகவுரை என் பார்வைக்கெட்டியது. அதில் அவர் தனக்குக் கிடைத்த சில பழய ஏட்டுச்சுவடிகளின்படி 6 காண்டத்திலும் 500 ஸர்க்கங்கள் தானென்றும், அவை தினம் 20 ஸர்க்கங்களாக 25 நாட்களில் குசலவர்களால் கானம் செய்யப்பட்டதாகவும், ஸுந்தரகாண்டத்தில் 63 ஸர்க்கங்கள் தானென்றும், கிஷ்கிந்தாகாண்டம் கடைசி 17 ஸர்க்கங்களும் ஸுந்தரகாண்டம் முதல்மூன்று ஸர்க்கங்களும் 16-வது நாளிலும், அடுத்த 60 ஸர்க்கங்களும் முறையே 17-18-19-வது நாட்களிலும், கானம் செய்யப்பட்டு முடிக்கப்பட்டிருப்பதாகவும் கூறியிருந்தார். இது எனக்கு ஆக்கமும், ஊக்கமுமளித்தது.

10. ஆனால் 63 எப்படி 68 ஸர்க்கங்களாக மாறிற்று என்று அவர் முகவுரையிலிருந்து கண்டுபிடிக்க முடியவில்லை. அவரும் காலஞ்சென்றுவிட்டார். அதை விளக்கக் கோரி "ஹிந்து" பத்ரிகையில் 23—10—55-ல் ஓர் அறிக்கை வெளியிட்டேன். அதற்கு ஒரே ஒரு பதில்தான் வந்தது. அதில் "ராகவோ விஜயம் ஊதூ௱ஸ 88 ஸீதாவதிஃ ஹ்ஸுஃ" என்ற ச்லோகத்தின்படி 16 நாட்களில் முறையே, 2, 4, 4, 4, 8, 1, 8, 1, 5, 5, 7, 6, 1, 6, 2, 4, (கடபயாதி ஸங்க்யைப்படி) ஸர்க்கங்களாகப் பாராயணம் விதித்திருப்பதால் அதன்படி 68 ஸர்க்கங்கள்தானென்றும், ஸ்ரீ வேதாந்ததேசிகர் காண்டத்தின் பெயரைக் கொண்டே 68 ஸர்க்கங்களெனக் குறிப்பிட்டிருப்பதாகவும் கண்டிருந்தது.

இதில் கண்ட முறைக்கு மாறுபட்டு "ராகவஸு வஉஅஹ ஊடூரதஇத வெஹவு" என்ற மற்றொரு ச்லோகம் கூறப்பட்டு அதன்படி 2, 4, 4, 1, 1, 8, 4, 4, 8, 1, 8, 5, 6, 4, 4, 4 ஆக 16 நாட்களில் 68 ஸர்க்கங்களும் பாராயணம் செய்யப்பட வேண்டுமென்று சொல்லப்படுவதும் இங்கு குறிப்பிடத்தக்கது. ஆகவே இதில் ஒருமைப்பாடு இல்லையாதலால், இவை பின்னால் வகுக்கப்பட்டவையென்பது வெளிப்படையாகிறது. அடுத்தபடி பெயரைக் கொண்டே 68 என்பதும் விளங்கவில்லை.

11. ஸ்ரீ P.P.S. சாஸ்த்ரி குறிப்பிட்டிருந்த ஏட்டுச்சுவடிகளிலொன்று தற்காலம் சென்னையிலிருக்கும் மஹாமஹோபாத்யாய ஸ்ரீமான் குடவாசல் நரஸிம்மாசாரியாருடையது என்றும், கி.பி. 1787-ல் எழுதப்பட்டதென்றும் கண்டிருந்தது. அவர் எனக்குப் பால்யம் முதலே பரிசயமுள்ளவராதலால் அவரை யண்டினேன். அவர், P.P.S. சாஸ்த்ரி சுவடியைத் திருப்பிக் கொடுக்கவில்லையென்றும், அதை தான் ஆராய்ந்து பார்த்த ஞாபகமில்லையென்றும் கூறிவிட்டார். பிறகு,

தஞ்சை ஸரஸ்வதி மஹால், சென்னை கவர்ன்மென்டு ஓரியண்டல் லைப்ரரி, ஸர்வகலாசாலை லைப்ரரி இவைகளிலெல்லாம் தேடினேன். அவர் குறிப்பிட்டச் சுவடிகள் கிடைக்கவில்லை.

12. ஆனால், ஸர்வகலாசாலை லைப்ரரியில் ஸுந்தரகாண்டத்தை 100 ஸர்க்கங்களாகக் கொண்ட லாஹுர் D. A. V. காலேஜ் பதிப்பும், 95 ஸர்க்கங்களாகக்கொண்ட இதாலிதேசப் பதிப்பும், தஞ்சை ஸரஸ்வதி மஹாலில் **கதக** வ்யாக்யானமும் என் பார்வைக்கெட்டின. அவை என் அபிப்ராயத்தை ஊர்ஜிதம் செய்ய வெவ்வேறு விதத்தில் உதவின.

தவிர, கவர்ன்மென்ட் ஓரியண்டல் புத்தகாலயத்தில், ஆனரபிள்-ஸர்-ஜியார்ஜ் ஹிலாரோ பார்லோ என்பவரால் ப்ரசுரிக்கப்பட்ட ராமாயணம் முதல் பகுதி கிடைத்தது. பிற்பகுதிகளில்லை. (இவர் 1806-ஆண்டில் கிழக்கு இந்தியக் கம்பெனியின்கீழ் கவர்னர் ஜனரலாயிருந்திருக்கிறார்). அதில் பாலகாண்டமும், அயோத்யாகாண்டத்தின் ஒரு பகுதியும் இருந்தன. அதன்படி பாலகாண்டத்திற்கு 64 ஸர்க்கங்கள்தான். (தற்போதைய பாடங்களில்-77 ஸர்க்கங்களிருப்பது இங்கு குறிப்பிடத் தக்கது). அயோத்யாகாண்டம் 43-வது ஸர்க்கம், "ஸா ராமசோகாவிஷ்டா விலலாப ஹ" என்ற ச்லோகத்துடன் "விலபந்தீவ மோ நார்த்தி த்வசமாபிஸம்ஸத்ஸஹ:" என்று முடிகிறது. (தற்போதைய பாடங்களில் இது 56-வது ஸர்க்க முடிவு). தற்போதைய பாட ரீதியாய் $77+56=133$ ஸர்க்கங்கள், இதில் $64+43=107$ ஸர்க்கங்களாக இருந்திருக்கின்றன.

இவையெல்லாம் முன் கூறியபடி தற்போதைய ஸர்க்க பாகுபாடுகள், பின்னால் வகுக்கப் பட்டவைகளென்பதையே உறுதிப்படுத்துகின்றன.

13. இவற்றையெல்லாம் தெய்வீக ஆக்ஞையாகவே கருதி ஸுந்தரகாண்டத்தை 63 ஸர்க்கங்கள் கொண்டதாகப் ப்ரசுரித்திருக்கிறேன். ப்ரக்ஷிப்தமாகக் கருதப்படும் ஸர்க்கங்களின் ஆரம்பத்தில் அதற்குரிய காரணங்களும், ஆதாரங்களும் கூறப்பட்டிருக்கின்றன. இதன்படி ஸப்தஸர்க பாராயண க்ரமத்தில் ஸுந்தரகாண்டத்தை 9 நாட்களில் முடித்து விடலாம். ருதுக்கள் தோறும் வரும் நவராத்ர புண்யகாலங்களை ஸுந்தரகாண்ட பாராயண பூர்த்தியைக் கொண்டு புனிதமாக்கிக் கொள்ளலாம்.

68 ஸர்க்கங்களாகவேதானிருக்க வேண்டுமென்று நம்பிக்கையுள்ளவர்களுக்கும் உபயோகப்பட வேண்டுமென்று **प्रा. सं.** என்ற ஸம்ஜ்ஞெயில் ப்ரக்ஷிப்தமாகக் கருதப்படும் ஸர்க்கங்களும் தொடர்ந்து லக்கமிட்டு அச்சிடப்பட்டிருக்கின்றன. 68 ஸர்க்கங்களாகவே கொண்டு 9 நாட்களில் (**நவாஹ**) பாராயணம் முடிக்கலாமென நம்புபவர்கள் கீழ்க்கண்ட முறையை யனுஸரிக்கலாம்.

நாள்	இப் ப்ரசுரப்படி ஸர்க்கங்கள்	பழைய முறைப்படி ஸர்க்கங்கள்
1	1–7	प्रा. सं. 1–9
2	8–14	10–16
3	15–21	17–23

நாள்	இப் ப்ரசுரப்படி ஸர்க்கங்கள்	பழைய முறைப்படி ஸர்க்கங்கள்
4	22–28	ग्रा. सं. 24–32
5	29–35	33–39
6	36–42	40–46
7	43–49	47–53
8	50–56	54–61
9	57–63	62–68

தைவிக நிமித்தங்களை நம்பி அறிஞர்களின் பரிசீலனைக்கு இப் ப்ரதியை வெளியிடலானேன். ஸஹ்ருத்தாளான புத்திமான்கள் நன்கு பரிசீலனை செய்து அவரவர் அந்தக்கரண ப்ரவ்ருத்தியை ப்ரமாணமாகக் கொண்டு அனுஷ்டிப்பதே நலம். அதுவே என் கோரிக்கை.

இப் ப்ரதியிலுள்ள இதர அம்சங்கள்

14. (1) ராமாயணத்தை யறிந்தனுபவிக்கவே ஸம்ஸ்க்ருதம் பயில வேண்டுமென்பது என் கருத்து. ஸம்ஸ்க்ருதத்தை நன்கு கற்றறியாமல் ராமாயணத்தில் மட்டும் ஆர்வமுள்ள ரஸக்ஞர்களுக்கு, ராமாயண பாராயணத்தின் மூலமே, ஸம்ஸ்க்ருத ஞானமும் வளர ஹேதுவாயிருக்க வேண்டுமென்று, ஒவ்வொரு ஸர்க்கத்தின் தலைப்பிலும் அதன் சுருக்கம் ஸம்ஸ்க்ருதத்திலும், தமிழிலும் வரையப்பட்டிருக்கின்றன.

(2) ராமாயணம் வால்மீகியின் தர்ம சாஸ்த்ரம் என்று கூறியிருப்பதை யனுஸரித்து, தர்ம தத்வங்களை விளக்கும் ச்லோகங்களை ✻ அடையாளமிட்டு அதன் அர்த்தங்கள் ஆங்காங்கே கீழே தமிழில் வரையப்பட்டிருக்கின்றன.

(3) ப்ரபல வ்யாக்யானங்களிலும் தெளிவு படுத்தப்படவில்லையென்று தோன்றுமிடங்களில், எனக்கு விளங்கும் அர்த்தத்தை ஸம்ஸ்க்ருதத்திலும் தமிழிலும் குறித்திருக்கிறேன்.

(4) நான் படித்து வந்த ப்ரதியை வைத்துக்கொண்டு, தற்காலம் வ்யாபகத்திலுள்ள பல ப்ரதிகளையும் ஒத்துப் பார்த்து, சில புனருக்தங்களை விலக்கியும், ஸமஞ்சஸமாகத் தோன்றும் பாடங்களை மாற்றியமைத்துமிருக்கிறேன். மற்ற ப்ரதிகளிலிருப்பதைத் தவிர நானாக ஒரு பதத்தை புகுத்தவுமில்லை, மாற்றவுமில்லை.

இப் ப்ரதியை வெளியிடுவதற்கு ஆரம்ப முதல் உதவி புரிந்த ஸாஹித்ய சிரோன்மணி பண்டிதஸ்ரீ S. V. பாலக்ருஷ்ண சாஸ்த்ரிகளுக்கும், இதை ச்ரத்தையுடன் அச்சடித்துக் கொடுத்த ஸ்ரீ M. A. V. அனந்தராம சாஸ்த்ரிகளுக்கும் என் நன்றியைச் செலுத்தக் கடமைப் பட்டிருக்கிறேன்.

சேங்காலிபுரம்,
(தஞ்சை ஜில்லா)
1—8—58.

வா. பஞ்சாபகேச அய்யர்.

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ सर्वेषां श्रीरामायणपारायणादौ कर्तव्यपूजाविधानम् ॥

आचम्य । प्राणानायम्य । ममोपात्त ... शुभे शोभने मुहूर्ते अस्यां शुभतिथौ श्रीसीतालक्ष्मण-भरतशत्रुघ्नहनुमत्समेतश्रीरामचन्द्रदेवताप्रीत्यर्थं यावच्छक्ति ध्यानावाहनादिषोडशोपचारपूजां करिष्ये ॥ आदौ अविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थं गणाधिपतिपूजां करिष्ये । तदङ्गत्वेन कलशपूजां च करिष्ये ॥
(कलशपूजां गणपतिपूजां च कृत्वा)

वैदेहीसहितं सुरद्रुमतले हैमे महामण्डपे
मध्येपुष्पकमासने मणिमये वीरासने सुस्थितम् ।
अग्रे वाचयति प्रभञ्जनसुते तत्त्वं मुनिभ्यः परं
व्याख्यान्तं भरतादिभिः परिवृतं रामं भजे श्यामलम् ॥

ततश्श्रीमत्कोशोपरि श्रीरामध्यानावाहनादिनैवेद्यान्तपूजा विधेया । श्रीसीतारामचन्द्रदेवताभ्यां नमः ॥
(ध्यानावाहनादिषोडशोपचारपूजां च कृत्वा)

॥ श्रीमत्सुन्दरकाण्डमहामन्त्रानुष्ठानक्रमः ॥

अस्य श्रीसुन्दरकाण्डमालामन्त्रस्य वाल्मीकिः ऋषिः । आञ्जनेयो देवता । रामदूताय कपय इति बीजम् । नमो वातात्मजाय इति शक्तिः । समुद्रतारकाय इति कीलकम् । सर्वानिष्टनिवारणार्थे सर्वाभीष्ट-सिद्ध्यर्थे सुन्दरकाण्डपारायणे जपे विनियोगः ॥ उदधिक्रमिणे तुभ्यं नमो राक्षसमर्दिने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ॥ छायाग्रहविनाशाय सिंहिकामारकाय च तर्जनीभ्यां नमः ॥ मैनाकदर्शिने तुभ्यं मैनाकगिरि-मानिने मध्यमाभ्यां नमः ॥ आकाशगामिने देवमानिने सर्वदायिने अनामिकाभ्यां नमः ॥ वायु-पुत्राय धीराय लङ्कादर्पापहारिणे कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ अक्षहन्त्रे नमस्तुभ्यं पुच्छवह्निप्रदीपिने करतल-करपृष्ठाभ्यां नमः ॥ उदधि...मर्दिने हृदयाय नमः ॥ छाया...काय च शिरसे स्वाहा ॥ मैनाक ...मानिने शिखायै वषट् ॥ आकाश...यिने कवचाय हुम् ॥ वायुपुत्राय...हारिणे नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ अक्षहन्त्रे...पिने अस्त्राय फट् ॥ अष्टमन्त्रिसुतानां च गर्वभङ्गकृते नमः ॥ भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः ॥

ध्यानम्— सर्वानिष्टनिवारकं शुभकरं पिङ्गाक्षमक्षापहं सीतान्वेषणतत्परं कपिवरं कोटीन्दुसूर्यप्रभम् ।
लङ्काद्वीपभयङ्करं सकलदं सुग्रीवसम्मानिनं देवेन्द्रादिसमस्तदेवविनुतं काकुत्स्थदूतं भजे ॥
बुद्धिर्बलं यशो धैर्यं निर्भयत्वमरोगता । अजाड्यं वाक्पटुत्वं च हनूमत्स्मरणाद्भवेत् ॥

॥ श्रीमत्सुन्दरकाण्डपठनश्रवणादिफलम् ॥

ब्रह्माण्डे—ततो रावणनीतयास्सीतायाश्शत्रुकर्शनः । इति श्लोकं समाकर्ण्य कार्यसिद्धिं लभेन्नरः ॥
सुन्दरादिमसर्गस्थहनूमद्विक्रमादिकम् । श्रुत्वाऽपस्मारकुष्ठादिभूतभेताळनाशनम् ॥
स निर्जित्य पुरीं लङ्कामिति श्लोकादिमाक्षरम् । श्रुत्वा बन्धाद्विमुक्तस्सन्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥
सीतासन्दर्शनं श्रुत्वा वीतशोको भविष्यति । श्रुत्वा तु त्रिजटास्वप्नं दुःस्वप्नो नश्यति ध्रुवम् ॥
श्रीराममुद्रिकादानं ये शृण्वंत्यादरेण तु । निर्जित्य शत्रून् सङ्ग्रामे स्थिरं राज्यं व्रजन्ति ते ॥
धन्या देवास्सगन्धर्वास्सिद्धा इत्यत्र चादिमम् । श्रुत्वा चतुर्दशं वर्णमसङ्गो वायुवच्चरेत् ॥
हनूमद्ग्रहणं श्रुत्वा बन्धान्मुच्येत मानवः । लङ्कादाहाद्यनुश्रुत्वा तापत्रयहतिर्भवेत् ॥
मङ्गळाभिमुखीत्यस्मिन् श्लोके यत्प्रथमाक्षरम् । तद्गायत्र्याः पञ्चदशं श्रुत्वा मद्रूपभाग्भवेत् ॥
श्रुत्वा तु पञ्चमं काण्डं हनूमद्विजयाङ्कितम् । आञ्जनेयप्रसादेन ब्रह्मलोकं स गच्छति ॥
काण्डस्य सुन्दराख्यस्य श्रवणात्पठनादपि । मां प्राप्नुयाज्जगद्धेतुं नात्र सन्देह इष्यते ॥

॥ देवताप्रार्थना ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय वेधसे । रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥

॥ वाल्मीकिप्रार्थना ॥

कूजन्तं रामरामेति मधुरं मधुराक्षरम् । आरुह्य कविताशाखां वन्दे वाल्मीकिकोकिलम् ॥
वाल्मीकेर्मुनिसिंहस्य कवितावनचारिणः । शृण्वन्रामकथानादं को न याति परां गतिम् ॥
यः पिबन्सततं रामचरितामृतसागरम् । अतृप्तस्तं मुनिं वन्दे प्राचेतसमकल्मषम् ॥

॥ आञ्जनेयप्रार्थना ॥

गोष्पदीकृतवाराशिं मशकीकृतराक्षसम् । रामायणमहामालारत्नं वन्देऽनिलात्मजम् ॥
अञ्जनानन्दनं वीरं जानकीशोकनाशनम् । कपीशमक्षहन्तारं वन्दे लङ्काभयङ्करम् ॥
उल्लंघ्य सिन्धोस्सलिलं सलीलं यश्शोकवह्निं जनकात्मजायाः ।
आदाय तेनैव ददाह लङ्कां नमामि तं प्राञ्जलिराञ्जनेयम् ॥
आञ्जनेयमतिपाटलाननं काञ्चनाद्रिकमनीयविग्रहम् ।
पारिजाततरुमूलवासिनं भावयामि पवमाननन्दनम् ॥

यत्र यत्र रघुनाथकीर्तनं तत्र तत्र कृतमस्तकाञ्जलिम् ।
बाष्पवारिपरिपूर्णलोचनं मारुतिं नमत राक्षसान्तकम् ॥
मनोजवं मारुततुल्यवेगं जितेन्द्रियं बुद्धिमतां वरिष्ठम् ।
वातात्मजं वानरयूथमुख्यं श्रीरामदूतं शिरसा नमामि ॥

॥ श्रीमद्रामायणपठनोपक्रमानुसन्धेयक्रमः ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् । प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
वागीशाद्यास्सुमनसस्सर्वार्थानामुपक्रमे । यं नत्वा कृतकृत्यास्स्युस्तन्नमामि गजाननम् ॥
दोर्भिर्युक्ता चतुर्भिस्स्फटिकमणिमयीमक्षमालां दधाना
हस्तेनैकेन पद्मं सितमपि च शुकं पुस्तकं चापरेण ।
भासा कुन्देन्दुशङ्खस्फटिकमणिनिभा भासमानाऽसमाना
सा मे वाग्देवतेयं निवसतु वदने सर्वदा सुप्रसन्ना ॥
वैदेहीसहितं सुरद्रुमतले हैमे महामण्टपे
मध्येपुष्पकमासने मणिमये वीरासने सुस्थितम् ।
अग्रे वाचयति प्रभञ्जनसुते तत्त्वं मुनिभ्यः परं
व्याख्यान्तं भरतादिभिः परिवृतं रामं भजे श्यामलम् ॥
वामे भूमिसुता पुरश्च हनुमान्पश्चात्सुमित्रासुत-
श्शत्रुघ्नो भरतश्च पार्श्वदळयोर्वाय्वादिकोणेषु च ।
सुग्रीवश्च विभीषणश्च युवराट् तारासुतो जाम्बवान्
मध्ये नीलसरोजकोमलरुचिं रामं भजे श्यामलम् ॥
नमोऽस्तु रामाय सलक्ष्मणाय देव्यै च तस्यै जनकात्मजायै ।
नमोऽस्तु रुद्रेन्द्रयमानिलेभ्यो नमोऽस्तु चन्द्रार्कमरुद्गणेभ्यः ॥

॥ श्रीरामायणप्रशंसा ॥

वेदवेद्ये परे पुंसि जाते दशरथात्मजे । वेदः प्राचेतसादासीत्साक्षाद्रामायणात्मना ॥
श्रीमद्ब्रह्म तदेव बीजममलं यस्याङ्कुरश्चिन्मयः
काण्डैस्सप्तभिरन्वितोऽतिविततो मुन्यालवालोदितः ।
पत्रैस्तच्चसहस्रकैस्सुविलसच्छाखाशतैः पञ्चभिः
स्वात्मप्राप्तिफलप्रदो विजयते रामायणस्वस्तरुः ॥

॥ बालकाण्डे श्रीरामावतारघट्टः ॥

निर्वृत्ते तु क्रतौ तस्मिन्हयमेधे महात्मनः । प्रतिगृह्य सुरा भागान्प्रतिजग्मुर्यथागतम् ॥
ततो यज्ञे समाप्ते तु ऋतूनां षट् समत्ययुः । ततश्च द्वादशे मासे चैत्रे नावमिके तिथौ ॥
नक्षत्रेऽदितिदेवत्ये स्वोच्चसंस्थेषु पञ्चसु । ग्रहेषु कर्कटे लग्ने वाक्पताविन्दुना सह ॥
प्रोद्यमाने जगन्नाथं सर्वलोकनमस्कृतम् । कौसल्याऽजनयद्रामं सर्वलक्षणसंयुतम् ॥
विष्णोरर्धं महाभागं पुत्रमैक्ष्वाकुवर्धनम् । कौसल्या शुशुभे तेन पुत्रेणामिततेजसा ॥
यथा वरेण देवानामदितिर्वज्रपाणिना । भरतो नाम कैकेय्यां जज्ञे सत्यपराक्रमः ॥
साक्षाद्विष्णोश्चतुर्भागस्सर्वैस्समुदितो गुणैः । अथ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ सुमित्राऽजनयत्सुतौ ॥
वीरौ सर्वास्त्रकुशलौ विष्णोरर्धसमन्वितौ । पुष्ये जातस्तु भरतो मीनलग्ने प्रसन्नधीः ॥
सार्पे जातौ तु सौमित्री कुळीरेऽभ्युदिते रवौ । राज्ञः पुत्रा महात्मानश्चत्वारो जज्ञिरे पृथक् ॥
गुणवन्तोऽनुरूपाश्च रुच्या प्रोष्ठपदोपमाः । जगुः कलं च गन्धर्वा ननृतुश्चाप्सरोगणाः ॥

॥ श्रीसीतापाणिग्रहणम् ॥

जुहावाग्नौ महातेजा वसिष्ठो भगवानृषिः । ततस्सीतां समानीय सर्वाभरणभूषिताम् ॥
समक्षमग्नेस्संस्थाप्य राघवाभिमुखे तदा । अब्रवीज्जनको राजा कौसल्यानन्दवर्धनम् ॥
"इयं सीता मम सुता सहधर्मचरी तव । प्रतीच्छ चैनां भद्रं ते पाणिं गृह्णीष्व पाणिना ॥
पतिव्रता महाभागा छायेवानुगता सदा ।" इत्युक्त्वा प्राक्षिपद्राजा मन्त्रपूतं जलं तदा ॥
"साधु साध्वि"ति देवानामृषीणां वदतां तदा । देवदुन्दुभिनिर्घोषः पुष्पवर्षो महानभूत् ॥
एवं दत्त्वा तदा सीतां मन्त्रोदकपुरस्कृताम् । अब्रवीज्जनको राजा हर्षेणाभिपरिप्लुतः ॥
"लक्ष्मणागच्छ भद्रं ते ऊर्मिळामुद्यतां मया । प्रतीच्छ पाणिं गृह्णीष्व माभूत्कालस्य पर्ययः ॥"
तमेवमुक्त्वा जनको भरतं चाभ्यभाषत । "गृहाण पाणिं माण्डव्याः पाणिना रघुनन्दन ॥"
शत्रुघ्नं चापि धर्मात्मा अब्रवीज्जनकेश्वरः । "श्रुतकीर्त्या महाबाहो पाणिं गृह्णीष्व पाणिना ॥
सर्वे भवन्तस्सौम्याश्च सर्वे सुचरितव्रताः । पत्नीभिस्सन्तु काकुत्स्था माभूत्कालस्य पर्ययः ॥"
जनकस्य वचश्श्रुत्वा पाणीन्पाणिभिरस्पृशन् । चत्वारस्ते चतसृणां वसिष्ठस्य मते स्थिताः ॥
अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य वेदिं राजानमेव च । ऋषींश्चैव महात्मानस्सभार्या रघुसत्तमाः ॥
यथोक्तेन तदा चक्रुर्विवाहं विधिपूर्वकम् । काकुत्स्थैस्तु गृहीतेषु ललितेषु च पाणिषु ॥
पुष्पवृष्टिर्महत्यासीदन्तरिक्षात्सुभास्वरा । दिव्यदुन्दुभिनिर्घोषैर्गीतवादित्रनिस्वनैः ॥
ननृतुश्चाप्सरस्सङ्घा गन्धर्वाश्च जगुः कलम् । विवाहे रघुमुख्यानां तदद्भुतमदृश्यत ॥
ईदृशे वर्तमाने तु तूर्योद्घुष्टनिनादिते । त्रिरग्निं ते परिक्रम्य ऊहुर्भार्या महौजसः ॥
अथोपकार्यां जग्मुस्ते सभार्या रघुनन्दनाः । राजाऽप्यनुययौ पश्यन् सर्षिसङ्घः सबान्धवः ॥

॥ श्रीः ॥

आदिकवि श्रीवाल्मीकिमहामुनिप्रणीतं

रामायणम् ।

सुन्दरकाण्डम् ॥

प्रथमः सर्गः ॥

हनुमता सागरलङ्घनम् ।

ஹநுமான் மஹேந்திர மலையிலிருந்து கடலைத்தாண்டி லம்பகிரி உச்சியை யடைதல்.

ततो रावणनीतायाः सीतायाः शत्रुकर्षणः । इयेष पदमन्वेष्टुं चारणाचरिते पथि ॥ 1
दुष्करं निष्प्रतिद्वन्द्वं चिकीर्षन्कर्म वानरः । समुदग्रशिरोग्रीवो गवां पतिरिवाबभौ ॥ 2
अथ वैदूर्यवर्णेषु शाद्वलेषु महाबलः । धीरः सलिलकल्पेषु विचचार यथासुखम् ॥ 3
द्विजान्वित्रासयन्धीमानुरसा पादपान्हरन् । मृगांश्च सुबहून्निघ्नन्प्रवृद्ध इव केसरी ॥ 4
नीललोहितमाञ्जिष्ठपद्मवर्णैः सितासितैः । स्वभावसिद्धैर्विमलैर्धातुभिः समलंकृतम् ॥ 5
कामरूपिभिराविष्टमभीक्ष्णं सपरिच्छदैः । यक्षकिंनरगन्धर्वैर्देवकल्पैश्च पन्नगैः ॥ 6
स तस्य गिरिवर्यस्य तले नागवरायुते । तिष्ठन्कपिवरस्तत्र ह्रदे नाग इवाबभौ ॥ 7
स सूर्याय महेन्द्राय पवनाय स्वयंभुवे । भूतेभ्यश्चाञ्जलिं कृत्वा चकार गमने मतिम् ॥ 8
अञ्जलिं प्राङ्मुखं कुर्वन्पवनायात्मयोनये । ततो हि ववृधे गन्तुं दक्षिणो दक्षिणां दिशम् ॥ 9
प्लवगप्रवरैर्दृष्टः प्लवने कृतनिश्चयः । ववृधे रामवृद्ध्यर्थं समुद्र इव पर्वसु ॥ 10
निष्प्रमाणशरीरः संल्लिलङ्घयिषुरर्णवम् । बाहुभ्यां पीडयामास चरणाभ्यां च पर्वतम् ॥ 11
स चचालाचलश्चाशु मुहूर्तं कपिपीडितः । तरूणां पुष्पिताग्राणां सर्वं पुष्पमशातयत् ॥ 12
तेन पादपमुक्तेन पुष्पौघेण सुगन्धिना । सर्वतः संवृतः शैलो बभौ पुष्पमयो यथा ॥ 13
तेन चोत्तमवीर्येण पीड्यमानः स पर्वतः । सलिलं संप्रसुस्राव मदं मत्त इव द्विपः ॥ 14
पीड्यमानस्तु बलिना महेन्द्रस्तेन सर्वतः । रीतीर्निर्वर्तयामास काञ्चनाञ्जनराजतीः ॥ 15
मुमोच च शिलाः शैलो विशालाः समनःशिलाः । मध्यमेनार्चिषा जुष्टो धूमराजीरिवानलः ॥ 16
गिरिणा पीड्यमानेन पीड्यमानानि सर्वतः । गुहाविष्टानि सत्त्वानि विनेदुर्विकृतैः स्वरैः ॥ 17
स महान्सत्त्वसंनादः शैलपीडानिमित्तजः । पृथिवीं पूरयामास दिशश्चोपवनानि च ॥ 18
शिरोभिः पृथुभिर्नागा व्यक्तस्वस्तिकलक्षणैः । वमन्तः पावकं घोरं ददंशुर्दशनैः शिलाः । 19
तास्तदा सविषैर्दष्टाः कुपितैस्तैर्महाशिलाः । जज्वलुः पावकोद्दीप्ता बिभिदुश्च सहस्रधा ॥ 20

यानि त्वौषधजालानि तस्मिञ्जातानि पर्वते । विषघ्नान्यपि नागानां न शेकुः शमितुं विषम् ॥ 21
भिद्यतेऽयं गिरिर्भूतैरिति मत्वा तपस्विनः । त्रस्ता विद्याधरास्तस्मादुत्पेतुः स्त्रीगणैः सह ॥ 22
पानभूमिगतं हित्वा हैममासवभाजनम् । पात्राणि च महार्हाणि करकांश्च हिरण्मयान् ॥ 23
लेह्यानुच्चावचान्भक्ष्यान्मांसानि विविधानि च । आर्षभाणि च चर्माणि खड्गांश्च कनकत्सरून् ॥ 24
कृतकण्ठगुणाः क्षीबा रक्तमाल्यानुलेपनाः । रक्ताक्षाः पुष्कराक्षाश्च गगनं प्रतिपेदिरे ॥ 25
हारनूपुरकेयूरपारिहार्यधराः स्त्रियः । विस्मिताः सस्मितास्तस्थुराकाशे रमणैः सह ॥ 26
शुश्रुवुश्च तदा शब्दमृषीणां भावितात्मनाम् । चारणानां च सिद्धानां स्थितानां विमलेऽम्बरे ॥ 27
एष पर्वतसंकाशो हनुमान्मारुतात्मजः । तितीर्षति महावेगः समुद्रं वरुणालयम् ॥ 28
रामार्थं वानरार्थं च चिकीर्षन्कर्म दुष्करम् । समुद्रस्य परं पारं दुष्प्रापं प्राप्तुमिच्छति ॥ 29
इति विद्याधरा वाचः श्रुत्वा तेषां तपस्विनाम् । तमप्रमेयं ददृशुः पर्वते वानरर्षभम् ॥ 30
दुधुवे च स रोमाणि चकम्पे चानलोपमः । ननाद च महानादं सुमहानिव तोयदः ॥ 31
आनुपूर्व्या च वृत्तं तल्लाङ्गूलं लोमभिश्चितम् । उत्पतिष्यन्विचिक्षेप पक्षिराज इवोरगम् ॥ 32
तस्य लाङ्गूलमाविद्धमतिवेगस्य पृष्ठतः । ददृशे गरुडेनेव ह्रियमाणो महोरगः ॥ 33
बाहू संस्तम्भयामास महापरिघसंनिभौ । आससाद कपिः कट्यां चरणौ संचुकोच च ॥ 34
संहृत्य च भुजौ श्रीमांस्तथैव च शिरोधराम् । तेजः सत्त्वं तथा वीर्यमाविवेश स वीर्यवान् ॥ 35
मार्गमालोकयन्दूरादूर्ध्वप्रणिहितेक्षणः । रुरोध हृदये प्राणानाकाशमवलोकयन् ॥ 36
पद्भ्यां दृढमवस्थानं कृत्वा स कपिकुञ्जरः । निकुच्य कर्णौ हनुमानुत्पतिष्यन्महाबलः ॥ 37
वानरान्वानरश्रेष्ठ इदं वचनमब्रवीत् । यथा राघवनिर्मुक्तः शरः श्वसनविक्रमः ॥ 38
गच्छेत्तद्वद्गमिष्यामि लङ्कां रावणपालिताम् । नहि द्रक्ष्यामि यदि तां लङ्कायां जनकात्मजाम् 39
अनेनैव हि वेगेन गमिष्यामि सुरालयम् । यदि वा त्रिदिवे सीतां न द्रक्ष्यामि कृतश्रमः ॥ 40
बद्ध्वा राक्षसराजानमानयिष्यामि रावणम् । सर्वथा कृतकार्योऽहमेष्यामि सह सीतया ॥ 41
आनयिष्यामि वा लङ्कां समुत्पाट्य सरावणाम् । एवमुक्त्वा तु हनुमान्वानरान्वानरोत्तमः ॥ 42
उत्पपाताथ वेगेन वेगवानविचारयन् । सुपर्णमिव चात्मानं मेने स कपिकुञ्जरः ॥ 43
समुत्पतति तस्मिंस्तु वेगात्ते नगरोहिणः । संहृत्य विटपान्सर्वान्समुत्पेतुः समन्ततः ॥ 44
स मत्तकोयष्टिभकान्पादपान्पुष्पशालिनः । उद्वहन्नूरुवेगेन जगाम विमलेऽम्बरे ॥ 45
ऊरुवेगोत्थिता वृक्षा मुहूर्तं कपिमन्वयुः । प्रस्थितं दीर्घमध्वानं स्वबन्धुमिव बान्धवाः ॥ * 46
तमूरुवेगोन्मथिताः सालाश्चान्ये नगोत्तमाः । अनुजग्मुर्हनूमन्तं सैन्या इव महीपतिम् ॥ 47
सुपुष्पिताग्रैर्बहुभिः पादपैरन्वितः कपिः । हनूमान्पर्वताकारो बभूवाद्भुतदर्शनः ॥ 48
सारवन्तोऽथ ये वृक्षा न्यमज्जँल्लवणाम्भसि । भयादिव महेन्द्रस्य पर्वता वरुणालये ॥ 49

46. ஹநுமானின் வேகத்தால் வேரோடு கிளம்பிய மரங்கள், தூர ப்ரயாணம் கிளம்பியவர்களைப் பின்தொடரும் பந்துக்களைப்போல் ஒரு முஹூர்த்தம் உடன் சென்றன.

स नानाकुसुमैः कीर्णः कपिः साङ्कुरकोरकैः । शुशुभे मेघसंकाशः खद्योतैरिव पर्वतः ॥ 50
विमुक्तास्तस्य वेगेन मुक्त्वा पुष्पाणि ते द्रुमाः । व्यवशीर्यन्त सलिले निवृत्ताः सुहृदो यथा ॥ 51
लघुत्वेनोपपन्नं तद्विचित्रं सागरेऽपतत् । द्रुमाणां विविधं पुष्पं कपिवायुसमीरितम् ॥ 52
पुष्पौघेणानुबद्धेन नानावर्णेन वानरः । बभौ मेघ इवोद्यन्वै विद्युद्गणविभूषितः ॥ 53
तस्य वेगसमुद्धूतैः पुष्पैस्तोयमदृश्यत । ताराभिरिव रामाभिरुदिताभिरिवाम्बरम् ॥ 54
तस्याम्बरगतौ बाहू ददृशाते प्रसारितौ । पर्वताग्राद्विनिष्क्रान्तौ पञ्चास्याविव पन्नगौ ॥ 55
पिबन्निव बभौ चापि सोर्मिजालं महार्णवम् । पिपासुरिव चाकाशं ददृशे स महाकपिः ॥ 56
तस्य विद्युत्प्रभाकारे वायुमार्गानुसारिणः । नयने विप्रकाशेते पर्वतस्थाविवानलौ ॥ 57
पिङ्गे पिङ्गाक्षमुख्यस्य बृहती परिमण्डले । चक्षुषी संप्रकाशेते चन्द्रसूर्याविव स्थितौ ॥ 58
मुखं नासिकया तस्य ताम्रया ताम्रमाबभौ । संध्यया समभिस्पृष्टं यथा स्यात्सूर्यमण्डलम् ॥ 59
लाङ्गूलं च समाविद्धं प्लवमानस्य शोभते । अम्बरे वायुपुत्रस्य शक्रध्वज इवोच्छ्रितः ॥ 60
लाङ्गूलचक्रो हनुमाञ्शुक्लदंष्ट्रोऽनिलात्मजः । व्यरोचत महाप्राज्ञः परिवेषीव भास्करः ॥ 61
स्फिग्देशेनातिताम्रेण रराज स महाकपिः । महता दारितेनेव गिरिर्गैरिकधातुना ॥ 62
तस्य वानरसिंहस्य प्लवमानस्य सागरम् । कक्षान्तरगतो वायुर्जीमूत इव गर्जति ॥ 63
खे यथा निपतत्युल्का उत्तरान्ताद्विनिःसृता । दृश्यते सानुबन्धा च तथा स कपिकुञ्जरः ॥ 64
पतत्पतङ्गसंकाशो व्यायतः शुशुभे कपिः । प्रवृद्ध इव मातङ्गः कक्ष्यया बध्यमानया ॥ 65
उपरिष्टाच्छरीरेण छायया चावगाढया । सागरे मारुताविष्टा नौरिवासीत्तदा कपिः ॥ 66
यं यं देशं समुद्रस्य जगाम स महाकपिः । स स तस्याङ्गवेगेन सोन्माद इव लक्ष्यते ॥ 67
सागरस्योर्मिजालानामुरसा शैलवर्ष्मणा । अभिघ्नंस्तु महावेगः पुप्लुवे स महाकपिः ॥ 68
कपिवातश्च बलवान्मेघवातश्च निर्गतः । सागरं भीमनिर्घोषं कम्पयामासतुर्भृशम् ॥ 69
विकर्षन्नूर्मिजालानि बृहन्ति लवणाम्भसि । पुप्लुवे कपिशार्दूलो विकिरन्निव रोदसी ॥ 70
मेरुमन्दरसंकाशानुद्गतान्सुमहार्णवे । अत्यक्रामन्महावेगस्तरङ्गान्गणयन्निव ॥ 71
तस्य वेगसमुद्धूतं जलं सजलदं तदा । अम्बरस्थं विबभ्राज शरदभ्रमिवाततम् ॥ 72
तिमिनक्रझषाः कूर्मा दृश्यन्ते विवृतास्तदा । वस्त्रापकर्षणेनेव शरीराणि शरीरिणाम् ॥ 73
क्रममाणं समीक्ष्याथ भुजगाः सागरंगमाः । व्योम्नि तं कपिशार्दूलं सुपर्ण इति मेनिरे ॥ 74
दशयोजनविस्तीर्णा त्रिंशद्योजनमायता । छाया वानरसिंहस्य जले चारुतराऽभवत् ॥ 75
श्वेताभ्रघनराजीव वायुपुत्रानुगामिनी । तस्य सा शुशुभे छाया पतिता लवणाम्भसि ॥ 76
शुशुभे स महातेजा महाकायो महाकपिः । वायुमार्गे निरालम्बे पक्षवानिव पर्वतः ॥ 77
येनासौ याति बलवान्वेगेन कपिकुञ्जरः । तेन मार्गेण सहसा द्रोणीकृत इवार्णवः ॥ 78
आपाते पक्षिसङ्घानां पक्षिराज इव व्रजन् । हनुमान्मेघजालानि प्रकर्षन्मारुतो यथा ॥ 79
पाण्डुरारुणवर्णानि नीलमञ्जिष्ठकानि च । कपिनाकृष्यमाणानि महाभ्राणि चकाशिरे ॥ 80

प्रविशन्नभ्रजालानि निष्पतंश्च पुनःपुनः । प्रच्छन्नश्च प्रकाशश्च चन्द्रमा इव दृश्यते ॥ 81
प्लवमानं तु तं दृष्ट्वा प्लवगं त्वरितं तदा । ववृषुस्तत्र पुष्पाणि देवगन्धर्वदानवाः ॥ 82
तताप नहि तं सूर्यः प्लवन्तं वानरेश्वरम् । सिषेवे च तदा वायू रामकार्यार्थसिद्धये ॥ 83
ऋषयस्तुष्टुवुश्चैनं प्लवमानं विहायसा । जगुश्च देवगन्धर्वाः प्रशंसन्तो वनौकसम् ॥ 84
नागाश्च तुष्टुवुर्यक्षा रक्षांसि विबुधाः खगाः । प्रेक्ष्य सर्वे कपिवरं सहसा विगतक्लमम् ॥ 85
तस्मिन्प्लवगशार्दूले प्लवमाने हनूमति । इक्ष्वाकुकुलमानार्थी चिन्तयामास सागरः ॥ 86
साहाय्यं वानरेन्द्रस्य यदि नाहं हनूमतः । करिष्यामि भविष्यामि सर्ववाच्यो विवक्षताम् ॥ 87
अहमिक्ष्वाकुनाथेन सगरेण विवर्धितः । इक्ष्वाकुसचिवश्चायं तन्नार्हत्यवसादितुम् ॥ 88
तथा मया विधातव्यं विश्रमेत यथा कपिः । शेषं च मयि विश्रान्तः सुखी सोऽतितरिष्यति ॥ 89
इति कृत्वा मतिं साध्वीं समुद्रश्छन्नमम्भसि । हिरण्यनाभं मैनाकमुवाच गिरिसत्तमम् ॥ 90
त्वमिहासुरसङ्घानां देवराज्ञा महात्मना । पातालनिलयानां हि परिघः संनिवेशितः ॥ 91
त्वमेषां ज्ञातवीर्याणां पुनरेवोत्पतिष्यताम् । पातालस्याप्रमेयस्य द्वारमावृत्य तिष्ठसि ॥ 92
तिर्यगूर्ध्वमधश्चैव शक्तिस्ते शैल वर्धितुम् । तस्मात्संचोदयामि त्वामुत्तिष्ठ गिरिसत्तम ॥ 93
स एष कपिशार्दूलस्त्वामुपर्येति वीर्यवान् । हनूमान्रामकार्यार्थी भीमकर्मा खमाप्लुतः ।
श्रमं च प्लवगेन्द्रस्य समीक्ष्योत्थातुमर्हसि ॥ 94
हिरण्यगर्भो मैनाको निशम्य लवणाम्भसः । उत्पपात जलात्तूर्णं महाद्रुमलतावृतः ॥ 95
स सागरजलं भित्त्वा बभूवात्युच्छ्रितस्तदा । यथा जलधरं भित्त्वा दीप्तरश्मिर्दिवाकरः ॥ 96
स महात्मा मुहूर्तेन पर्वतः सलिलावृतः । दर्शयामास शृङ्गाणि सागरेण नियोजितः ॥ 97
शातकुम्भमयैः शृङ्गैः सकिंनरमहोरगैः । आदित्योदयसंकाशैरुल्लिखद्भिरिवाम्बरम् ॥ 98
तस्य जाम्बूनदैः शृङ्गैः पर्वतस्य समुत्थितैः । आकाशं शस्त्रसंकाशमभवत्काञ्चनप्रभम् ॥ 99
जातरूपमयैः शृङ्गैर्भ्राजमानैर्महाप्रभैः । आदित्यशतसंकाशः सोऽभवद्गिरिसत्तमः ॥ 100
समुत्थितमसङ्गेन हनूमानग्रतः स्थितम् । मध्ये लवणतोयस्य विघ्नोऽयमिति निश्चितः ॥ 101
स तमुच्छ्रितमत्यर्थं महावेगो महाकपिः । उरसा पातयामास जीमूतमिव मारुतः ॥ 102
स तदासादितस्तेन कपिना पर्वतोत्तमः । बुद्ध्वा तस्य हरेर्वेगं जहर्ष च ननाद च ॥ 103
तमाकाशगतं वीरमाकाशे समुपस्थितः । प्रीतो हृष्टमना वाक्यमब्रवीत्पर्वतः कपिम् ॥ 104
मानुषं धारयन्रूपमात्मनः शिखरे स्थितः । दुष्करं कृतवान्कर्म त्वमिदं वानरोत्तम ॥ 105
निपत्य मम शृङ्गेषु सुखं विश्रम्य गम्यताम् । राघवस्य कुले जातैरुदधिः परिवर्धितः ॥ 106
स त्वां रामहिते युक्तं प्रत्यर्चयति सागरः । कृते च प्रतिकर्तव्यमेष धर्मः सनातनः ॥ * 107
सोऽयं तत्प्रतिकारार्थी त्वत्तः संमानमर्हति । त्वन्निमित्तमनेनाहं बहुमानात्प्रचोदितः ॥ 108
योजनानां शतं चापि कपिरेष खमाप्लुतः । तव सानुषु विश्रान्तः शेषं प्रक्रमतामिति ॥ 109

107. செய்த நன்றிக்குப் பதில் செய்தாகவேண்டும். இது ஸநாதந தர்மம்.

तिष्ठ त्वं हरिशार्दूल मयि विश्रम्य गम्यताम् । तदिदं गन्धवत्स्वादु कन्दमूलफलं बहु ॥ 110
तदास्वाद्य हरिश्रेष्ठ विश्रान्तोऽथ गमिष्यसि । अस्माकमपि संबन्धः कपिमुख्य त्वयाऽस्ति वै ।
प्रख्यातस्त्रिषु लोकेषु महागुणपरिग्रहः ॥ 111
वेगवन्तः प्लवन्तो ये प्लवगा मारुतात्मज । तेषां मुख्यतमं मन्ये त्वामहं कपिकुञ्जर ॥ 112
अतिथिः किल पूजार्हः प्राकृतोऽपि विजानता । धर्मं जिज्ञासमानेन किं पुनर्यादृशो भवान् ॥ * 113
त्वं हि देववरिष्ठस्य मारुतस्य महात्मनः । पुत्रस्तस्यैव वेगेन सदृशः कपिकुञ्जर ॥ 114
पूजिते त्वयि धर्मज्ञे पूजां प्राप्नोति मारुतः । तस्मात्त्वं पूजनीयो मे शृणु चाप्यत्र कारणम् ॥ 115
पूर्वं कृतयुगे तात पर्वताः पक्षिणोऽभवन् । तेऽपि जग्मुर्दिशः सर्वा गरुडा इव वेगिनः ॥ 116
ततस्तेषु प्रयातेषु देवसङ्घाः सहर्षिभिः । भूतानि च भयं जग्मुस्तेषां पतनशङ्कया ॥ 117
ततः क्रुद्धः सहस्राक्षः पर्वतानां शतक्रतुः । पक्षांश्चिच्छेद वज्रेण ततः शतसहस्रशः ॥ 118
स मामुपगतः क्रुद्धो वज्रमुद्यम्य देवराट् । ततोऽहं सहसा क्षिप्तः श्वसनेन महात्मना ॥ 119
अस्मिंल्लवणतोये च प्रक्षिप्तः प्लवगोत्तम । गुप्तपक्षः समग्रश्च तव पित्राऽभिरक्षितः ॥ 120
ततोऽहं मानयामि त्वां मान्योहि मम मारुतः । त्वया ममैष संबन्धः कपिमुख्य महागुणः ॥ 121
अस्मिन्नेवं गते कार्ये सागरस्य ममैव च । प्रीतिं प्रीतमनाः कर्तुं त्वमर्हसि महामते ॥ 122
श्रमं मोक्षय पूजां च गृहाण हरिसत्तम । प्रीतिं च मम मान्यस्य प्रीतोऽस्मि तव दर्शनात् ॥ 123
एवमुक्तः कपिश्रेष्ठस्तं नगोत्तममब्रवीत् । प्रीतोऽस्मि कृतमातिथ्यं मन्युरेषोऽपनीयताम् ॥ 124
त्वरते कार्यकालो मे अहश्चाप्यतिवर्तते । प्रतिज्ञा च मया दत्ता न स्थातव्यमिहान्तरा ॥ 125
इत्युक्त्वा पाणिना शैलमालभ्य हरिपुंगवः । जगामाकाशमाविश्य वीर्यवान्प्रहसन्निव ॥ 126
स पर्वतसमुद्राभ्यां बहुमानादवेक्षितः । पूजितश्चोपपन्नाभिराशीर्भिरभिनन्दितः ॥ 127
अथोर्ध्वं दूरमाप्लुत्य हित्वा शैलमहार्णवौ । पितुः पन्थानमासाद्य जगाम विमलेऽम्बरे ॥ 128
भूयश्चोर्ध्वं गतिं प्राप्य गिरिं तमवलोकयन् । वायुसूनुर्निरालम्बो जगाम कपिकुञ्जरः ॥ 129
तद्द्वितीयं हनुमतो दृष्ट्वा कर्म सुदुष्करम् । प्रशशंसुः सुराः सर्वे सिद्धाश्च परमर्षयः ॥ 130
देवताश्चाभवन्हृष्टास्तत्रस्थास्तस्य कर्मणा । काञ्चनस्य सुनाभस्य सहस्राक्षश्च वासवः ॥ 131
उवाच वचनं धीमान्परितोषात्सगद्गदम् । सुनाभं पर्वतश्रेष्ठं स्वयमेव शचीपतिः ॥ 132
हिरण्यनाभ शैलेन्द्र परितुष्टोऽस्मि ते भृशम् । अभयं ते प्रयच्छामि तिष्ठ सौम्य यथासुखम् ॥ 133
साह्यं कृतं ते सुमहद्विश्रान्तस्य हनूमतः । क्रमतो योजनशतं निर्भयस्य भये सति ॥ 134
रामस्यैष हितायैव याति दाशरथेः कपिः । सत्क्रियां कुर्वता शक्त्या तोषितोऽस्मि दृढं त्वया ॥ 135
ततः प्रहर्षमगमद्विपुलं पर्वतोत्तमः । देवतानां पतिं दृष्ट्वा परितुष्टं शतक्रतुम् ॥ 136
स वै दत्तवरः शैलो बभूवावस्थितस्तदा । हनूमांश्च मुहूर्तेन व्यतिचक्राम सागरम् ॥ 137

113. அதிதி ஸாமான்யனாயினும், அறிந்தவனாலும், தர்மத்தை அறிய விரும்புவாராலும் பூஜிக்கப் படவேண்டும்.

ततो देवाः सगन्धर्वाः सिद्धाश्च परमर्षयः । अब्रुवन्सूर्यसंकाशां सुरसां नागमातरम् ॥ 138
अयं वातात्मजः श्रीमान्प्लवते सागरोपरि । हनूमान्नाम तस्य त्वं मुहूर्तं विघ्नमाचर ॥ 139
राक्षसं रूपमास्थाय सुघोरं पर्वतोपमम् । दंष्ट्राकरालं पिङ्गाक्षं वक्त्रं कृत्वा नभः स्पृशम् ॥ 140
बलमिच्छामहे ज्ञातुं भूयश्चास्य पराक्रमम् । त्वां विजेष्यत्युपायेन विषादं वा गमिष्यति ॥ 141
एवमुक्ता तु सा देवी दैवतैरभिसत्कृता । समुद्रमध्ये सुरसा बिभ्रती राक्षसं वपुः ॥ 142
विकृतं च विरूपं च सर्वस्य च भयावहम् । प्लवमानं हनूमन्तमावृत्येदमुवाच ह ॥ 143
मम भक्ष्यः प्रदिष्टस्त्वमीश्वरैर्वानरर्षभ । अहं त्वां भक्षयिष्यामि प्रविशेदं ममाननम् ॥ 144
एवमुक्तः सुरसया प्रहृष्टवदनोऽब्रवीत् । रामो दाशरथिर्नाम प्रविष्टो दण्डकावनम् ।
लक्ष्मणेन सह भ्रात्रा वैदेह्या चापि भार्यया ॥ 145
अन्यकार्यविषक्तस्य बद्धवैरस्य राक्षसैः । तस्य सीता हृता भार्या रावणेन यशस्विनी ॥ 146
तस्याः सकाशं दूतोऽहं गमिष्ये रामशासनात् । कर्तुमर्हसि रामस्य साह्यं विषयवासिनि ॥ 147
अथवा मैथिलीं दृष्ट्वा रामं चाक्लिष्टकारिणम् । आगमिष्यामि ते वक्त्रं सत्यं प्रतिशृणोमि ते ॥ 148
एवमुक्ता हनुमता सुरसा कामरूपिणी । अब्रवीन्नातिवर्तेन्मां कश्चिदेष वरो मम ॥ 149
तं प्रयान्तं समुद्वीक्ष्य सुरसा वाक्यमब्रवीत् । बलं जिज्ञासमाना सा नागमाता हनूमतः ॥ 150
प्रविश्य वदनं मेऽद्य गन्तव्यं वानरोत्तम । वर एष पुरा दत्तो मम धात्रेति सत्वरा ॥ 151
व्यादाय विपुलं वक्त्रं स्थिता सा मारुतेः पुरः । तद्दृष्ट्वा व्यादितं त्वास्यं वायुपुत्रः स बुद्धिमान् ॥ 152
स संक्षिप्यात्मनः कायं जीमूत इव मारुतिः । तस्मिन्मुहूर्ते हनुमान्बभूवाङ्गुष्ठमात्रकः ॥ 153
सोऽभिपद्याशु तद्वक्त्रं निष्पत्य च महाबलः । अन्तरिक्षे स्थितः श्रीमानिदं वचनमब्रवीत् ॥ 154
प्रविष्टोऽस्मि हि ते वक्त्रं दाक्षायणि नमोऽस्तु ते । गमिष्ये यत्र वैदेही सत्यश्चासीद्वरस्तव ॥ 155
तं दृष्ट्वा वदनान्मुक्तं चन्द्रं राहुमुखादिव । अब्रवीत्सुरसा देवी स्वेन रूपेण वानरम् ॥ 156
अर्थसिद्ध्यै हरिश्रेष्ठ गच्छ सौम्य यथासुखम् । समानय च वैदेहीं राघवेण महात्मना ॥ 157
तत्तृतीयं हनुमतो दृष्ट्वा कर्म सुदुष्करम् । साधुसाध्विति भूतानि प्रशशंसुस्तदा हरिम् ॥ 158
स सागरमनाधृष्यमभ्येत्य वरुणालयम् । जगामाकाशमाविश्य वेगेन गरुडोपमः ॥ 159
सेविते वारिधाराभिः पतगैश्च निषेविते । चरिते कैशिकाचार्यैरैरावतनिषेविते ॥ 160
सिंहकुञ्जरशार्दूलपतगोरगवाहनैः । विमानैः संपतद्भिश्च विमलैः समलंकृते ॥ 161
वज्राशनिसमस्पर्शैः पावकैरिव शोभिते । कृतपुण्यैर्महाभागैः स्वर्गजिद्भिरधिष्ठिते ॥ 162
वहता हव्यमत्यन्तं सेविते चित्रभानुना । ग्रहनक्षत्रचन्द्रार्कतारागणविभूषिते ॥ 163
महर्षिगणगन्धर्वनागयक्षसमाकुले । विविक्ते विमले विश्वे विश्वावसुनिषेविते ॥ 164
देवराजगजाक्रान्ते चन्द्रसूर्यपथे शिवे । विताने जीवलोकस्य विमले ब्रह्मनिर्मिते ॥ 165
बहुशः सेविते वीरैर्विद्याधरगणैर्वृते । जगाम वायुमार्गे च गरुत्मानिव मारुतिः ॥ 166
हनुमान्मेघजालानि प्राकर्षन्मारुतो यथा । प्रदृश्यमानः सर्वत्र हनुमान्मारुतात्मजः ॥ 167

भेजेऽम्बरं निरालम्बं पक्षयुक्त इवाद्रिराट् । प्लवमानं तु तं दृष्ट्वा सिंहिका नाम राक्षसी ॥ 168
मनसा चिन्तयामास प्रवृद्धा कामरूपिणी । अद्य दीर्घस्य कालस्य भविष्याम्यहमाशिता ॥ 169
इदं मम महासत्त्वं चिरस्य वशमागतम् । इति संचिन्त्य मनसा च्छायामस्य समाक्षिपत् ॥ 170
छायायां गृह्यमाणायां चिन्तयामास वानरः । समाक्षिप्तोऽस्मि सहसा पङ्गूकृतपराक्रमः ॥ 171
प्रतिलोमेन वातेन महानौरिव सागरे । तिर्यगूर्ध्वमधश्चैव वीक्षमाणस्तदा कपिः ॥ 172
ददर्श स महासत्त्वमुत्थितं लवणाम्भसि । तद्दृष्ट्वा चिन्तयामास मारुतिर्विकृताननम् ॥ 173
कपिराज्ञा यथाख्यातं सत्त्वमद्भुतदर्शनम् । छायाग्राहि महावीर्यं तदिदं नात्र संशयः ॥ 174
स तां बुद्ध्वाऽर्थतत्त्वेन सिंहिकां मतिमान्कपिः । व्यवर्धत महाकायः प्रावृषीव बलाहकः ॥ 175
तस्य सा कायमुद्वीक्ष्य वर्धमानं महाकपेः । वक्त्रं प्रसारयामास पातालाम्बरसंनिभम् ॥ 176
घनराजीव गर्जन्ती वानरं समभिद्रवत् । स ददर्श ततस्तस्या विकृतं सुमहन्मुखम् ॥ 177
कायमात्रं च मेधावी मर्माणि च महाकपिः । स तस्या विकृते वक्त्रे वज्रसंहननः कपिः ॥ 178
संक्षिप्य मुहुरात्मानं निपपात महाकपिः । आस्ये तस्या निमज्जन्तं ददृशुः सिद्धचारणाः ॥ 179
ग्रस्यमानं यथा चन्द्रं पूर्णं पर्वणि राहुणा । ततस्तस्या नखैस्तीक्ष्णैर्मर्माण्युत्कृत्य वानरः ॥ 180
उत्पपाताथ वेगेन मनःसंपातविक्रमः । तां तु दृष्ट्या च धृत्या च दाक्षिण्येन निपात्य सः ॥ 181
कपिप्रवीरो वेगेन ववृधे पुनरात्मवान् । हृतहृत्सा हनुमता पपात विधुराऽम्भसि ॥ 182
तां हतां वानरेणाशु पतितां वीक्ष्य सिंहिकाम् । भूतान्याकाशचारीणि तमूचुः प्लवगोत्तमम् ॥ 183
भीममद्य कृतं कर्म महत्सत्त्वं त्वया हतम् । साधयार्थमभिप्रेतमरिष्टं प्लवतां वर ॥ 184
यस्य त्वेतानि चत्वारि वानरेन्द्र यथा तव । धृतिर्दृष्टिर्मतिर्दाक्ष्यं स कर्मसु न सीदति ॥ * 185
स तैः संपूजितः पूज्यः प्रतिपन्नप्रयोजनैः । जगामाकाशमाविश्य पन्नगाशनवत्कपिः ॥ 186
प्राप्तभूयिष्ठपारस्तु सर्वतः परिलोकयन् । योजनानां शतस्यान्ते वनराजीं ददर्श सः ॥ 187
ददर्श च पतन्नेव विविधद्रुमभूषितम् । द्वीपं शाखामृगश्रेष्ठो मलयोपवनानि च ॥ 188
सागरं सागरानूपान्सागरानूपजान्द्रुमान् । सागरस्य च पत्नीनां मुखान्यपि विलोकयन् ॥ 189
स महामेघसंकाशं समीक्ष्यात्मानमात्मवान् । निरुन्धन्तमिवाकाशं चकार मतिमान्मतिम् ॥ 190
कायवृद्धिं प्रवेगं च मम दृष्ट्वैव राक्षसाः । मयि कौतूहलं कुर्युरिति मेने महामतिः ॥ 191
ततः शरीरं संक्षिप्य तन्महीधरसंनिभम् । पुनः प्रकृतिमापेदे वीतमोह इवात्मवान् ॥ 192
तद्रूपमतिसंक्षिप्य हनूमान्प्रकृतौ स्थितः । त्रीन्क्रमानिव विक्रम्य बलिवीर्यहरो हरिः ॥ 193

स चारुनानाविधरूपधारी परं समासाद्य समुद्रतीरम् ।
परैरशक्यं प्रतिपन्नरूपः समीक्षितात्मा समवेक्षितार्थः ॥ 194

185. ஹே வாநரேந்த்ர ! உம்மைப்போல் எவனுக்கு தைர்யம், ஆலோசனை, புத்தி, ஸாமர்த்யம் இவை நான்கும் இருக்கின்றனவோ அவன் கார்யங்களில் சோர்வடைவதில்லை.

ततः स लम्बस्य गिरेः समृद्धे विचित्रकूटे निपपात कूटे ।
सकेतकोद्दालकनारिकेले महाभ्रकूटप्रतिमो महात्मा ॥ 195
ततस्तु संप्राप्य समुद्रतीरं समीक्ष्य लङ्कां गिरिवर्यमूर्ध्नि ।
कपिस्तु तस्मिन्निपपात पर्वते विधूय रूपं व्यथयन्मृगद्विजान् ॥ 196
स सागरं दानवपन्नगायुतं बलेन विक्रम्य महोर्मिमालिनम् ।
निपत्य तीरे च महोदधेस्तदा ददर्श लङ्काममरावतीमिव ॥ 197

इति प्रथमः सर्गः ॥

अथ द्वितीयः सर्गः ॥

आकृतिं संक्षिप्य लङ्काप्रवेशाय सूर्यास्तमयप्रतीक्षा ।

உருவத்தைக் குறுக்கிக்கொண்டு லங்கையில் நுழைய
ஸூர்யாஸ்தமனத்தை எதிர்பார்த்திருத்தல்.

स सागरमनाधृष्यमतिक्रम्य महाबलः । त्रिकूटस्य तटे लङ्कां स्थितः स्वस्थो ददर्श ह ॥ 1
ततः पादपमुक्तेन पुष्पवर्षेण वीर्यवान् । अभिवृष्टःस्थितस्तत्र बभौ पुष्पमयो हरिः ॥ 2
योजनानां शतं श्रीमांस्तीर्त्वाऽप्युत्तमविक्रमः । अनिःश्वसन्कपिस्तत्र न ग्लानिमधिगच्छति ॥ 3
शतान्यहं योजनानां क्रमेयं सुबहून्यपि । किं पुनः सागरस्यान्तं संख्यातं शतयोजनम् ॥ 4
स तु वीर्यवतां श्रेष्ठः प्लवतामपि चोत्तमः । जगाम वेगवाँल्लङ्कां लङ्घयित्वा महोदधिम् ॥ 5
शाद्वलानि च नीलानि गन्धवन्ति वनानि च । मधुमन्ति च मध्येन जगाम नगवन्ति च ॥ 6
शैलांश्च तरुसंछन्नान्वनराजीश्च पुष्पिताः । अभिचक्राम तेजस्वी हनूमान्प्लवगर्षभः ॥ 7
स तस्मिन्नचले तिष्ठन्वनान्युपवनानि च । स नगाग्रे स्थितां लङ्कां ददर्श पवनात्मजः ॥ 8
सरलान्कर्णिकारांश्च खर्जूरांश्च सुपुष्पितान् । प्रियालान्मुचुलिन्दांश्च कुटजान्केतकानपि ॥ 9
प्रियङ्गून्गन्धपूर्णांश्च नीपान्सप्तच्छदांस्तथा । असनान्कोविदारांश्च करवीरांश्च पुष्पितान् ॥ 10
पुष्पभारनिबद्धांश्च तथा मुकुलितानपि । पादपान्विहगाकीर्णान्पवनाधूतमस्तकान् ॥ 11
हंसकारण्डवाकीर्णा वापीः पद्मोत्पलावृताः । आक्रीडान्विविधान्रम्यान्विविधांश्च जलाशयान् ॥ 12
संततान्विविधैर्वृक्षैः सर्वर्तुफलपुष्पितैः । उद्यानानि च रम्याणि ददर्श कपिकुञ्जरः ॥ 13
समासाद्य च लक्ष्मीवाँल्लङ्कां रावणपालिताम् । परिखाभिः सपद्माभिः सोत्पलाभिरलंकृताम् ॥ 14
सीतापहरणात्तेन रावणेन सुरक्षिताम् । समन्ताद्विचरद्भिश्च राक्षसैरुग्रधन्वभिः ॥ 15
काञ्चनेनावृतां रम्यां प्राकारेण महापुरीम् । गृहैश्च गिरिसंकाशैः शारदाम्बुदसंनिभैः ॥ 16
पाण्डुराभिः प्रतोलीभिरुच्चाभिरभिसंवृताम् । अट्टालकशताकीर्णां पताकाध्वजशोभिताम् ॥ 17
तोरणैः काञ्चनैर्दिव्यैर्लतापङ्क्तिविराजितैः । ददर्श हनुमाँल्लङ्कां दिवि देवपुरीमिव ॥ 18

गिरिमूर्ध्नि स्थितां लङ्कां पाण्डुरैर्भवनैः शुभैः । ददर्श स कपिः श्रीमान्पुरीमाकाशगामिव ॥ 19
पालितां राक्षसेन्द्रेण निर्मितां विश्वकर्मणा । प्लवमानामिवाकाशे ददर्श हनुमान्कपिः ॥ 20
वप्रप्राकारजघनां विपुलाम्बुवनाम्बराम् । शतघ्नीशूलकेशान्तामट्टालकवतंसकाम् ॥ 21
मनसेव कृतां लङ्कां निर्मितां विश्वकर्मणा । द्वारमुत्तरमासाद्य चिन्तयामास वानरः ॥ 22
कैलासनिलयप्रख्यमालिखन्तमिवाम्बरम् । ध्रियमाणमिवाकाशमुच्छ्रितैर्भवनोत्तमैः ॥ 23
संपूर्णा राक्षसैर्घोरैर्नागैर्भोगवतीमिव । तस्याश्च महतीं गुप्तिं सागरं च निरीक्ष्य सः ॥ 24
रावणं च रिपुं घोरं चिन्तयामास वानरः । आगत्यापीह हरयो भविष्यन्ति निरर्थकाः ॥ 25
नहि युद्धेन वै लङ्का शक्या जेतुं सुरैरपि । इमां तु विषमां लङ्कां दुर्गां रावणपालिताम् ॥ 26
प्राप्यापि सुमहाबाहुः किं करिष्यति राघवः । अवकाशो न साम्नस्तु राक्षसेष्वभिगम्यते ॥ 27
न दानस्य न भेदस्य नैव युद्धस्य दृश्यते । चतुर्णामेव हि गतिर्वानराणां तरस्विनाम् ॥ 28
वालिपुत्रस्य नीलस्य मम राज्ञश्च धीमतः । यावज्जानामि वैदेहीं यदि जीवति वा नवा ॥ 29
तत्रैव चिन्तयिष्यामि दृष्ट्वा तां जनकात्मजाम् । ततः स चिन्तयामास मुहूर्तं कपिकुञ्जरः ॥ 30
अनेन रूपेण मया न शक्या रक्षसां पुरी । प्रवेष्टुं राक्षसैर्गुप्ता क्रूरैर्बलसमन्वितैः ॥ 31
महौजसो महावीर्या बलवन्तश्च राक्षसाः । वञ्चनीया मया सर्वे जानकीं परिमार्गता ॥ 32
लक्ष्यालक्ष्येण रूपेण रात्रौ लङ्कापुरी मया । प्राप्तकालं प्रवेष्टुं मे कृत्यं साधयितुं महत् ॥ 33
तां पुरीं तादृशीं दृष्ट्वा दुराधर्षां सुरासुरैः । हनूमांश्चिन्तयामास विनिःश्वस्य मुहुर्मुहुः ॥ 34
केनोपायेन पश्येयं मैथिलीं जनकात्मजाम् । अदृष्टो राक्षसेन्द्रेण रावणेन दुरात्मना ॥ 35
न विनश्येत्कथं कार्यं रामस्य विदितात्मनः । एकामेकस्तु पश्येयं रहिते जनकात्मजाम् ॥ 36
भूताश्चार्था विनश्यन्ति देशकालविरोधिताः । विक्लवं दूतमासाद्य तमः सूर्योदये यथा ॥ * 37
अर्थानर्थान्तरे बुद्धिर्निश्चितापि न शोभते । घातयन्तीह कार्याणि दूताः पण्डितमानिनः ॥ * 38
न विनश्येत्कथं कार्यं वैक्लव्यं न कथं भवेत् । लङ्घनं च समुद्रस्य कथं नु न भवेद्वृथा ॥ 39
मयि दृष्टे तु रक्षोभी रामस्य विदितात्मनः । भवेद्व्यर्थमिदं कार्यं रावणानर्थमिच्छतः ॥ 40
नहि शक्यं क्वचित्स्थातुमविज्ञातेन राक्षसैः । अपि राक्षसरूपेण किमुतान्येन केनचित् ॥ 41
वायुरप्यत्र नाज्ञातश्चरेदिति मतिर्मम । नह्यत्राविदितं किंचिद्रक्षसां भीमकर्मणाम् ॥ 42
इहाहं यदि तिष्ठामि स्वेन रूपेण संवृतः । विनाशमुपयास्यामि भर्तुरर्थश्च हास्यति ॥ 43
तदहं स्वेन रूपेण रजन्यां ह्रस्वतां गतः । लङ्कामभिपतिष्यामि राघवस्यार्थसिद्धये ॥ 44
रावणस्य पुरीं रात्रौ प्रविश्य सुदुरासदाम् । विचिन्वन् भवनं सर्वं द्रक्ष्यामि जनकात्मजाम् ॥ 45

37. முடிவிற்கு வந்த காரியங்களும், அறிவில்லாத் தூதனை யடைந்தால் தேசத்தாலும், காலத்தாலும் மாறுபட்டுக் கெட்டுவிடும்.

38. இது நன்மை, இது தீமையென்று நிச்சயிக்கப்பட்டிருந்தபோதிலும் விளங்காமற்போய் விடும். தாங்களே தெரிந்தவர்களென்றெண்ணும் தூதர்கள் காரியங்களைக் கெடுத்து விடுவார்கள்.

इति निश्चित्य हनुमान्सूर्यस्यास्तमयं कपिः। आचकाङ्क्षे तदा वीरो वैदेह्या दर्शनोत्सुकः॥ 46
सूर्ये चास्तं गते रात्रौ देहं संक्षिप्य मारुतिः। वृषदंशकमात्रोऽथ बभूवाद्भुतदर्शनः॥ 47
प्रदोषकाले हनुमांस्तूर्णमुत्पत्य वीर्यवान्। प्रविवेश पुरीं रम्यां प्रविभक्तमहापथाम्॥ 48
प्रासादमालावितता स्तम्भैः काञ्चनसंनिभैः। शातकुम्भनिभैर्जालैर्गन्धर्वनगरोपमाम्॥ 49
सप्तभौमाष्टभौमैश्च स ददर्श महापुरीम्। स्थलैः स्फटिकसंकीर्णैः कार्तस्वरविभूषितैः।
तैस्तैः शुशुभिरे तानि भवनान्यत्र रक्षसाम्॥ 50
काञ्चनानि विचित्राणि तोरणानि च रक्षसाम्। लङ्कामुद्योतयामासुः सर्वतः समलंकृताम्॥ 51
अचिन्त्यामद्भुताकारां दृष्ट्वा लङ्कां महाकपिः। आसीद्विषण्णो हृष्टश्च वैदेह्या दर्शनोत्सुकः॥ 52

सपाण्डुराविद्धविमानमालिनीं महार्हजाम्बूनदजालतोरणाम्।
यशस्विनीं रावणबाहुपालितां क्षपाचरैर्भीमबलैः सुपालिताम्॥ 53
चन्द्रोऽपि साचिव्यमिवास्य कुर्वंस्तारागणैर्मध्यगतो विराजन्।
ज्योत्स्नावितानेन वितत्य लोकानुत्तिष्ठतेऽनेकसहस्ररश्मिः॥ 54
शङ्खप्रभं क्षीरमृणालवर्णमुद्गच्छमानं व्यवभासमानम्।
ददर्श चन्द्रं स कपिप्रवीरः पोप्लूयमानं सरसीव हंसम्॥ 55

इति द्वितीयः सर्गः॥

अथ तृतीयः सर्गः॥

लङ्काधिदेवताविजयः।

லங்காநகர தேவதையை ஜயித்தல்.

स लम्बशिखरे लम्बे लम्बतोयदसंनिभे। सत्त्वमास्थाय मेधावी हनुमान्मारुतात्मजः॥ 1
निशि लङ्कां महासत्त्वो विवेश कपिकुञ्जरः। रम्यकाननतोयाढ्यां पुरीं रावणपालिताम्॥ 2
शारदाम्बुधरप्रख्यैर्भवनैरुपशोभिताम्। सागरोपमनिर्घोषां सागरानिलसेविताम्॥ 3
सुपुष्टबलसंपुष्टां यथैव विटपावतीम्। चारुतोरणनिर्यूहां पाण्डुरद्वारतोरणाम्॥ 4
भुजगाचरितां गुप्तां शुभां भोगवतीमिव। तां सविद्युद्घनाकीर्णां ज्योतिर्गणनिषेविताम्॥ 5
चण्डमारुतनिर्ह्रादां यथा चाप्यमरावतीम्। शातकुम्भेन महता प्राकारेणाभिसंवृताम्॥ 6
किङ्किणीजालघोषाभिः पताकाभिरलंकृताम्। आसाद्य सहसा हृष्टः प्राकारमभिपेदिवान्॥ 7
विस्मयाविष्टहृदयः पुरीमालोक्य सर्वतः। जाम्बूनदमयैर्द्वारैर्वैदूर्यकृतवेदिकैः॥ 8
वज्रस्फटिकमुक्ताभिर्मणिकुट्टिमभूषितैः। तप्तहाटकनिर्यूहै राजतामलपाण्डुरैः॥ 9
वैदूर्यकृतसोपानैः स्फाटिकान्तरपांसुभिः। चारुसंजवनोपेतैः खमिवोत्पतितैः शुभैः॥ 10
क्रौञ्चबर्हिणसंघुष्टै राजहंसनिषेवितैः। तूर्याभरणनिर्घोषैः सर्वतः परिनादिताम्॥ 11

वस्वोकसारप्रतिमां समीक्ष्य नगरीं ततः । खमिवोत्पतितां लङ्कां जहर्ष हनुमान्कपिः ॥ 12
तां समीक्ष्य पुरीं लङ्कां राक्षसाधिपतेः शुभाम् । अनुत्तमामृद्धिमतीं चिन्तयामास वीर्यवान् ॥ 13
नेयमन्येन नगरी शक्या धर्षयितुं बलात् । रक्षिता रावणबलैरुद्यतायुधपाणिभिः ॥ 14
कुमुदाङ्गदयोर्वापि सुषेणस्य महाकपेः । प्रसिद्धेयं भवेद्भूमिर्मैन्दद्विविदयोरपि ॥ 15
विवस्वतस्तनूजस्य हरेश्च कुशपर्वणः । ऋक्षस्य कपिमुख्यस्य मम चैव गतिर्भवेत् ॥ 16
समीक्ष्य च महाबाहो राघवस्य पराक्रमम् । लक्ष्मणस्य च विक्रान्तमभवत्प्रीतिमान्कपिः ॥ 17
तां रत्नवसनोपेतां गोष्ठागारावतंसिकाम् । यन्त्रागारस्तनीमृद्धां प्रमदामिव भूषिताम् ॥ 18
तां नष्टतिमिरां दीपैर्भास्वरैश्च महागृहैः । नगरीं राक्षसेन्द्रस्य स ददर्श महाकपिः ॥ 19
अथ सा हरिशार्दूलं प्रविशन्तं महाकपिम् । नगरी स्वेन रूपेण ददर्श पवनात्मजम् ॥ 20
सा तं हरिवरं दृष्ट्वा लङ्का रावणपालिता । स्वयमेवोत्थिता तत्र विकृताननदर्शना ॥ 21
पुरस्तात्तस्यवीरस्य वायुसूनोरतिष्ठत । मुञ्चमाना महानादमब्रवीत्पवनात्मजम् ॥ 22
कस्त्वं केन च कार्येण इह प्राप्तो वनालय । कथयस्वेह यत्तत्त्वं यावत्प्राणा धरन्ति ते ॥ 23
न शक्यं खल्वियं लङ्का प्रवेष्टुं वानर त्वया । रक्षिता रावणबलैरभिगुप्ता समन्ततः ॥ 24
अथ तामब्रवीद्वीरो हनुमानग्रतः स्थिताम् । कथयिष्यामि ते तत्त्वं यन्मां त्वं परिपृच्छसे ॥ 25
का त्वं विरूपनयना पुरद्वारेऽवतिष्ठसे । किमर्थं चापि मां रुध्वा निर्भर्त्सयसि दारुणे ॥ 26
हनुमद्वचनं श्रुत्वा लङ्का सा कामरूपिणी । उवाच वचनं क्रुद्धा परुषं पवनात्मजम् ॥ 27
अहं राक्षसराजस्य रावणस्य महात्मनः । आज्ञाप्रतीक्षा दुर्धर्षा रक्षामि नगरीमिमाम् ॥ 28
न शक्यं मामवज्ञाय प्रवेष्टुं नगरीमिमाम् । अद्य प्राणैः परित्यक्तः स्वप्स्यसे निहतो मया ॥ 29
अहं हि नगरी लङ्का स्वयमेव प्लवंगम । सर्वतः परिरक्षामि ह्येतत्ते कथितं मया ॥ 30
लङ्काया वचनं श्रुत्वा हनूमान्मारुतात्मजः । यत्नवान्स हरिश्रेष्ठः स्थितः शैल इवापरः ॥ 31
स तां स्त्रीरूपविकृतां दृष्ट्वा वानरपुंगवः । आबभाषेऽथ मेधावी सत्त्ववान्प्लवगर्षभः ॥ 32
द्रक्ष्यामि नगरीं लङ्कां साट्टप्राकारतोरणाम् । इत्यर्थमिह संप्राप्तः परं कौतूहलं हि मे ॥ 33
वनान्युपवनानीह लङ्कायाः काननानि च । सर्वतो गृहमुख्यानि द्रष्टुमागमनं हि मे ॥ 34
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा लङ्का सा कामरूपिणी । भूय एव पुनर्वाक्यं बभाषे परुषाक्षरम् ॥ 35
मामनिर्जित्य दुर्बुद्धे राक्षसेश्वरपालिताम् । न शक्यं ह्यद्य ते द्रष्टुं पुरीयं वानराधम ॥ 36
ततः स हरिशार्दूलस्तामुवाच निशाचरीम् । दृष्ट्वा पुरीमिमां भद्रे पुनर्यास्ये यथागतम् ॥ 37
ततः कृत्वा महानादं सा वै लङ्का भयंकरम् । तलेन वानरश्रेष्ठं ताडयामास वेगिता ॥ 38
ततः स हरिशार्दूलो लङ्कया ताडितो भृशम् । ननाद सुमहानादं वीर्यवान्मारुतात्मजः ॥ 39
ततः संवर्तयामास वामहस्तस्य सोऽङ्गुलीः । मुष्टिनाऽभिजघानैनां हनुमान्क्रोधमूर्च्छितः ॥ 40
स्त्री चेति मन्यमानेन नातिक्रोधः स्वयं कृतः । सा तु तेन प्रहारेण विह्वलाङ्गी निशाचरी ।
पपात सहसा भूमौ विकृताननदर्शना ॥ 41

ततस्तु हनुमान्प्राज्ञस्तां दृष्ट्वा विनिपातिताम् । कृपां चकार तेजस्वी मन्यमानः स्त्रियं च ताम् ॥ 42
ततो वै भृशमुद्विग्ना लङ्का सा गद्गदाक्षरम् । उवाचागर्वितं वाक्यं हनुमन्तं प्लवङ्गमम् ॥ 43
प्रसीद सुमहाबाहो त्रायस्व हरिसत्तम । समये सौम्य तिष्ठन्ति सत्त्ववन्तो महाबलाः ॥ 44
अहं तु नगरी लङ्का स्वयमेव प्लवङ्गम । निर्जिताऽहं त्वया वीर विक्रमेण महाबल ॥ 45
इदं च शृणु मे तथ्यं ब्रुवन्त्या वै हरीश्वर । स्वयंभुवा पुरा दत्तं वरदानं यथा मम ॥ 46
यदा त्वां वानरः कश्चिद्विक्रमाद्वशमानयेत् । तदा त्वया हि विज्ञेयं रक्षसां भयमागतम् ॥ 47
स हि मे समयः सौम्य प्राप्तोऽद्य तव दर्शनात् । स्वयंभूविहितः सत्यो न तस्यास्ति व्यतिक्रमः ॥ 48
सीतानिमित्तं राज्ञस्तु रावणस्य दुरात्मनः । रक्षसां चैव सर्वेषां विनाशः समुपागतः ॥ 49
तत्प्रविश्य हरिश्रेष्ठ पुरीं रावणपालिताम् । विधत्स्व सर्वकार्याणि यानि यानीह वाञ्छसि ॥ 50
प्रविश्य शापोपहतां हरीश्वरः पुरीं शुभां राक्षसमुख्यपालिताम् ।
यदृच्छया त्वं जनकात्मजां सतीं विमार्ग सर्वत्र गतो यथासुखम् ॥ 51

इति तृतीयः सर्गः ॥

अथ चतुर्थः सर्गः ॥

लङ्कान्तर्नगरप्रवेशः ।

லங்கையினுள்ளே நுழைதல்.

स निर्जित्य पुरीं लङ्कां श्रेष्ठां तां कामरूपिणीम् । विक्रमेण महातेजा हनूमान्कपिसत्तमः ॥ 1
अद्वारेण महावीर्यः प्राकारमवपुप्लुवे । निशि लङ्कां महासत्त्वो विवेश कपिकुञ्जरः ॥ 2
प्रविश्य नगरीं लङ्कां कपिराजहितंकरः । चक्रेऽथ पादं सव्यं च शत्रूणां स तु मूर्धनि ॥ 3
प्रविष्टः सत्त्वसंपन्नो निशायां मारुतात्मजः । स महापथमास्थाय मुक्तपुष्पविराजितम् ॥ 4
ततस्तु तां पुरीं लङ्कां रम्यामभिययौ कपिः । हसितोत्कृष्टनिनदैस्तूर्यघोषपुरस्कृतैः ॥ 5
वज्राङ्कुशनिकाशैश्च वज्रजालविभूषितैः । गृहमेधैः पुरी रम्या बभासे द्यौरिवाम्बुदैः ॥ 6
प्रजज्वाल तदा लङ्का रक्षोगणगृहैः शुभैः । सिताभ्रसदृशैश्चित्रैः पद्मस्वस्तिकसंस्थितैः ॥ 7
वर्धमानगृहैश्चापि सर्वतः सुविभूषितैः । तां चित्रमाल्याभरणां कपिराजहितंकरः ॥ 8
राघवार्थे चरञ्श्रीमान्ददर्श च ननन्द च । भवनाद्भवनं गच्छन्ददर्श कपिकुञ्जरः ॥ 9
विविधाकृतिरूपाणि भवनानि ततस्ततः । शुश्राव रुचिरं गीतं त्रिस्थानस्वरभूषितम् ॥ 10
स्त्रीणां मदनविद्धानां दिवि चाप्सरसामिव । शुश्राव काञ्चीनिनदं नूपुराणां च निःस्वनम् ॥ 11
सोपाननिनदांश्चापि भवनेषु महात्मनाम् । आस्फोटितनिनादांश्च क्ष्वेडितांश्च ततस्ततः ॥ 12
शुश्राव जपतां तत्र मन्त्रान्रक्षोगृहेषु वै । स्वाध्यायनिरतांश्चैव यातुधानान्ददर्श सः ॥ 13
रावणस्तवसंयुक्तान्गर्जतो राक्षसानपि । राजमार्गं समावृत्य स्थितं रक्षोगणं महत् ॥ 14

ददर्श मध्यमे गुल्मे राक्षसस्य चरान्बहून् । दीक्षिताञ्जटिलान्मुण्डान्गोजिनाम्बरवाससः ॥ 15
दर्भमुष्टिप्रहरणानग्निकुण्डायुधांस्तथा । कूटमुद्गरपाणींश्च दण्डायुधधरानपि ॥ 16
एकाक्षानेककर्णांश्च चलदेकपयोधरान् । करालान्भुग्नवक्त्रांश्च विकटान्वामनांस्तथा ॥ 17
धन्विनः खड्गिनश्चैव शतघ्नीमुसलायुधान् । परिघोत्तमहस्तांश्च विचित्रकवचोज्ज्वलान् ॥ 18
नातिस्थूलान्नातिकृशान्नातिदीर्घातिह्रस्वकान् । नातिगौरान्नातिकृष्णान्नातिकुब्जान्न वामनान् ॥ 19
विरूपान्बहुरूपांश्च सुरूपांश्च सुवर्चसः । पताकाध्वजिनश्चैव ददर्श विविधायुधान् ॥ 20
शक्तिवृक्षायुधांश्चैव पट्टिशाशनिधारिणः । क्षेपणीपाशहस्तांश्च ददर्श स महाकपिः ॥ 21
स्रग्विणस्त्वनुलिप्तांश्च वराभरणभूषितान् । नानावेषसमायुक्तान्यथास्वैरचरान्बहून् ॥ 22
तीक्ष्णशूलधरांश्चैव वज्रिणश्च महाबलान् । शतसाहस्रमव्यग्रमारक्षं मध्यमं कपिः ॥ 23
रक्षोधिपतिनिर्दिष्टं ददर्शान्तःपुराग्रतः । स तदा तद्गृहं दृष्ट्वा महाहाटकतोरणम् ॥ 24
राक्षसेन्द्रस्य विख्यातमद्रिमूर्ध्नि प्रतिष्ठितम् । पुण्डरीकावतंसाभिः परिखाभिः समावृतम् ॥ 25
प्राकारावृतमत्यन्तं ददर्श स महाकपिः । त्रिविष्टपनिभं दिव्यं दिव्यनादविनादितम् ॥ 26
वाजिहेषितसंघुष्टमद्भुतैश्च हयैस्तथा । रथैर्यानैर्विमानैश्च तथा हयगजैः शुभैः ॥ 27
वारणैश्च चतुर्दन्तैः श्वेताभ्रनिचयोपमैः । भूषितं रुचिरद्वारं मत्तैश्च मृगपक्षिभिः ॥ 28
रक्षितं सुमहावीर्यैर्यातुधानैः सहस्रशः । राक्षसाधिपतेर्गुप्तमाविवेश गृहं कपिः ॥ 29
स हेमजाम्बूनदचक्रवालं महार्हमुक्तामणिभूषितान्तम् ।
परार्ध्यकालागरुचन्दनार्हं स रावणान्तःपुरमाविवेश ॥ 30

इति चतुर्थः सर्गः ॥

अथ पञ्चमः सर्गः ॥

ज्योत्स्नोज्ज्वललङ्काप्रभावदर्शनम् ॥

நிலவில் லங்கையின் அழகைக் காணல்

ततः स मध्यंगतमंशुमन्तं ज्योत्स्नावितानं महदुद्वमन्तम् ।
ददर्श धीमान्भुवि भानुमन्तं गोष्ठे वृषं मत्तमिव भ्रमन्तम् ॥ 1
लोकस्य पापानि विनाशयन्तं महोदधिं चापि समेधयन्तम् ।
भूतानि सर्वाणि विराजयन्तं ददर्श शीतांशुमथाभियान्तम् ॥ 2
या भाति लक्ष्मीर्भुवि मन्दरस्था यथा प्रदोषेषु च सागरस्था ।
तथैव तोयेषु च पुष्करस्था रराज सा चारुनिशाकरस्था ॥ 3
हंसो यथा राजतपञ्जरस्थः सिंहो यथा मन्दरकंदरस्थः ।
वीरो यथा गर्वितकुञ्जरस्थश्चन्द्रोऽपि बभ्राज तथाम्बरस्थः ॥ 4

स्थितः ककुद्मानिव तीक्ष्णशृङ्गो महाचलः श्वेत इवोर्ध्वशृङ्गः ।
हस्तीव जाम्बूनदबद्धशृङ्गो विभाति चन्द्रः परिपूर्णशृङ्गः ॥ 5
विनष्टशीताम्बुतुषारपङ्को महाग्रहग्राहविनष्टपङ्कः ।
प्रकाशलक्ष्म्याश्रयनिर्मलाङ्को रराज चन्द्रो भगवाञ्शशाङ्कः ॥ 6
शिलातलं प्राप्य यथा मृगेन्द्रो महारणं प्राप्य यथा गजेन्द्रः ।
राज्यं समासाद्य यथा नरेन्द्रस्तथा प्रकाशो विरराज चन्द्रः ॥ 7
प्रकाशचन्द्रोदयनष्टदोषः प्रवृद्धरक्षःपिशिताशदोषः ।
रामाभिरामेरितचित्तदोषः स्वर्गप्रकाशो भगवान्प्रदोषः ॥ 8
तन्त्रीस्वनाः कर्णसुखाः प्रवृत्ताः स्वपन्ति नार्यः पतिभिः सुवृत्ताः ।
नक्तंचराश्चापि तथा प्रवृत्ता विहर्तुमत्यद्भुतरौद्रवृत्ताः ॥ 9
मत्तप्रमत्तानि समाकुलानि रथाश्वभद्रासनसंकुलानि ।
वीरश्रिया चापि समाकुलानि ददर्श धीमान्स कपिः कुलानि ॥ 10
परस्परं चाधिकमाक्षिपन्ति भुजांश्च पीनानधिविक्षिपन्ति ।
मत्तप्रलापानधिविक्षिपन्ति मत्तानि चान्योन्यमधिक्षिपन्ति ॥ 11
रक्षांसि वक्षांसि च विक्षिपन्ति गात्राणि कान्तासु च विक्षिपन्ति ।
रूपाणि चित्राणि च विक्षिपन्ति दृढानि चापानि च विक्षिपन्ति ॥ 12
ददर्श कान्ताश्च समालभन्त्यस्तथापरास्तत्र पुनः स्वपन्त्यः ।
सुरूपवक्त्राश्च तथा हसन्त्यः क्रुद्धाः पराश्चापि विनिःश्वसन्त्यः ॥ 13
महागजैश्चापि तथा नदद्भिः सुपूजितैश्चापि तथा सुसद्भिः ।
रराज वीरैश्च विनिःश्वसद्भिर्ह्रदो भुजंगैरिव निःश्वसद्भिः ॥ 14
बुद्धिप्रधानान्रुचिराभिधानान्संश्रद्दधानाञ्जगतः प्रधानान् ।
नानाविधानान्रुचिराभिधानान्ददर्श तस्यां पुरि यातुधानान् ॥ 15
ननन्द दृष्ट्वा स च तान्सुरूपान्नानागुणानात्मगुणानुरूपान् ।
विद्योतमानान्स च तान्सुरूपान्ददर्श कांश्चिच्च पुनर्विरूपान् ॥ 16
ततो वरार्हाः सुविशुद्धभावास्तेषां स्त्रियस्तत्र महानुभावाः ।
प्रियेषु पानेषु च सक्तभावा ददर्श तारा इव सुस्वभावाः ॥ 17
श्रिया ज्वलन्तीस्त्रपयोपगूढा निशीथकाले रमणोपगूढाः ।
ददर्श काश्चित्प्रमदोपगूढा यथा विहंगा विहगोपगूढाः ॥ 18
अन्याः पुनर्हर्म्यतलोपविष्टास्तत्र प्रियाङ्के सुसुखोपविष्टाः ।
भर्तुः प्रिया धर्मपरा निविष्टा ददर्श धीमान्मदनाभिविष्टाः ॥ 19
अप्रावृताः काञ्चनराजिवर्णाः काश्चित्परार्ध्यास्तपनीयवर्णाः ।

पुनश्च काश्चिच्छशलक्ष्मवर्णाः कान्तप्रहीणा रुचिराङ्गवर्णाः ॥ 20
ततः प्रियान्प्राप्य मनोभिरामान्सुप्रीतियुक्ताः सुमनोभिरामाः ।
गृहेषु हृष्टाः परमाभिरामा हरिप्रवीरः स ददर्श रामाः ॥ 21
चन्द्रप्रकाशाश्च हि वक्त्रमाला वक्राः सुपक्ष्माश्च सुनेत्रमालाः ।
विभूषणानां च ददर्श मालाः शतह्रदानामिव चारुमालाः ॥ 22
नत्वेव सीतां परमाभिजातां पथि स्थिते राजकुले प्रजाताम् ।
लतां प्रफुल्लामिव साधुजातां ददर्श तन्वीं मनसाभिजाताम् ॥ 23
सनातने वर्त्मनि संनिविष्टां रामेक्षणीं तां मदनाभिविष्टाम् ।
भर्तुर्मनः श्रीमदनुप्रविष्टां स्त्रीभ्यः पराभ्यश्च सदाविशिष्टाम् ॥ 24
उष्णार्दितां सानुसृतास्रकण्ठीं पुरा वरार्होत्तमनिष्ककण्ठीम् ।
सुजातपक्ष्मामभिरक्तकण्ठीं वने प्रवृत्तामिव नीलकण्ठीम् ॥ 25
अव्यक्तरेखामिव चन्द्रलेखां पांसुप्रदिग्धामिव हेमरेखाम् ।
क्षतप्ररूढामिव बाणरेखां वायुप्रभुग्नामिव मेघरेखाम् ॥ 26
सीतामपश्यन्मनुजेश्वरस्य रामस्य पत्नीं वदतां वरस्य ।
बभूव दुःखोपहतश्चिरस्य प्लवंगमो मन्द इवाचिरस्य ॥ 27

इति पञ्चमः सर्गः ॥

अथ षष्ठः सर्गः ॥

लङ्कायां गृहाद्गृहं विचरन् रावणगृहं प्राविशत् ॥

லங்கையிலுள்ள பல வீடுகள் மேல் தாவி
கடைசியில் ராவணன் அரண்மனையில் ப்ரவேசித்தல்.

स निकामं विमानेषु विषण्णः कामरूपधृक् । विचचार कपिर्लङ्कां लाघवेन समन्वितः ॥ 1
आससाद च लक्ष्मीवान्राक्षसेन्द्रनिवेशनम् । प्राकारेणार्कवर्णेन भास्वरेणाभिसंवृतम् ॥ 2
रक्षितं राक्षसैर्भीमैः सिंहैरिव महद्वनम् । समीक्षमाणो भवनं चकाशे कपिकुञ्जरः ॥ 3
रूप्यकोपहितैश्चित्रैस्तोरणैर्हेमभूषणैः । विचित्राभिश्च कक्ष्याभिर्द्वारैश्च रुचिरैर्वृतम् ॥ 4
गजास्थितैर्महामात्रैः शूरैश्च विगतश्रमैः । उपस्थितमसंहार्यैर्हयैः स्यन्दनयायिभिः ॥ 5
सिंहव्याघ्रतनुत्राणैर्दान्तकाञ्चनराजतैः । घोषवद्भिर्विचित्रैश्च सदा विचरितं रथैः ॥ 6
बहुरत्नसमाकीर्णं परार्ध्यासनभूषितम् । महारथसमावापं महारथमहासनम् ॥ 7
दृश्यैश्च परमोदारैस्तैस्तैश्च मृगपक्षिभिः । विविधैर्बहुसाहस्रैः परिपूर्णं समन्ततः ॥ 8
विनीतैरन्तपालैश्च रक्षोभिश्च सुरक्षितम् । मुख्याभिश्च वरस्त्रीभिः परिपूर्णं समन्ततः ॥ 9

मुदितप्रमदारत्नं राक्षसेन्द्रनिवेशनम् । वराभरणसंह्रादैः समुद्रस्वननिःस्वनम् ॥ 10
तद्राजगुणसंपन्नं मुख्यैश्च वरचन्दनैः । महाजनसमाकीर्णं सिंहैरिव महद्वनम् ॥ 11
भेरीमृदङ्गाभिरुतं शङ्खघोषविनादितम् । नित्यार्चितं पर्वहुतं पूजितं राक्षसैः सदा ॥ 12
समुद्रमिव गम्भीरं समुद्रसमनिःस्वनम् । महात्मनो महद्वेश्म महारत्नपरिच्छदम् ॥ 13
महारत्नसमाकीर्णं ददर्श स महाकपिः । विराजमानं वपुषा गजाश्वरथसंकुलम् ॥ 14
लङ्काभरणमित्येव सोऽमन्यत महाकपिः । चचार हनुमांस्तत्र रावणस्य समीपतः ॥ 15
गृहाद्गृहं राक्षसानामुद्यानानि च सर्वशः । वीक्षमाणोऽप्यसंत्रस्तः प्रासादांश्च चचार सः ॥ 16
अवप्लुत्य महावेगः प्रहस्तस्य निवेशनम् । ततोऽन्यत्पुप्लुवे वेश्म महापार्श्वस्य वीर्यवान् ॥ 17
अथ मेघप्रतीकाशं कुम्भकर्णनिवेशनम् । विभीषणस्य च तथा पुप्लुवे स महाकपिः ॥ 18
महोदरस्य च तथा विरूपाक्षस्य चैव हि । विद्युज्जिह्वस्य भवनं विद्युन्मालेस्तथैव च ॥ 19
बहुदंष्ट्रस्य च तथा पुप्लुवे स महाकपिः । शुकस्य च महावेगः सारणस्य च धीमतः ॥ 20
तथा चेन्द्रजितो वेश्म जगाम हरियूथपः । जम्बुमालेः सुमालेश्च जगाम हरिसत्तमः ॥ 21
रश्मिकेतोश्च भवनं सूर्यशत्रोस्तथैव च । वज्रकायस्य च तथा पुप्लुवे स महाकपिः ॥ 22
धूम्राक्षस्याथ संपातेर्भवनं मारुतात्मजः । विद्युद्रूपस्य भीमस्य घनस्य विघनस्य च ॥ 23
शुकनाभस्य चक्रस्य शठस्य कपटस्य च । ह्रस्वकर्णस्य दंष्ट्रस्य लोमशस्य च रक्षसः ॥ 24
युद्धोन्मत्तस्य मत्तस्य ध्वजग्रीवस्य सादिनः । विद्युज्जिह्वद्विजिह्वानां तथा हस्तिमुखस्य च ॥ 25
करालस्य विशालस्य शोणिताक्षस्य चैव हि । प्लवमानः क्रमेणैव हनुमान्मारुतात्मजः ॥ 26
तेषु तेषु महार्हेषु भवनेषु महायशाः । तेषामृद्धिमतामृद्धिं ददर्श स महाकपिः ॥ 27
सर्वेषां समतिक्रम्य भवनानि समन्ततः । आससादाथ लक्ष्मीवान्राक्षसेन्द्रनिवेशनम् ॥ 28
रावणस्योपशायिन्यो ददर्श हरिसत्तमः । विचरन्हरिशार्दूलो राक्षसीर्विकृतेक्षणाः ॥ 29
शूलमुद्गरहस्ताश्च शक्तितोमरधारिणः । ददर्श विविधान्गुल्मांस्तस्य रक्षःपतेर्गृहे ॥ 30
राक्षसांश्च महाकायान्नानाप्रहरणोद्यतान् । रक्तान्श्वेतान्सितांश्चापि हरींश्चापि महाजवान् ॥ 31
कुलीनान्रूपसंपन्नान्गजान्परगजारुजान् । शिक्षितान्गजशिक्षायामैरावतसमान्युधि ॥ 32
निहन्तॄन्परसैन्यानां गृहे तस्मिन्ददर्श सः । क्षरतश्च यथा मेघान्स्रवतश्च यथा गिरीन् ॥ 33
मेघस्तनितनिर्घोषान्दुर्धर्षान्समरे परैः । सहस्रं वाहिनीस्तत्र जाम्बूनदपरिष्कृताः ॥ 34
हेमजालैरविच्छिन्नास्तरुणादित्यसंनिभाः । ददर्श राक्षसेन्द्रस्य रावणस्य निवेशने ॥ 35
शिविका विविधाकाराः स कपिर्मारुतात्मजः । लतागृहाणि चित्राणि चित्रशालागृहाणि च ॥ 36
क्रीडागृहाणि चान्यानि दारुपर्वतकानि च । कामस्य गृहकं रम्यं दिवागृहकमेव च ॥ 37
ददर्श राक्षसेन्द्रस्य रावणस्य निवेशने । समन्दरसमप्रख्यं मयूरस्थानसंकुलम् ॥ 38
ध्वजयष्टिभिराकीर्णं ददर्श भवनोत्तमम् । अनन्तरत्ननिचयं निधिजालं समन्ततः ।

धीरनिष्ठितकर्माङ्गं गृहं भूतपतेरिव ॥ 39
अर्चिर्भिश्चापि रत्नानां तेजसा रावणस्य च । विरराज च तद्वेश्म रश्मिवानिव रश्मिभिः ॥ 40
जाम्बूनदमयान्येव शयनान्यासनानि च । भाजनानि च शुभ्राणि ददर्श हरियूथपः ॥ 41
मध्वासवकृतक्लेदं मणिभाजनसंकुलम् । मनोरममसंबाधं कुबेरभवनं यथा ॥ 42
नूपुराणां च घोषेण काञ्चीनां निःस्वनेन च । मृदङ्गतलनिर्घोषैर्घोषवद्भिर्विनादितम् ॥ 43
प्रासादसंघातयुतं स्त्रीरत्नशतसंकुलम् । सुव्यूढकक्ष्यं हनुमान्प्रविवेश महागृहम् ॥ 44

इति षष्ठः सर्गः ॥

इतः परं द्वौ सर्गौ प्रक्षिप्तौ ॥

सर्गाः 7, 8.

एतौ सर्गौ प्रक्षिप्तावेव प्रतिभातः । अत्र पुष्पकविमानवर्णनं, हनुमता तद्दर्शनंच नवमसर्गेण न सङ्गच्छते, विरुद्ध्यते च । तच्च नवमसर्गे प्रबलव्याख्यातॄनपि व्यामोहयति । षष्ठस्यानन्तरं नवमसर्गं अनुस्यूतं पठन्तः रसज्ञाः एतयोः सामञ्जस्यं, सप्तमाष्टमयोः प्रक्षिप्तभावं च जानीयुः ॥

षष्ठस्यान्ते, हनुमान् प्रविवेश महागृहम् । नवमारंभे तत्र दृश्यमानं रावणभवनं परिचक्राम । तद्वर्ण्यते नवभिःश्लोकैः । दशमश्लोकएव हनुमान् प्रथमतः पुष्पकं ददर्श । तद्दृष्टेः तत् सुनिर्मितं अन्यद्वेश्मेव बभौ । ज्ञातवान् वाल्मीकिः तत् पुष्पकमिति निर्दिश्य तद्वर्णयति नवभिः श्लोकैः । एकोनविंशश्लोके हनुमान् पुष्पकमारुरोह । एतदारभ्य 'अवतीर्य विमानाच्च' 10-25 (12-25) इत्यन्तं सर्वं हनुमता पुष्पकविमानस्थेनैवान्वभावि । इत्थं सप्तमाष्टमसर्गौ संत्यज्य सप्तमस्थाने नवमसर्गपठनमेव समीचीनं भवति ॥

केवलमात्माभिप्रायमात्रेण सर्गद्वयस्यास्य प्रक्षिप्तत्वप्रकाशने विचिकित्समानः प्रमाणान्तरगवेषणे व्यापृतोऽभवम् । मद्रपुरीय सर्वकलाशालाग्रन्थागारे क्वचिन्मातृकासु षष्ठात्परं नवममेव सर्गं लिखितं दृष्ट्वा सावष्टंभः सहृदयेषु न्यवेदयम् ॥

ஸர்க்கங்கள் 7, 8.

இவ்விரண்டு ஸர்க்கங்களும் பின்னால் சேர்க்கப்பட்டிருக்கவேண்டுமென்றே தோற்றுகிறது. கவிதாசக்தியைக் காட்டும் விதத்தில் பெரிய வ்ருத்தங்களில் ராவணன் மாளிகையும், புஷ்பக விமானமும் இவ்விரு ஸர்க்கங்களிலும் அதிகப்படியாய் வர்ணிக்கப்பட்டிருக்கின்றன. மேலும், ஸர்க்கம் 7-ல் 8-வது, 8-ல் 1-வது இந்த ச்லோகங்களில் புஷ்பகத்தை ஆஞ்சநேயர் பார்த்துவிட்டதாயும் கூறப்பட்டிருக்கிறது. இதனால் க்ரமமாய் வரும் 9-வது ஸர்க்கத்துக்கு அர்த்தம் செய்வதில் ப்ரபல வ்யாக்யாதாக்களும் தடுமாறுகிறார்கள்.

6-வது ஸர்க்கக் கடைசியில் ஹநுமான், ராவணன் அரண்மனையில் ப்ரவேசிக்கிறார். 9-வது ஸர்க்க ஆரம்பத்தில் அதனுள் ஒரு பெரிய மாளிகையைக் கண்டார். அம் மாளிகை 9-ச்லோகங்களில் தொடர்ந்து வர்ணிக்கப்படுகிறது. 10-வது ச்லோகத்தில்தான் அதனுள் புஷ்பக விமானத்தை முதன்முதல் ஹனுமான் காண்கிறார். அது மற்றொரு மாளிகைபோல் அவருக்குக் காக்ஷியளித்தது. அதை புஷ்பகமென்றறிந்த வால்மீகி 11-முதல் 8-ச்லோகங்களில் அதன் வரலாற்றைக் கூறி அதையும் வர்ணிக்கிறார். 19-வது ச்லோகத்தில் ஹனுமான் புஷ்பகத்திலேறுகிறார். அதுமுதல் 12-வது ஸர்க்கம் முடிவுவரை அவர் கண்ட காக்ஷிக

ளெல்லாம் புஷ்பக விமானத்திலேயே. 6-வது ஸர்க்கத்தைத் தொடர்ந்து 9-வது ஸர்க்கம்தான் முற்றிலும் பொருத்தமாயிருக்கிறது.

என் அபிப்ராயத்தால் மட்டும் 7, 8-ஸர்க்கங்களை प्रक्षिप्त மென்று கூற அஞ்சி, பல விடங்களில் ஆராய்ச்சி செய்தேன். சென்னை ஸர்வகலாசாலை புத்தகாலயத்தில் சில பதிப்பு களில் 6-வது ஸர்க்கத்தைத் தொடர்ந்து 9-வது ஸர்க்க மிருப்பதைக் கண்ணுற்றபின்தான் நிச்சய மாய்க் கூறத் துணிந்தேன். (Vide: D. A. V. College edition by Vishva Bhandu Sastri, Lahore, 1940 and Italian edition per Gaspere Gorrerio).

प्राचीन संस्करणरीत्या सप्तमः सर्गः ॥

रावणगृहवर्णनम् । तत्रस्थपुष्पकविमानदर्शनं तद्वर्णनं च । सीतामपश्यन्नतिदुःखितोऽभवत् ॥

ராவணன் மாளிகையில் புஷ்பகவிமானத்தைக் காணல்.

அதன் வர்ணனை. ஸீதையைக் காணாது துக்கித்தல்.

स वेश्मजालं बलवान्ददर्श व्यासक्तवैदूर्यसुवर्णजालम् ।
यथा महत्प्रावृषि मेघजालं विद्युद्विनद्धं सविहंगजालम् ॥ 1
निवेशनानां विविधाश्च शालाः प्रधानशङ्खायुधचापशालाः ।
मनोहराश्चापि पुनर्विशाला ददर्श वेश्माद्रिषु चन्द्रशालाः ॥ 2
गृहाणि नानावसुराजितानि देवासुरैश्चापि सुपूजितानि ।
सर्वैश्च दोषैः परिवर्जितानि कपिर्ददर्श स्वबलार्जितानि ॥ 3
तानि प्रयत्नाभिसमाहितानि मयेन साक्षादिव निर्मितानि ।
महीतले सर्वगुणोत्तराणि ददर्श लङ्काधिपतेर्गृहाणि ॥ 4
ततो ददर्शोच्छ्रितमेघरूपं मनोहरं काञ्चनचारुरूपम् ।
रक्षोधिपस्यात्मबलानुरूपं गृहोत्तमं ह्यप्रतिरूपरूपम् ॥ 5
महीतले स्वर्गमिव प्रकीर्णं श्रिया ज्वलन्तं बहुरत्नकीर्णम् ।
नानातरूणां कुसुमावकीर्णं गिरेरिवाग्रं रजसाऽवकीर्णम् ॥ 6
नारीप्रवेकैरिव दीप्यमानं तडिद्भिरम्भोधरमर्च्यमानम् ।
हंसप्रवेकैरिव वाह्यमानं श्रिया युतं खे सुकृतां विमानम् ॥ 7
यथा नगाग्रं बहुधातुचित्रं यथा नभश्च ग्रहचन्द्रचित्रम् ।
ददर्श युक्तीकृतमेघचित्रं विमानरत्नं बहुरत्नचित्रम् ॥ 8
महीकृता पर्वतराजिपूर्णा शैलाः कृता वृक्षवितानपूर्णाः ।
वृक्षाः कृताः पुष्पवितानपूर्णाः पुष्पं कृतं केसरपत्रपूर्णम् ॥ 9
कृतानि वेश्मानि च पाण्डुराणि तथा सुपुष्पा अपि पुष्करिण्यः ।
पुनश्च पद्मानि सकेसराणि वनानि चित्राणि सरोवराणि ॥ 10

पुष्पाह्वयं नाम विराजमानं रत्नप्रभाभिश्च विघूर्णमानम् ।
वेश्मोत्तमानामपि चोच्चमानं महाकपिस्तत्र महाविमानम् ॥ 11
कृताश्च वैदूर्यमया विहङ्गा रूप्यप्रवालैश्च तथा विहंगाः ।
चित्राश्च नानावसुभिर्भुजंगा जात्यानुरूपास्तुरगाः शुभाङ्गाः ॥ 12
प्रवालजाम्बूनदपुष्पपक्षाः सलीलमावर्जितजिह्मपक्षाः ।
कामस्य साक्षादिव भान्ति पक्षाः कृता विहंगाः सुमुखाः सुपक्षाः ॥ 13
नियुज्यमानाश्च गजाः सुहस्ताः सकेसराश्चोत्पलपत्रहस्ताः ।
बभूव देवी च कृतासुहस्ता लक्ष्मीस्तथा पद्मिनि पद्महस्ता ॥ 14
इतीव तद्गृहमभिगम्य शोभनं सविस्मयो नगमिव चारुकंदरम् ।
पुनश्च तत्परमसुगन्धिसुन्दरं हिमात्यये नगमिव चारुकंदरम् ॥ 15
ततः स तां कपिरभिपत्य पूजितां चरन्पुरीं दशमुखबाहुपालिताम् ।
अदृश्य तां जनकसुतां सुपूजितां सुदुःखितां पतिगुणवेगनिर्जिताम् ॥ 16
ततस्तदा बहुविधभावितात्मनः कृतात्मनो जनकसुतां सुवर्त्मनः ।
अपश्यतोऽभवदतिदुःखितं मनः सुचक्षुषः प्रविचरतो महात्मनः ॥ 17

इति प्रा. सं. सप्तमः सर्गः ॥

प्राचीनसंस्करणरीत्या अष्टमः सर्गः ॥

विशिष्य पुष्पकवर्णनम् ॥

புஷ்பகத்தை மேலும் மேலும் வர்ணித்தல்.

स तस्य मध्ये भवनस्य संस्थितो महद्विमानं मणिरत्नचित्रितम् ।
प्रतप्तजाम्बूनदजालकृत्रिमं ददर्श धीमान्पवनात्मजः कपिः ॥ 1
तदप्रमेयप्रतिकारकृत्रिमं कृतं स्वयं साध्विति विश्वकर्मणा ।
दिवं गते वायुपथे प्रतिष्ठितं व्यराजतादित्यपथस्य लक्ष्मवत् ॥ 2
न तत्र किंचिन्न कृतं प्रयत्नतो न तत्र किंचिन्न महार्हरत्नवत् ।
न ते विशेषा नियताः सुरेष्वपि न तत्र किंचिन्न महाविशेषवत् ॥ 3
तपःसमाधानपराक्रमार्जितं मनःसमाधानविचारचारिणम् ।
अनेकसंस्थानविशेषनिर्मितं ततस्ततस्तुल्यविशेषनिर्मितम् ॥ 4
मनः समाधाय तु शीघ्रगामिनं दुरासदं मारुततुल्यगामिनम् ।
महात्मनां पुण्यकृतां महर्द्धिनां यशस्विनामग्र्यमुदामिवालयम् ॥ 5

विशेषमालम्ब्य विशेषसंस्थितं विचित्रकूटं बहुकूटमण्डितम् ।
मनोभिरामं शरदिन्दुनिर्मलं विचित्रकूटं शिखरं गिरेर्यथा ॥ 6
वहन्ति यत्कुण्डलशोभितानना महाशना व्योमचरा निशाचराः ।
विवृत्तविध्वस्तविशाललोचना महाजवा भूतगणाः सहस्रशः ॥ 7
वसन्तपुष्पोत्करचारुदर्शनं वसन्तमासादपि चारुदर्शनम् ।
स पुष्पकं तत्र विमानमुत्तमं ददर्श तद्वानरवीरसत्तमः ॥ 8

इति प्रा. सं. अष्टमः सर्गः ॥

अथ सप्तमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 9)

रावणभवन वर्णनम् । तत्रस्थ पुष्पकदर्शनं, तद्वर्णनं च ।
तदारुह्यानेकावस्थापन्नप्रसुप्तनारीगणान्विलोकयति ॥

ராவணன் மாளிகை வர்ணனை. அங்கு புஷ்பகத்தைக் காணல். அதன் வர்ணனை. அதில் ஏறி பற்பலவிதமாக ஆழ்ந்துறங்கும் ஸ்திரீகளைக் காணல்.

तस्यालयवरिष्ठस्य मध्ये विपुलमायतम् । ददर्श भवनश्रेष्ठं हनुमान्मारुतात्मजः ॥ 1
अर्धयोजनविस्तीर्णमायतं योजनं हि तत् । भवनं राक्षसेन्द्रस्य बहुप्रासादसंकुलम् ॥ 2
मार्गमाणस्तु वैदेहीं सीतामायतलोचनाम् । सर्वतः परिचक्राम हनूमानरिसूदनः ॥ 3
उत्तमं राक्षसावासं हनूमानवलोकयन् । आससादाथ लक्ष्मीवान्राक्षसेन्द्रनिवेशनम् ॥ 4
चतुर्विषाणैर्द्विरदैस्त्रिविषाणैस्तथैव च । परिक्षिप्तमसंबाधं रक्ष्यमाणमुदायुधैः ॥ 5
राक्षसीभिश्च पत्नीभी रावणस्य निवेशनम् । आहृताभिश्च विक्रम्य राजकन्याभिरावृतम् ॥ 6
तन्नक्रमकराकीर्णं तिमिंगिलझषाकुलम् । वायुवेगसमाधूतं पन्नगैरिव सागरम् ॥ 7
या हि वैश्रवणे लक्ष्मीर्या चेन्द्रे हरिवाहने । सा रावणगृहे सर्वा नित्यमेवानपायिनी ॥ 8
या च राज्ञः कुबेरस्य यमस्य वरुणस्य च । तादृशी तद्विशिष्टा वा ऋद्धी रक्षोगृहेष्विह ॥ 9
तस्य हर्म्यस्य मध्यस्थं वेश्म चान्यत्सुनिर्मितम् । बहुनिर्यूहसंयुक्तं ददर्श पवनात्मजः ॥ 10
ब्रह्मणोऽर्थे कृतं दिव्यं दिवि यद्विश्वकर्मणा । विमानं पुष्पकं नाम सर्वरत्नविभूषितम् ॥ 11
परेण तपसा लेभे यत्कुबेरः पितामहात् । कुबेरमोजसा जित्वा लेभे तद्राक्षसेश्वरः ॥ 12
ईहामृगसमायुक्तैः कार्तस्वरहिरण्मयैः । सुकृतैराचितं स्तम्भैः प्रदीप्तमिव च श्रिया ॥ 13
मेरुमन्दरसंकाशैरुल्लिखद्भिरिवाम्बरम् । कूटागारैः शुभागारैः सर्वतः समलंकृतम् ॥ 14
ज्वलनार्कप्रतीकाशैः सुकृतं विश्वकर्मणा । हेमसोपानयुक्तं च चारुप्रवरवेदिकम् ॥ 15
जालवातायनैर्युक्तं काञ्चनैः स्फाटिकैरपि । इन्द्रनीलमहानीलमणिप्रवरवेदिकम् ॥ 16

विद्रुमेण विचित्रेण मणिभिश्च महाधनैः। निस्तुलाभिश्च मुक्ताभिस्तलेनाभिविराजितम् ॥ 17
चन्दनेन च रक्तेन तपनीयनिभेन च। सुपुण्यगन्धिना युक्तमादित्यतरुणोपमम् ॥ 18
विमानं पुष्पकं दिव्यमारुरोह महाकपिः। तत्रस्थः स तदा गन्धं पानभक्ष्यान्नसंभवम् ॥ 19
दिव्यं संमूर्छितं जिघ्रन्रूपवन्तमिवानिलम्। स गन्धस्तं महासत्त्वं बन्धुर्बन्धुमिवोत्तमम् ॥ 20
इत एहीत्युवाचेव तत्र यत्र स रावणः। ततस्तां प्रस्थितः शालां ददर्श महतीं शिवाम् ॥ 21
रावणस्य मनःकान्तां कान्तामिव वरस्त्रियम्। मणिसोपानविकृतां हेमजालविराजिताम् ॥ 22
स्फाटिकैरावृततलां दन्तान्तरितरूपिकाम्। मुक्तावज्रप्रवालैश्च रूप्यचामीकरैरपि ॥ 23
विभूषितां मणिस्तम्भैः सुबहुस्तम्भभूषिताम्। समैर्ऋजुभिरत्युच्चैः समन्तात्सुविभूषितैः ॥ 24
स्तम्भैः पक्षैरिवात्युच्चैर्दिवं संप्रस्थितामिव। महत्या कुथयास्तीर्णां पृथिवीलक्षणाङ्कया ॥ 25
पृथिवीमिव विस्तीर्णां स राष्ट्रगृहशालिनीम्। नादितां मत्तविहगैर्दिव्यगन्धाधिवासिताम् ॥ 26
परार्ध्यास्तरणोपेतां रक्षोधिपनिषेविताम्। धूम्रामगुरुधूपेन विमलां हंसपाण्डुराम् ॥ 27
चित्रां पुष्पोपहारेण कल्माषीमिव सुप्रभाम्। मनसो मोदजननीं वर्णस्यापि प्रसाधिनीम् ॥ 28
तां शोकनाशनीं दिव्यां श्रियः संजननीमिव। इन्द्रियाणीन्द्रियार्थैश्चतु पञ्चपञ्चभिरुत्तमैः ॥ 29
तर्पयामास मातेव तदा रावणपालिता। स्वर्गोऽयं देवलोकोऽयमिन्द्रस्यापि पुरी भवेत्।
सिद्धिर्वेयं परा हि स्यादित्यमन्यत मारुतिः ॥ 30
प्रध्यायत इवापश्यत्प्रदीपांस्तत्र काञ्चनान्। धूर्तानिव महाधूर्तैर्देवनेन पराजितान् ॥ * 31
दीपानां च प्रकाशेन तेजसा रावणस्य च। अर्चिर्भिर्भूषणानां च प्रदीप्तेत्यभ्यमन्यत ॥ 32
ततोऽपश्यत्कुथासीनं नानावर्णाम्बरस्रजम्। सहस्रं वरनारीणां नानावेषविभूषितम् ॥ 33
परिवृत्तेऽर्धरात्रे तु पाननिद्रावशंगतम्। क्रीडित्वोपरतं रात्रौ प्रसुप्तं बलवत्तदा ॥ 34
तत्प्रसुप्तं विरुरुचे निःशब्दान्तरभूषितम्। निःशब्दहंसभ्रमरं यथा पद्मवनं महत् ॥ 35
तासां संवृतदन्तानि मीलिताक्षाणि मारुतिः। अपश्यत्पद्मगन्धीनि वदनानि सुयोषिताम् ॥ 36
प्रबुद्धानीव पद्मानि तासां भूत्वा क्षपाक्षये। पुनः संवृतपत्राणि रात्राविव बभुस्तदा ॥ 37
इमानि मुखपद्मानि नियतं मत्तषट्पदाः। अम्बुजानीव फुल्लानि प्रार्थयन्ति पुनः पुनः ॥ 38
इति चामन्यत श्रीमानुपपत्त्या महाकपिः। मेने हि गुणतस्तानि समानि सलिलोद्भवैः ॥ 39
सा तस्य शुशुभे शाला ताभिः स्त्रीभिर्विराजिता। शरदीव प्रसन्ना द्यौस्ताराभिरभिशोभिता ॥ 40
स च ताभिः परिवृतः शुशुभे राक्षसाधिपः। यथा ह्युडुपतिः श्रीमांस्ताराभिरभिसंवृतः ॥ 41
याश्च्यवन्तेऽम्बरात्ताराः पुण्यशेषसमावृताः। इमास्ताः संगताः कृत्स्ना इति मेने हरिस्तदा ॥ 42
ताराणामिव सुव्यक्तं महतीनां शुभार्चिषाम्। प्रभावर्णप्रसादाश्च विरेजुस्तत्र योषिताम् ॥ 43
व्यावृत्तकचपीनस्रक्प्रकीर्णवरभूषणाः। पानव्यायामकालेषु निद्रोपहतचेतसः ॥ 44

31. பெரிய சூதாடிகளால் தோற்கடிக்கப்பட்ட சாதாரண சூதாடிகள் சிந்தனையில் ஆழ்ந்திருப்பதுபோல், சலிக்காமல் எரிந்துகொண்டிருந்த தங்கமயமான தீபங்களை புஷ்பகத்தில் ஆஞ்சநேயர் பார்த்தார்.

व्यावृत्ततिलकाः काश्चित्काश्चिदुद्भ्रान्तनूपुराः । पार्श्वे गलितहाराश्च काश्चित्परमयोषितः ॥ 45
मुक्ताहारवृताश्चान्याः काश्चित्प्रस्रस्तवाससः । व्याविद्धरशनादामाः किशोर्य इव वाहिताः ॥ 46
अकुण्डलधराश्चान्या विच्छिन्नमृदितस्रजः । गजेन्द्रमृदिताः फुल्ला लता इव महावने ॥ 47
चन्द्रांशुकिरणाभाश्च हाराः कासांचिदुद्गताः । हंसा इव बभुः सुप्ताः स्तनमध्येषु योषिताम् ॥ 48
अपरासां च वैदूर्याः कादम्बा इव पक्षिणः । हेमसूत्राणि चान्यासां चक्रवाका इवाभवन् ॥ 49
हंसकारण्डवोपेताश्चक्रवाकोपशोभिताः । आपगा इव ता रेजुर्जघनैः पुलिनैरिव ॥ 50
किङ्किणीजालसंकोशास्ता हेमविपुलाम्बुजाः । भावग्राहा यशस्तीराः सुप्ता नद्य इवाबभुः ॥ 51
मृदुष्वङ्गेषु कासांचित्कुचाग्रेषु च संस्थिताः । बभूवुर्भूषणानीव शुभा भूषणराजयः ॥ 52
अंशुकान्ताश्च कासांचिन्मुखमारुतकम्पिताः । उपर्युपरि वक्त्राणां व्याधूयन्ते पुनः पुनः ॥ 53
ताः पताका इवोद्धूताः पत्नीनां रुचिरप्रभाः । नानावर्णसुवर्णानां वक्त्रमूलेषु रेजिरे ॥ 54
ववल्गुश्चात्र कासांचित्कुण्डलानि शुभार्चिषाम् । मुखमारुतसंपर्कान्मन्दंमन्दं च योषिताम् ॥ 55
शर्करासवगन्धः स प्रकृत्या सुरभिः सुखः । तासां वदननिःश्वासः सिषेवे रावणं तदा ॥ 56
रावणाननशङ्काश्च काश्चिद्रावणयोषितः । मुखानि च सपत्नीनामुपाजिघ्रन्पुनः पुनः ॥ 57
अत्यर्थं सक्तमनसो रावणे ता वरस्त्रियः । अस्वतन्त्राः सपत्नीनां प्रियमेवाचरंस्तदा ॥ 58
बाहूनुपनिधायान्याः पारिहार्यविभूषितान् । अंशुकानि च रम्याणि प्रमदास्तत्र शिश्यिरे ॥ 59
अन्या वक्षसि चान्यस्यास्तस्याः काचित्पुनर्भुजम् । अपरा त्वङ्कमन्यस्यास्तस्याश्चाप्यपरा कुचौ ॥ 60
ऊरुपार्श्वकटीपृष्ठमन्योन्यस्य समाश्रिताः । परस्परनिविष्टाङ्ग्यो मदस्नेहवशानुगाः ॥ 61
अन्योन्यस्याङ्गसंस्पर्शात्प्रीयमाणा सुमध्यमाः । एकीकृतभुजाः सर्वाः सुषुपुस्तत्र योषितः ॥ 62
अन्योन्यभुजसूत्रेण स्त्रीमालाग्रथिता हि सा । मालेव ग्रथिता सूत्रे शुशुभे मत्तषट्पदा ॥ 63
लतानां माधवे मासि फुल्लानां वायुसेवनात् । अन्योन्यमालाग्रथितं संसक्तकुसुमोच्चयम् ॥ 64
प्रतिवेष्टितसुस्कन्धमन्योन्यभ्रमराकुलम् । आसीद्वनमिवोद्धूतं स्त्रीवनं रावणस्य तत् ॥ 65
उचितेष्वपि सुव्यक्तं न तासां योषितां तदा । विवेकं शक्यमाधातुं भूषणाङ्गाम्बरस्रजाम् ॥ 66
रावणे सुखसंविष्टे ताः स्त्रियो विविधप्रभाः । ज्वलन्तः काञ्चना दीपाः प्रैक्षन्तानिमिषा इव ॥ 67
राजर्षिविप्रदैत्यानां गन्धर्वाणां च योषितः । रक्षसां चाभवन्कन्यास्तस्य कामवशंगताः ॥ 68
युद्धकामेन ताः सर्वा रावणेन हृताः स्त्रियः । समदा मदनेनैव मोहिताः काश्चिदागताः ॥ 69

न तत्र काचित्प्रमदा प्रसह्य वीर्योपपन्नेन गुणेन लब्धा ।
न चान्यकामापि न चान्यपूर्वा विना वरार्हां जनकात्मजां ताम् ॥ 70

न चाकुलीना न च हीनरूपा नादक्षिणा नानुपचारयुक्ता ।
भार्याभवत्तस्य न हीनसत्त्वा न चापि कान्तस्य न कामनीया ॥ 71

बभूव बुद्धिस्तु हरीश्वरस्य यदीदृशी राघवधर्मपत्नी ।
इमा यथा राक्षसराजभार्याः सुजातमस्येति हि साधुबुद्धेः ॥ * 72
पुनश्च सोऽचिन्तयदार्तरूपो ध्रुवं विशिष्टा गुणतो हि सीता ।
अथायमस्यां कृतवान्महात्मा लङ्केश्वरः कष्टमनार्यकर्म ॥ * 73

इति सप्तमः सर्गः ॥

---

72. श्लोकेस्मिन् रावणान्तःपुरे प्रसुप्तयौवतदर्शनेन उद्भूतां हनुमतो बुद्धिं कविर्वर्णयति । "राघवधर्मपत्नी इमा रावणभार्या यथा यदीदृशी, तर्हि रावणस्य सुजातं सफलं जन्मेति साधुबुद्धेः हरीश्वरस्य बुद्धिरभूत्" इति ॥

व्याख्यातॄणां "सीताऽपि यद्यन्तर्भूता" इत्युक्तिः विवेकलाघवं द्योतयति । नापि हनूमतः सीतायां तथा प्रतिपत्तिरुचिता । अतो यदि सीताऽपि इमा यथा पत्या संयुक्ताः तथा रामेण संयुक्ता, यद्वा इमा यथा लङ्कायामेव आसते तथा सीताऽपि अयोध्यायामेवास्ते नवनगता, यद्वा इमा राक्षसराजभार्याः यथा भर्तृविशिष्टाः सकलभोगयुक्ताः तथा कर्तुं राघवधर्मपत्नीमपि स्वभर्त्रे साधुबुद्ध्या अयं प्रत्यर्पयेद्यदि, साधुबुद्धेः अस्य रावणस्य सुजातं भद्रमेव जन्म स्यात् । यद्वा पूर्वमेव इमा यथा स्वयंवरादिभिः लब्धाः तथा सीताऽपि लब्धा तर्हि सुजातमेवेति बुद्धिर्बभूव ॥ अयमाशयः समनन्तरश्लोकेनापलप्यते ॥

73. "ध्रुवं हि सीता गुणतो विशिष्टा" [रावणेन स्वयंवरे लब्धुमशक्या] अतएव रावणो महात्माऽपि लंकेश्वरोऽपि स्वानुचिते चौर्ये प्रवृत्ते इति ॥

72. ராவணன் அந்தப்புரத்தில் ஸ்த்ரீகளைக் கண்ணுற்றதிலிருந்து ஆஞ்சநேயருக்குத் தோன்றியதைக் கவி குறிப்பிடுகிறார்— அர்த்தம்:— "இந்த ராக்ஷஸ அரசனின் மனைவிகளைப்போலவே ராகவனின் தர்மபத்நியுமிருப்பாளேயானால் இவனுக்கு அதிர்ஷ்டந்தான் என்று ஸாதுபுத்தியுள்ள ஹனுமானுக்குத் தோன்றிற்று". ப்ரபல வ்யாக்யாதாக்களும், 'ஸீதையும் இக்கூட்டத்தி லொருவளாயிருந்துவிட்டால்' என்று ஹனுமானுக்குத் தோன்றியதாக அர்த்தம் கூறுகிறார்கள். இது சரியல்ல. ஹனுமான் மனோபாவத்துக்கு இது முற்றிலும் விரோதம்.

சரியான அர்த்தம்:— (1) "இந்த ஸ்த்ரீகள் எப்படி புருஷனின் அந்தப்புரத்திலேயே இருக்கிறார்களோ அப்படியே ஸீதையும் இருந்தால் (காட்டுக்கு வாராமலிருந்தால்)" என்று கொள்ளலாம். அல்லது:— (2) "இவர்களைப்போலவே புருஷனுடன் சேர்ந்திருக்கும்படி ராவணனுக்கு நல்லபுத்திவந்து செய்வானேயானால்" என்றும் கொள்ளலாம். அல்லது:— (3) "இவர்களை யடைந்ததுபோலவே முதலிலேயே (ராமனால் அடையப்படு முன்பே) ஸீதையை யடைந்திருந்தானேயானால்" என்றும் சொல்லலாம். கடைசி யோசனை அடுத்த ச்லோகத்தால் நிராகரிக்கப்படுகிறது.

73. "மறுபடி நிதானமடைந்து நினைத்தார். நிச்சயம் ஸீதை குணத்தால் மேம்பட்டவள். (இவனால் முதலிலேயே அடையத் தகாதவள்). அதனாலேதான் இந்த மஹாத்மாவான லங்கேச்வரன் இவள் பொருட்டு நிந்தனைக்குரிய இக் கெட்ட கார்யத்தை (திருட்டை)ச் செய்ய முற்பட்டான். கஷ்டம்!"

अथ अष्टमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 10)

शयनगृहे रावणस्य पर्यंकं परितः तत्पत्नीनां दर्शनम्। मन्दोदरीं दृष्ट्वा सीतेति सन्तोषश्च ॥

படுக்கையறையில் ராவணனையும்,
அவனைச் சுற்றிப் படுத்துறங்கும் ஸ்திரீகளையும் காணுதல்.
கடைசியில் மந்தோதரீயைக் கண்டு ஸீதை என மகிழ்தல்.

तत्र दिव्योपमं मुख्यं स्फाटिकं रत्नभूषितम्। अवेक्षमाणो हनुमान्ददर्श शयनासनम् ॥ 1
दान्तकाञ्चनचित्राङ्गैर्वैदूर्यैश्च वरासनैः। महार्हास्तरणोपेतैरुपपन्नं महाधनैः ॥ 2
तस्य चैकतमे देशे दिव्यमालोपशोभितम्। ददर्श पाण्डुरं छत्रं ताराधिपतिसंनिभम् ॥ 3
जातरूपपरिक्षिप्तं चित्रभानोः समप्रभम्। अशोकमालाविततं ददर्श परमासनम् ॥ 4
वालव्यजनहस्ताभिर्वीज्यमानं समन्ततः। गन्धैश्च विविधैर्जुष्टं वरधूपेन धूपितम् ॥ 5
परमास्तरणास्तीर्णमाविकाजिनसंवृतम्। दामभिर्वरमाल्यानां समन्तादुपशोभितम् ॥ 6
तस्मिञ्जीमूतसंकाशं प्रदीप्तोज्ज्वलकुण्डलम्। लोहिताक्षं महाबाहुं महारजतवाससम् ॥ 7
लोहितेनानुलिप्ताङ्गं चन्दनेन सुगन्धिना। संध्यारक्तमिवाकाशे तोयदं सतडिद्गणम् ॥ 8
वृतमाभरणैर्दिव्यैः सुरूपं कामरूपिणम्। सवृक्षवनगुल्माढ्यं प्रसुप्तमिव मन्दरम् ॥ 9
क्रीडित्वोपरतं रात्रौ वराभरणभूषितम्। प्रियं राक्षसकन्यानां राक्षसानां सुखावहम् ॥ 10
पीत्वाप्युपरतं चापि ददर्श स महाकपिः। भास्वरे शयने वीरं प्रसुप्तं राक्षसाधिपम् ॥ 11
निःश्वसन्तं यथा नागं रावणं वानरोत्तमः। आसाद्य परमोद्विग्नः सोपासर्पत्सुभीतवत् ॥ 12
अथारोहणमासाद्य वेदिकान्तरमाश्रितः। क्षीबं राक्षसशार्दूलं प्रेक्षते स्म महाकपिः ॥ 13
शुशुभे राक्षसेन्द्रस्य स्वपतः शयनं शुभम्। गन्धहस्तिनि संविष्टे यथा प्रस्रवणं महत् ॥ 14
काञ्चनाङ्गदसंनद्धौ ददर्श स महात्मनः। विक्षिप्तौ राक्षसेन्द्रस्य भुजाविन्द्रध्वजोपमौ ॥ 15
ऐरावतविषाणाग्रैरापीडनकृतव्रणौ। वज्रोल्लिखितपीनांसौ विष्णुचक्रपरिक्षतौ ॥ 16
पीनौ समसुजातांसौ संगतौ बलसंयुतौ। सुलक्षणनखाङ्गुष्ठौ स्वङ्गुलीयकलक्षितौ ॥ 17
संवृतौ परिघाकारौ वृत्तौ करिकरोपमौ। विक्षिप्तौ शयने शुभ्रे पञ्चशीर्षाविवोरगौ ॥ 18
शशक्षतजकल्पेन सुशीतेन सुगन्धिना। चन्दनेन परार्ध्येन स्वनुलिप्तौ स्वलंकृतौ ॥ 19
उत्तमस्त्रीविमृदितौ गन्धोत्तमनिषेवितौ। यक्षपन्नगगन्धर्वदेवदानवराविणौ ॥ 20
ददर्श स कपिस्तस्य बाहू शयनसंस्थितौ। मन्दरस्यान्तरे सुप्तौ महाही रुषिताविव ॥ 21
ताभ्यां स परिपूर्णाभ्यामुभाभ्यां राक्षसेश्वरः। शुशुभेऽचलसंकाशः शृङ्गाभ्यामिव मन्दरः ॥ 22
चूतपुंनागसुरभिर्बकुलोत्तमसंयुतः। मृष्टान्नरससंयुक्तः पानगन्धपुरःसरः ॥ 23
तस्य राक्षसराजस्य निश्चक्राम महामुखात्। शयानस्य विनिःश्वासः पूरयन्निव तद्गृहम् ॥ 24
मुक्तामणिविचित्रेण काञ्चनेन विराजता। मुकुटेनापवृत्तेन कुण्डलोज्ज्वलिताननम् ॥ 25

रक्तचन्दनदिग्धेन तथा हारेण शोभिना। पीनायतविशालेन वक्षसाभिविराजता॥ 26
पाण्डुरेणापविद्धेन क्षौमेण क्षतजेक्षणम्। महार्हेण सुसंवीतं पीतेनोत्तरवाससा॥ 27
माषराशिप्रतीकाशं निःश्वसन्तं भुजङ्गवत्। गाङ्गे महति तोयान्ते प्रसुप्तमिव कुञ्जरम्॥ 28
चतुर्भिः काञ्चनैर्दीपैर्दीप्यमानं चतुर्दिशम्। प्रकाशीकृतसर्वाङ्गं मेघं विद्युद्गणैरिव॥ 29
पादमूलगताश्चापि ददर्श सुमहात्मनः। पत्नीः स प्रियभार्यस्य तस्य रक्षःपतेर्गृहे॥ 30
शशिप्रकाशवदना वरकुण्डलभूषणाः। अम्लानमाल्याभरणा ददर्श हरियूथपः॥ 31
नृत्यवादित्रकुशला राक्षसेन्द्रभुजाङ्कगाः। वराभरणधारिण्यो निषण्णा ददृशे कपिः॥ 32
वज्रवैदूर्यगर्भाणि श्रवणान्तेषु योषिताम्। ददर्श तापनीयानि कुण्डलान्यङ्गदानि च॥ 33
तासां चन्द्रोपमैर्वक्त्रैः शुभैर्ललितकुण्डलैः। विरराज विमानं तन्नभस्तारागणैरिव॥ 34
मदव्यायामखिन्नास्ता राक्षसेन्द्रस्य योषितः। तेषु तेष्ववकाशेषु प्रसुप्तास्तनुमध्यमाः॥ 35
अङ्गहारैस्तथैवान्या कोमलैर्नृत्यशालिनी। विन्यस्तशुभसर्वाङ्गी प्रसुप्ता वरवर्णिनी॥ 36
काचिद्वीणां परिष्वज्य प्रसुप्ता संप्रकाशते। महानदीप्रकीर्णेव नलिनी पोतमाश्रिता॥ 37
अन्या कक्षगतेनैव मड्डुकेनासितेक्षणा। प्रसुप्ता भामिनी भाति बालपुत्रेव वत्सला॥ 38
पटहं चारुसर्वाङ्गी न्यस्य शेते शुभस्तनी। चिरस्य रमणं लब्ध्वा परिष्वज्येव कामिनी॥ 39
काचिद्वेणुं परिष्वज्य सुप्ता कमललोचना। रहः प्रियतमं गृह्य सकामेव हि कामिनी॥ 40
विपञ्चीं परिगृह्यान्या नियता नृत्यशालिनी। निद्रावशमनुप्राप्ता सहकान्तेव भामिनी॥ 41
अन्या कनकसंकाशैर्मृदुपीनैर्मनोरमैः। मृदङ्गं परिविद्ध्याङ्गैः प्रसुप्ता मत्तलोचना॥ 42
भुजपाशान्तरस्तेन कक्षगेन कृशोदरी। पणवेन सहानिन्द्या सुप्ता मदकृतश्रमा॥ 43
डिण्डिमं परिगृह्यान्या तथैवासक्तडिण्डिमा। प्रसुप्ता तरुणं वत्समुपगुह्येव भामिनी॥ 44
काचिदाडम्बरं नारी भुजसंभोगपीडितम्। कृत्वा कमलपत्राक्षी प्रसुप्ता मदमोहिता॥ 45
कलशीमपविद्ध्यान्या प्रसुप्ता भाति भामिनी। वसन्ते पुष्पशबला मालेव परिमार्जिता॥ 46
पाणिभ्यां च कुचौ काचित्सुवर्णकलशोपमौ। उपगुह्याबला सुप्ता निद्राबलमुपागता॥ 47
अन्या कमलपत्राक्षी पूर्णेन्दुसदृशानना। अन्यामालिङ्ग्य सुश्रोणीं प्रसुप्ता मदविह्वला॥ 48
आतोद्यानि विचित्राणि परिष्वज्य वरस्त्रियः। निपीड्य च कुचैः सुप्ताः कामिन्यः कामुकानिव॥ 49
तासामेकान्तविन्यस्ते शयानां शयने शुभे। ददर्श रूपसंपन्नामपरां स कपिः स्त्रियम्॥ 50
मुक्तामणिसमायुक्तैर्भूषणैः सुविभूषिताम्। विभूषयन्तीमिव तत् स्वश्रिया भवनोत्तमम्॥ 51
गौरीं कनकवर्णाभामिष्टामन्तःपुरेश्वरीम्। कपिर्मन्दोदरीं तत्र शयानां चारुरूपिणीम्॥ 52
स तां दृष्ट्वा महाबाहुर्भूषितां मारुतात्मजः। तर्कयामास सीतेति रूपयौवनसंपदा।
हर्षेण महता युक्तो ननन्द हरियूथपः॥ 53

आस्फोटयामास चुचुम्ब पुच्छं ननन्द चिक्रीड जगौ जगाम ।
स्तम्भानरोहन्निपपात भूमौ निदर्शयन् स्वां प्रकृतिं कपीनाम् ॥ 54

॥ इति अष्टमः सर्गः ॥

अथ नवमः सर्गः (प्रा. सं. 11)

पानभूमिविचयः ॥

பானசாலையில் சீதையை மீண்டும் தேடுதல்.

अवधूय च तां बुद्धिं बभूवावस्थितस्तदा । जगाम चापरां चिन्तां सीतां प्रति महाकपिः ॥ 1
न रामेण वियुक्ता सा स्वप्तुमर्हति भामिनी । न भोक्तुं नाप्यलंकर्तुं न पानमुपसेवितुम् 2
नान्यं नरमुपस्थातुं सुराणामपि चेश्वरम् । नहि रामसमः कश्चिद्विद्यते त्रिदशेष्वपि ॥ 3
अन्येयमिति निश्चित्य भूयस्तत्र चचार सः । पानभूमौ हरिश्रेष्ठः सीतासंदर्शनोत्सुकः ॥ 4
क्रीडितेनापराः क्लान्ता गीतेन च तथापराः । नृत्येन चापराः क्लान्ताः पानविप्रहतास्तथा ॥ 5
मुरजेषु मृदङ्गेषु चेलिकासु च संस्थिताः । तथास्तरणमुख्येषु संविष्टाश्चापराः स्त्रियः ॥ 6
अङ्गनानां सहस्रेण भूषितेन विभूषणैः । रूपसंलापशीलेन युक्तगीतार्थभाषिणा ॥ 7
देशकालाभियुक्तेन युक्तवाक्याभिधायिना । रताधिकेन संयुक्तां ददर्श हरियूथपः ॥ 8
अन्यत्रापि वरस्त्रीणां रूपसंलापशायिनाम् । सहस्रं युवतीनां तु प्रसुप्तं स ददर्श ह ॥ 9
तासां मध्ये महाबाहुः शुशुभे राक्षसेश्वरः । गोष्ठे महति मुख्यानां गवां मध्ये यथा वृषः ॥ 10
स राक्षसेन्द्रः शुशुभे ताभिः परिवृतः स्वयम् । करेणुभिर्यथारण्ये परिकीर्णो महाद्विपः ॥ 11
सर्वकामैरुपेतां च पानभूमिं महात्मनः । ददर्श कपिशार्दूलस्तस्य रक्षःपतेर्गृहे ॥ 12
मृगाणां महिषाणां च वराहाणां च भागशः । तत्र न्यस्तानि मांसानि पानभूमौ ददर्श सः ॥ 13
रौक्मेषु च विशालेषु भाजनेष्वप्यभक्षितान् । ददर्श कपिशार्दूलो मयूरान्कुक्कुटांस्तथा ॥ 14
वराहवाध्रीणसकान्दधिसौवर्चलायुतान् । शल्यान्मृगमयूरांश्च हनुमानन्ववैक्षत ॥ 15
क्रकलान्विविधांश्छागाञ्छशकानर्धभक्षितान् । महिषानेकशल्यांश्च च्छेदांश्च कृतनिष्ठितान् ॥ 16
लेह्यानुच्चावचान्पेयान्भोज्यान्युच्चावचानि च । तथाम्ललवणोत्तंसैर्विविधै रागखाण्डवैः ॥ 17
हारनूपुरकेयूरैरपविद्धैर्महाधनैः । पानभाजनविक्षिप्तैः फलैश्च विविधैरपि ॥ 18
कृतपुष्पोपहारा भूरधिकां पुष्यति श्रियम् । तत्र तत्र च विन्यस्तैः सुश्लिष्टशयनासनैः ॥ 19
पानभूमिर्विना वह्निं प्रदीप्तेवोपलक्ष्यते । बहुप्रकारैर्विविधैर्वरसंस्कारसंस्कृतैः ॥ 20
मांसैः कुशलसंयुक्तैः पानभूमिगतैः पृथक् । दिव्याः प्रसन्ना विविधाः सुराः कृतसुरा अपि ॥ 21
शर्करासवमाध्वीकाः पुष्पासवफलासवाः । वासचूर्णैश्च विविधैर्मृष्टास्तैस्तैः पृथक्पृथक् ॥ 22

संतता शुशुभे भूमिर्माल्यैश्च बहुसंस्थितैः । हिरण्मयैश्च कलशैर्भाजनैः स्फाटिकैरपि ॥ 23
जाम्बूनदमयैश्चान्यैः करकैरभिसंवृता । राजतेषु च कुम्भेषु जाम्बूनदमयेषु च ॥ 24
पानश्रेष्ठं तथा भूरि कपिस्तत्र ददर्श ह । सोऽपश्यच्छातकुम्भानि सीधोर्मणिमयानि च ॥ 25
राजतानि च पूर्णानि भाजनानि महाकपिः । क्वचिदर्धावशेषाणि क्वचित्पीतान्यशेषतः ॥ 26
क्वचिन्नैव प्रपीतानि पानानि स ददर्श ह । क्वचिद्भक्ष्यांश्च विविधान्क्वचित्पानं विभागतः ॥ 27
क्वचिदर्धावशेषाणि पश्यन्वै विचचार ह । शयनान्यत्र नारीणां शून्यानि बहुधा पुनः ।
परस्परं समाश्लिष्य काश्चित्सुप्ता वराङ्गनाः ॥ 28
काचिच्च वस्त्रमन्यस्याः अपहृत्योपगुह्य च । उपगम्याबला सुप्ता निद्राबलपराजिता ॥ 29
तासामुच्छ्वासवातेन वस्त्रं माल्यं च गात्रजम् । नात्यर्थं स्पन्दते चित्रं प्राप्य मन्दमिवानिलम् ॥ 30
चन्दनस्य च शीतस्य सीधोर्मधुरसस्य च । विविधस्य च माल्यस्य पुष्पस्य विविधस्य च ॥ 31
बहुधा मारुतस्तस्य गन्धं विविधमुद्वहन् । रसानां चन्दनानां च धूपानां चैव मूर्च्छितः ॥ 32
प्रववौ सुरभिर्गन्धो विमाने पुष्पके तदा । श्यामावदातास्तत्रान्याः काश्चित्कृष्णा वराङ्गनाः ॥ 33
काचित्काञ्चनवर्णाङ्ग्यः प्रमदा राक्षसालये । तासां निद्रावशत्वाच्च मदनेन विमूर्छितम् ॥ 34
पद्मिनीनां प्रसुप्तानां रूपमासीद्यथैव हि । एवं सर्वमशेषेण रावणान्तःपुरं कपिः ।
ददर्श स महातेजा न ददर्श च जानकीम् ॥ 35
निरीक्षमाणश्च ततस्ताः स्त्रियः स महाकपिः । जगाम महतीं शङ्कां धर्मसाध्वसशङ्कितः ॥ 36
परदारावरोधस्य प्रसुप्तस्य निरीक्षणम् । इदं खलु ममात्यर्थं धर्मलोपं करिष्यति ॥ 37
नहि मे परदाराणां दृष्टिर्विषयवर्तिनी । अयं चात्र मया दृष्टः परदारपरिग्रहः ॥ 38
तस्य प्रादुरभूच्चिन्ता पुनरन्या मनस्विनः । निश्चितैकान्तचित्तस्य कार्यनिश्चयदर्शिनी ॥ 39
कामं दृष्टा मया सर्वा विश्वस्ता रावणस्त्रियः । न तु मे मनसा किंचिद्वैकृत्यमुपपद्यते ॥ 40
मनो हि हेतुः सर्वेषामिन्द्रियाणां प्रवर्तने । शुभाशुभास्ववस्थासु तच्च मे सुव्यवस्थितम् ॥ * 41
नान्यत्र हि मया शक्या वैदेही परिमार्गितुम् । स्त्रियो हि स्त्रीषु दृश्यन्ते सदा संपरिमार्गणे ॥ 42
यस्य सत्त्वस्य या योनिस्तस्यां तत्परिमृग्यते । न शक्यं प्रमदा नष्टा मृगीषु परिमार्गितुम् ॥ 43
तदिदं मार्गितं तावच्छुद्धेन मनसा मया । रावणान्तःपुरं सर्वं दृश्यते न च जानकी ॥ 44
देवगन्धर्वकन्याश्च नागकन्याश्च वीर्यवान् । अवेक्षमाणो हनुमान्नैवापश्यत जानकीम् ॥ 45
तामपश्यन्कपिस्तत्र पश्यंश्चान्या वरस्त्रियः । अपक्रम्य तदा वीरः प्रस्थातुमुपचक्रमे ॥ 46
स भूयः सर्वतः श्रीमान्मारुतिर्यत्नमाश्रितः । आपानभूमिमुत्सृज्य तां विचेतुं प्रचक्रमे ॥ 47

इति नवमः सर्गः ॥

---

41. அலங்கோல நிலையில் தூக்கத்திலாழ்ந்திருந்த அன்னியனின் ஸ்திரீகளைப் பார்த்தது பாபமென்று சங்கைவர, ஹனுமான் சமாதானம் செய்துகொள்கிறார். “புண்ணிய பாபச் செயல்களில் இந்திரியங்களைத் தூண்டுவது மனம். என் மனம் நன்னிலையிலிருக்கிறது”.

अथ दशमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 12)

सीतामदृष्ट्वा खिन्नस्याप्यनिर्वेदमवलंब्य पुनरन्वेषणम् ।

சீதையைக் காணாது வருத்தமுற்றும் ஊக்கத்தைக் கைக்கொண்டு மீண்டும் தேடுதல்.

स तस्य मध्ये भवनस्य संस्थितो लतागृहांश्चित्रगृहान्निशागृहान् ।
जगाम सीतां प्रतिदर्शनोत्सुको न चैव तां पश्यति चारुदर्शनाम् ॥ 1
स चिन्तयामास ततो महाकपिः प्रियामपश्यन्रघुनन्दनस्य ताम् ।
ध्रुवं न सीता ध्रियते यथा न मे विचिन्वतो दर्शनमेति मैथिली ॥ 2
सा राक्षसानां प्रवरेण बाला स्वशीलसंरक्षणतत्परा सती ।
अनेन नूनं प्रति दुष्टकर्मणा हता भवेदार्यपथे परे स्थिता ॥ 3
विरूपरूपा विकृता विवर्चसो महानना दीर्घविरूपदर्शनाः ।
समीक्ष्य ता राक्षसराजयोषितो भयाद्विनष्टा जनकेश्वरात्मजा ॥ 4
सीतामदृष्ट्वा ह्यनवाप्य पौरुषं विहृत्य कालं सह वानरैश्चिरम् ।
न मेऽस्ति सुग्रीवसमीपगा गतिः सुतीक्ष्णदण्डो बलवांश्च वानरः ॥ 5
दृष्टमन्तःपुरं सर्वं दृष्टा राक्षसयोषितः । न सीता दृश्यते साध्वी वृथा जातो मम श्रमः ॥ 6
किं नु मां वानराः सर्वे गतं वक्ष्यन्ति संगताः । किं वा वक्ष्यति वृद्धश्च जाम्बवानङ्गदश्च सः ॥ 7
अदृष्ट्वा किं प्रवक्ष्यामि तामहं जनकात्मजाम् । अनिर्वेदः श्रियो मूलमनिर्वेदः परं सुखम् ॥ * 8
अनिर्वेदो हि सततं सर्वार्थेषु प्रवर्तकः । करोति सफलं जन्तोः कर्म यच्च करोति सः ॥ * 9
तस्माद्यत्नमनिर्वेदं कुर्यामहमनुत्तमम् । अदृष्टांश्च विचेष्यामि देशान्रावणपालितान् ॥ 10
आपानशाला विचितास्तथा पुष्पगृहाणि च । चित्रशालाश्च विचिता भूयः क्रीडागृहाणि च ॥ 11
निष्कुटान्तररथ्याश्च विमानानि च सर्वशः । इति संचिन्त्य भूयोऽपि विचेतुमुपचक्रमे ॥ 12
भूमीगृहांश्चैत्यगृहान्गृहातिगृहकानपि । उत्पतन्निपतंश्चापि तिष्ठन्गच्छन्पुनः पुनः ॥ 13
अपवृण्वंश्च द्वाराणि कपाटान्यवघट्टयन् । प्रविशन्निष्पतंश्चापि प्रपतन्नुत्पतन्निव ॥ 14
सर्वमप्यवकाशं स विचचार महाकपिः । चतुरङ्गुलमात्रोऽपि नावकाशः स विद्यते ।
रावणान्तःपुरे तस्मिन्यं कपिर्न जगाम सः ॥ 15
प्राकारान्तरवीथ्यश्च वेदिकाश्चैत्यसंश्रयाः । श्वभ्राश्च पुष्करिण्यश्च सर्वं तेनावलोकितम् ॥ 16
राक्षस्यो विविधाकारा विरूपा विकृतास्तथा । दृष्टा हनुमता तत्र न तु सा जनकात्मजा ॥ 17
रूपेणाप्रतिमा लोके परा विद्याधरस्त्रियः । दृष्टा हनुमता तत्र न तु राघवनन्दिनी ॥ 18

8-9. சோம்பலின்மையே (ஊக்கம்) சம்பத்துக்குக் காரணம். அதுவே சுகம். அதுவே எல்லாக் காரியங்களிலும் ஈடுபடச் செய்கிறது. செய்யும் காரியத்தைப் பயன்படச் செய்கிறது.

नागकन्या वरारोहाः पूर्णचन्द्रनिभाननाः । दृष्टा हनुमता तत्र न तु सा जनकात्मजा ॥ 19
प्रमथ्य राक्षसेन्द्रेण नागकन्या बलाद्धृताः । दृष्टा हनुमता तत्र न सा जनकनन्दिनी ॥ 20
सोऽपश्यंस्तां महाबाहुः पश्यंश्चान्या वरस्त्रियः । विषसाद महाबाहुर्हनूमान्मारुतात्मजः ॥ 21
उद्योगं वानरेन्द्राणां प्लवनं सागरस्य च । व्यर्थं वीक्ष्यानिलसुतश्चिन्तां पुनरुपागतः ॥ 22
अवतीर्य विमानाच्च हनूमान्मारुतात्मजः । चिन्तामुपजगामाथ शोकोपहतचेतनः ॥ 23

इति दशमः सर्गः ॥

अथ एकादशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 13)

पुनः सीतामदृष्ट्वा हनुमतश्चिन्तावेगः - देवताप्रार्थनपूर्वकं अशोकवनिकागमनं च ॥

ஸீதையைக்காணாது உயிரை மாய்த்துக்கொள்ள நினைத்தல்.

மீண்டும் தெய்வங்களை வேண்டி அசோகவனத்தில் தேட எண்ணுதல்.

विमानात्तु स संक्रम्य प्राकारं हरियूथपः । हनूमान्वेगवानासीद्यथा विद्युद्घनान्तरे ॥ 1
संपरिक्रम्य हनुमान्रावणस्य निवेशनान् । अदृष्ट्वा जानकीं सीतामब्रवीद्वचनं कपिः ॥ 2
भूयिष्ठं लोलिता लङ्का रामस्य चरता प्रियम् । नहि पश्यामि वैदेहीं सीतां सर्वाङ्गशोभनाम् ॥ 3
पल्वलानि तटाकानि सरांसि सरितस्तथा । नद्योऽनूपवनान्ताश्च दुर्गाश्च धरणीधराः ॥ 4
लोलिता वसुधा सर्वा न च पश्यामि जानकीम् । इह संपातिना सीता रावणस्य निवेशने ।
आख्याता गृध्रराजेन न च सा दृश्यते नु किम् ॥ 5
किं नु सीताथ वैदेही मैथिली जनकात्मजा । उपतिष्ठेत विवशा रावणेन हृता बलात् ॥ 6
क्षिप्रमुत्पततो मन्ये सीतामादाय रक्षसः । बिभ्यतो रामबाणानामन्तरा पतिता भवेत् ॥ 7
अथवा ह्रियमाणायाः पथि सिद्धनिषेविते । मन्ये पतितमार्याया हृदयं प्रेक्ष्य सागरम् ॥ 8
रावणस्योरुवेगेन भुजाभ्यां पीडितेन च । तया मन्ये विशालाक्ष्या त्यक्तं जीवितमार्यया ॥ 9
उपर्युपरि वा नूनं सागरं क्रमतस्तदा । विचेष्टमाना पतिता समुद्रे जनकात्मजा ॥ 10
आहो क्षुद्रेण चानेन रक्षन्ती शीलमात्मनः । अबन्धुर्भक्षिता सीता रावणेन तपस्विनी ॥ 11
अथवा राक्षसेन्द्रस्य पत्नीभिरसितेक्षणा । अदुष्टा दुष्टभावाभिर्भक्षिता सा भविष्यति ॥ 12
अथवा निहिता मन्ये रावणस्य निवेशने । भृशं लालप्यते बाला पञ्जरस्थेव सारिका ॥ 13
जनकस्य कुले जाता रामपत्नी सुमध्यमा । कथमुत्पलपत्राक्षी रावणस्य वशं व्रजेत् ॥ 14
विनष्टा वा प्रणष्टा वा मृता वा जनकात्मजा । रामस्य प्रियभार्यस्य न निवेदयितुं क्षमम् ॥ 15
निवेद्यमाने दोषः स्याद्दोषः स्यादनिवेदने । कथं न खलु कर्तव्यं विषमं प्रतिभाति मे ॥ 16
अस्मिन्नेवंगते कार्ये प्राप्तकालं क्षमं च किम् । भवेदिति मतिं भूयो हनुमान्प्रविचारयन् ॥ 17
यदि सीतामदृष्ट्वाहं वानरेन्द्रपुरीमितः । गमिष्यामि ततः को मे पुरुषार्थो भविष्यति ॥ 18

ममेदं लङ्घनं व्यर्थं सागरस्य भविष्यति । प्रवेशश्चैव लङ्कायां राक्षसानां च दर्शनम् ॥ 19
किं वा वक्ष्यति सुग्रीवो हरयो वापि संगताः । किष्किन्धामनुसंप्राप्तं तौ वा दशरथात्मजौ ॥ 20
गत्वा तु यदि काकुत्स्थं वक्ष्यामि परमप्रियम् । न दृष्टेति मया सीता ततस्त्यक्ष्यति जीवितम् ॥ 21
परुषं दारुणं तीक्ष्णं क्रूरमिन्द्रियतापनम् । सीतानिमित्तं दुर्वाक्यं श्रुत्वा स न भविष्यति ॥ 22
तं तु कृच्छ्रगतं दृष्ट्वा पञ्चत्वगतमानसम् । भृशानुरक्तो मेधावी न भविष्यति लक्ष्मणः ॥ 23
विनष्टौ भ्रातरौ श्रुत्वा भरतोऽपि मरिष्यति । भरतं च मृतं दृष्ट्वा शत्रुघ्नो न भविष्यति ॥ 24
पुत्रान्मृतान्समीक्ष्याथ न भविष्यन्ति मातरः । कौसल्या च सुमित्रा च कैकेयी च न संशयः ॥ 25
कृतज्ञः सत्यसंधश्च सुग्रीवः प्लवगाधिपः । रामं तथागतं दृष्ट्वा ततस्त्यक्ष्यति जीवितम् ॥ 26
दुर्मना व्यथिता दीना निरानन्दा तपस्विनी । पीडिता भर्तृशोकेन रुमा त्यक्ष्यति जीवितम् ॥ 27
वालिजेन तु दुःखेन पीडिता शोककर्शिता । पञ्चत्वमागता राज्ञी ताराऽपि न भविष्यति ॥ 28
मातापित्रोर्विनाशेन सुग्रीवव्यसनेन च । कुमारोऽप्यङ्गदस्तस्माद्विजहिष्यति जीवितम् ॥ 29
भर्तृजेन तु दुःखेन ह्यभिभूता वनौकसः । शिरांस्यभिहनिष्यन्ति तलैर्मुष्टिभिरेव च ॥ 30
सान्त्वेनानुप्रदानेन मानेन च यशस्विना । लालिताः कपिनाथेन प्राणांस्त्यक्ष्यन्ति वानराः ॥ 31
न वनेषु न शैलेषु न निरोधेषु वा पुनः । क्रीडामनुभविष्यन्ति समेत्य कपिकुञ्जराः ॥ 32
सपुत्रदाराः सामात्या भर्तृव्यसनपीडिताः । शैलाग्रेभ्यः पतिष्यन्ति समेषु विषमेषु च ॥ 33
विषमुद्बन्धनं वापि प्रवेशं ज्वलनस्य वा । उपवासमथो शस्त्रं प्रचरिष्यन्ति वानराः ॥ 34
घोरमारोदनं मन्ये गते मयि भविष्यति । इक्ष्वाकुकुलनाशश्च नाशश्चैव वनौकसाम् ॥ 35
सोऽहं नैव गमिष्यामि किष्किन्धां नगरीमितः । नहि शक्ष्याम्यहं द्रष्टुं सुग्रीवं मैथिलीं विना ॥ 36
मय्यगच्छति चेहस्थे धर्मात्मानौ महारथौ । आशया तौ धरिष्येते वानराश्च तरस्विनः ॥ 37
हस्तादानो मुखादानो नियतो वृक्षमूलिकः । वानप्रस्थो भविष्यामि ह्यदृष्ट्वा जनकात्मजाम् ॥ 38
सागरानूपजे देशे बहुमूलफलोदके । चितिं कृत्वा प्रवेक्ष्यामि समिद्धमरणीसुतम् ॥ 39
उपविष्टस्य वा सम्यग्लिङ्गिनं साधयिष्यतः । शरीरं भक्षयिष्यन्ति वायसाः श्वापदानि च ॥ 40
इदमप्यृषिभिर्दृष्टं निर्याणमिति मे मतिः । सम्यगापः प्रवेक्ष्यामि न चेत्पश्यामि जानकीम् ॥ 41
सुजातमूला सुभगा कीर्तिमाला यशस्विनी । प्रभग्ना चिररात्राय मम सीतामपश्यतः ॥ 42
तापसो वा भविष्यामि नियतो वृक्षमूलिकः । नेतः प्रतिगमिष्यामि तामदृष्ट्वाऽसितेक्षणाम् ॥ 43
यदि तु प्रतिगच्छामि सीतामनधिगम्य ताम् । अङ्गदः सहितः सर्वैर्वानरैर्न भविष्यति ॥ 44
विनाशे बहवो दोषा जीवन्प्राप्नोति भद्रकम् । तस्मात्प्राणान्धरिष्यामि ध्रुवो जीवति संगमः ॥ * 45
एवं बहुविधं दुःखं मनसा धारयन्बहु । नाध्यगच्छत्तदा पारं शोकस्य कपिकुञ्जरः ॥ 46
ततो विक्रममासाद्य धैर्यवान्कपिकुञ्जरः । रावणं वा वधिष्यामि दशग्रीवं महाबलम् ।

45. ஸீதையைக் காண முடியாததால் பிராணனை விட்டுவிடலாமாவென்று நினைத்த ஹனுமான் ஸமாதானம் செய்து கொள்கிறார். "மாய்த்துக் கொள்வதில் பல தோஷங்களுள. உயிரோடிருந்தால் நன்மையையடையலாம்."

काममस्तु हृता सीता प्रत्याचीर्णं भविष्यति ॥ 47
अथवैनं समुत्क्षिप्य उपर्युपरि सागरम् । रामायोपहरिष्यामि पशुं पशुपतेरिव ॥ 48
इति चिन्तासमापन्नः सीतामनधिगम्य ताम् । ध्यानशोकपरीतात्मा चिन्तयामास वानरः ॥ 49
यावत्सीतां न पश्यामि रामपत्नीं यशस्विनीम् । तावदेतां पुरीं लङ्कां विचिनोमि पुनः पुनः ॥ 50
संपातिवचनाच्चापि रामं यद्यानयाम्यहम् । अपश्यन्राघवो भार्यां निर्दहेत्सर्ववानरान् ॥ 51
इहैव नियताहारो वत्स्यामि नियतेन्द्रियः । न मत्कृते विनश्येयुः सर्वे ते नरवानराः ॥ 52
अशोकवनिका चापि महतीयं महाद्रुमा । इमामधिगमिष्यामि नहीयं विचिता मया ॥ 53
वसून्रुद्रांस्तथादित्यानश्विनौ मरुतोऽपि च । नमस्कृत्वा गमिष्यामि रक्षसां शोकवर्धनः ॥ 54
जित्वा तु राक्षसान्देवीमिक्ष्वाकुकुलनन्दिनीम् । संप्रदास्यामि रामाय सिद्धीमिव तपस्विने ॥ 55
स मुहूर्तमिव ध्यात्वा चिन्ताविग्रथितेन्द्रियः । उदतिष्ठन्महाबाहुर्हनूमान्मारुतात्मजः ॥ 56

नमोऽस्तु रामाय सलक्ष्मणाय देव्यै च तस्यै जनकात्मजायै ।
नमोऽस्तु रुद्रेन्द्रयमानिलेभ्यो नमोऽस्तु चन्द्राग्निमरुद्गणेभ्यः ॥ 57

स तेभ्यस्तु नमस्कृत्वा सुग्रीवाय च मारुतिः । दिशः सर्वाः समालोक्य ह्यशोकवनिकां प्रति ॥ 58
स गत्वा मनसा पूर्वमशोकवनिकां शुभाम् । उत्तरं चिन्तयामास वानरो मारुतात्मजः ॥ 59
ध्रुवन्तु रक्षोबहुला भविष्यति वनाकुला । अशोकवनिका चिन्त्या सर्वसंस्कारसंस्कृता ॥ 60
रक्षिणश्चात्र विहिता नूनं रक्षन्ति पादपान् । भगवानपि विश्वात्मा नातिक्षोभं प्रवायति ॥ 61
संक्षिप्तोऽयं मयात्मा च रामार्थे रावणस्य च । सिद्धिं दिशन्तु मे सर्वे देवाः सर्षिगणास्त्विह ॥ 62
ब्रह्मा स्वयंभूर्भगवान्देवाश्चैव तपस्विनः । सिद्धिमग्निश्च वायुश्च पुरुहूतश्च वज्रभृत् ॥ 63
वरुणः पाशहस्तश्च सोमादित्यौ तथैव च । अश्विनौ च महात्मानौ मरुतः सर्व एव च ॥ 64
सिद्धिं सर्वाणि भूतानि भूतानां चैव यः प्रभुः । दास्यन्ति मम ये चान्येह्यदृष्टाः पथि गोचराः ॥ 65

क्षुद्रेण पापेन नृशंसमूर्तिना सुदारुणालंकृतवेषधारिणा ।
बलाभिभूता ह्यबला तपस्विनी कथं नु मे दृष्टिपथेऽद्य सा भवेत् ॥ 66

इति एकादशः सर्गः ॥

अथ द्वादशः सर्गः (प्रा. सं. 14)

अशोकवनसंचारः शिंशपामूलगमनं च ॥

அசோகவனத்தில் நுழைந்து சிம்சபா மரத்தருகே ஆற்றங்கரையில் ஸீதை அங்கு வரக்கூடுமென்று எதிர்பார்த்திருத்தல்.

स मुहूर्तमिव ध्यात्वा मनसा चाधिगम्य ताम् । अवप्लुतो महातेजाः प्राकारं तस्य वेश्मनः ॥ 1
स तु संहृष्टसर्वाङ्गः प्राकारस्थो महाकपिः । पुष्पिताग्रान्वसन्तादौ ददर्श विविधान्द्रुमान् ॥ 2

सालानशोकान्भव्यांश्च चम्पकांश्च सुपुष्पितान् । उद्दालकान्नागवृक्षांश्चूतान्कपिमुखानपि ॥ 3
तथाम्रवणसंपन्नांल्लताशतसमन्वितान् । ज्यामुक्त इव नाराचः पुप्लुवे वृक्षवाटिकाम् ॥ 4
स प्रविश्य विचित्रां तां विहगैरभिनादिताम् । राजतैः काञ्चनैश्चैव पादपैः सर्वतो वृताम् ॥ 5
विहगैर्मृगसङ्घैश्च विचित्रां चित्रकाननाम् । उदितादित्यसंकाशां ददर्श हनुमान्बली ॥ 6
वृतां नानाविधैर्वृक्षैः पुष्पोपगफलोपगैः । कोकिलैर्भृङ्गराजैश्च मत्तैर्नित्यनिषेविताम् ॥ 7
प्रहृष्टमनुजां काले मृगपक्षिमदाकुलाम् । मत्तबर्हिणसंघुष्टां नानाद्विजगणायुताम् ॥ 8
मार्गमाणो वरारोहां राजपुत्रीमनिन्दिताम् । सुखप्रसुप्तान्विहगान्बोधयामास वानरः ॥ 9
उत्पतद्भिर्द्विजगणैः पक्षैः सालाः समाहताः । अनेकवर्णा विविधा मुमुचुः पुष्पवृष्टयः ॥ 10
पुष्पावकीर्णः शुशुभे हनूमान्मारुतात्मजः । अशोकवनिकामध्ये यथा पुष्पमयो गिरिः ॥ 11
दिशः सर्वाः प्रधावन्तं वृक्षखण्डगतं कपिम् । दृष्ट्वा सर्वाणि भूतानि वसन्त इति मेनिरे ॥ 12
वृक्षेभ्यः पतितैः पुष्पैरवकीर्णा पृथग्विधैः । रराज वसुधा तत्र प्रमदेव विभूषिता ॥ 13
निर्धूतपत्रशिखराः शीर्णपुष्पफलद्रुमाः । निक्षिप्तवस्त्राभरणा धूर्ता इव पराजिताः ॥ * 14
हनूमता वेगवता कम्पितास्ते नगोत्तमाः । पुष्पपत्रफलान्याशु मुमुचुः फलशालिनः ॥ 15
विहंगसङ्घैर्हीनास्ते स्कन्धमात्राश्रया द्रुमाः । बभूवुरगमाः सर्वे मारुतेन विनिर्धुताः ॥ 16
विधूतकेशी युवतिर्यथा मृदितवर्णका । निपीतशुभदन्तोष्ठी नखैर्दन्तैश्च विक्षता ॥ 17
तथा लाङ्गूलहस्तैस्तु चरणाभ्यां च मर्दिता । बभूवाशोकवनिका प्रभग्नवनपादपा ॥ 18
महालतानां दामानि व्यधमत्तरसा कपिः । यथा प्रावृषि वेगेन मेघजालानि मारुतः ॥ 19
स तत्र मणिभूमीश्च राजतीश्च मनोरमाः । तथा काञ्चनभूमीश्च विचरन्ददृशे कपिः ॥ 20
वापीश्च विविधाकाराः पूर्णाः परमवारिणा । महार्हैर्मणिसोपानैरुपपन्नास्ततस्ततः ॥ 21
मुक्ताप्रवालसिकताः स्फाटिकान्तरकुट्टिमाः । काञ्चनैस्तरुभिश्चित्रैस्तीरजैरुपशोभिताः ॥ 22
बुद्धपद्मोत्पलवनाश्चक्रवाकोपशोभिताः । नत्यूहरुतसंघुष्टा हंससारसनादिताः ॥ 23
दीर्घाभिर्द्रुमयुक्ताभिः सरिद्भिश्च समन्ततः । अमृतोपमतोयाभिः शिवाभिरुपसंस्कृताः ॥ 24
लताशतैरवतताः संतानकुसुमावृताः । नानागुल्मावृतघनाः करवीरकृतान्तराः ॥ 25
ततोऽम्बुधरसंकाशं प्रवृद्धशिखरं गिरिम् । विचित्रकूटं कूटैश्च सर्वतः परिवारितम् ॥ 26
शिलागृहैरवततं नानावृक्षसमावृतम् । ददर्श कपिशार्दूलो रम्यं जगति पर्वतम् ॥ 27
ददर्श च नगात्तस्मान्नदीं निपतितां कपिः । अङ्कादिव समुत्पत्य प्रियस्य पतितां प्रियाम् ॥ 28

14. அசோகவனத்தில் ஆஞ்சநேயரைக்கண்டு பயந்து பட்சிகளெல்லாம் ஓட்டம் பிடித்தன. அவைகளின் வேகத்தால் மரங்களின் இலைகளும், புஷ்பங்களும், பழங்களும் உதிர்ந்து மரங்கள் மொட்டையாயின. இவைகளைக் கவி வர்ணிக்கிறார். "சூதாட்டத்தில் ஆடைகளையும், ஆபரணங்களையும் அடகு வைத்துத் தோல்வுற்ற சூதாடிகளைப் போல் தோன்றின."

जलेन पतिताग्रैश्च पादपैरुपशोभिताम् । वार्यमाणामिव क्रुद्धां प्रमदां प्रियबन्धुभिः ॥ 29
पुनरावृत्ततोयां च ददर्श स महाकपिः । प्रसन्नामिव कान्तस्य कान्तां पुनरुपस्थिताम् ॥ 30
तस्यादूरात्स पद्मिन्यो नानाद्विजगणायुताः । ददर्श कपिशार्दूलो हनूमान्मारुतात्मजः ॥ 31
कृत्रिमां दीर्घिकां चापि पूर्णां शीतेन वारिणा । मणिप्रवरसोपानां मुक्तासिकतशोभिताम् ॥ 32
विविधैर्मृगसङ्घैश्च विचित्रां चित्रकाननाम् । प्रासादैः सुमहद्भिश्च निर्मितैर्विश्वकर्मणा ॥ 33
काननैः कृत्रिमैश्चापि सर्वतः समलंकृताम् । ये केचित्पादपास्तत्र पुष्पोपगफलोपगाः ॥ 34
सच्छत्रा सवितर्दीकाः सर्वे सौवर्णवेदिकाः । लताप्रतानैर्बहुभिः पर्णैश्च बहुभिर्वृताम् ॥ 35
काञ्चनीं शिंशपामेकां ददर्श स महाकपिः । वृतां हेममयीभिस्तु वेदिकाभिः समन्ततः ॥ 36
सोऽपश्यद्भूमिभागांश्च नगप्रस्रवणानि च । सुवर्णवृक्षानपरान्ददर्श शिखिसंनिभान् ॥ 37
तेषां द्रुमाणां प्रभया मेरोरिव महाकपिः । अमन्यत तदा वीरः काञ्चनोऽस्मीति सर्वतः ॥ 38
तान्काञ्चनान्वृक्षगणान्मारुतेन प्रकम्पितान् । किङ्किणीशतनिर्घोषान्दृष्ट्वा विस्मयमागमत् ॥ 39
सुपुष्पिताग्रान्रुचिरांस्तरुणाङ्कुरपल्लवान् । तामारुह्य महावेगः शिंशपां पर्णसंवृताम् ॥ 40
इतो द्रक्ष्यामि वैदेहीं रामदर्शनलालसाम् । इतश्चेतश्च दुःखार्तां संपतन्तीं यदृच्छया ॥ 41
अशोकवनिका चेयं दृढं रम्या दुरात्मनः । चन्दनैश्चम्पकैश्चापि वकुलैश्च विभूषिता ॥ 42
इयं च नलिनी रम्या द्विजसङ्घनिषेविता । इमां सा राजमहिषी नूनमेष्यति जानकी ॥ 43
सा रामा राजमहिषी राघवस्य प्रिया सदा । वनसंचारकुशला ध्रुवमेष्यति जानकी ॥ 44
अथवा मृगशावाक्षी वनस्यास्य विचक्षणा । वनमेष्यति साद्येह रामचिन्तासुकर्शिता ॥ 45
रामशोकाभिसंतप्ता सा देवी वामलोचना । वनवासरता नित्यमेष्यते वनचारिणी ॥ 46
वनेचराणां सततं नूनं स्पृहयते पुरा । रामस्य दयिता चार्या जनकस्य सुता सती ॥ 47
संध्याकालमनाः श्यामा ध्रुवमेष्यति जानकी । नदीं चेमां शुभजलां संध्यार्थे वरवर्णिनी ॥ 48
तस्याश्चाप्यनुरूपेयमशोकवनिका शुभा । शुभा या पार्थिवेन्द्रस्य पत्नी रामस्य संमता ॥ 49
यदि जीवति सा देवी ताराधिपनिभानना । आगमिष्यति सावश्यमिमां शीतजलां नदीम् ॥ 50
एवं तु मत्वा हनुमान्महात्मा प्रतीक्षमाणो मनुजेन्द्रपत्नीम् ।
अवेक्षमाणश्च ददर्श सर्वं सुपुष्पिते पर्णघने निलीनः ॥ 51

इति द्वादशः सर्गः ॥

अथ त्रयोदशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 15)

सीतादर्शनम् ॥ ஸீதையைக் காணல்.

स वीक्षमाणस्तत्रस्थो मार्गमाणश्च मैथिलीम् । अवेक्षमाणश्च महीं सर्वां तामन्ववैक्षत ॥ 1
संतानकलताभिश्च पादपैरुपशोभिताम् । दिव्यगन्धरसोपेतां सर्वतः समलंकृताम् ॥ 2

तां स नन्दनसंकाशां मृगपक्षिभिरावृताम् । हर्म्यप्रासादसंबाधां कोकिलाकुलनिःस्वनाम् ॥ 3
काञ्चनोत्पलपद्माभिर्वापीभिरुपशोभिताम् । बह्वासनकुथोपेतां बहुभूमिगृहायुताम् ॥ 4
सर्वर्तुकुसुमै रम्यैः फलवद्भिश्च पादपैः । पुष्पितानामशोकानां श्रिया सूर्योदयप्रभाम् ॥ 5
प्रदीप्तामिव तत्रस्थो मारुतिः समुदैक्षत । निष्पत्रशाखां विहगैः क्रियमाणामिवासकृत् ॥ 6
विनिष्पतद्भिः शतशश्चित्रैः पुष्पावतंसकैः । समूलपुष्परचितैरशोकैः शोकनाशनैः ॥ 7
पुष्पभारातिभारैश्च स्पृशद्भिरिव मेदिनीम् । कर्णिकारैः कुसुमितैः किंशुकैश्च सुपुष्पितैः ॥ 8
स देशः प्रभया तेषां प्रदीप्त इव सर्वतः । पुंनागाः सप्तपर्णाश्च चम्पकोद्दालकास्तथा ॥ 9
विवृद्धमूला बहवः शोभन्ते स्म सुपुष्पिताः । शातकुम्भनिभाः केचित्केचिदग्निशिखप्रभाः ॥ 10
नीलाञ्जननिभाः केचित्तत्राशोकाः सहस्रशः । नन्दनं विबुधोद्यानं चित्रं चैत्ररथं यथा ॥ 11
अतिवृत्तमिवाचिन्त्यं दिव्यं रम्यं श्रिया युतम् । द्वितीयमिव चाकाशं पुष्पज्योतिर्गणायुतम् ॥ 12
पुष्परत्नशतैश्चित्रं पञ्चमं सागरं यथा । सर्वर्तुपुष्पैर्निचितं पादपैर्मधुगन्धिभिः ॥ 13
नानानिनादैरुद्यानं रम्यं मृगगणद्विजैः । अनेकगन्धप्रवहं पुण्यगन्धं मनोहरम् ॥ 14
शैलेन्द्रमिव गन्धाढ्यं द्वितीयं गन्धमादनम् । अशोकवनिकायां तु तस्यां वानरपुंगवः ॥ 15
स ददर्शाविदूरस्थं चैत्यप्रसादमूर्जितम् । मध्ये स्तम्भसहस्रेण स्थितं कैलासपाण्डुरम् ॥ 16
प्रवालकृतसोपानं तप्तकाञ्चनवेदिकम् । मुष्णन्तमिव चक्षूंषि द्योतमानमिव श्रिया ॥ 17
निर्मलं प्रांशुभावत्वादुल्लिखन्तमिवाम्बरम् । ततो मलिनसंवीतां राक्षसीभिः समावृताम् ॥ 18
उपवासकृशां दीनां निःश्वसन्तीं पुनः पुनः । ददर्श शुक्लपक्षादौ चन्द्ररेखामिवामलाम् ॥ 19
मन्दप्रख्यायमानेन रूपेण रुचिरप्रभाम् । पिनद्धां धूमजालेन शिखामिव विभावसोः ॥ 20
पीतेनैकेन संवीतां क्लिष्टेनोत्तमवाससा । सपङ्कामनलंकारां विपद्मामिव पद्मिनीम् ॥ 21
पीडितां दुःखसंतप्तां परिक्षीणां तपस्विनीम् । ग्रहेणाङ्गारकेणेव पीडितामिव रोहिणीम् ॥ 22
अश्रुपूर्णमुखीं दीनां कृशामनशनेन च । शोकध्यानपरां दीनां नित्यं दुःखपरायणाम् ॥ 23
प्रियं जनमपश्यन्तीं पश्यन्तीं राक्षसीगणम् । स्वगणेन मृगीं हीनां श्वगणेनावृतामिव ॥ 24
नीलनागाभया वेण्या जघनं गतयैकया । नीलया नीरदापाये वनराज्या महीमिव ॥ 25
सुखार्हां दुःखसंतप्तां व्यसनानामकोविदाम् । तां विलोक्य विशालाक्षीमधिकं मलिनां कृशाम् ॥ 26
तर्कयामास सीतेति कारणैरुपपादिभिः । ह्रीयमाणा तदा तेन रक्षसा कामरूपिणा ॥ 27
यथारूपा हि दृष्टा सा तथारूपेयमङ्गना । पूर्णचन्द्राननां सुभ्रूं चारुवृत्तपयोधराम् ॥ 28
कुर्वतीं प्रभया देवीं सर्वा वितिमिरा दिशः । तां नीलकेशीं बिम्बोष्ठीं सुमध्यां सुप्रतिष्ठिताम् ॥ 29
सीतां पद्मपलाशाक्षीं मन्मथस्य रतिं यथा । इष्टां सर्वस्य जगतः पूर्णचन्द्रप्रभामिव ॥ 30
भूमौ सुतनुमासीनां नियतामिव तापसीम् । निःश्वासबहुलां भीरुं भुजगेन्द्रवधूमिव ॥ 31
शोकजालेन महता विततेन न राजतीम् । संसक्तां धूमजालेन शिखामिव विभावसोः ॥ 32
तां स्मृतीमिव संदिग्धामृद्धिं निपतितामिव । विहतामिव च श्रद्धामाशां प्रतिहतामिव ॥ 33

सोपसर्गा यथा सिद्धिं बुद्धिं सकलुषामिव । अभूतेनापवादेन कीर्तिं निपतितामिव ॥ 34
रामोपरोधव्यथितां रक्षोगणनिपीडिताम् । अबलां मृगशावाक्षीं वीक्षमाणां ततस्ततः ॥ 35
बाष्पाम्बुपरिपूर्णेन कृष्णवक्राक्षिपक्ष्मणा । वदनेनाप्रसन्नेन निःश्वसन्तीं पुनः पुनः ॥ 36
मलपङ्कधरां दीनां मण्डनार्हाममण्डिताम् । प्रभां नक्षत्रराजस्य कालमेघैरिवावृताम् ॥ 37
तस्य संदिदिहे बुद्धिर्मुहुः सीतां निरीक्ष्य च । आम्नायानामयोगेन विद्यां प्रशिथिलामिव ॥ 38
दुःखेन बुबुधे सीतां हनुमाननलंकृताम् । संस्कारेण यथा हीनां वाचमर्थान्तरं गताम् ॥ 39
तां समीक्ष्य विशालाक्षीं राजपुत्रीमनिन्दिताम् । तर्कयामास सीतेति कारणैरुपपादिभिः ॥ 40
वैदेह्या यानि चाङ्गेषु तदा रामोऽन्वकीर्तयत् । तान्याभरणजालानि गात्रशोभीन्यलक्षयत् ॥ 41
सुकृतौ कर्णवेष्टौ च श्वदंष्ट्रौ च सुसंस्थितौ । मणिविद्रुमचित्राणि हस्तेष्वाभरणानि च ॥ 42
श्यामानि चिरयुक्तत्वात्तथा संस्थानवन्ति च । तान्येवैतानि मन्येऽहं यानि रामोऽन्वकीर्तयत् ॥ 43
तत्र यान्यवहीनानि तान्यहं नोपलक्षये । यान्यस्या नावहीनानि तानीमानि न संशयः ॥ 44
पीतं कनकपट्टाभं स्रस्तं तद्वसनं शुभम् । उत्तरीयं नगासक्तं तदा दृष्टं प्लवंगमैः ॥ 45
भूषणानि च मुख्यानि दृष्टानि धरणीतले । अनयैवापविद्धानि स्वनवन्ति महान्ति च ॥ 46
इदं चिरगृहीतत्वाद्वसनं क्लिष्टवत्तरम् । तथापि नूनं तद्वर्णं तथा श्रीमद्यथेतरत् ॥ 47
इयं कनकवर्णाङ्गी रामस्य महिषी प्रिया । प्रणष्टापि सती यास्य मनसो न प्रणश्यति ॥ 48
इयं सा यत्कृते रामश्चतुर्भिरिह तप्यते । कारुण्येनानृशंस्येन शोकेन मदनेन च ॥ 49
स्त्री प्रणष्टेति कारुण्यादाश्रितेत्यानृशंस्यतः । पत्नी नष्टेति शोकेन प्रियेति मदनेन च ॥ 50
तस्या देव्या यथारूपमङ्गप्रत्यङ्गसौष्ठवम् । रामस्य च यथारूपं तस्येयमसितेक्षणा ॥ 51
अस्य देव्या मनस्तस्मिंस्तस्य चास्यां प्रतिष्ठितम् । तेनेयं स च धर्मात्मा मुहूर्तमपि जीवति ॥ 52
दुष्करं कृतवान्रामो हीनो यदनया प्रभुः । धारयत्यात्मनो देहं न शोकेनावसीदति ॥ 53
एवं सीतां तदा दृष्ट्वा हृष्टः पवनसंभवः । जगाम मनसा रामं प्रशशंस च तं प्रभुम् ॥ 54

इति त्रयोदशः सर्गः ॥

अथ चतुर्दशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 16)

सीतां दृष्ट्वा हनुमतोऽनुशोचनम् ॥

ஸீதையின் நிலையைக்கண்டு ஹனுமான் துக்கித்தல்.

प्रशस्य तु प्रशस्तव्यां सीतां तां हरिपुंगवः । गुणाभिरामं रामं च पुनश्चिन्तापरोऽभवत् ॥ 1
स मुहूर्तमिव ध्यात्वा बाष्पपर्याकुलेक्षणः । सीतामाश्रित्य तेजस्वी हनूमान्विललाप ह ॥ 2

मान्या गुरुविनीतस्य लक्ष्मणस्य गुरुप्रिया । यदि सीताऽपि दुःखार्ता कालो हि दुरतिक्रमः ॥ * 3
रामस्य व्यवसायज्ञा लक्ष्मणस्य च धीमतः । नात्यर्थं क्षुभ्यते देवी गङ्गेव जलदागमे ॥ 4
तुल्यशीलवयोवृत्तां तुल्याभिजनलक्षणाम् । राघवोऽर्हति वैदेहीं तं चेयमसितेक्षणा ॥ 5
तां दृष्ट्वा नवहेमाभां लोककान्तामिव श्रियम् । जगाम मनसा रामं वचनं चेदमब्रवीत् ॥ 6
अस्या हेतोर्विशालाक्ष्या हतो वाली महाबलः । रावणप्रतिमो वीर्ये कबन्धश्च निपातितः ॥ 7
विराधश्च हतः संख्ये राक्षसो भीमविक्रमः । वने रामेण विक्रम्य महेन्द्रेणेव शम्बरः ॥ 8
चतुर्दश सहस्राणि रक्षसां भीमकर्मणाम् । निहतानि जनस्थाने शरैरग्निशिखोपमैः ॥ 9
खरश्च निहतः संख्ये त्रिशिराश्च निपातितः । दूषणश्च महातेजा रामेण विदितात्मना ॥ 10
ऐश्वर्यं वानराणां च दुर्लभं वालिपालितम् । अस्या निमित्ते सुग्रीवः प्राप्तवाँल्लोकसत्कृतम् ॥ 11
सागरश्च मयाक्रान्तः श्रीमान्नदनदीपतिः । अस्या हेतोर्विशालाक्ष्याः पुरी चेयं निरीक्षिता ॥ 12
यदि रामः समुद्रान्तां मेदिनीं परिवर्तयेत् । अस्याः कृते जगच्चापि युक्तमित्येव मे मतिः ॥ 13
राज्यं वा त्रिषु लोकेषु सीता वा जनकात्मजा । त्रैलोक्यराज्यं सकलं सीताया नाप्नुयात्कलाम् ॥ 14
इयं सा धर्मशीलस्य जनकस्य महात्मनः । सुता मैथिलराजस्य सीता भर्तृदृढव्रता ॥ 15
उत्थिता मेदिनीं भित्त्वा क्षेत्रे हलमुखक्षते । पद्मरेणुनिभैः कीर्णा शुभैः केदारपांसुभिः ॥ 16
विक्रान्तस्यार्यशीलस्य संयुगेष्वनिवर्तिनः । स्नुषा दशरथस्यैषा ज्येष्ठा राज्ञो यशस्विनी ॥ 17
धर्मज्ञस्य कृतज्ञस्य रामस्य विदितात्मनः । इयं सा दयिता भार्या राक्षसीवशमागता ॥ 18
सर्वान्भोगान्परित्यज्य भर्तृस्नेहबलात्कृता । अचिन्तयित्वा कष्टानि प्रविष्टा निर्जनं वनम् ॥ 19
संतुष्टा फलमूलेन भर्तृशुश्रूषणे रता । या परां भजते प्रीतिं वनेऽपि भवने यथा ॥ 20
सेयं कनकवर्णाङ्गी नित्यं सुस्मितभाषिणी । सहते यातनामेतामनर्थानामभागिनी ॥ 21
इमां तु शीलसंपन्नां द्रष्टुमिच्छति राघवः । रावणेन प्रमथितां प्रपामिव पिपासितः ॥ 22
अस्या नूनं पुनर्लाभाद्राघवः प्रीतिमेष्यति । राजा राज्यपरिभ्रष्टः पुनः प्राप्येव मेदिनीम् ॥ 23
कामभोगैः परित्यक्ता हीना बन्धुजनेन च । धारयत्यात्मनो देहं तत्समागमकाङ्क्षिणी ॥ 24
नैषा पश्यति राक्षस्यो नेमान्पुष्पफलद्रुमान् । एकस्थहृदया नूनं राममेवानुपश्यति ॥ 25
भर्ता नाम परं नार्याः भूषणं भूषणादपि । एषा हि रहिता तेन शोभनार्हा न शोभते ॥ * 26
दुष्करं कुरुते रामो हीनो यदनया प्रभुः । धारयत्यात्मनो देहं न दुःखेनावसीदति ॥ 27
इमामसितकेशान्तां शतपत्रनिभेक्षणाम् । सुखार्हां दुःखितां दृष्ट्वा ममापि व्यथितं मनः ॥ 28

3. குருவிடம் பணிவுள்ள லக்ஷ்மணனால் மதிக்கப் பெற்றவளும், குருவின் பத்நியுமான ஸீதையே துக்கத்தினால் வதிப்படுகிறாளென்றால் காலம் வெல்லத்தகாததுதான்! (ஹநுமானுக்கு, லக்ஷ்மணனுடைய பராக்கிரமத்திலுள்ள எல்லையற்ற மதிப்பை வெளிப்படுத்துகிறது இந்த சுலோகம்.)

26. ஆபரணங்களைக் காட்டிலும் ஸ்திரீகளை சோபிக்கச் செய்வது பர்த்தாதான். அழகிற்குரிய இவள் அவரிடமிருந்து பிரிபட்டதால் சோபிக்கவில்லை.

क्षितिक्षमा पुष्करसंनिभेक्षणा या रक्षिता राघवलक्ष्मणाभ्याम् ।
सा राक्षसीभिर्विकृतेक्षणाभिः संरक्ष्यते संप्रति वृक्षमूले ॥ 29
हिमहतनलिनीव नष्टशोभा व्यसनपरम्परया निपीड्यमाना ।
सहचररहितेव चक्रवाकी जनकसुता कृपणां दशां प्रपन्ना ॥ 30
अस्या हि पुष्पावनताग्रशाखाः शोकं दृढं वै जनयन्त्यशोकाः ।
हिमव्यपायेन च शीतरश्मिरभ्युत्थितो नैकसहस्ररश्मिः ॥ 31
इत्येवमर्थं कपिरन्ववेक्ष्य सीतेयमित्येव तु जातबुद्धिः ।
संश्रित्य तस्मिन्निषसाद वृक्षे बली हरीणामृषभस्तरस्वी ॥ 32

॥ इति चतुर्दशः सर्गः ॥

अथ पञ्चदशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 17)

सीतामभितोऽवस्थितराक्षसीवैरूप्यवर्णनम् सीतादर्शनकृतार्थस्य हनुमतो हर्षः निलीयावस्थानं च ॥

நள்ளிரவில், நடுவானத்தில் விளங்கும் சந்திரனுடைய ஒளியில் ஸீதையைச் சுற்றி வீற்றிருக்கும் ராக்ஷஸிகளின் கோரரூப வர்ணனை. ஸீதையைக் கண்டதில் சந்தோஷமடைந்த ஹனுமான் ஒளிந்திருத்தல்.

ततः कुमुदषण्डाभो निर्मलं निर्मलोदयः । प्रजगाम नभश्चन्द्रो हंसो नीलमिवोदकम् ॥ 1
साचिव्यमिव कुर्वन्स प्रभया निर्मलप्रभः । चन्द्रमा रश्मिभिः शीतैः सिषेवे पवनात्मजम् ॥ 2
स ददर्श ततः सीतां पूर्णचन्द्रनिभाननाम् । शोकभारैरिव न्यस्तां भारैर्नावमिवाम्भसि ॥ 3
दिदृक्षमाणो वैदेहीं हनूमान्मारुतात्मजः । स ददर्शाविदूरस्था राक्षसीर्घोरदर्शनाः ॥ 4
एकाक्षीमेककर्णां च कर्णप्रावरणां तथा । अकर्णां शङ्कुकर्णां च मस्तकोच्छ्वासनासिकाम् ॥ 5
अतिकायोत्तमाङ्गीं च तनुदीर्घशिरोधराम् । ध्वस्तकेशीं तथाकेशीं केशकम्बलधारिणीम् ॥ 6
लम्बकर्णललाटां च लम्बोदरपयोधराम् । लम्बोष्ठीं चिबुकोष्ठीं च लम्बास्यां लम्बजानुकाम् ॥ 7
ह्रस्वां दीर्घां च कुब्जां च विकटां वामनां तथा । करालां भुग्नवक्त्रां च पिङ्गाक्षीं विकृताननाम् ॥ 8
विकृताः पिङ्गलाः कालीः क्रोधनाः कलहप्रियाः । कालायसमहाशूलकूटमुद्गरधारिणीः ॥ 9
वराहमृगशार्दूलमहिषाजशिवामुखाः । गजोष्ट्रहयपादाश्च निखातशिरसोऽपराः ॥ 10
एकहस्तैकपादाश्च खरकर्ण्यश्वकर्णिकाः । गोकर्णीर्हस्तिकर्णीश्च हरिकर्णीस्तथापराः ॥ 11
अतिनासाश्च काश्चिच्च तिर्यङ्नासा अनासिकाः । गजसंनिभनासाश्च ललाटोच्छ्वासनासिकाः ॥ 12
हस्तिपादा महापादा गोपादाः पादचूलिकाः । अतिमात्रशिरोग्रीवा अतिमात्रकुचोदरीः ॥ 13
अतिमात्रास्यनेत्राश्च दीर्घजिह्वाननास्तथा । अजामुखीर्हस्तिमुखीर्गोमुखीः सूकरीमुखीः ॥ 14

हयोष्ट्रखरवक्त्राश्च राक्षसीर्घोरदर्शनाः । शूलमुद्गरहस्ताश्च क्रोधनाः कलहप्रियाः ॥ 15
करालधूम्रकेशिन्यो राक्षसीर्विकृताननाः । पिबन्तीः सततं पानं सुरामांससदाप्रियाः ॥ 16
मांसशोणितदिग्धाङ्गीर्मांसशोणितभोजनाः । ता ददर्श कपिश्रेष्ठो रोमहर्षणदर्शनाः ॥ 17
स्कन्धवन्तमुपासीनाः परिवार्य वनस्पतिम् । तस्याधस्ताच्च तां देवीं राजपुत्रीमनिन्दिताम् ॥ 18
लक्षयामास लक्ष्मीवान्हनूमाञ्जनकात्मजाम् । निष्प्रभां शोकसंतप्तां मलसंकुलमूर्धजाम् ॥ 19
क्षीणपुण्यां च्युतां भूमौ तारां निपतितामिव । चारित्रव्यपदेशाढ्यां भर्तृदर्शनदुर्गताम् ॥ 20
भूषणैरुत्तमैर्हीनां भर्तृवात्सल्यभूषिताम् । राक्षसाधिपसंरुद्धां बन्धुभिश्च विनाकृताम् ॥ 21
वियूथां सिंहसंरुद्धां बद्धां गजवधूमिव । चन्द्ररेखां पयोदान्ते शारदाभ्रैरिवावृताम् ॥ 22
क्लिष्टरूपामसंस्पर्शादयुक्तामिव वल्लकीम् । स तां भर्तृहिते युक्तामयुक्तां रक्षसां वशे ॥ 23
अशोकवनिकामध्ये शोकसागरमाप्लुताम् । ताभिः परिवृतां तत्र सग्रहामिव रोहिणीम् ॥ 24
ददर्श हनुमांस्तत्र लतामकुसुमामिव । सा मलेन च दिग्धाङ्गी वपुषा चाप्यलंकृता ।
मृणाली पङ्कदिग्धेव विभाति च न भाति च ॥ 25
मलिनेन तु वस्त्रेण परिक्लिष्टेन भामिनीम् । संवृतां मृगशावाक्षीं ददर्श हनुमान्कपिः ॥ 26
तां देवीं दीनवदनामदीनां भर्तृतेजसा । रक्षितां स्वेन शीलेन सीतामसितलोचनाम् ॥ 27
तां दृष्ट्वा हनुमान्सीतां मृगशावनिभेक्षणाम् । मृगकन्यामिव त्रस्तां वीक्षमाणां समन्ततः ॥ 28
दहन्तीमिव निःश्वासैर्वृक्षान्पल्लवधारिणः । संघातमिव शोकानां दुःखस्योर्मिमिवोत्थिताम् ॥ 29
तां क्षामां सुविभक्ताङ्गीं विनाभरणशोभिनीम् । प्रहर्षमतुलं लेभे मारुतिः प्रेक्ष्य मैथिलीम् ॥ 30
हर्षजानि च सोऽश्रूणि तां दृष्ट्वा मदिरेक्षणाम् । मुमोच हनुमांस्तत्र नमश्चक्रे च राघवम् ॥ 31
नमस्कृत्वाथ रामाय लक्ष्मणाय च वीर्यवान् । सीतादर्शनसंहृष्टो हनुमान्संवृतोऽभवत् ॥ 32

इति पञ्चदशः सर्गः ॥

अथ षोडशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 18)

सीतासमीपे रावणस्यागमनम् ॥

விடியற்காலையில் ராவணன் அங்கு வருதல்.
அவனைக் கண்டு ஹனுமான் இலைகளில் மறைந்து கொள்ளுதல்.

तथा विप्रेक्षमाणस्य वनं पुष्पितपादपम् । विचिन्वतश्च वैदेहीं किंचिच्छेषा निशाभवत् ॥ 1
षडङ्गवेदविदुषां क्रतुप्रवरयाजिनाम् । शुश्राव ब्रह्मघोषान्स विरात्रे ब्रह्मरक्षसाम् ॥ 2
अथ मङ्गलवादित्रैः शब्दैः श्रोत्रमनोहरैः । प्राबोध्यत महाबाहुर्दशग्रीवो महाबलः ॥ 3
विबुध्य तु महाभागो राक्षसेन्द्रः प्रतापवान् । स्रस्तमाल्याम्बरधरो वैदेहीमन्वचिन्तयत् ॥ 4
भृशं नियुक्तस्तस्यां च मदनेन मदोत्कटः । न तु तं राक्षसः कामं शशाकात्मनि गूहितुम् ॥ 5

स सर्वाभरणैर्युक्तो बिभ्रच्छ्रियमनुत्तमाम् । तां नगैर्विविधैर्जुष्टां सर्वपुष्पफलोपगैः ॥ 6
वृतां पुष्करणीभिश्च नानापुष्पोपशोभिताम् । सदा मत्तैश्च विहगैर्विचित्रां परमाद्भुतैः ॥ 7
ईहामृगैश्च विविधैर्वृतां दृष्टिमनोहरैः । वीथीः संप्रेक्षमाणश्च मणिकाञ्चनतोरणाः ॥ 8
नानामृगगणाकीर्णां फलैः प्रपतितैर्वृताम् । अशोकवनिकामेव प्राविशत्संततद्रुमाम् ॥ 9
अङ्गनाः शतमात्रं तु तं व्रजन्तमनुव्रजन् । महेन्द्रमिव पौलस्त्यं देवगन्धर्वयोषितः ॥ 10
दीपिकाः काञ्चनीः काश्चिज्जगृहुस्तत्र योषितः । वालव्यजनहस्ताश्च तालवृन्तानि चापराः ॥ 11
काञ्चनैश्चैव भृङ्गारैर्जहुः सलिलमग्रतः । मण्डलाग्रा बृसीश्चैव गृह्यान्याः पृष्ठतो ययुः ॥ 12
काचिद्रत्नमयीं पात्रीं पूर्णां पानस्य भामिनी । दक्षिणा दक्षिणेनैव तदा जग्राह पाणिना ॥ 13
राजहंसप्रतीकाशं छत्रं पूर्णशशिप्रभम् । सौवर्णदण्डमपरा गृहीत्वा पृष्ठतो ययौ ॥ 14
निद्रामदपरीताक्ष्यो रावणस्योत्तमस्त्रियः । अनुजग्मुः पतिं वीरं घनं विद्युल्लता इव ॥ 15
व्याविद्धहारकेयूराः समामृदितवर्णकाः । समागलितकेशान्ताः सस्वेदवदनास्तथा ॥ 16
घूर्णन्त्यो मदशेषेण निद्रया च शुभाननाः । स्वेदक्लिष्टाङ्गकुसुमाः समाल्याकुलमूर्धजाः ॥ 17
प्रयान्तं नैर्ऋतपतिं नार्यो मदिरलोचनाः । बहुमानाच्च कामाच्च प्रियभार्यास्तमन्वयुः ॥ 18
स च कामपराधीनः पतिस्तासां महाबलः । सीतासक्तमना मन्दो मदाञ्चितगतिर्बभौ ॥ 19
ततः काञ्चीनिनादं च नूपुराणां च निःस्वनम् । शुश्राव परमस्त्रीणां कपिर्मारुतनन्दनः ॥ 20
तं चाप्रतिमकर्माणमचिन्त्यबलपौरुषम् । द्वारदेशमनुप्राप्तं ददर्श हनुमान्कपिः ॥ 21
दीपिकाभिरनेकाभिः समन्तादवभासितम् । गन्धतैलावसिक्ताभिर्ध्रियमाणाभिरग्रतः ॥ 22
कामदर्पमदैर्युक्तं जिह्मताम्रायतेक्षणम् । समक्षमिव कंदर्पमपविद्धशरासनम् ॥ 23
मथितामृतफेनाभमरजोवस्त्रमुत्तमम् । सपुष्पमवकर्षन्तं विमुक्तं सक्तमङ्गदे ॥ 24
तं पत्रविटपे लीनः पत्रपुष्पशतावृतः । समीपमुपसंक्रान्तं विज्ञातुमुपचक्रमे ॥ 25
अवेक्षमाणस्तु तदा ददर्श कपिकुञ्जरः । रूपयौवनसंपन्ना रावणस्य वरस्त्रियः ॥ 26
ताभिः परिवृतो राजा सुरूपाभिर्महायशाः । तन्मृगद्विजसंघुष्टं प्रविष्टः प्रमदावनम् ॥ 27
क्षीबो विचित्राभरणः शङ्कुकर्णो महाबलः । तेन विश्रवसः पुत्रः स दृष्टो राक्षसाधिपः ॥ 28
वृतः परमनारीभिस्ताराभिरिव चन्द्रमाः । तं ददर्श महातेजास्तेजोवन्तं महाकपिः ॥ 29
रावणोऽयं महाबाहुरिति संचिन्त्य वानरः । अवप्लुतो महातेजा हनूमान्मारुतात्मजः ॥ 30
स तथाप्युग्रतेजाः स निर्धूतस्तस्य तेजसा । पत्रे गुह्यान्तरे सक्तो मतिमान्संवृतोऽभवत् ॥ 31
स तामसितकेशान्तां सुश्रोणीं संहतस्तनीम् । दिदृक्षुरसितापाङ्गीमुपावर्तत रावणः ॥ 32

इति षोडशः सर्गः ॥

॥ अथ सप्तदशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 19)

रावणदर्शनेन वेपमानायाः सीतायाः वर्णनम् ॥
ராவணனைக் கண்டு நடுங்கும் ஸீதையை வால்மீகி வர்ணித்தல்.

तस्मिन्नेव ततः काले राजपुत्री त्वनिन्दिता । रूपयौवनसंपन्नं भूषणोत्तमभूषितम् ॥ 1
ततो दृष्ट्वैव वैदेही रावणं राक्षसाधिपम् । प्रावेपत वरारोहा प्रवाते कदली यथा ॥ 2
ऊरुभ्यामुदरं छाद्य बाहुभ्यां च पयोधरौ । उपविष्टा विशालाक्षी रुदती वरवर्णिनी ॥ 3
दशग्रीवस्तु वैदेहीं रक्षितां राक्षसीगणैः । ददर्श दीनां दुःखार्तां नावं सन्नामिवार्णवे ॥ 4
असंवृतायामासीनां धरण्यां संशितव्रताम् । छिन्नां प्रपतितां भूमौ शाखामिव वनस्पतेः ।
मलमण्डनदिग्धाङ्गीं मण्डनार्हाममण्डनाम् ॥ 5
समीपं राजसिंहस्य रामस्य विदितात्मनः । संकल्पहयसंयुक्तैर्यान्तीमिव मनोरथैः ॥ 6
शुष्यन्तीं रुदतीमेकां ध्यानशोकपरायणाम् । दुःखस्यान्तमपश्यन्तीं रामां राममनुव्रताम् ॥ 7
चेष्टमानामथाविष्टां पन्नगेन्द्रवधूमिव । धूप्यमानां ग्रहेणेव रोहिणीं धूमकेतुना ॥ 8
वृत्तशीले कुले जातामाचारवति धार्मिके । पुनः संस्कारमापन्नां जातामिव च दुष्कुले ॥ * 9
सन्नामिव महाकीर्तिं श्रद्धामिव विमानिताम् । प्रज्ञामिव परिक्षीणामाशां प्रतिहतामिव ॥ 10
आयतीमिव विध्वस्तामाज्ञां प्रतिहतामिव । दीप्तामिव दिशं काले पूजामपहृतामिव ॥ 11
पौर्णमासीमिव निशां तमोग्रस्तेन्दुमण्डलाम् । पद्मिनीमिव विध्वस्तां हतशूरां चमूमिव ॥ 12
प्रभामिव तमोध्वस्तामुपक्षीणामिवापगाम् । वेदीमिव परामृष्टां शान्तामग्निशिखामिव ॥ 13
उत्कृष्टपर्णकमलां वित्रासितविहंगमाम् । हस्तिहस्तपरामृष्टामाकुलामिव पद्मिनीम् ॥ 14
पतिशोकातुरां शुष्कां नदीं विस्रावितामिव । परया मृजया हीनां कृष्णपक्षे निशामिव ॥ 15
सुकुमारीं सुजाताङ्गीं रत्नगर्भगृहोचिताम् । तप्यमानामिवोष्णेन मृणालीमचिरोद्धृताम् ॥ 16
गृहीतां लाडितां स्तम्भे यूथपेन विनाकृताम् । निःश्वसन्तीं सुदुःखार्तां गजराजवधूमिव ॥ 17
उपवासेन शोकेन ध्यानेन च भयेन च । परिक्षीणां कृशां दीनामल्पाहारां तपोधनाम् ॥ 18
आयाचमानां दुःखार्तां प्राञ्जलिं देवतामिव । भावेन रघुमुख्यस्य दशग्रीवपराभवम् ॥ 19
समीक्षमाणां रुदतीमनिन्दितां सुपक्ष्मताम्रायतशुक्ललोचनाम् ।
अनुव्रतां राममतीव मैथिलीं प्रलोभयामास वधाय रावणः ॥ 20

इति सप्तदशः सर्गः ॥

---

9. वृत्तशीले धार्मिके आचारवति कुले जातामपि दुष्कुले जातां पुनः संस्कारं विवाहं यद्वा मतान्तरमापन्नां इवेति भावः । अनेन पुनः संस्कारमापन्नाः सदा दुःखभागिन्यो भवेयुरिति व्यज्यते ॥
ஆசாரம், நன்னடத்தை இவைகளுடன் கூடிய நற்குலத்தில் பிறந்தவளாயிருந்த போதிலும் ஸீதை, கெட்ட குலத்தில் பிறந்து மறு ஸம்ஸ்காரம் (விவாகம் அல்லது மதமாறுதல்) அடைந்த ஸ்திரீயைப் போல் துக்கம் நிறைந்தவளாய்க் காணப்பட்டாள்.

अथ अष्टादशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 20)

रावणप्रलोभनम् ॥

ராவணன் ஸீதையிடம் பல ஆசைகள் காட்டி தன்னை இச்சிக்கும்படி வேண்டல்.

स तां पतिव्रतां दीनां निरानन्दां तपस्विनीम् । साकारैर्मधुरैर्वाक्यैर्न्यदर्शयत रावणः ॥ 1
मां दृष्ट्वा नागनासोरु गूहमाना स्तनोदरम् । अदर्शनमिवात्मानं भयान्नेतुं त्वमिच्छसि ॥ 2
कामये त्वां विशालाक्षि बहु मन्यस्व मां प्रिये । सर्वाङ्गगुणसंपन्ने सर्वलोकमनोहरे ॥ 3
नेह केचिन्मनुष्या वा राक्षसाः कामरूपिणः । व्यपसर्पतु ते सीते भयं मत्तः समुत्थितम् ॥ 4
स्वधर्मो रक्षसां भीरु सर्वदैव न संशयः । गमनं वा परस्त्रीणां हरणं संप्रमथ्य वा ॥ 5
एवं चैवमकामां त्वां न च स्प्रक्ष्यामि मैथिलि । कामं कामः शरीरे मे यथाकामं प्रवर्तताम् ॥ 6
देवि नेह भयं कार्यं मयि विश्वसिहि प्रिये । प्रणयस्व च तत्त्वेन मैवं भूः शोकलालसा ॥ 7
एकवेणी धराशय्या ध्यानं मलिनमम्बरम् । अस्थानेऽप्युपवासश्च नैतान्यौपयिकानि ते ॥ 8
विचित्राणि च माल्यानि चन्दनान्यगुरूणि च । विविधानि च वासांसि दिव्यान्याभरणानि च ॥ 9
महार्हाणि च पानानि शयनान्यासनानि च । गीतं नृत्यं च वाद्यं च लभ मां प्राप्य मैथिलि ॥ 10
स्त्रीरत्नमसि मैवं भूः कुरु गात्रेषु भूषणम् । मां प्राप्य हि कथं वा स्यास्त्वमनर्हा सुविग्रहे ॥ 11
इदं ते चारुसंजातं यौवनं ह्यतिवर्तते । यदतीतं पुनर्नैति स्रोतः स्रोतस्विनामिव ॥ 12
त्वां कृत्वोपरतो मन्ये रूपकर्ता स विश्वकृत् । नहि रूपोपमा ह्यन्या तवास्ति शुभदर्शने ॥ 13
त्वां समासाद्य वैदेहि रूपयौवनशालिनीम् । कः पुमानतिवर्तेत साक्षादपि पितामहः ॥ 14
यद्यत्पश्यामि ते गात्रं शीतांशुसदृशानने । तस्मिंस्तस्मिन्पृथुश्रोणि चक्षुर्मम निबद्ध्यते ॥ 15
भव मैथिलि भार्या मे मोहमेतं विसर्जय । बह्वीनामुत्तमस्त्रीणां ममाग्रमहिषी भव ॥ 16
लोकेभ्यो यानि रत्नानि संप्रमथ्याहृतानि वै । तानि ते भीरु सर्वाणि राज्यं चैव ददामि ते ॥ 17
विजित्य पृथिवीं सर्वां नानानगरमालिनीम् । जनकाय प्रदास्यामि तव हेतोर्विलासिनि ॥ 18
नेह पश्यामि लोकेऽन्यं यो मे प्रतिबलो भवेत् । पश्य मे सुमहद्वीर्यमप्रतिद्वन्द्वमाहवे ॥ 19
असकृत्संयुगे भग्ना मया विमृदितध्वजाः । अशक्ताः प्रत्यनीकेषु स्थातुं मम सुरासुराः ॥ 20
इच्छया क्रियतामद्य प्रतिकर्म तवोत्तमम् । सुप्रभाण्यवसज्जन्तां तवाङ्गे भूषणानि च ॥ 21
साधु पश्यामि ते रूपं सुयुक्तं प्रतिकर्मणा । प्रतिकर्माभिसंयुक्ता दाक्षिण्येन वरानने ॥ 22
भुङ्क्ष्व भोगान्यथाकामं पिब भीरु रमस्व च । यथेष्टं च प्रयच्छ त्वं पृथिवीं वा धनानि च ॥ 23
ललस्व मयि विस्रब्धा धृष्टमाज्ञापयस्व च । मत्प्रसादाल्ललन्त्याश्च ललन्तां बान्धवास्तव ॥ 24
ऋद्धिं ममानुपश्य त्वं श्रियं भद्रे यशश्च मे । किं करिष्यसि रामेण सुभगे चीरवासिना ॥ 25
निक्षिप्तविजयो रामो गतश्रीर्वनगोचरः । व्रती स्थण्डिलशायी च शङ्के जीवति वा न वा ॥ 26
नहि वैदेहि रामस्त्वां द्रष्टुं वाप्युपलप्स्यते । पुरोबलाकैरसितैर्मेघैर्ज्योत्स्नामिवावृताम् ॥ 27

न चापि मम हस्तात्त्वां प्राप्तुमर्हति राघवः । हिरण्यकशिपुः कीर्तिमिन्द्रहस्तगतामिव ॥ 28
चारुस्मिते चारुदति चारुनेत्रे विलासिनि । मनो हरसि मे भीरु सुपर्णः पन्नगं यथा ॥ 29
क्लिष्टकौशेयवसनां तन्वीमप्यनलंकृताम् । त्वां दृष्ट्वा स्वेषु दारेषु रतिं नोपलभाम्यहम् ॥ 30
अन्तःपुरनिवासिन्यः स्त्रियः सर्वगुणान्विताः । यावत्यो मम सर्वासामैश्वर्यं कुरु जानकि ॥ 31
मम ह्यसितकेशान्ते त्रैलोक्यप्रवराः स्त्रियः । तास्त्वां परिचरिष्यन्ति श्रियमप्सरसो यथा ॥ 32
यानि वैश्रवणे सुभ्रु रत्नानि च धनानि च । तानि लोकांश्च सुश्रोणि मया भुङ्क्ष्व यथासुखम् ॥ 33
न रामस्तपसा देवि न बलेन न विक्रमैः । न धनेन मया तुल्यस्तेजसा यशसापि वा ॥ 34

पिब विहर रमस्व भुङ्क्ष्व भोगान्धननिचयं प्रदिशामि मेदिनीं च ।
मयि लल ललने यथासुखं त्वं त्वयि च समेत्य ललन्तु बान्धवास्ते ॥ 35
कुसुमिततरुजालसंततानि भ्रमरयुतानि समुद्रतीरजानि ।
कनकविमलहारभूषिताङ्गी विहर मया सह भीरु काननानि ॥ 36

इति अष्टादशः सर्गः ॥

अथ एकोनविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 21)

रावणं प्रति सीताया हितोपदेशः ॥

ராவணனுக்கு ஸீதை புத்திமதி கூறல்.

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा सीता रौद्रस्य रक्षसः । आर्ता दीनस्वरा दीनं प्रत्युवाच ततः शनैः ॥ 1
दुःखार्ता रुदती सीता वेपमाना तपस्विनी । चिन्तयन्ती वरारोहा पतिमेव पतिव्रता ॥ 2
तृणमन्तरतः कृत्वा प्रत्युवाच शुचिस्मिता । निवर्तय मनो मत्तः स्वजने क्रियतां मनः ॥ 3
न मां प्रार्थयितुं युक्तं सुसिद्धिमिव पापकृत् । अकार्यं न मया कार्यमेकपत्न्या विगर्हितम् ॥ 4
कुलं संप्राप्तया पुण्यं कुले महति जातया । एवमुक्त्वा तु वैदेही रावणं तं यशस्विनी ॥ 5
रावणं पृष्ठतः कृत्वा भूयो वचनमब्रवीत् । नाहमौपयिकी भार्या परिहार्या सती तव ॥ 6
साधु धर्ममवेक्षस्व साधु साधुव्रतं चर । यथा तव तथान्येषां रक्ष्या दारा निशाचर ॥ * 7
आत्मानमुपमां कृत्वा स्वेषु दारेषु रम्यताम् । अतुष्टं स्वेषु दारेषु चपलं चपलेन्द्रियम् ।
नयन्ति निकृतिप्रज्ञं परदाराः पराभवम् ॥ * 8
इह सन्तो न वा सन्ति सतो वा नानुवर्तसे । यथा हि विपरीता ते बुद्धिराचारवर्जिता ॥ 9
वचो मिथ्याप्रणीतात्मा पथ्यमुक्तं विचक्षणैः । राक्षसानामभावाय त्वं वा न प्रतिपद्यसे ॥ 10

7–8. உன் மனைவிகளைக் காப்பது போல் பிறர் மனைவிகளையும் காக்கவேண்டும். உன்னையே உவமையாகக்கொண்டு உன் ஸ்திரீகளிடமே ரமித்துக்கொள். தன் ஸ்திரீகளிடம் திருப்தியடையாமல் தடுமாறுகிறவர்களை பரஸ்திரீகள் அவமானத்திற்குள்ளாக்குகிறார்கள்.

अकृतात्मानमासाद्य राजानमनये रतम् । समृद्धानि विनश्यन्ति राष्ट्राणि नगराणि च ॥ * 11
तथैव त्वां समासाद्य लङ्का रत्नौघसंकुला । अपराधात्तवैकस्य न चिराद्विनशिष्यति ॥ 12
स्वकृतैर्हन्यमानस्य रावणादीर्घदर्शिनः । अभिनन्दन्ति भूतानि विनाशे पापकर्मणः ॥ * 13
एवं त्वां पापकर्माणं वक्ष्यन्ति निकृता जनाः । दिष्ट्यैतद्व्यसनं प्राप्तो रौद्र इत्येव हर्षिताः ॥ 14
शक्या लोभयितुं नाहमैश्वर्येण धनेन वा । अनन्या राघवेणाहं भास्करेण यथा प्रभा ॥ 15
अहमौपयिकी भार्या तस्यैव च धरापतेः । व्रतस्नातस्य विद्येव विप्रस्य विदितात्मनः ॥ 16
साधु रावण रामेण मां समानय दुःखिताम् । वने वासितया सार्धं करेण्वेव गजाधिपम् ॥ 17
मित्रमौपयिकं कर्तुं रामः स्थानं परीप्सता । वधं चानिच्छता घोरं त्वयासौ पुरुषर्षभः ॥ 18
विदितः सर्वधर्मज्ञः शरणागतवत्सलः । तेन मैत्री भवतु ते यदि जीवितुमिच्छसि ॥ 19
प्रसादयस्व त्वं चैनं शरणागतवत्सलम् । मां चास्मै प्रयतो भूत्वा निर्यातयितुमर्हसि ॥ 20
एवं हि ते भवेत्स्वस्ति संप्रदाय रघूत्तमे । अन्यथा त्वं हि कुर्वाणः परां प्राप्स्यसि चापदम् ॥ 21
वर्जयेद्वज्रमुत्सृष्टं वर्जयेदन्तकश्चिरम् । त्वद्विधं न तु संक्रुद्धो लोकनाथः स राघवः ॥ 22
रामस्य धनुषः शब्दं श्रोष्यसि त्वं महास्वनम् । शतक्रतुविसृष्टस्य निर्घोषमशनेरिव ॥ 23
इह शीघ्रं सुपर्वाणो ज्वलितास्या इवोरगाः । इषवो निपतिष्यन्ति रामलक्ष्मणलक्षिताः ॥ 24
रक्षांसि निहनिष्यन्तः पुर्यामस्यां न संशयः । असंपातं करिष्यन्ति पतन्तः कङ्कवाससः ॥ 25
राक्षसेन्द्रमहासर्पान्स रामगरुडो महान् । उद्धरिष्यति वेगेन वैनतेय इवोरगान् ॥ 26
अपनेष्यति मां भर्ता त्वत्तः शीघ्रमरिंदमः । असुरेभ्यः श्रियं दीप्तां विष्णुस्त्रिभिरिव क्रमैः ॥ 27
जनस्थाने हतस्थाने निहते रक्षसां बले । अशक्तेन त्वया रक्षः कृतमेतदसाधु वै ॥ 28
आश्रमं तत्तयोः शून्यं प्रविश्य नरसिंहयोः । गोचरं गतयोर्भ्रात्रोरपनीता त्वयाधम ॥ 29
नहि गन्धमुपाघ्राय रामलक्ष्मणयोस्त्वया । शक्यं संदर्शने स्थातुं शुना शार्दूलयोरिव ॥ 30
क्षिप्रं तव सनाथो मे रामः सौमित्रिणा सह । तोयमल्पमिवादित्यः प्राणानादास्यते शरैः ॥ 31

गिरिं कुबेरस्य गतोऽथवालयं सभां गतो वा वरुणस्य राज्ञः ।
असंशयं दाशरथेर्नमोक्ष्यसे महाद्रुमः कालहतोऽशनेरिव ॥ 32

इति एकोनविंशः सर्गः ॥

---

11. அநியாயத்திலீடுபட்டு நல்லுபதேசம் பெறாத அரசனையடைந்த சம்பத்துக்களும், பட்டணங்களும், கிராமங்களும் அழிந்துவிடும்.

13. ராவணா! பின் வரக்கூடியதை யோஜியாமல் தன் வினைகளாலேயே அழிவடையும் பாபிகளின் நாசத்தில் பிராணிகள் சந்தோஷப்படுகின்றன.

अथ विंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 22)

रावणक्रोधवचनम् । सीतया पुनः रावणगर्हणम् । पुनः क्रुद्धेन रावणेन सीताहिंसने राक्षसीनां नियोजनम् । धान्यमालिन्या अनुनयः । रावणस्य निवर्तनं च ॥

ராவணன் கோபித்து ஸீதையிடம் இரண்டு மாதம் தவணை விதித்தல். ஸீதை ராவணனை நிந்தித்தல். ராவணன் ராக்ஷஸிகளை ஸீதையை ஹிம்ஸித்து வசப்படுத்தும்படி கூறல். தான்யமாலினி ராவணனுக்கு ஹிதம் கூறித் திருப்பி அழைத்துச் செல்லுதல்.

सीताया वचनं श्रुत्वा परुषं राक्षसेश्वरः । प्रत्युवाच ततः सीतां विप्रियं प्रियदर्शनाम् ॥ 1
यथा यथा सान्त्वयिता वश्यः स्त्रीणां तथा तथा । यथा यथा प्रियं वक्ता परिभूतस्तथा तथा ॥ 2
संनियच्छति मे क्रोधं त्वयि कामः समुत्थितः । द्रवतो मार्गमासाद्य हयानिव सुसारथिः ॥ 3
वामः कामो मनुष्याणां यस्मिन्किल निबद्ध्यते । जने तस्मिंस्त्वनुक्रोशः स्नेहश्च किल जायते ॥ * 4
एतस्मात्कारणान्न त्वां घातयामि वरानने । वधार्हामवमानार्हां मिथ्याप्रव्रजने रताम् ॥ 5
परुषाणि हि वाक्यानि यानि यानि ब्रवीषि माम् । तेषु तेषु वधो युक्तस्तव मैथिलि दारुणः ॥ 6
एवमुक्त्वा तु वैदेहीं रावणो राक्षसाधिपः । क्रोधसंरम्भसंयुक्तः सीतामुत्तरमब्रवीत् ॥ 7
द्वौ मासौ रक्षितव्यौ मे योऽवधिस्ते मया कृतः । ततः शयनमारोह मम त्वं वरवर्णिनि ॥ 8
द्वाभ्यामूर्ध्वं तु मासाभ्यां भर्तारं मामनिच्छतीम् । मम त्वां प्रातराशार्थे सूदाश्छेत्स्यन्ति खण्डशः ॥ 9
तां भर्त्स्यमानां संप्रेक्ष्य राक्षसेन्द्रेण जानकीम् । देवगन्धर्वकन्यास्ता विषेदुर्विकृतेक्षणाः ॥ 10
ओष्ठप्रकारैरपरा नेत्रैर्वक्त्रैस्तथापराः । सीतामाश्वासयामासुस्तर्जितां तेन रक्षसा ॥ 11
ताभिराश्वासिता सीता रावणं राक्षसाधिपम् । उवाचात्महितं वाक्यं वृत्तशौण्डीर्यगर्वितम् ॥ 12
नूनं न ते जनः कश्चिदस्ति निश्रेयसे स्थितः । निवारयति यो न त्वां कर्मणोऽस्माद्विगर्हितात् ॥ 13
मां हि धर्मात्मनः पत्नीं शचीमिव शचीपतेः । त्वदन्यस्त्रिषु लोकेषु प्रार्थयेन्मनसापि कः ॥ 14
राक्षसाधम रामस्य भार्याममिततेजसः । उक्तवानसि यत्पापं क्व गतस्तस्य मोक्ष्यसे ॥ 15
यथा दृप्तश्च मातंगः शशश्च सहितौ वने । तथा द्विरदवद्रामस्त्वं नीच शशवत्स्मृतः ॥ 16
स त्वमिक्ष्वाकुनाथं वै क्षिपन्निह न लज्जसे । चक्षुषो विषये तस्य न यावदुपगच्छसि ॥ 17
इमे ते नयने क्रूरे विकृते कृष्णपिङ्गले । क्षितौ न पतिते कस्मान्मामनार्य निरीक्षतः ॥ * 18
तस्य धर्मात्मनः पत्नीं स्नुषां दशरथस्य च । कथं व्याहरतो मां ते न जिह्वा पाप शीर्यति ॥ 19
असंदेशात्तु रामस्य तपसश्चानुपालनात् । न त्वां कुर्मि दशग्रीव भस्म भस्मार्हतेजसा ॥ * 20

4. *ராவணன் சொல்லுவது :— காமம் கொடிது ! எவர்களிடம் அது ஏற்படுகிறதோ, அவர்களிடம் (தகுதியுள்ளவர்களாயில்லாவிடினும்) இறக்கமும், நட்பும் உண்டாகிவிடுகின்றன.*

18–20. *அயோக்கியா ! என்னைப் பார்க்கிற உன் குரூரக் கண்கள் பூமியில் விழவில்லை. என்னைப் பேசும் உன் நாக்கு அறுந்து விழவில்லை. ஏன் தெரியுமா ? ராமனின் அனுமதியின்மையாலும், தவத்தை (பாதிவிருத்தியத்தை)க் காக்கவேண்டியும், சாம்பலாக்க வேண்டிய உன்னை தேஜஸால் சாம்பலாக்காமலிருக்கிறேன்.*

नापहर्तुमहं शक्या तस्य रामस्य धीमतः । विधिस्तव वधार्थाय विहितो नात्र संशयः ॥ 21
शूरेण धनदभ्रात्रा बलैः समुदितेन च । अपोह्य रामं कस्माद्धि दारचौर्यं त्वया कृतम् ॥ 22
सीताया वचनं श्रुत्वा रावणो राक्षसाधिपः । विवृत्य नयने क्रूरे जानकीमन्ववैक्षत ॥ 23
नीलजीमूतसंकाशो महाभुजशिरोधरः । सिंहसत्त्वगतिः श्रीमान्दीप्तजिह्वोग्रलोचनः ॥ 24
चलाग्रमुकुटप्रांशुश्चित्रमाल्यानुलेपनः । रक्तमाल्याम्बरधरस्तप्ताङ्गदविभूषणः ॥ 25
श्रोणीसूत्रेण महता मेचकेन सुसंवृतः । अमृतोत्पादने नद्धो भुजंगेनेव मन्दरः ॥ 26
ताभ्यां स परिपूर्णाभ्यां भुजाभ्यां राक्षसेश्वरः । शुशुभेऽचलसंकाशः शृङ्गाभ्यामिव मन्दरः ॥ 27
तरुणादित्यवर्णाभ्यां कुण्डलाभ्यां विभूषितः । रक्तपल्लवपुष्पाभ्यामशोकाभ्यामिवाचलः ॥ 28
स कल्पवृक्षप्रतिमो वसन्त इव मूर्तिमान् । श्मशानचैत्यप्रतिमो भूषितोऽपि भयंकरः ॥ 29
अवेक्षमाणो वैदेहीं कोपसंरक्तलोचनः । उवाच रावणः सीतां भुजंग इव निःश्वसन् ॥ 30
अनयेनाभिसंपन्नमर्थहीनमनुव्रते । नाशयाम्यहमद्य त्वां सूर्यः संध्यामिवौजसा ॥ 31
इत्युक्त्वा मैथिलीं राजा रावणः शत्रुरावणः । संददर्श ततः सर्वा राक्षसीर्घोरदर्शनाः ॥ 32
एकाक्षीमेककर्णां च कर्णप्रावरणां तथा । गोकर्णीं हस्तिकर्णीं च लम्बकर्णीमकर्णिकाम् ॥ 33
हस्तिपद्यश्वपद्यौ च गोपदीं पादचूलिकाम् । एकाक्षीमेकपादीं च पृथुपादीमपादिकाम् ॥ 34
अतिमात्रशिरोग्रीवामतिमात्रकुचोदरीम् । अतिमात्रास्यनेत्रां च दीर्घजिह्वानखामपि ॥ 35
अनासिकां सिंहमुखीं गोमुखीं सूकरीमुखीम् । यथा मद्वशगा सीता क्षिप्रं भवति जानकी ॥ 36
तथा कुरुत राक्षस्यः सर्वाः क्षिप्रं समेत्य वा । प्रतिलोमानुलोमैश्च सामदानादिभेदनैः ॥ 37
आवर्जयत वैदेहीं दण्डस्योद्यमनेन च । इति प्रतिसमादिश्य राक्षसेन्द्रः पुनः पुनः ॥ 38
काममन्युपरीतात्मा जानकीं प्रति गर्जत । उपगम्य ततः क्षिप्रं राक्षसी धान्यमालिनी ॥ 39
परिष्वज्य दशग्रीवमिदं वचनमब्रवीत् । मया क्रीड महाराज सीतया किं तवानया ॥ 40
विवर्णया कृपणया मानुष्या राक्षसेश्वर । नूनमस्यां महाराज न दिव्यान् भोगसत्तमान् ।
विदधत्यमरश्रेष्ठास्तव बाहुबलार्जितान् ॥ 41
अकामां कामयानस्य शरीरमुपतप्यते । इच्छतीं कामयानस्य प्रीतिर्भवति शोभना ॥ * 42
एवमुक्तस्तु राक्षस्या समुत्क्षिप्तस्ततो बली । प्रहसन्मेघसंकाशो राक्षसः स न्यवर्तत ॥ 43
प्रस्थितः स दशग्रीवः कम्पयन्निव मेदिनीम् । ज्वलद्भास्करसंकाशं प्रविवेश निवेशनम् ॥ 44
देवगन्धर्वकन्याश्च नागकन्याश्च तास्ततः । परिवार्य दशग्रीवं प्रविशुस्ता गृहोत्तमम् ॥ 45

स मैथिलीं धर्मपरामवस्थितां प्रवेपमानां परिभर्त्स्य रावणः ।
विहाय सीतां मदनेन मोहितः स्वमेव वेश्म प्रविवेश रावणः ॥ 46

इति विंशः सर्गः ॥

42. ராவணனை தான்யமாலினி பின்வருமாறு சொல்லித் திருப்புகிறாள் :— விருப்பமில்லாதவளிடம் ஆசை வைத்தால் சரீரம் தாபமடையும். விருப்பமுள்ளவளிடம் ஆசைப் பட்டால் மங்களகரமான இன்பமுண்டாகும்.

अथ एकविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 23)

रावणनियोजिताभी राक्षसीभिः सीताप्रलोभनम् ॥
ராவணனால் தூண்டப்பட்ட ராக்ஷஸிகள் ராவணனைப் புகழ்ந்து அவனை ஏற்கும்படி ஸீதையைத் தூண்டுதல்.

इत्युक्त्वा मैथिलीं राजा रावणः शत्रुरावणः । संदिश्य च ततः सर्वा राक्षसीर्निजगाम ह ॥ 1
निष्क्रान्ते राक्षसेन्द्रे तु पुनरन्तःपुरं गते । राक्षस्यो भीमरूपास्ताः सीतां समभिदुद्रुवुः ॥ 2
ततः सीतामुपागम्य राक्षस्यः क्रोधमूर्च्छिताः । परं परुषया वाचा वैदेहीमिदमब्रुवन् ॥ 3
पौलस्त्यस्य वरिष्ठस्य रावणस्य महात्मनः । दशग्रीवस्य भार्यात्वं सीते न बहु मन्यसे ॥ 4
ततस्त्वेकजटा नाम राक्षसी वाक्यमब्रवीत् । आमन्त्र्य क्रोधताम्राक्षी सीतां करतलोदरीम् ॥ 5
प्रजापतीनां षण्णां तु चतुर्थोऽयं प्रजापतिः । मानसो ब्रह्मणः पुत्रः पुलस्त्य इति विश्रुतः ॥ 6
पुलस्त्यस्य तु तेजस्वी महर्षिर्मानसः सुतः । नाम्ना स विश्रवा नाम प्रजापतिसमप्रभः ॥ 7
तस्य पुत्रो विशालाक्षि रावणः शत्रुरावणः । तस्य त्वं राक्षसेन्द्रस्य भार्या भवितुमर्हसि ॥ 8
मयोक्तं चारुसर्वाङ्गि वाक्यं किं नानुमन्यसे । ततो हरिजटा नाम राक्षसी वाक्यमब्रवीत् ॥ 9
विवृत्य नयने कोपान्मार्जारसदृशेक्षणा । येन देवास्त्रयस्त्रिंशद्देवराजश्च निर्जितः ॥ 10
तस्य त्वं राक्षसेन्द्रस्य भार्या भवितुमर्हसि । वीर्योत्सिक्तस्य शूरस्य सङ्ग्रामेष्वनिवर्तिनः ।
बलिनो वीर्ययुक्तस्य भार्यात्वं किं न लिप्ससे ॥ 11
प्रियां बहुमतां भार्यां त्यक्त्वा राजा महाबलः । सर्वासां च महाभागां त्वामुपैष्यति रावणः ॥ 12
समृद्धं स्त्रीसहस्रेण नानारत्नोपशोभितम् । अन्तःपुरं तदुत्सृज्य त्वामुपैष्यति रावणः ॥ 13
अन्या तु विकटा नाम राक्षसी वाक्यमब्रवीत् । असकृद्भीमवीर्येण नागा गन्धर्वदानवाः ।
निर्जिताः समरे येन स ते पार्श्वमुपागतः ॥ 14
तस्य सर्वसमृद्धस्य रावणस्य महात्मनः । किमर्थं राक्षसेन्द्रस्य भार्यात्वं नेच्छसेऽधमे ॥ 15
ततस्तां दुर्मुखी नाम राक्षसी वाक्यमब्रवीत् । यस्य सूर्यो न तपति भीतो यस्य स मारुतः ।
न वाति स्मायतापाङ्गि किं त्वं तस्य न तिष्ठसे ॥ 16
पुष्पवृष्टिं च तरवो मुमुचुर्यस्य वै भयात् । पानीयं सुस्रुवुः शैलाः जलदाश्च यदेच्छति ॥ 17
तस्य नैर्ऋतराजस्य राजराजस्य भामिनि । किं त्वं न कुरुषे बुद्धिं भार्यार्थे रावणस्य हि ॥ 18
साधु ते तत्त्वतो देवि कथितं साधु भामिनि । गृहाण सुस्मिते वाक्यमन्यथा न भविष्यसि ॥ 19

इति एकविंशः सर्गः ॥

अथ द्वाविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 24)

राक्षसीभिः सीतातर्जनम् ॥

ராக்ஷஸிகள் பலரும் ஸீதையைப் பலவிதமாய்ப் பயமுறுத்துதல்.

ततः सीतां समस्तास्ता राक्षस्यो विकृताननाः । परुषं परुषानर्हामूचुस्तां वाक्यमप्रियम् ॥ 1
किं त्वमन्तःपुरे सीते सर्वभूतमनोरमे । महार्हशयनोपेते न वासमनुमन्यसे ॥ 2
मानुषी मानुषस्यैव भार्यात्वं बहु मन्यसे । प्रत्याहर मनो रामान्नैवं जातु भविष्यति ॥ 3
त्रैलोक्यवसुभोक्तारं रावणं राक्षसेश्वरम् । भर्तारमुपसंगम्य विहरस्व यथासुखम् ॥ 4
मानुषी मानुषं तं तु राममिच्छसि शोभने । राज्याद्भ्रष्टमसिद्धार्थं विक्लवन्तमनिन्दिते ॥ 5
राक्षसीनां वचः श्रुत्वा सीता पद्मनिभेक्षणा । नेत्राभ्यामश्रुपूर्णाभ्यामिदं वचनमब्रवीत् ॥ 6
यदिदं लोकविद्विष्टमुदाहरथ संगताः । नैतन्मनसि वाक्यं मे किल्बिषं प्रतितिष्ठति ॥ 7
न मानुषी राक्षसस्य भार्या भवितुमर्हति । कामं खादत मां सर्वा न करिष्यामि वो वचः ॥ 8
दीनो वा राज्यहीनो वा यो मे भर्ता स मे गुरुः । तं नित्यमनुरक्तास्मि यथा सूर्यं सुवर्चला ॥ 9
यथा शची महाभागा शक्रं समुपतिष्ठति । अरुन्धती वसिष्ठं च रोहिणी शशिनं यथा ॥ 10
लोपामुद्रा यथागस्त्यं सुकन्या च्यवनं यथा । सावित्री सत्यवन्तं च कपिलं श्रीमती यथा ॥ 11
सौदासं मदयन्तीव केशिनी सगरं यथा । नैषधं दमयन्तीव भैमी पतिमनुव्रता ॥ 12
तथाहमिक्ष्वाकुवरं रामं पतिमनुव्रता । सीताया वचनं श्रुत्वा राक्षस्यः क्रोधमूर्छिताः ।
भर्त्सयन्ति स परुषैर्वाक्यै रावणचोदिताः ॥ 13
अवलीनः स निर्वाक्यो हनुमाञ्शिंशपाद्रुमे । सीतां संतर्जयन्तीस्ता राक्षसीरशृणोत्कपिः ॥ 14
तामभिक्रम्य संरब्धा वेपमानां समन्ततः । भृशं संलिलिहुर्दीप्तान्प्रलम्बान्दशनच्छदान् ॥ 15
ऊचुश्च परमक्रुद्धाः प्रगृह्याशु परश्वधान् । नेयमर्हति भर्तारं रावणं राक्षसाधिपम् ॥ 16
सा भर्त्स्यमाना भीमाभी राक्षसीभिर्वराङ्गना । सा बाष्पमपमार्जन्ती शिंशपां तामुपागमत् ॥ 17
ततस्तां शिंशपां सीता राक्षसीभिः समावृता । अभिगम्य विशालाक्षी तस्थौ शोकपरिप्लुता ॥ 18
तां कृशां दीनवदनां मलिनाम्बरवासिनीम् । भर्त्सयांचक्रिरे भीमा राक्षस्यस्ताः समन्ततः ॥ 19
ततस्तु विनता नाम राक्षसी भीमदर्शना । अब्रवीत्कुपिताकारा कराला निर्णतोदरी ॥ 20
सीते पर्याप्तमेतावद्भर्तुः स्नेहः प्रदर्शितः । सर्वत्रातिकृतं भद्रे व्यसनायोपकल्पते ॥ * 21
परितुष्टास्मि भद्रं ते मानुषस्ते कृतो विधिः । ममापि तु वचः पथ्यं ब्रुवन्त्याः कुरु मैथिलि ॥ 22
रावणं भज भर्तारं भर्तारं सर्वरक्षसाम् । विक्रान्तं रूपवन्तं च सुरेशमिव वासवम् ॥ 23
दक्षिणं त्यागशीलं च सर्वस्य प्रियदर्शनम् । मानुषं कृपणं रामं त्यक्त्वा रावणमाश्रय ॥ 24

---

21. *எதுவும் அளவுக்கு மிஞ்சினால் துன்பத்தை யுண்டாக்கும்.*

दिव्याङ्गरागा वैदेहि दिव्याभरणभूषिता । अद्यप्रभृति लोकानां सर्वेषामीश्वरी भव ॥ 25
अग्नेः स्वाहा यथा देवी शचीवेन्द्रस्य शोभने । किं ते रामेण वैदेहि कृपणेन गतायुषा ॥ 26
एतदुक्तं च मे वाक्यं यदि त्वं न करिष्यसि । अस्मिन्मुहूर्ते सर्वास्त्वां भक्षयिष्यामहे वयम् ॥ 27
अन्या तु विकटा नाम लम्बमानपयोधरा । अब्रवीत्कुपिता सीतां मुष्टिमुद्यम्य तर्जती ॥ 28
बहून्यप्रतिरूपाणि वचनानि सुदुर्मते । अनुक्रोशान्मृदुत्वाच्च सोढानि तव मैथिलि ॥ 29
न च नः कुरुषे वाक्यं हितं कालपुरस्कृतम् । आनीतासि समुद्रस्य पारमान्यैर्दुरासदम् ॥ 30
रावणान्तःपुरं घोरं प्रविष्टा चासि मैथिलि । रावणस्य गृहे रुद्धां अस्माभिस्त्वभिरक्षिताम् ॥ 31
न त्वां शक्तः परित्रातुमपि साक्षात्पुरंदरः । कुरुष्व हितवादिन्या वचनं मम मैथिलि ॥ 32
अलमश्रुनिपातेन त्यज शोकमनर्थकम् । भज प्रीतिं प्रहर्षं च त्यजन्ती नित्यदैन्यताम् ॥ 33
सीते राक्षसराजेन परिक्रीड यथासुखम् । जानीमहे यथा भीरु स्त्रीणां यौवनमध्रुवम् ॥ 34
यावन्न ते व्यतिक्रामेत्तावद्दुःखमवाप्नुहि । उद्यानानि च रम्याणि पर्वतोपवनानि च ॥ 35
सह राक्षसराजेन चर त्वं मदिरेक्षणे । स्त्रीसहस्राणि ते देवि वशे स्थास्यन्ति सुन्दरि ॥ 36
रावणं भज भर्तारं भर्तारं सर्वरक्षसाम् । उत्पाट्य वा ते हृदयं भक्षयिष्यामि मैथिलि ॥ 37
यदि मे व्याहृतं वाक्यं न यथावत्करिष्यसि । ततश्चण्डोदरी नाम राक्षसी क्रूरदर्शना ॥ 38
भ्रामयन्ती महच्छूलमिदं वचनमब्रवीत् । इमां हरिणशावाक्षीं त्रासोत्कम्पपयोधराम् ॥ 39
रावणेन हृतां दृष्ट्वा दौर्हृदो मे महानयम् । यकृत्प्लीहं महत्क्रोडं हृदयं च सबन्धनम् ॥ 40
आन्त्राण्यपि तथा शीर्षं खादेयमिति मे मतिः । ततस्तु प्रघसा नाम राक्षसी वाक्यमब्रवीत् ॥ 41
विशस्येमां ततः सर्वान्समान्कुरुत पिण्डकान् । विभजाम ततः सर्वा विवादो मे न रोचते ॥ 42
पेयमानीयतां क्षिप्रं लेह्यं च विविधं बहु । ततः शूर्पणखा नाम राक्षसी वाक्यमब्रवीत् ॥ 43
अजामुख्या यदुक्तं वै तदेव मम रोचते । सुरा चानीयतां क्षिप्रं सर्वशोकविनाशिनी ॥ 44
मानुषं मांसमासाद्य नृत्यामोऽथ निकुम्भिलाम् । एवं निर्भर्त्स्यमाना सा सीता सुरसुतोपमा ।
राक्षसीभिर्विरूपाभिर्धैर्यमुत्सृज्य रोदिति ॥ 45

इति द्वाविंशः सर्गः ॥

अथ त्रयोविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 25)

राक्षसीतर्जनमसहमानायाः सीतायाः निर्वेदः ॥

அரக்கிகளின் பயமுறுத்தலைக் கேட்டுப் பொறுக்காமல், அசோகமரக்கிளையைப் பற்றிக்கொண்டு, ஸீதை பலவாறு புலம்புதல்.

तथा तासां वदन्तीनां परुषं दारुणं बहु । राक्षसीनामसौम्यानां रुरोद जनकात्मजा ॥ 1
एवमुक्ता तु वैदेही राक्षसीभिर्मनस्विनी । उवाच परमत्रस्ता बाष्पगद्गदया गिरा ॥ 2

न मानुषी राक्षसस्य भार्या भवितुमर्हति । कामं खादत मां सर्वा न करिष्यामि वो वचः ॥ 3
सा राक्षसीमध्यगता सीता सुरसुतोपमा । न शर्म लेभे शोकार्ता रावणेन च भर्त्सिता ॥ 4
वेपते स्माधिकं सीता विशन्तीवाङ्गमात्मनः । वने यूथपरिभ्रष्टा मृगी कोकैरिवार्दिता ॥ 5
सा त्वशोकस्य विपुलां शाखामालम्ब्य पुष्पिताम् । चिन्तयामास शोकेन भर्तारं भग्नमानसा ॥ 6
सा स्नापयन्ती विपुलौ स्तनौ नेत्रजलस्रवैः । चिन्तयन्ती न शोकस्य तदान्तमधिगच्छति ॥ 7
सा वेपमाना पतिता प्रवाते कदली यथा । राक्षसीनां भयत्रस्ता विवर्णवदनाभवत् ॥ 8
तस्याः सा दीर्घबहुला वेपन्त्याः सीतया तदा । ददृशे कम्पिनी वेणी व्यालीव परिसर्पती ॥ 9
सा निःश्वसन्ती शोकार्ता कोपोपहतचेतना । आर्ता व्यसृजदश्रूणि मैथिली विललाप च ॥ 10
हा रामेति च दुःखार्ता हा पुनर्लक्ष्मणेति च । हा श्वश्रूर्मम कौसल्ये हा सुमित्रेति भामिनी ॥ 11
लोकप्रवादः सत्योऽयं पण्डितैः समुदाहृतः । अकाले दुर्लभो मृत्युः स्त्रियो वा पुरुषस्य वा ॥ * 12
यत्राहमाभिः क्रूराभी राक्षसीभिरिहार्दिता । जीवामि हीना रामेण मुहूर्तमपि दुःखिता ॥ 13
एषाल्पपुण्या कृपणा विनशिष्याम्यनाथवत् । समुद्रमध्ये नौः पूर्णा वायुवेगैरिवाहता ॥ 14
भर्तारं तमपश्यन्ती राक्षसीवशमागता । सीदामि खलु शोकेन कूलं तोयहतं यथा ॥ 15
तं पद्मदलपत्राक्षं सिंहविक्रान्तगामिनम् । धन्याः पश्यन्ति मे नाथं कृतज्ञं प्रियवादिनम् ॥ 16
सर्वथा तेन हीनाया रामेण विदितात्मना । तीक्ष्णं विषमिवास्वाद्य दुर्लभं मम जीवनम् ॥ 17
कीदृशं तु महापापं मया देहान्तरे कृतम् । येनेदं प्राप्यते घोरं महादुःखं सुदारुणम् ॥ 18
जीवितं त्यक्तुमिच्छामि शोकेन महता वृता । राक्षसीभिश्च रक्षन्त्या रामो नासाद्यते मया ॥ 19
धिगस्तु खलु मानुष्यं धिगस्तु परवश्यताम् । न शक्यं यत्परित्यक्तुमात्मच्छन्देन जीवितम् ॥ * 20

इति त्रयोविंशः सर्गः ॥

अथ चतुर्विंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 26)

सीतायाः प्राणपरित्यागेच्छा ॥

ஸீதை பிராணனை விடுகிறதென்று தீர்மானித்தல்.

प्रसक्ताश्रुमुखी त्वेवं ब्रुवती जनकात्मजा । अधोगतमुखी बाला विलप्तुमुपचक्रमे ॥ 1
उन्मत्तेव प्रमत्तेव भ्रान्तचित्तेव शोचती । उपावृत्ता किशोरीव विचेष्टन्ती महीतले ॥ 2
राघवस्य प्रमत्तस्य रक्षसा कामरूपिणा । रावणेन प्रमथ्याहमानीता क्रोशती बलात् ॥ 3
राक्षसीवशमापन्ना भर्त्स्यमाना च दारुणम् । चिन्तयन्ती सुदुःखार्ता नाहं जीवितुमुत्सहे ॥ 4

12. ஸ்திரீக்கோ, புருஷனுக்கோ, அகாலத்தில் ம்ருத்யு கிட்டாதென்ற அறிந்தோர் முதுமொழி ஸத்தியமே.

20. மானிடப்பிறவி இழிந்தது. பிறர்வசமாதல் மேலும் இழிவானது. என் விருப்பப்படி உயிரை விடவும் என்னாலே முடியவில்லையே!

नहि मे जीवितेनार्थो नैवार्थैर्न च भूषणैः। वसन्त्या राक्षसीमध्ये विना रामं महारथम्॥ 5
अश्मसारमिदं नूनमथवाप्यजरामरम्। हृदयं मम येनेदं न दुःखेन विशीर्यते॥ 6
धिङ्मामनार्यामसतीं याहं तेन विना कृता। मुहूर्तमपि रक्षामि जीवितं पापजीविका॥ 7
चरणेनापि सव्येन न स्पृशेयं निशाचरम्। रावणं किं पुनरहं कामयेयं विगर्हितम्॥ 8
प्रत्याख्यानं न जानाति नात्मानं नात्मनः कुलम्। यो नृशंसस्वभावेन मां प्रार्थयितुमिच्छति॥ 9
छिन्ना भिन्ना प्रभिन्ना वा दीप्तावाग्नौ प्रदीपिता। रावणं नोपतिष्ठेयं किं प्रलापेन वश्चिरम्॥ 10
ख्यातः प्राज्ञः कृतज्ञश्च सानुक्रोशश्च राघवः। सद्वृत्तो निरनुक्रोशः शङ्के मद्भाग्यसंक्षयात्॥ 11
राक्षसानां जनस्थाने सहस्राणि चतुर्दश। येनैकेन निरस्तानि स मां किं नाभिपद्यते॥ 12
कामं मध्ये समुद्रस्य लङ्केयं दुष्प्रधर्षणा। न तु राघवबाणानां गतिरोधो भविष्यति॥ 13
किं नु तत्कारणं येन रामो दृढपराक्रमः। रक्षसापहृतां भार्यामिष्टां यो नाभिपद्यते॥ 14
इहस्थां मां न जानीते शङ्के लक्ष्मणपूर्वजः। जानन्नपि स तेजस्वी धर्षणां मर्षयिष्यति॥ 15
हृतेति मां योऽधिगत्य राघवाय निवेदयेत्। गृध्रराजोऽपि स रणे रावणेन निपातितः॥ 16
कृतं कर्म महत्तेन मां तदाभ्यावपद्यता। तिष्ठता रावणद्वन्द्वे वृद्धेनापि जटायुषा॥ 17
यदि मामिह जानीयाद्वर्तमानां हि राघवः। अद्य बाणैरभिक्रुद्धः कुर्याल्लोकमराक्षसम्॥ 18
निर्दहेच्च पुरीं लङ्कां शोषयेच्च महोदधिम्। रावणस्य च नीचस्य कीर्तिं नाम च नाशयेत्॥ 19
ततो निहतनाथानां राक्षसीनां गृहे गृहे। यथाहमेवं रुदती तथा भूयो न संशयः॥ 20
अन्विष्य रक्षसां लङ्कां कुर्याद्रामः सलक्ष्मणः। नहि ताभ्यां रिपुर्दृष्टो मुहूर्तमपि जीवति॥ 21
चिता धूमाकुलपथा गृध्रमण्डलसंकुला। अचिरेणैव कालेन श्मशानसदृशी भवेत्॥ 22
अचिरेणैव कालेन प्राप्स्याम्येनं मनोरथम्। दुष्प्रस्थानोऽयमाभाति सर्वेषां वो विपर्ययः॥ 23
यादृशानि तु दृश्यन्ते लङ्कायामशुभानि तु। अचिरेणैव कालेन भविष्यति हतप्रभा॥ 24
नूनं लङ्का हते पापे रावणे राक्षसाधिपे। शोषमेष्यति दुर्धर्षा प्रमदा विधवा यथा॥ 25
पुण्योत्सवसमृद्धा च नष्टभर्त्री सराक्षसा। भविष्यति पुरी लङ्का नष्टभर्त्री यथाङ्गना॥ 26
नूनं राक्षसकन्यानां रुदतीनां गृहे गृहे। श्रोष्यामि न चिरादेव दुःखार्तानामिह ध्वनिम्॥ 27
सान्धकारा हतद्योता हतराक्षसपुंगवा। भविष्यति पुरी लङ्का निर्दग्धा रामसायकैः॥ 28
यदि नाम स शूरो मां रामो रक्तान्तलोचनः। जानीयाद्वर्तमानां हि राक्षसस्य निवेशने॥ 29
अनेन तु नृशंसेन रावणेनाधमेन मे। समयो यस्तु निर्दिष्टस्तस्य कालोऽयमागतः॥ 30
स च मे विहितो मृत्युरस्मिन्दुष्टेन वर्तते। अकार्यं ये न जानन्ति नैर्ऋताः पापकारिणः॥ 31
अधर्मात्तु महोत्पातो भविष्यति हि सांप्रतम्। नैते धर्मं विजानन्ति राक्षसाः पिशिताशनाः॥ 32
ध्रुवं मां प्रातराशार्थं राक्षसः कल्पयिष्यति। साहं कथं करिष्यामि तं विना प्रियदर्शनम्॥ 33
रामं रक्तान्तनयनमपश्यन्ती सुदुःखिता। क्षिप्रं वैवस्वतं देवं पश्येयं पतिना विना॥ 34
नाजानाज्जीवतीं रामः स मां लक्ष्मणपूर्वजः। जानन्तौ तु न कुर्यातां नोर्व्यां हि परिमार्गणम्॥ 35

नूनं ममैव शोकेन स वीरो लक्ष्मणाग्रजः । देवलोकमितो यातस्त्यक्त्वा देहं महीतले ॥ 36
धन्या देवाः सगन्धर्वाः सिद्धाश्च परमर्षयः । मम पश्यन्ति ये नाथं रामं राजीवलोचनम् ॥ 37
अथवा नहि तस्यार्थो धर्मकामस्य धीमतः । मया रामस्य राजर्षेर्भार्यया परमात्मनः ॥ 38
दृश्यमाने भवेत्प्रीतिः सौहृदं नास्त्यदृश्यतः । नाशयन्ति कृतघ्नास्तु न रामो नाशयिष्यति ॥ * 39
किं वा मय्यगुणाः केचित्किं वा भाग्यक्षयो हि मे । याहं सीदामि रामेण हीना मुख्येन भामिनी ॥ 40
श्रेयो मे जीवितान्मर्तुं विहीनाया महात्मना । रामादक्लिष्टचारित्राच्छूराच्छत्रुनिबर्हणात् ॥ 41
अथवा न्यस्तशस्त्रौ तौ वने मूलफलाशनौ । भ्रातरौ हि नरश्रेष्ठौ संवृत्तौ वनगोचरौ ॥ 42
अथवा राक्षसेन्द्रेण रावणेन दुरात्मना । छद्मना घातितौ शूरौ भ्रातरौ रामलक्ष्मणौ ॥ 43
साहमेवंविधे काले मर्तुमिच्छामि सर्वथा । न च मे विहितो मृत्युरस्मिन्दुःखेऽतिवर्तति ॥ 44
धन्याः खलु महात्मानो मुनयः त्यक्तकिल्बिषाः । जितात्मानो महाभागा येषां न स्तः प्रियाप्रिये ॥ * 45
प्रियान्न संभवेद्दुःखमप्रियादधिकं भवेत् । ताभ्यां हि ते वियुज्यन्ते नमस्तेषां महात्मनाम् ॥ * 46
साहं त्यक्ता प्रियेणैव रामेण विदितात्मना । प्राणांस्त्यक्ष्यामि पापस्य रावणस्य गता वशम् ॥ 47

इति चतुर्विंशः सर्गः ॥

अथ पञ्चविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 27)

स्वापोद्दृष्टा त्रिजटा राघवस्य जयं रावणस्य विनाशं च स्वप्ने दृष्ट्वा तदावेदनम् ॥

ஹிம்ஸிக்கும் ராக்ஷஸிகளின் மத்தியில் விழித்தெழுந்த திரிஜடை ஸீதையின் க்ஷேமத்தையும், லங்கையின் அழிவையும் கனவில் கண்டதாக அறிவித்து, ஸீதையை சரணடையும்படி ராக்ஷஸிகளைத் தூண்டல். ஸீதையின் உடலில் காணப்படும் நல்ல ஸூசகங்களையும் குறிப்பிடுதல். ஸீதை சந்தோஷமடைந்து ராக்ஷஸிகளைக் காப்பாற்றுவதாக உறுதி கூறல்.

इत्युक्ताः सीतया घोरं राक्षस्यः क्रोधमूर्च्छिताः । काश्चिज्जग्मुस्तदाख्यातुं रावणस्य दुरात्मनः ॥ 1
ततः सीतामुपागम्य राक्षस्यो भीमदर्शनाः । पुनः परुषमेकार्थमनर्थार्थमथाब्रुवन् ॥ 2
अद्येदानीं तवानार्ये सीते पापविनिश्चये । राक्षस्यो भक्षयिष्यन्ति मांसमेतद्यथासुखम् ॥ 3

39.. கண்டால் ப்ரீதி, காணாவிட்டால் இல்லையென்பது நன்றி மறப்பவர்களின் செயல். ராமன் அப்படிச் செய்யமாட்டார்.

45. எவர்களுக்கு ப்ரியம், அப்ரியம் என்பவை கிடையாதோ அப்படிப்பட்ட பாபமற்ற இந்த்ரியங்களை வென்ற பாக்கியசாலிகளும், மஹாத்மாக்களுமான முனிவர்களே கொடுத்து வைத்தவர்கள்.

46. ப்ரியம் கிட்டினால் துக்கமின்மை. அப்ரியம் வந்தால் அதிக துக்கம். இவ்விரண்டினாலும் விடுபட்டிருக்கும் மஹாத்மாக்களின் பொருட்டு நமஸ்காரம்.

सीतां ताभिरनार्याभिर्दृष्ट्वा संतर्जितां तदा। राक्षसी त्रिजटा वृद्धा प्रबुद्धा वाक्यमब्रवीत्॥ 4
आत्मानं खादतानार्या न सीतां भक्षयिष्यथ। जनकस्य सुतामिष्टां स्नुषां दशरथस्य च॥ 5
स्वप्नो ह्यद्य मया दृष्टो दारुणो रोमहर्षणः। राक्षसानामभावाय भर्तुरस्या भवाय च॥ 6
एवमुक्तास्त्रिजटया राक्षस्यः क्रोधमूर्च्छिताः। सर्वा एवाब्रुवन्भीतास्त्रिजटां तामिदं वचः॥ 7
कथयस्व त्वया दृष्टः स्वप्नोऽयं कीदृशो निशि। तासां श्रुत्वा तु वचनं राक्षसीनां मुखोद्गतम्॥ 8
उवाच वचनं काले त्रिजटा स्वप्नसंश्रितम्। गजदन्तमयीं दिव्यां शिबिकामन्तरिक्षगाम्॥ 9
युक्तां वाजिसहस्रेण स्वयमास्थाय राघवः। शुक्लमाल्याम्बरधरो लक्ष्मणेन समागतः॥ 10
स्वप्ने चाद्य मया दृष्टा सीता शुक्लाम्बरावृता। सागरेण परिक्षिप्तं श्वेतपर्वतमास्थिता॥ 11
रामेण संगता सीता भास्करेण प्रभा यथा। राघवश्च पुनर्दृष्टश्चतुर्दन्तं महागजम्॥ 12
आरूढः शैलसंकाशं चकास सहलक्ष्मणः। ततस्तु सूर्यसंकाशौ दीप्यमानौ स्वतेजसा॥ 13
शुक्लमाल्याम्बरधरौ जानकीं पर्युपस्थितौ। ततस्तस्य नगस्याग्रे ह्याकाशस्थस्य दन्तिनः॥ 14
भर्त्रा परिगृहीतस्य जानकी स्कन्धमाश्रिता। भर्तुरङ्कात्समुत्पत्य ततः कमललोचना।
चन्द्रसूर्यौ मया दृष्टा पाणिभ्यां परिमार्जती॥ 15
ततस्ताभ्यां कुमाराभ्यामास्थितः स गजोत्तमः। सीतया च विशालाक्ष्या लङ्काया उपरिस्थितः।
पाण्डुरर्षभयुक्तेन रथेनाष्टयुजा स्वयम्॥ 16
शुक्लमाल्याम्बरधरो लक्ष्मणेन सहागतः। ततोऽन्यत्र मया दृष्टो रामः सत्यपराक्रमः॥ 17
लक्ष्मणेन सह भ्रात्रा सीतया सह वीर्यवान्। आरुह्य पुष्पकं दिव्यं विमानं सूर्यसंनिभम्॥ 18
उत्तरां दिशमालोच्य प्रस्थितः पुरुषोत्तमः। रावणश्च मया दृष्टो मुण्डस्तैलसमुक्षितः॥ 19
रक्तवासाः पिबन्मत्तः करवीरकृतस्रजः। विमानात्पुष्पकादद्य रावणः पतितः क्षितौ॥ 20
कृश्यमाणः स्त्रिया मुण्डो दृष्टः कृष्णाम्बरः पुनः। रथेन खरयुक्तेन रक्तमाल्यानुलेपनः॥ 21
पिबंस्तैलं हसन्नृत्यन्भ्रान्तचित्ताकुलेन्द्रियः। गर्दभेन ययौ शीघ्रं दक्षिणां दिशमाश्रितः॥ 22
पुनरेव मया दृष्टो रावणो राक्षसेश्वरः। पतितो विशिरा भूमौ गर्दभाद्भयमोहितः॥ 23
सहसोत्थाय संभ्रान्तो भयार्तो मदविह्वलः। उन्मत्तरूपो दिग्वासा दुर्वाक्यं प्रलपन्बहु॥ 24
दुर्गन्धं दुःसहं घोरं तिमिरं नरकोपमम्। मलपङ्कं प्रविश्याशु मग्नस्तत्र स रावणः॥ 25
कण्ठे बद्ध्वा दशग्रीवं प्रमदा रक्तवासिनी। काली कर्दमलिप्ताङ्गी दिशं याम्यां प्रकर्षति॥ 26
एवं तत्र मया दृष्टः कुम्भकर्णो महाबलः। रावणस्य सुताः सर्वे मुण्डास्तैलसमुक्षिताः॥ 27
वराहेण दशग्रीवः शिशुमारेण चेन्द्रजित्। उष्ट्रेण कुम्भकर्णश्च प्रयातो दक्षिणां दिशम्॥ 28
एकस्तत्र मया दृष्टः श्वेतच्छत्रो विभीषणः। चतुर्भिः सचिवैः सार्धं वैहायसमुपस्थितः॥ 29
समाजश्च महान्वृत्तो गीतवादित्रनिःस्वनः। पिबतां रक्तमाल्यानां रक्षसां रक्तवाससाम्॥ 30
लङ्का चेयं पुरी रम्या सवाजिरथकुञ्जरा। सागरे पतिता दृष्टा भग्नगोपुरतोरणा॥ 31
पीत्वा तैलं प्रमत्ताश्च प्रहसन्त्यो महास्वनाः। लङ्कायां भस्मरूक्षायां सर्वा राक्षसयोषितः॥ 32

कुम्भकर्णादयश्चेमे सर्वे राक्षसपुंगवाः । रक्तं निवसनं गृह्य प्रविष्टा गोमयहृदम् ॥ 33
अपगच्छत पश्यध्वं सीतामाप्नोति राघवः । घातयेत्परमामर्षी युष्मान्सार्धं हि राक्षसैः ॥ 34
प्रियां बहुमतां भार्यां वनवासमनुव्रताम् । भर्त्सितां तर्जितां वापि नानुमंस्यति राघवः ॥ 35
तदलं क्रूरवाक्यैश्च सान्त्वमेवाभिधीयताम् । अभियाचाम वैदेहीमेतद्धि मम रोचते ॥ 36
यस्या ह्येवंविधः स्वप्नो दुःखितायाः प्रदृश्यते । सा दुःखैर्बहुभिर्मुक्ता प्रियं प्राप्नोत्यनुत्तमम् ॥ 37
भर्त्सितामपि याचध्वं राक्षस्यः किं विवक्षया । राघवाद्धि भयं घोरं राक्षसानामुपस्थितम् ॥ 38
प्रणिपातप्रसन्ना हि मैथिली जनकात्मजा । अलमेषा परित्रातुं राक्षसीर्महतो भयात् ॥ 39
अपि चास्या विशालाक्ष्या न किंचिदुपलक्षये । विरूपमपि चाङ्गेषु सुसूक्ष्ममपि लक्षणम् ॥ 40
छायावैगुण्यमात्रं तु शङ्के दुःखमुपस्थितम् । अदुःखार्हामिमां देवीं वैहायसमुपस्थिताम् ॥ 41
अर्थसिद्धिं तु वैदेह्याः पश्याम्यहमुपस्थिताम् । राक्षसेन्द्रविनाशं च विजयं राघवस्य च ॥ 42
निमित्तभूतमेतत्तु श्रोतुमस्या महत्प्रियम् । दृश्यते च स्फुरच्चक्षुः पद्मपत्रमिवायतम् ॥ 43
ईषच्च हृषितो वास्या दक्षिणाया ह्यदक्षिणः । अकस्मादेव वैदेह्या बाहुरेकः प्रकम्पते ॥ 44
करेणुहस्तप्रतिमः सव्यश्चोरुरनुत्तमः । वेपन्कथयतीवास्या राघवं पुरतः स्थितम् ॥ 45

पक्षी च शाखानिलयं प्रविष्टः पुनः पुनश्चोत्तमसान्त्ववादी ।
सुस्वागतां वाचमुदीरयाणः पुनः पुनश्चोदयतीव हृष्टः ॥ 46

ततः सा ह्रीमती बाला भर्तुर्विजयहर्षिता । अवोचद्यदि तत्तथ्यं भवेयं शरणं हि वः ॥ 47

इति पञ्चविंशः सर्गः ॥

इतः परं द्वौ सर्गौ (प्रा. सं. 28, 29) प्रक्षिप्तौ ॥

प्रा. सं. 25, 26 सर्गयोः सीतायाः शोकप्रलापः प्राणत्यागव्यवसायश्च विस्तरेण वर्णितः कविना । तत्र "आत्मच्छन्देन जीवितं परित्यक्तुं न शक्यं" (25-20) "ध्रुवं मां प्रातराशार्थं राक्षसः कल्पयिष्यति" (26-33) "प्राणांस्त्यक्ष्यामि पापस्य रावणस्य गता वशम्" (26-47) इत्येवं निश्चितवती सीता । ततः सप्तविंशे सर्गे स्वापोद्बुद्धा त्रिजटा स्वदृष्टस्वप्नवृत्तान्तत्वेन राघवात् राक्षसानामुपस्थितं घोरं भयं कथयित्वा "सीतां शरणमन्विच्छत" इति राक्षसीरादिशति । तदैव सीताया अङ्गेषु शुभनिमित्तानि त्रिजटा ददर्श । अब्रवीच्च राक्षसीभ्यः ॥

तत्क्षणमेव सीतापि सन्तुष्टहृदया "वः शरणं भवेयं" इति प्रतिश्रुतवतीति गोविन्दराजीयातिरिक्तेषु बहुषु कोशेषु दृश्यते । एवमेव हनुमानपि स्वसहचरेभ्यः उक्तवान् प्रत्यागमने 58 सर्गे । एतत् सर्वेषु कोशेषूपलभ्यते ॥

एवं स्थिते निमित्तानुभवात्परं हृष्टायाः पुनरुद्बन्धनव्यवसायोऽसंगत एव प्रतिभाति । शुभनिमित्तोत्पत्तावेव मनसस्तुष्टिः संजायेत । ततः परं उद्बन्धनप्रवृत्तिः (सर्गः 28) ततोपि परं निमित्तवर्णनं ततो हर्षप्राप्तिवर्णनं च (सर्गः 29) पौनरुक्त्यं दर्शयति ॥

वंगदेशसंस्करणेतु सीतायाः उद्बंधनप्रवृत्तिकथा, न दृश्यते। किंतु अष्टाविंशस्य सर्गस्य आद्या दशश्लोकाः एकोनत्रिंशस्य सप्तश्लोकाः (पंचमं श्लोकं विना) च आहत्य सप्तदशश्लोकाः एकस्मिन्नेव सर्गे मुद्रिताः दृश्यन्ते ॥

सप्तविंशे सर्गे त्रिजटया यानि निमित्तानि दृष्टानि तान्येव एकोनत्रिंशे अष्टभिः श्लोकैः वर्ण्यन्ते। तेषां श्लोकानां "पक्षीचशाखानिलयं प्रविष्टः" इति श्लोकात्परं अवस्थानं कथंचित् युक्तं भवेत् ॥

पंडित नटेशशास्त्रिणां द्राविडानुवादे अष्टाविंशसर्गप्रारंभे एवं दृश्यते। "सर्गोऽयं अनन्तरश्च क्वचिन्मातृकासु न दृश्येते। नाप्येतौ संगतौ। न चानयोः परित्यागे कथा विच्छिद्यते" इति ॥

अतः सर्गाविमौ प्रक्षिप्तौ इत्येव युक्तम् ॥

ப்ராசீன ஸம்ஸ்கரணரீத்யா 28, 29 ஸர்க்கங்கள்.

25, 26 ஸர்க்கங்களில் ஸீதை துக்கம் தாங்காமல் புலம்பித் தவித்து, "என்னிஷ்டப்படி பிராணனை விடமுடியவில்லையே! ராவணன் வைத்த கெடு நெருங்குகிறதே! அவன் காலை ஆகாரத்துக்கு என்னை சமைத்துவிடப் போகிறார்களே! பிரியமுள்ள ராமனால் கைவிடப்பட்ட நான் ராவணனாலேயே சாகிறேன்" என்று முடிவுகட்டிக்கொண்டிருக்கையில், 27-வது ஸர்க்கத்தில் தூக்கத்தினின்று எழுந்த திரிஜடை, ராமனால் ராக்ஷஸர்கள் அழியப்போவதாகத் தான் கண்ட கனவுகளைக் கூறி, ஸீதையை சரணடையும்படி அங்குள்ள ராக்ஷஸிகளைத் தூண்டுகிறாள். உடனேயே ஸீதையின் அங்கங்களில் அப்போதே காணப்படும் சுப நிமித்தங்களையும் திரிஜடை விவரிக்கிறாள். அந்தக்ஷணமே ஸீதை ஸந்தோஷமடைந்து, "உங்களைக் காப்பாற்றுகிறேன்" என்று ராக்ஷஸிகளுக்கு உறுதிகூறியதாக ஸ்ரீ கோவிந்தராஜர் தவிர பல பதிப்புகளில் காணப்படுகிறது. இப்படியே தான் பின் ஆஞ்சநேயர் திரும்பிவந்து 58-வது ஸர்க்கத்தில் தன் ஸகாக்களிடமும் கூறுகிறார். இது ஸ்ரீ கோவிந்தராஜர் உள்பட எல்லாப் பதிப்புகளிலுமிருக்கிறது. ஆகவே, ஸீதை ஸந்தோஷமடைந்து அபயங்கொடுத்தது உறுதியாகிறது.

இதன் பின்பு ஸீதை தூக்குப் போட்டுக்கொள்ளப் போனதாகவிருக்கும் 28-வது ஸர்க்கக் கதை முற்றிலும் பொருத்தமில்லை. ஸீதை தூக்குப் போட்டுக்கொள்ள மரக்கிளையைப் பிடித்ததும் அவளங்கங்களில் சுப நிமித்தங்களுண்டானதாக 28-வது ஸர்க்கத்தில் முடிக்கப்பட்டு, அவைகளையே 29-வது ஸர்க்கத்தில் 8 பெரிய ச்லோகங்களால் வர்ணித்து, அதன் மூலம் ஸீதை ஸந்தோஷமடைந்ததாகக் கூறப்பட்டிருக்கிறது.

ஸீதையின் அங்கங்களில் காணப்பட்ட சுப நிமித்தங்களைத்தான் 27-வது ஸர்க்கத்தில் திரிஜடை கூறினாள். நிமித்தங்கள் ஏற்பட்டவுடனேயே ஸந்தோஷமுண்டாயிருப்பதுதான் கிரமம்.

ஆகையால் 28, 29 ஸர்க்கங்கள் பொருத்தமில்லாததுடன் சொன்னதைத் திருப்பிச் சொல்வதாயுமிருக்கிறது.

வங்காள தேசப் பதிப்பில் ஸீதை தூக்குப் போட்டுக்கொள்ளப்போன கதையில்லை. அதற்கனுகுணமாய் 28-வது ஸர்க்கத்தில் 11 முதலுள்ள ச்லோகங்களும், 29-வது ஸர்க்கத்தில்

5-வது ச்லோகமும் அப்பதிப்பிலில்லே. பாக்கி 28-வது ஸர்க்கம் 10 ச்லோகங்களும், 29-வது ஸர்க்கம் 7 ச்லோகங்களும் ஒரே ஸர்க்கமாயிருக்கிறது.

27-வது ஸர்க்கக் கடைசியில் „ வக்ஷீ வ ஶாவாமியம் ப்ரவிஷ்ட:" என்ற ச்லோகத்தைத் தொடர்ந்து 29-வது ஸர்க்க ச்லோகங்களிருந்தால் ஒருவாறு பொருத்தமாயிருக்கலாம்.

1911-ல் பதிப்பிக்கப்பட்ட பண்டித நடேச சாஸ்திரியாரின் தமிழ்மொழி பெயர்ப்பில் 28-வது ஸர்க்க ஆரம்பத்தில் பின்கண்டபடி குறிப்பு காணப்படுகிறது:-

" இதுவும் அடுத்த ஸர்க்கமும் சில பிரதிகளிலில்லே. இவை முன் பின் பொருத்தமுமில்லே. இவற்றை நீக்கிவிடுவதனல் கதைக்கு ஒரு குறைவு வருவதுமில்லே."

27-வது ஸர்க்கத்தைத் தொடர்ந்து 30-வது ஸர்க்கம்தான் முற்றிலும் பொருத்தமாயிருக்கிறது. ஆகையால் 28, 29 ஸர்க்கங்களைப் பின்னல் சேர்க்கப்பட்டவையென்று கொள்வதே உசிதம்.

प्राचीनसंस्करणरीत्या अष्टाविंशः सर्गः ॥

पुनरुद्बन्धनप्रवृत्तिः ॥

ஸீதை மறுபடியும் தூக்குப்போட்டுக்கொள்ள முயலுதல்.

सा राक्षसेन्द्रस्य वचो निशम्य तद्रावणस्याप्रियमप्रियार्ता ।
सीता वितत्रास यथा वनान्ते सिंहाभिपन्ना गजराजकन्या ॥ 1
सा राक्षसीमध्यगता च भीरुर्वाग्भिर्भृशं रावणतर्जिता च ।
कान्तारमध्ये विजने विसृष्टा बालेव कन्या विललाप सीता ॥ 2
सत्यं बतेदं प्रवदन्ति लोके नाकालमृत्युर्भवतीति सन्तः ।
यत्राहमेवं परिभर्त्स्यमाना जीवामि यस्मात्क्षणमप्यपुण्या ॥ 3
सुखाद्विहीनं बहुदुःखपूर्णमिदं तु नूनं हृदयं स्थिरं मे ।
विदीर्यते यन्न सहस्रधाद्य वज्राहतं शृङ्गमिवाचलस्य ॥ 4
नैवास्ति दोषो मम नूनमत्र वध्याहमस्याप्रियदर्शनस्य ।
भावं न चास्याहमनुप्रदातुमलं द्विजो मन्त्रमिवाद्विजाय ॥ 5
तस्मिन्ननागच्छति लोकनाथे गर्भस्य जन्तोरिव शल्यकृन्तः ।
नूनं ममाङ्गान्यचिरादनार्यः शरैः शितैश्छेत्स्यति राक्षसेन्द्रः ॥ 6
दुःखं बतेदं ननु दुःखिताया मासौ चिरायाभिगमिष्यतो द्वौ ।
बद्धस्य वध्यस्य तथा निशान्ते राजोपरोधादिव तस्करस्य ॥ 7
हा राम हा लक्ष्मण हा सुमित्रे हा राममातः सह मे जनन्यः ।
एषा विपद्याम्यहमल्पभाग्या महार्णवे नौरिव मूढवाता ॥ 8

तरस्विनौ धारयता मृगस्य सत्त्वेन रूपं मनुजेन्द्रपुत्रौ ।
नूनं विशस्तौ मम कारणात्तौ सिंहर्षभौ द्वाविव वैद्युतेन ॥ 9
नूनं स कालो मृगरूपधारी मामल्पभाग्यां लुलुभे तदानीम् ।
यत्रार्यपुत्रं विससर्ज मूढा रामानुजं लक्ष्मणपूर्वजं च ॥ 10
हा राम सत्यव्रत दीर्घबाहो हा पूर्णचन्द्रप्रतिमानवक्त्र ।
हा जीवलोकस्य हितः प्रियश्च वध्यां न मां वेत्सि हि राक्षसानाम् ॥ 11
अनन्यदेवत्वमियं क्षमा च भूमौ च शय्या नियमश्च धर्मे ।
पतिव्रतात्वं विफलं ममेदं कृतं कृतघ्नेष्विव मानुषाणाम् ॥ 12
मोघं हि धर्मश्चरितो ममायं तथैकपत्नीत्वमिदं निरर्थम् ।
या त्वां न पश्यामि कृशा विवर्णा हीना त्वया संगमने निराशा ॥ 13
पितुर्निदेशं नियमेन कृत्वा वनान्निवृत्तश्चरितव्रतश्च ।
स्त्रीभिस्तु मन्ये विपुलेक्षणाभिः संरंस्यसे वीतभयः कृतार्थः ॥ 14
अहं तु राम त्वयि जातकामा चिरं विनाशाय निबद्धभावा ।
मोघं चरित्वाथ तपो व्रतं च त्यक्ष्यामि धिग्जीवितमल्पभाग्या ॥ 15
सा जीवितं क्षिप्रमहं त्यजेयं विषेण शस्त्रेण शितेन वापि ।
विषस्य दाता न तु मेऽस्ति कश्चिच्छस्त्रस्य वा वेश्मनि राक्षसस्य ॥ 16
शोकाभितप्ता बहुधा विचिन्त्य सीताथ वेणीग्रथनं गृहीत्वा ।
उद्बद्ध्य वेण्युद्ग्रथनेन शीघ्रमहं गमिष्यामि यमस्य मूलम् ॥ 17
उपस्थिता सा मृदुसर्वगात्री शाखां गृहीत्वा च नगस्य तस्य ।
तस्यास्तु रामं परिचिन्तयन्त्या रामानुजं स्वं च कुलं शुभाङ्ग्याः ॥ 18
शोकानिमित्तानि तथा बहूनि धैर्यार्जितानि प्रवराणि लोके ।
प्रादुर्निमित्तानि तदा बभूवुः पुरापि सिद्धान्युपलक्षितानि ॥ 19

इति प्रा० सं० अष्टाविंशः सर्गः ॥

प्राचीनसंस्करणरीत्या एकोनत्रिंशः सर्गः ॥

शुभनिमित्तानां विवरणम् ॥

ஸீதை கண்ட நற்சகுனங்களை விவரித்தல்.

तथागतां तां व्यथितामनिन्दितां व्यपेतहर्षां परिदीनमानसाम् ।
शुभां निमित्तानि शुभानि भेजिरे नरं श्रिया जुष्टमिवोपसेविनः ॥ 1

तस्याः शुभं वाममरालपक्ष्मराज्यावृतं कृष्णविशालशुक्लम् ।
प्रास्पन्दतैकं नयनं सुकेश्या मीनाहतं पद्ममिवाभिताम्रम् ॥ 2
भुजश्च चार्वञ्चितवृत्तपीनः परार्ध्यकालागरुचन्दनार्हः ।
अनुत्तमेनाध्युषितः प्रियेण चिरेण वामः समवेपताशु ॥ 3
गजेन्द्रहस्तप्रतिमश्च पीनस्तयोर्द्वयोः संहतयोः सुजातः ।
प्रस्पन्दमानः पुनरूरुरस्या रामं पुरस्तात्स्थितमाचचक्षे ॥ 4
शुभं पुनर्हेमसमानवर्णमीषद्रजोध्वस्तमिवातुलाक्ष्याः ।
वासः स्थितायाः शिखराग्रदन्त्याः किंचित्परिस्रंसत चारुगात्र्याः ॥ 5
एतैर्निमित्तैरपरैश्च सुभ्रूः संचोदिता प्रागपि साधुसिद्धैः ।
वातातपक्लान्तमिव प्रणष्टं वर्षेण बीज प्रतिसंजहर्ष ॥ 6
तस्याः पुनर्बिम्बफलोपमोष्ठं स्वक्षिभ्रुकेशान्तमरालपक्ष्म ।
वक्त्रं बभासे सितशुक्लदंष्ट्रं राहोर्मुखाच्चन्द्र इव प्रमुक्तः ॥ 7
सा वीतशोका व्यपनीततन्द्रा शान्तज्वरा हर्षविबुद्धसत्त्वा ।
अशोभतार्या वदनेन शुक्ले शीतांशुना रात्रिरिवोदितेन ॥ 8

इति प्रा० सं० एकोनत्रिंशः सर्गः ॥

अथ षड्विंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 30)

हनुमता सीता समाश्वासनप्रकारनिश्चयः ॥

ஸீதையிடம் எவ்வாறு பேசித் தேற்றுவது என்று ஹநுமான் யோஜித்துத் தீர்மானித்தல்.

हनुमानपि विश्रान्तः सर्वं शुश्राव तत्त्वतः । सीतायास्त्रिजटायाश्च राक्षसीनां च तर्जितम् ॥ 1
अवेक्षमाणस्तां देवीं देवतामिव नन्दने । ततो बहुविधां चिन्तां चिन्तयामास वानरः ॥ 2
यां कपीनां सहस्राणि सुबहून्ययुतानि च । दिक्षु सर्वासु मार्गन्ते सेयमासादिता मया ॥ 3
चारेण तु सुयुक्तेन शत्रोः शक्तिमवेक्षता । गूढेन चरता तावदवेक्षितमिदं मया ॥ 4
राक्षसानां विशेषश्च पुरी चेयं निरीक्षता । राक्षसाधिपतेरस्य प्रभावो रावणस्य च ॥ 5
युक्तं तस्याप्रमेयस्य सर्वसत्त्वदयावतः । समाश्वासयितुं भार्यां पतिदर्शनकाङ्क्षिणीम् ॥ 6
अहमाश्वासयाम्येनां पूर्णचन्द्रनिभाननाम् । अदृष्टदुःखां दुःखस्य न ह्यन्तमधिगच्छतीम् ॥ 7
यदि ह्यहं सतीमेनां शोकोपहतचेतनाम् । अनाश्वास्य गमिष्यामि दोषवद्गमनं भवेत् ॥ 8
गते हि मयि तत्रेयं राजपुत्री यशस्विनी । परित्राणमपश्यन्ती जानकी जीवितं त्यजेत् ॥ 9

यथा च स महाबाहुः पूर्णचन्द्रनिभाननः । समाश्वासयितुं न्याय्यः सीतादर्शनलालसः ॥ 10
निशाचरीणां प्रत्यक्षमक्षमं चाभिभाषितम् । कथं नु खलु कर्तव्यमिदं कृच्छ्रगतो ह्यहम् ॥ 11
अनेन रात्रिशेषेण यदि नाश्वास्यते मया । सर्वथा नास्ति संदेहः परित्यक्ष्यति जीवितम् ॥ 12
रामस्तु यदि पृच्छेन्मां किं मां सीताब्रवीद्वचः । किमहं तं प्रतिब्रूयामसंभाष्य सुमध्यमाम् ॥ 13
सीतासंदेशरहितं मामितस्त्वरया गतम् । निर्दहेदपि काकुत्स्थः क्रोधतीव्रेण चक्षुषा ॥ 14
अन्तरं त्वहमासाद्य राक्षसीनामवस्थितः । शनैराश्वासयाम्यद्य संतापबहुलामिमाम् ॥ 15
अहं ह्यतितनुश्चैव वानरश्च विशेषतः । वाचं चोदाहरिष्यामि मानुषीमिह संस्कृताम् ॥ * 16
यदि वाचं प्रदास्यामि द्विजातिरिव संस्कृताम् । रावणं मन्यमाना मां सीता भीता भविष्यति ॥ 17
अवश्यमेव वक्तव्यं मानुषं वाक्यमर्थवत् । मया सान्त्वयितुं शक्या नान्यथेयमनिन्दिता ॥ 18
सेयमालोक्य मे रूपं जानकी भाषितं तथा । रक्षोभिस्त्रासिता पूर्वं भूयस्त्रासमुपैष्यति ॥ 19
ततो जातपरित्रासा शब्दं कुर्यान्मनस्विनी । जानाना मां विशालाक्षी रावणं कामरूपिणम् ॥ 20
सीतया च कृते शब्दे सहसा राक्षसीगणः । नानाप्रहरणो घोरः समेयादन्तकोपमः ॥ 21
ततो मां संपरिक्षिप्य सर्वतो विकृताननाः । वधे च ग्रहणे चैव कुर्युर्यत्नं महाबलाः ॥ 22
तं मां शाखाः प्रशाखाश्च स्कन्धांश्चोत्तमशाखिनाम् । दृष्ट्वा च परिधावन्तं भवेयुः परिशङ्किताः ॥ 23
मम रूपं च संप्रेक्ष्य वने विचरतो महत् । राक्षस्यो भयवित्रस्ता भवेयुर्विकृतस्वराः ॥ 24
ततः कुर्युः समाह्वानं राक्षस्यो रक्षसामपि । राक्षसेन्द्रनियुक्तानां राक्षसेन्द्रनिवेशने 25
ते शूलशरनिस्त्रिंशविविधायुधपाणयः । आपतेयुर्विमर्देऽस्मिन्वेगेनोद्वेगकारणात् ॥ 26
मां वा गृह्णीयुराप्लुत्य बहवः शीघ्रकारिणः । स्यादियं चागृहीतार्था मम च ग्रहणं भवेत् ॥ 27
हिंसाभिरुचयो हिंस्युरिमां वा जनकात्मजाम् । विपन्नं स्यात्ततः कार्यं रामसुग्रीवयोरिदम् ॥ 28
उद्देशे नष्टमार्गेऽस्मिन्राक्षसैः परिवारिते । सागरेण परिक्षिप्ते गुप्ते वसति जानकी ॥ 29
विशस्ते वा गृहीते वा रक्षोभिर्मयि संयुगे । नाशं पश्यामि रामस्य सहायं कार्यसाधने ॥ 30
विमृशंश्च न पश्यामि यो हते मयि वानरः । शतयोजनविस्तीर्णं लङ्घयेत महोदधिम् ॥ 31
कामं हन्तुं समर्थोऽस्मि सहस्राण्यपि रक्षसाम् । न तु शक्ष्याम्यहं प्राप्तुं परं पारं महोदधेः ॥ 32
असत्यानि च युद्धानि संशयो मे न रोचते । कश्च निःसंशयं कार्यं कुर्यात्प्राज्ञः ससंशयम् ॥ * 33

16-18. ஸீதையிடம் எந்த பாஷையில் பேசுவதென்று யோஜித்து நிர்ணயிக்கிறார்:— "ஸாதாரண மனிதர்கள் பேசும் ஸம்ஸ்கிருதத்திலேயே பேசுகிறேன். பிராம்ஹணர்கள் கையாளும் ஸம்ஸ்கிருதத்தையுபயோகிப்பேனாகில் என்னை ராவணனாக நினைத்து ஸீதை அச்சமடைவாள். அவச்யம் மனிதர்கள் பேசும் அர்த்தபுஷ்டியுள்ள வாக்கியங்களில் தான் பேசவேண்டும்.

33. எதிரில் நின்று பேசினால் வரும் விளைவுகளைக் கூறுகையில் இதுவும் ஒன்று:— "யுத்தத்தில் ஜயமென்பது நிச்சயமில்லை. ஸந்தேகமான காரியத்தில் எனக்கு விருப்பமில்லை. எந்தப் புத்திமான்தான் ஸந்தேகமில்லாத காரியத்தை ஸந்தேகமுள்ளதாகச் செய்துகொள்வான்!

एष दोषो महान्हि स्यान्मम सीताभिभाषणे । प्राणत्यागश्च वैदेह्या भवेदनभिभाषणे ॥ 34
कथं नु खलु वाक्यं मे शृणुयान्नोद्विजेत च । इति संचिन्त्य हनुमांश्चकार मतिमान्मतिम् ॥ 35
राममक्लिष्टकर्माणं सुबन्धुमनुकीर्तयन् । नैनामुद्वेजयिष्यामि तद्बन्धुगतचेतनाम् ॥ 36
इक्ष्वाकूणां वरिष्ठस्य रामस्य विदितात्मनः । शुभानि धर्मयुक्तानि वचनानि समर्पयन् ॥ 37
श्रावयिष्यामि सर्वाणि मधुरां प्रब्रुवन्गिरम् । श्रद्धास्यति यथा सीता तथा सर्वं समादधे ॥ 38

इति स बहुविधं महाप्रभावो जगतिपतेः प्रमदामवेक्षमाणः ।
मधुरमवितथं जगाद वाक्यं द्रुमविटपान्तरमास्थितो हनूमान् ॥ 39

इति षड्विंशः सर्गः ॥

अथ सप्तविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 31)

हनुमता रामवृत्तान्तकथनं सीतया तच्छ्रवणं च ॥

ஹநுமான் கூறிய ராமனது வரலாற்றை ஸீதை கேட்டல்.

एवं बहुविधां चिन्तां चिन्तयित्वा महामतिः । संश्रवे मधुरं वाक्यं वैदेह्या व्याजहार ह ॥ 1
राजा दशरथो नाम रथकुञ्जरवाजिमान् । पुण्यशीलो महाकीर्तिरिक्ष्वाकूणां महायशाः ॥ 2
राजर्षीणां गुणश्रेष्ठस्तपसा चर्षिभिः समः । चक्रवर्तिकुले जातः पुरन्दरसमो बले ॥ 3
अहिंसारतिरक्षुद्रो घृणी सत्यपराक्रमः । मुख्यस्येक्ष्वाकुवंशस्य लक्ष्मीवाँल्लक्ष्मिवर्धनः ॥ 4
पार्थिवव्यञ्जनैर्युक्तः पृथुश्रीः पार्थिवर्षभः । पृथिव्यां चतुरन्तायां विश्रुतः सुखदः सुखी ॥ 5
तस्य पुत्रः प्रियो ज्येष्ठस्ताराधिपनिभाननः । रामो नाम विशेषज्ञः श्रेष्ठः सर्वधनुष्मताम् ॥ 6
रक्षिता स्वस्य वृत्तस्य स्वजनस्यापि रक्षिता । रक्षिता जीवलोकस्य धर्मस्य च परंतपः ॥ 7
तस्य सत्याभिसंधस्य वृद्धस्य वचनात्पितुः । सभार्यः सह च भ्रात्रा वीरः प्रव्राजितो वनम् ॥ 8
तेन तत्र महारण्ये मृगयां परिधावता । राक्षसा निहताः शूरा बहवः कामरूपिणः ॥ 9
जनस्थानवधं श्रुत्वा निहतौ खरदूषणौ । ततस्त्वमपापहृता जानकी रावणेन तु ॥ 10
वञ्चयित्वा वने रामं मृगरूपेण मायया । स मार्गमाणस्तां देवीं रामः सीतामनिन्दिताम् ॥ 11
आससाद वने मित्रं सुग्रीवं नाम वानरम् । ततः स वालिनं हत्वा रामः परपुरंजयः ॥ 12
आयच्छत्कपिराज्यं तु सुग्रीवाय महात्मने । सुग्रीवेणाभिसंदिष्टा हरयः कामरूपिणः ॥ 13
दिक्षु सर्वासु तां देवीं विचिन्वन्तः सहस्रशः । अहं संपातिवचनाच्छतयोजनमायतम् ॥ 14
तस्या हेतोर्विशालाक्ष्याः समुद्रं वेगवान्प्लुतः । यथारूपां यथावर्णां यथालक्ष्मवतीं च ताम् ॥ 15
अश्रौषं राघवस्याहं सेयमासादिता मया । विररामैवमुक्त्वा स वाचं वानरपुंगवः ॥ 16

जानकी चापि तच्छ्रुत्वा विस्मयं परमं गता । ततः सा वक्रकेशान्ता सुकेशी केशसंवृतम् ।
उन्नम्य वदनं भीरुः शिंशपामन्ववैक्षत ॥ 17

निशम्य सीता वचनं कपेश्च दिशश्च सर्वाः प्रतिशश्च वीक्ष्य ।
स्वयं प्रहर्षं परमं जगाम सर्वात्मना राममनुस्मरन्ती ॥ 18

सा तिर्यगूर्ध्वं च तथा ह्यधस्तान्निरीक्षमाणा तमचिन्त्यबुद्धिम् ।
ददर्श पिङ्गाधिपतेरमात्यं वातात्मजं सूर्यमिवोदयस्थम् ॥ 19

इति सप्तविंशः सर्गः ॥

अथ अष्टाविंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 32)

हनुमद्दर्शनेन सीतावितर्कः ॥

ஸீதை ஹநுமானைப் பார்த்து பலவாறு யோஜித்தல்.

ततः शाखान्तरे लीनं दृष्ट्वा चलितमानसा । वेष्टितार्जुनवस्त्रं तं विद्युत्संघातपिङ्गलम् ॥ 1
सा ददर्श कपिं तत्र प्रश्रितं प्रियवादिनम् । फुल्लाशोकोत्कराभासं तप्तचामीकरेक्षणम् ॥ 2
मैथिली चिन्तयामास विस्मयं परमं गता । अहो भीममिदं सत्त्वं वानरस्य दुरासदम् ॥ 3
दुर्निरीक्ष्यमिति ज्ञात्वा पुनरेव मुमोह सा । विललाप भृशं सीता करुणं भयमोहिता ॥ 4
रामरामेति दुःखार्ता लक्ष्मणेति च भामिनी । रुरोद सहसा सीता मन्दमन्दस्वरा सती ॥ 5
साथ दृष्ट्वा हरिवरं विनीतवदुपस्थितम् । मैथिली चिन्तयामास स्वप्नोऽयमिति भामिनी ॥ 6

सा वीक्षमाणा पृथुभग्नवक्त्रं शाखामृगेन्द्रस्य यथोक्तकारम् ।
ददर्श पिङ्गप्रवरं महार्हं वातात्मजं बुद्धिमतां वरिष्ठम् ॥ 7

सा तं समीक्ष्यैव भृशं विसंज्ञा गतासुकल्पेव बभूव सीता ।
चिरेण संज्ञां प्रतिलभ्य भूयः विचिन्तयामास विशालनेत्रा ॥ 8

स्वप्ने मयायं विकृतोऽद्य दृष्टः शाखामृगः शास्त्रगणैर्निषिद्धः ।
स्वस्त्यस्तु रामाय सलक्ष्मणाय तथा पितुर्मे जनकस्य राज्ञः ॥ 9

स्वप्नोऽपि नायं नहि मेऽस्ति निद्रा शोकेन दुःखेन च पीडितायाः ।
सुखं हि मे नास्ति यतो विहीना तेनेन्दुपूर्णप्रतिमाननेन ॥ 10

रामेति रामेति सदैव बुद्ध्या विचिन्त्य वाचा ब्रुवती तमेव ।
तस्यानुरूपं च कथां तदर्थामेवं प्रपश्यामि तथा शृणोमि ॥ 11

अहं हि तस्याद्य मनोभवेन संपीडिता तद्गतसर्वभावा ।
विचिन्तयन्ती सततं तमेव तथैव पश्यामि तथा शृणोमि ॥ 12
मनोरथः स्यादिति चिन्तयामि तथापि बुद्ध्यापि वितर्कयामि ।
किं कारणं तस्य हि नास्ति रूपं सुव्यक्तरूपश्च वदत्ययं माम् ॥ 13
नमोऽस्तु वाचस्पतये सवज्रिणे स्वयंभुवे चैव हुताशनाय च ।
अनेन चोक्तं यदिदं ममाग्रतो वनौकसा तच्च तथास्तु नान्यथा ॥ 14

इति अष्टाविंशः सर्गः ॥

अथ एकोनत्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 33)

हनुमत्प्रश्नः सीताप्रत्युत्तरं च ॥

ஹனுமான் ஸீதையின் எதிரில் வருதல்-ஸீதையை வினவுதல்
- ஸீதை தன் வரலாறு கூறல்.

सोऽवतीर्य द्रुमात्तस्माद्विद्रुमप्रतिमाननः । विनीतवेषः कृपणः प्रणिपत्योपसृत्य च ॥ 1
तामब्रवीन्महातेजा हनूमान्मारुतात्मजः । शिरस्यञ्जलिमाधाय सीतां मधुरया गिरा ॥ 2
का नु पद्मपलाशाक्षि क्लिष्टकौशेयवासिनि । द्रुमस्य शाखामालम्ब्य तिष्ठसि त्वमनिन्दिता ॥ 3
किमर्थं तव नेत्राभ्यां वारि स्रवति शोकजम् । पुण्डरीकपलाशाभ्यां विप्रकीर्णमिवोदकम् ॥ 4
सुराणामसुराणां वा नागगन्धर्वरक्षसाम् । यक्षाणां किंनराणां वा का त्वं भवसि शोभने ॥ 5
का त्वं भवसि रुद्राणां मरुतां वा वरानने । वसूनां वा वरारोहे देवता प्रतिभासि मे ॥ 6
किं नु चन्द्रमसा हीना पतिता विबुधालयात् । रोहिणी ज्योतिषां श्रेष्ठा श्रेष्ठा सर्वगुणाधिका ॥ 7
कोपाद्वा यदि वा मोहाद्भर्तारमसितेक्षणे । वसिष्ठं कोपयित्वा त्वं वासि कल्याण्यरुन्धती ॥ 8
रोदनादतिनिःश्वासाद्भूमिसंस्पर्शनादपि । न त्वा देवीमहं मन्ये राज्ञः संज्ञावधारणात् ॥ 9
व्यञ्जनानि हि ते यानि लक्षणानि च लक्षये । महिषी भूमिपालस्य राजकन्या च मे मता ॥ 10
रावणेन जनस्थानाद्बलात्प्रमथिता यदि । सीता त्वमसि भद्रं ते तन्ममाचक्ष्व पृच्छतः ॥ 11
यथा हि तव वै दैन्यं रूपं चाप्यतिमानुषम् । तपसा चान्वितो वेषस्त्वं राममहिषी ध्रुवम् ॥ 12
सा तस्य वचनं श्रुत्वा रामकीर्तनहर्षिता । उवाच वाक्यं वैदेही हनूमन्तं द्रुमाश्रितम् ॥ 13
पृथिव्यां राजसिंहानां मुख्यस्य विदितात्मनः । स्नुषा दशरथस्याहं शत्रुसैन्यप्रणाशिनः ॥ 14
दुहिता जनकस्याहं वैदेहस्य महात्मनः । सीतेति नाम्ना चोक्ताहं भार्या रामस्य धीमतः ॥ 15
समा द्वादश तत्राहं राघवस्य निवेशने । भुञ्जाना मानुषान्भोगान्सर्वकामसमृद्धिनी ॥ 16
ततस्त्रयोदशे वर्षे राज्ये चेक्ष्वाकुनन्दनम् । अभिषेचयितुं राजा सोपाध्यायः प्रचक्रमे ॥ 17

तस्मिन्संभ्रियमाणे तु राघवस्याभिषेचने । कैकेयी नाम भर्तारमिदं वचनमब्रवीत् ॥ 18
न पिबेयं न खादेयं प्रत्यहं मम भोजनम् । एष मे जीवितस्यान्तो रामो यद्यभिषिच्यते ॥ 19
यत्तदुक्तं त्वया वाक्यं प्रीत्या नृपतिसत्तम । तच्चेन्न वितथं कार्यं वनं गच्छतु राघवः ॥ 20
स राजा सत्यवाग्देव्या वरदानमनुस्मरन् । मुमोह वचनं श्रुत्वा कैकेय्याः क्रूरमप्रियम् ॥ 21
ततस्तं स्थविरो राजा सत्यधर्मे व्यवस्थितः । ज्येष्ठं यशस्विनं पुत्रं रुदन्राज्यमयाचत ॥ 22
स पितुर्वचनं श्रीमानभिषेकात्परं प्रियम् । मनसा पूर्वमासाद्य वाचा प्रतिगृहीतवान् ॥ * 23
दद्यान्न प्रतिगृह्णीयात्सत्यं ब्रूयान्न चानृतम् । अपि जीवितहेतोर्वा रामः सत्यपराक्रमः ॥ 24
स विहायोत्तरीयाणि महार्हाणि महायशाः । विसृज्य मनसा राज्यं जनन्यै मां समादिशत् ॥ 25
साहं तस्याग्रतस्तूर्णं प्रस्थिता वनचारिणी । नहि मे तेन हिनाया वासः स्वर्गेऽपि रोचते ॥ 26
प्रागेव तु महाभागः सौमित्रिर्मित्रनन्दनः । पूर्वजस्यानुयात्रार्थे कुशचीरैरलंकृतः ॥ 27
ते वयं भर्तुरादेशं बहुमान्य दृढव्रताः । प्रविष्टाः स्म पुरा दृष्टं वनं गम्भीरदर्शनम् ॥ 28
वसतो दण्डकारण्ये तस्याहममितौजसः । रक्षसापहृता भार्या रावणेन दुरात्मना ॥ 29
द्वौ मासौ तेन मे कालो जीवितानुग्रहः कृतः । ऊर्ध्वं द्वाभ्यां तु मासाभ्यां ततस्त्यक्ष्यामि जीवितम्॥ 30

इति एकोनत्रिंशः सर्गः ॥

अथ त्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 34)

हनुमति सीतायाः रावणत्वशंका तत्परिहारश्च ॥

ஹனுமான் அருகே வந்ததும் "ராவணனோ" என்று ஸீதை சந்தேகித்தல் - ஹனுமான் சமாதானம் கூறல்.

तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा हनूमान्हरिपुंगवः । दुःखादुःखाभिभूतायाः सान्त्वमुत्तरमब्रवीत् ॥ 1
अहं रामस्य संदेशाद्देवि दूतस्तवागतः । वैदेहि कुशली रामः स त्वां कौशलमब्रवीत् ॥ 2
यो ब्राह्ममस्त्रं वेदांश्च वेद वेदविदां वरः । स त्वां दाशरथी रामो देवि कौशलमब्रवीत् ॥ 3
लक्ष्मणश्च महातेजा भर्तुस्तेऽनुचरः प्रियः । कृतवाञ्छोकसंतप्तः शिरसा तेऽभिवादनम् ॥ 4
सा तयोः कुशलं देवी निशम्य नरसिंहयोः । प्रीतिसंहृष्टसर्वाङ्गी हनूमन्तमथाब्रवीत् ॥ 5
कल्याणी बत गाथेयं लौकिकी प्रतिभाति मा । एति जीवन्तमानन्दो नरं वर्षशतादपि ॥ * 6

23. ஸீதை கூறுவது :— (காட்டுக்குச் செல்ல வேண்டுமென்ற) தகப்பனார் சொல்லை, அபிஷேகத்தைக் காட்டிலும் அதிக ப்ரியத்துடன் முதலில் மனதால் ஏற்று, பிறகு வாக்கினால் அங்கீகரித்தார்.

குறிப்பு:-ஸ்ரீவிஷ்ணுஸஹஸ்ரநாம பாஷ்யத்தில் ஸ்ரீமத் சங்கராச்சார்யாள் सुमुखः என்ற நாமத்துக்கு இந்த ச்லோகத்தை உதாஹரணமாகக் குறிப்பிட்டிருக்கிறார்.

6. "நூறு வருஷங்கள் சென்றாலும் உயிருடனிருந்தால் இன்பமடையலாம்" என்ற முதுமொழி ஸத்யமாகவே எனக்கு விளங்குகிறது.

तया समागमे तस्मिन्प्रीतिरुत्पादिताद्भुता। परस्परेण चालापं विश्वस्तौ तौ प्रचक्रतुः॥ 7
तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा हनूमान्मारुतात्मजः। सीतायाः शोकदीनायाः समीपमुपचक्रमे॥ 8
यथा यथा समीपं स हनूमानुपसर्पति। तथा तथा रावणं सा तं सीता परिशङ्कते॥ 9
अहो धिग्दुष्कृतमिदं कथितं हि यदस्य मे। रूपान्तरमुपागम्य स एवायं हि रावणः॥ 10
तामशोकस्य शाखां तु विमुक्त्वा शोककर्शिता। तस्यामेवानवद्याङ्गी धरण्यां समुपाविशत्॥ 11
हनुमानपि दुःखार्तः तां दृष्ट्वा भयमोहिताम्। अवन्दत महाबाहुस्ततस्तां जनकात्मजाम्॥ 12
सा चैनं भयसंत्रस्ता भूयो नैनमुदैक्षत। तं दृष्ट्वा वन्दमानं च सीता शशिनिभानना॥ 13
अब्रवीद्दीर्घमुच्छ्वस्य वानरं मधुरस्वरा। मायां प्रविष्टो मायावी यदि त्वं रावणः स्वयम्॥ 14
उत्पादयसि मे भूयः संतापं तन्न शोभनम्। स्वं परित्यज्य रूपं यः परिव्राजकरूपवान्॥ 15
जनस्थाने मया दृष्टस्त्वं स एव हि रावणः। उपवासकृशां दीनां कामरूप निशाचर॥ 16
संतापयसि मां भूयः संतप्तां तन्न शोभनम्। अथवा नैतदेवं हि यन्मया परिशङ्कितम्॥ 17
मनसो हि मम प्रीतिरुत्पन्ना तव दर्शनात्। यदि रामस्य दूतस्त्वमागतो भद्रमस्तु ते॥ 18
पृच्छामि त्वां हरिश्रेष्ठ प्रिया रामकथा हि मे। गुणान्रामस्य कथय प्रियस्य मम वानर॥ 19
चित्तं हरसि मे सौम्य नदीकूलं यथा रयः। अहो स्वप्नस्य सुखता याहमेव चिराहृता॥ 20
प्रेषितं नाम पश्यामि राघवेण वनौकसम्। स्वप्नेऽपि यद्यहं वीरं राघवं सहलक्ष्मणम्॥ 21
पश्येयं नावसीदेयं स्वप्नोऽपि मम मत्सरी। नाहं स्वप्नमिमं मन्ये स्वप्ने दृष्ट्वा हि वानरम्॥ 22
न शक्योऽभ्युदयः प्राप्तुं प्राप्तश्चाभ्युदयो मम। किं नु स्याच्चित्तमोहोऽयं भवेद्वातगतिस्त्वियम्॥ 23
उन्मादजो विकारो वा स्यादियं मृगतृष्णिका। अथवा नायमुन्मादो मोहोऽप्युन्मादलक्षणः॥ 24
संबुध्ये चाहमात्मानमिमं चापि वनौकसम्। इत्येवं बहुधा सीता संप्रधार्य बलाबलम्॥ 25
रक्षसां कामरूपत्वान्मेने तं राक्षसाधिपम्। एतां बुद्धिं तदा कृत्वा सीता सा तनुमध्यमा॥ 26
न प्रतिव्याजहाराथ वानरं जनकात्मजा। सीताया शंकितं बुद्ध्वा हनूमान्मारुतात्मजः॥ 27
श्रोत्रानुकूलैर्वचनैस्तदा तां संप्रहर्षयन्। आदित्य इव तेजस्वी लोककान्तः शशी यथा॥ 28
राजा सर्वस्य लोकस्य देवो वैश्रवणो यथा। विक्रमेणोपपन्नश्च यथा विष्णुर्महायशाः॥ 29
सत्यवादी मधुरवाग्देवो वाचस्पतिर्यथा। रूपवान्सुभगः श्रीमान्कंदर्प इव मूर्तिमान्॥ 30
स्थानक्रोधःप्रहर्ता च श्रेष्ठो लोके महारथः। बाहुच्छायामवष्टब्धो यस्य लोको महात्मनः॥ 31
अपक्रम्याश्रमपदान्मृगरूपेण राघवम्। शून्ये येनापनीतासि तस्य द्रक्ष्यसि तत्फलम्॥ 32
अचिराद्रावणं संख्ये यो वधिष्यति वीर्यवान्। क्रोधप्रमुक्तैरिषुभिर्ज्वलद्भिरिव पावकैः॥ 33
तेनाहं प्रेषितो दूतस्त्वत्सकाशमिहागतः। त्वद्वियोगेन दुःखार्तः स त्वां कौशलमब्रवीत्॥ 34
लक्ष्मणश्च महातेजाः सुमित्रानन्दवर्धनः। अभिवाद्य महाबाहुः स त्वां कौशलमब्रवीत्॥ 35
रामस्य च सखा देवि सुग्रीवो नाम वानरः। राजा वानरमुख्यानां स त्वां कौशलमब्रवीत्॥ 36
नित्यं स्मरति ते रामः ससुग्रीवः सलक्ष्मणः। दिष्ट्या जीवसि वैदेहि राक्षसीवशमागता॥ 37

न चिराद्द्रक्ष्यसे रामं लक्ष्मणं च महाबलम् । मध्ये वानरकोटीनां सुग्रीवं चामितौजसम् ॥ 38
अहं सुग्रीवसचिवो हनूमान्नाम वानरः । प्रविष्टो नगरीं लङ्कां लङ्घयित्वा महोदधिम् ॥ 39
कृत्वा मूर्ध्नि पदन्यासं रावणस्य दुरात्मनः । त्वां द्रष्टुमुपयातोऽहं समाश्रित्य पराक्रमम् ॥ 40
नाहमस्मि तथा देवि यथा मामवगच्छसि । विशङ्का त्यज्यतामेषा श्रद्धस्व वदतो मम ॥ 41

इति त्रिंशः सर्गः ॥

अथ एकत्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 35)

हनुमता रामलक्ष्मणयोरङ्गलक्षणनिरूपणद्वारा प्रत्यायनम् ॥

ஹனுமான் ராமலக்ஷ்மணர்களுடைய அங்க அடையாளங்களையும், தன் வரலாற்றையும் கூறி நம்பிக்கை உண்டாக்குதல்.

तां तु रामकथां श्रुत्वा वैदेही वानरर्षभात् । उवाच वचनं सान्त्वमिदं मधुरया गिरा ॥ 1
क्व ते रामेण संसर्गः कथं जानासि लक्ष्मणम् । वानराणां नराणां च कथमासीत्समागमः ॥ 2
यानि रामस्य चिह्नानि लक्ष्मणस्य च वानर । तानि भूयः समाचक्ष्व न मां शोकः समाविशेत् ॥ 3
कीदृशं तस्य संस्थानं रूपं तस्य च कीदृशम् । कथमूरू कथं बाहू लक्ष्मणस्य च शंस मे ॥ 4
एवमुक्तस्तु वैदेह्या हनूमान्मारुतात्मजः । ततो रामं यथातत्त्वमाख्यातुमुपचक्रमे ॥ 5
जानन्ती बत दिष्ट्या मां वैदेहि परिपृच्छसि । भर्तुः कमलपत्राक्षि संस्थानं लक्ष्मणस्य च ॥ 6
यानि रामस्य चिह्नानि लक्ष्मणस्य च यानि वै । लक्षितानि विशालाक्षि वदतः शृणु तानि मे ॥ 7
रामः कमलपत्राक्षः पूर्णचन्द्रनिभाननः । रूपदाक्षिण्यसंपन्नः प्रसूतो जनकात्मजे ॥ 8
तेजसादित्यसंकाशः क्षमया पृथिवीसमः । बृहस्पतिसमो बुद्ध्या यशसा वासवोपमः ॥ 9
रक्षिता जीवलोकस्य स्वजनस्य च रक्षिता । रक्षिता स्वस्य वृत्तस्य धर्मस्य च परंतपः ॥ 10
रामो भामिनि लोकेऽस्मिन् चातुर्वर्ण्यस्य रक्षिता । मर्यादानां च लोकस्य कर्ता कारयिता च सः ॥ 11
अर्चिष्मानर्चितोऽत्यर्थं ब्रह्मचर्यव्रते स्थितः । साधूनामुपकारज्ञः प्रचारज्ञश्च कर्मणाम् ॥ 12
राजनीत्यां विनीतश्च ब्राह्मणानामुपासकः । ज्ञानवाञ्शीलसंपन्नो विनीतश्च परंतपः ॥ 13
यजुर्वेदविनीतश्च वेदविद्भिः सुपूजितः । धनुर्वेदे च वेदेषु वेदाङ्गेषु च निष्ठितः ॥ 14
विपुलांसो महाबाहुः कम्बुग्रीवः शुभाननः । गूढजत्रुः सुताम्राक्षो रामो नाम जनैः श्रुतः ॥ 15
दुन्दुभिस्वननिर्घोषः स्निग्धवर्णः प्रतापवान् । समश्च सुविभक्ताङ्गो वर्णं श्यामं समाश्रितः ॥ 16
त्रिस्थिरस्त्रिप्रलम्बश्च त्रिसमस्त्रिषु चोन्नतः । त्रिताम्रस्त्रिषु च स्निग्धो गम्भीरस्त्रिषु नित्यशः ॥ 17
त्रिवलीमांस्त्र्यवनतश्चतुर्व्यङ्गस्त्रिशीर्षवान् । चतुष्कलश्चतुर्लेखश्चतुष्किष्कुश्चतुःसमः ॥ 18
चतुर्दशसमद्वन्द्वश्चतुर्दंष्ट्रश्चतुर्गतिः । महोष्ठहनुनासश्च पञ्चस्निग्धोऽष्टवंशवान् ॥ 19
दशपद्मो दशबृहत्त्रिभिर्व्याप्तो द्विशुक्लवान् । षडुन्नतो नवतनुस्त्रिभिर्व्याप्नोति राघवः ॥ 20

सत्यधर्मरतः श्रीमान्संग्रहानुग्रहे रतः । देशकालविभागज्ञः सर्वलोकप्रियंवदः ॥ 21
भ्राता तस्य च द्वैमात्रः सौमित्रिरमितप्रभः । अनुरागेण रूपेण गुणैश्चापि तथाविधः ॥ 22
ससुवर्णच्छविः श्रीमान्रामः श्यामो महायशाः । तावुभौ नरशार्दूलौ त्वद्दर्शनसमुत्सुकौ ॥ 23
विचिन्वन्तौ महीं कृत्स्नामस्माभिः सह संगतौ । त्वमेव मार्गमाणौ तौ विचरन्तौ वसुंधराम् ॥ 24
ददर्शतुर्मृगपतिं पूर्वजेनावरोपितम् । ऋष्यमूकस्य मूले तु बहुपादपसंकुले ॥ 25
भ्रातुर्भयार्तमासीनं सुग्रीवं प्रियदर्शनम् । वयं च हरिराजं तं सुग्रीवं सत्यसंगरम् ॥ 26
परिचर्यास्महे राज्यात्पूर्वजेनावरोपितम् । ततस्तौ चीरवसनौ धनुःप्रवरपाणिनौ ॥ 27
ऋश्यमूकस्य शैलस्य रम्यं देशमुपागतौ । स तौ दृष्ट्वा नरव्याघ्रौ धन्विनौ वानरर्षभः ॥ 28
अभिप्लुतो गिरेस्तस्य शिखरं भयमोहितः । ततः स शिखरे तस्मिन्वानरेन्द्रो व्यवस्थितः ॥ 29
तयोः समीपं मामेव प्रेषयामास सत्वरम् । तावहं पुरुषव्याघ्रौ सुग्रीववचनात्प्रभू ॥ 30
रूपलक्षणसंपन्नौ कृताञ्जलिरुपस्थितः । तौ परिज्ञाततत्त्वार्थौ मया प्रीतिसमन्वितौ ॥ 31
पृष्ठमारोप्य तं देशं प्रापितौ पुरुषर्षभौ । निवेदितौ च तत्त्वेन सुग्रीवाय महात्मने ॥ 32
तयोरन्योन्यसंभाषाद्भृशं प्रीतिरजायत । तत्र तौ कीर्तिसंपन्नौ हरीश्वरनरेश्वरौ ॥ 33
परस्परकृताश्वासौ कथया पूर्ववृत्तया । तं ततः सान्त्वयामास सुग्रीवं लक्ष्मणाग्रजः ॥ 34
स्त्रीहेतोर्वालिना भ्रात्रा निरस्तं पुरुतेजसा । ततस्त्वन्नाशजं शोकं रामस्याक्लिष्टकर्मणः ॥ 35
लक्ष्मणो वानरेन्द्राय सुग्रीवाय न्यवेदयत् । स श्रुत्वा वानरेन्द्रस्तु लक्ष्मणेनेरितं वचः ॥ 36
तदासीन्निष्प्रभोऽत्यर्थं ग्रहग्रस्त इवांशुमान् । ततस्त्वद्गात्रशोभीनि रक्षसा ह्रियमाणया ॥ 37
यान्याभरणजालानि पातितानि महीतले । तानि सर्वाणि रामाय आनीय हरियूथपाः ॥ 38
संहृष्टा दर्शयामासुर्गतिं तु न विदुस्तव । तानि रामाय दत्तानि मयैवोपहृतानि च ॥ 39
स्वनवन्त्यवकीर्णानि तस्मिन्विहतचेतसि । तान्यङ्के दर्शनीयानि कृत्वा बहुविधं तदा ॥ 40
तेन देवप्रकाशेन देवेन परिदेवितम् । प्रादीपयद्दाशरथेस्तदा शोकहुताशनम् ॥ 41
शयितं च चिरं तेन दुःखार्तेन महात्मना । मयापि विविधैर्वाक्यैः कृच्छ्रादुत्थापितः पुनः ॥ 42
तानि दृष्ट्वा महार्हाणि दर्शयित्वा मुहुर्मुहुः । राघवः सहसौमित्रिः सुग्रीवे संन्यवेशयत् ॥ 43
स तवादर्शनादार्ये राघवः परितप्यते । महता ज्वलता नित्यमग्निनेवाग्निपर्वतः ॥ 44
त्वत्कृते तमनिद्रा च शोकश्चिन्ता च राघवम् । तापयन्ति महात्मानमग्न्यगारमिवाग्नयः ॥ 45
तवादर्शनशोकेन राघवः परिचाल्यते । महता भूमिकम्पेन महानिव शिलोच्चयः ॥ 46
काननानि सुरम्याणि नदीप्रस्रवणानि च । चरन्न रतिमाप्नोति त्वामपश्यन्नृपात्मजे ॥ 47
स त्वां मनुजशार्दूलः क्षिप्रं प्राप्स्यति राघवः । समित्रबान्धवं हत्वा रावणं जनकात्मजे ॥ 48
सहितौ रामसुग्रीवावुभावकुरुतां तदा । समयं वालिनं हन्तुं तव चान्वेषणं प्रति ॥ 49
ततस्ताभ्यां कुमाराभ्यां वीराभ्यां स हरीश्वरः । किष्किन्धां समुपागम्य वाली युद्धे निपातितः ॥ 50
ततो निहत्य तरसा रामो वालिनमाहवे । सर्वर्क्षहरिसङ्घानां सुग्रीवमकरोत्पतिम् ॥ 51

रामसुग्रीवयो रैक्यं देव्येवं समजायत। हनूमन्तं च मां विद्धि तयोर्दूतमुपागतम्॥ 52
स्वं राज्यं प्राप्य सुग्रीवः स्वानानीय महाकपीन्। त्वदर्थं प्रेषयामास दिशो दश महाबलान्॥ 53
आदिष्टा वानरेन्द्रेण सुग्रीवेण महौजसः। अद्रिराजप्रतीकाशाः सर्वतः प्रस्थिता महीम्॥ 54
ततस्ते मार्गमाणा वै सुग्रीववचनातुराः। चरन्ति वसुधां कृत्स्नां वयमन्ये च वानराः॥ 55
अङ्गदो नाम लक्ष्मीवान्वालिसूनुर्महाबलः। प्रस्थितः कपिशार्दूलस्त्रिभागबलसंवृतः॥ 56
तेषां नो विप्रणष्टानां विन्ध्ये पर्वतसत्तमे। भृशं शोकपरीतानामहोरात्रगणा गताः॥ 57
ते वयं कार्यनैराश्यात्कालस्यातिक्रमेण च। भयाच्च कपिराजस्य प्राणांस्त्यक्तुमुपस्थिताः॥ 58
विचित्य गिरिदुर्गाणि नदीप्रस्रवणानि च। अनासाद्य पदं देव्याः प्राणांस्त्यक्तुं व्यवस्थिताः॥ 59
ततस्तस्य गिरेर्मूर्ध्नि वयं प्रायमुपास्महे। दृष्ट्वा प्रायोपविष्टांश्च सर्वान्वानरपुंगवान्॥ 60
भृशं शोकार्णवे मग्नः पर्यदेवयदङ्गदः। तव नाशं च वैदेहि वालिनश्च तथा वधम्॥ 61
प्रायोपवेशमस्माकं मरणं च जटायुषः। तेषां नः स्वामिसंदेशान्निराशानां मुमूर्षताम्॥ 62
कार्यहेतोरिहायातः शकुनिर्वीर्यवान्महान्। गृध्रराजस्य सोदर्यः संपातिर्नाम गृध्रराट्॥ 63
श्रुत्वा भ्रातृवधं कोपादिदं वचनमब्रवीत्। यवीयान्केन मे भ्राता हतः क्व च निपातितः॥ 64
एतदाख्यातुमिच्छामि भवद्भिर्वानरोत्तमाः। अङ्गदोऽकथयत्तस्य जनस्थाने महद्वधम्॥ 65
रक्षसा भीमरूपेण त्वामुद्दिश्य यथार्थतः। जटायोस्तु वधं श्रुत्वा दुःखितः सोऽरुणात्मजः॥ 66
त्वामाह स वरारोहे वसन्तीं रावणालये। तस्य तद्वचनं श्रुत्वा संपातेः प्रीतिवर्धनम्॥ 67
अङ्गदप्रमुखाः सर्वे ततः संप्रस्थिता वयम्। विन्ध्यादुत्थाय संप्राप्ताः सागरस्यान्तमुत्तमम्॥ 68
त्वद्दर्शने कृतोत्साहा हृष्टाः पुष्टाः प्लवंगमाः। अङ्गदप्रमुखाः सर्वे वेलोपान्तमुपागताः॥ 69
चिन्तां जग्मुः पुनर्भीमां त्वद्दर्शनसमुत्सुकाः। अथाहं हरिसैन्यस्य सागरं दृश्य सीदतः॥ 70
व्यवधूय भयं तीव्रं योजनानां शतं प्लुतः। लङ्का चापि मया रात्रौ प्रविष्टा राक्षसाकुला॥ 71
रावणश्च मया दृष्टस्त्वं च शोकनिपीडिता। एतत्ते सर्वमाख्यातं यथावृत्तमनिन्दिते॥ 72
अभिभाषस्व मां देवि दूतो दाशरथेरहम्। तन्मां रामकृतोद्योगं त्वन्निमित्तमिहागतम्॥ 73
सुग्रीवसचिवं देवि बुद्ध्यस्व पवनात्मजम्। कुशली तव काकुत्स्थः सर्वशस्त्रभृतां वरः॥ 74
गुरोराराधने युक्तो लक्ष्मणः शुभलक्षणः। तस्य वीर्यवतो देवि भर्तुस्तव हिते रतः॥ 75
अहमेकस्तु संप्राप्तः सुग्रीववचनादिह। मयेयमसहायेन चरता कामरूपिणा॥ 76
दक्षिणा दिगनुक्रान्ता त्वन्मार्गविचयैषिणा। दिष्ट्याहं हरिसैन्यानां त्वन्नाशमनुशोचताम्॥ 77
अपनेष्यामि संतापं तवाधिगमशंसनात्। दिष्ट्या हि न मम व्यर्थं सागरस्येह लङ्घनम्॥ 78
प्राप्स्याम्यहमिदं देवि त्वद्दर्शनकृतं यशः। राघवश्च महावीर्यः क्षिप्रं त्वामभिपत्स्यते।
समित्रबान्धवं हत्वा रावणं राक्षसाधिपम्॥ 79
माल्यवान्नाम वैदेहि गिरीणामुत्तमो गिरिः। ततो गच्छति गोकर्णं पर्वतं केसरी हरिः॥ 80
स च देवर्षिभिर्दिष्टः पिता मम महाकपिः। तीर्थे नदीपतेः पुण्ये शम्बसादनमुद्धरन्॥ 81

यस्याहं हरिणः क्षेत्रे जातो वातेन मैथिलि । हनूमानिति विख्यातो लोके स्वेनैव कर्मणा ॥ 82
विश्वासार्थं तु वैदेहि भर्तुरुक्ता मया गुणाः । अचिरात्त्वामितो देवि राघवो नयिता ध्रुवम् ॥ 83
एवं विश्वासिता सीता हेतुभिः शोककर्शिता । उपपन्नैरभिज्ञानैर्दूतं तमधिगच्छति ॥ 84
अतुलं च गता हर्षं प्रहर्षेण तु जानकी । नेत्राभ्यां वक्त्रपक्ष्मभ्यां मुमोचानन्दजं जलम् ॥ 85
चारु तद्वदनं तस्यास्ताम्रशुक्लायतेक्षणम् । अशोभत विशालाक्ष्या राहुमुक्त इवोडुराट् ॥ 86
हनूमन्तं कपिं व्यक्तं मन्यते नान्यथेति सा । अथोवाच हनूमांस्तामुत्तरं प्रियदर्शनाम् ॥ 87
एतत्ते सर्वमाख्यातं समाश्वसिहि मैथिलि । किं करोमि कथं वा ते रोचते प्रतियाम्यहम् ॥ 88

हतेऽसुरे संयति शम्बसादने कपिप्रवीरेण महर्षिचोदनात् ।
ततोऽस्मि वायुप्रभवो हि मैथिलि प्रभावतस्तत्प्रतिमश्च वानरः ॥ 89

इति एकत्रिंशः सर्गः ॥

अथ द्वात्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 36)

अङ्गुलीयकदानं सीताप्रश्नश्च ॥

கணையாழி அளித்தல் - ஸீதையின் கேள்விகள் - ஹனுமானின் பதில்கள்.

भूय एव महातेजा हनूमान्पवनात्मजः । अब्रवीत्प्रश्रितं वाक्यं सीताप्रत्ययकारणात् ॥ 1
वानरोऽहं महाभागे दूतो रामस्य धीमतः । रामनामाङ्कितं चेदं पश्य देव्यङ्गुलीयकम् ॥ 2
प्रत्ययार्थं तवानीतं तेन दत्तं महात्मना । समाश्वसिहि भद्रं ते क्षीणदुःखफला ह्यसि ॥ 3
गृहीत्वा प्रेक्षमाणा सा भर्तुः करविभूषितम् । भर्तारमिव संप्राप्तं जानकी मुदिताभवत् ॥ 4
चारु तद्वदनं तस्यास्ताम्रशुक्लायतेक्षणम् । बभूव हर्षोदग्रं च राहुमुक्त इवोडुराट् ॥ 5
ततः सा ह्रीमती बाला भर्तुः संदेशहर्षिता । परितुष्टा प्रियं कृत्वा प्रशशंस महाकपिम् ॥ 6
विक्रान्तस्त्वं समर्थस्त्वं प्राज्ञस्त्वं वानरोत्तम । येनेदं राक्षसपदं त्वयैकेन प्रधर्षितम् ॥ 7
शतयोजनविस्तीर्णः सागरो मकरालयः । विक्रमश्लाघनीयेन क्रमता गोष्पदीकृतः ॥ 8
नहि त्वां प्राकृतं मन्ये वानरं वानरर्षभ । यस्य ते नास्ति संत्रासो रावणादपि संभ्रमः ॥ 9
अर्हसे च कपिश्रेष्ठ मया समभिभाषितुम् । यद्यसि प्रेषितस्तेन रामेण विदितात्मना ॥ 10
प्रेषयिष्यति दुर्धर्षो रामो नह्यपरीक्षितम् । पराक्रममविज्ञाय मत्सकाशं विशेषतः ॥ 11
दिष्ट्या च कुशली रामो धर्मात्मा सत्यसंगरः । लक्ष्मणश्च महातेजाः सुमित्रानन्दवर्धनः ॥ 12
कुशली यदि काकुत्स्थः किं न सागरमेखलाम् । महीं दहति कोपेन युगान्ताग्निरिवोत्थितः ॥ 13
अथवा शक्तिमन्तौ तौ सुराणामपि निग्रहे । ममैव तु न दुःखानामस्ति मन्ये विपर्ययः ॥ 14
कच्चिन्न व्यथते रामः कच्चिन्न परितप्यते । उत्तराणि च कार्याणि कुरुते पुरुषोत्तमः ॥ 15
कच्चिन्न दीनः संभ्रान्तः कार्येषु च न मुह्यति । कच्चित्पुरुषकार्याणि कुरुते नृपतेः सुतः ॥ 16

द्विविधं त्रिविधोपायमुपायमपि सेवते । विजिगीषुसुहृत्कच्चिन्मित्रेषु च परंतपः ॥ 17
कच्चिन्मित्राणि लभते मित्रैश्चाप्यभिगम्यते । कच्चित्कल्याणमित्रश्च मित्रैश्चापि पुरस्कृतः ॥ 18
कच्चिदाशास्ति देवानां प्रसादं पार्थिवात्मजः । कच्चित्पुरुषकारं च दैवं च प्रतिपद्यते ॥ 19
कच्चिन्न विगतस्नेहो विवासान्मयि राघवः । कच्चिन्मां व्यसनादस्मान्मोक्षयिष्यति राघवः ॥ 20
सुखानामुचितो नित्यमसुखानामनूचितः । दुःखमुत्तरमासाद्य कच्चिद्रामो न सीदति ॥ 21
कौसल्यायास्तथा कच्चित्सुमित्रायास्तथैव च । अभीक्ष्णं श्रूयते कच्चित्कुशलं भरतस्य च ॥ 22
मन्निमित्तेन मानार्हः कच्चिच्छोकेन राघवः । कच्चिन्नान्यमना रामः कच्चिन्मां तारयिष्यति ॥ 23
कच्चिदक्षौहिणीं भीमां भरतो भ्रातृवत्सलः । ध्वजिनीं मन्त्रिभिर्गुप्तां प्रेषयिष्यति मत्कृते ॥ 24
वानराधिपते श्रीमान्सुग्रीवः कच्चिदेष्यति । मत्कृते हरिभिर्वीरैर्वृतो दन्तनखायुधैः ॥ 25
कच्चिच्च लक्ष्मणः शूरः सुमित्रानन्दवर्धनः । अस्त्रविच्छरजालेन राक्षसान्विधमिष्यति ॥ 26
रौद्रेण कच्चिदस्त्रेण रामेण निहतं रणे । द्रक्ष्याम्यल्पेन कालेन रावणं ससुहृज्जनम् ॥ 27

कच्चिन्न तद्धेमसमानवर्णं तस्याननं पद्मसमानगन्धि ।
मया विना शुष्यति शोकदीनं जलक्षये पद्ममिवातपेन ॥ 28

धर्मापदेशात्त्यजतश्च राज्यं मां चाप्यरण्यं नयतः पदातिम् ।
नासीद्यथा यस्य न भीर्न शोकः कच्चित्स धैर्यं हृदये करोति ॥ 29

न चास्य माता न पिता न चान्यः स्नेहाद्विशिष्टोऽस्ति मया समो वा ।
तावद्ध्यहं दूत जिजीविषेयं यावत्प्रवृत्तिं शृणुयां प्रियस्य ॥ 30

इतीव देवी वचनं महार्थं तं वानरेन्द्रं मधुरार्थमुक्त्वा ।
श्रोतुं पुनस्तस्य वचोऽभिरामं रामार्थयुक्तं विरराम रामा ॥ 31

सीताया वचनं श्रुत्वा मारुतिर्भीमविक्रमः । शिरस्यञ्जलिमाधाय वाक्यमुत्तरमब्रवीत् ॥ 32
न त्वामिहस्थां जानीते रामः कमललोचनः । तेन त्वां नानयत्याशु शचीमिव पुरंदरः ॥ 33
श्रुत्वैव च वचो मह्यं क्षिप्रमेष्यति राघवः । चमूं प्रकर्षन्महतीं हर्यृक्षगणसंयुताम् ॥ 34
विष्टम्भयित्वा बाणौघैरक्षोभ्यं वरुणालयम् । करिष्यति पुरीं लङ्कां काकुत्स्थः शान्तराक्षसाम् ॥ 35
तत्र यद्यन्तरा मृत्युर्यदि देवा महासुराः । स्थास्यन्ति पथि रामस्य स तानपि वधिष्यति ॥ 36
तवादर्शनजेनार्ये शोकेन परिपूरितः । न शर्म लभते रामः सिंहार्दित इव द्विपः ॥ 37
मन्दरेण च ते देवि शपे मूलफलेन च । मलयेन च विन्ध्येन मेरुणा दर्दुरेण च ॥ 38
यथा सुनयनं वल्गु बिम्बोष्ठं चारुकुण्डलम् । मुखं द्रक्ष्यसि रामस्य पूर्णचन्द्रमिवोदितम् ॥ 39
क्षिप्रं द्रक्ष्यसि वैदेहि रामं प्रस्रवणे गिरौ । शतक्रतुमिवासीनं नागपृष्ठस्य मूर्धनि ॥ 40
न मांसं राघवो भुङ्क्ते न चैव मधु सेवते । वन्यं सुविहितं नित्यं भक्तमश्नाति पञ्चमम् ॥ 41
नैव दंशान्न मशकान्न कीटान्न सरीसृपान् । राघवोऽपनयेद्गात्रात्त्वद्गतेनान्तरात्मना ॥ 42
नित्यं ध्यानपरो रामो नित्यं शोकपरायणः । नान्यच्चिन्तयते किंचित्स तु कामवशं गतः ॥ 43

अनिद्रः सततं रामः सुप्तोऽपि च नरोत्तमः। सीतेति मधुरां वाणीं व्याहरन्प्रतिबुध्यते ॥ 44
दृष्ट्वा फलं वा पुष्पं वा यच्चान्यत्स्त्रीमनोहरम्। बहुशो हा प्रियेत्येवं श्वसंस्त्वामभिभाषते ॥ 45
स देवि नित्यं परितप्यमानस्त्वामेव सीतेत्यभिभाषमाणः।
धृतव्रतो राजसुतो महात्मा तवैव लाभाय कृतप्रयत्नः ॥ 46
सा रामसंकीर्तनवीतशोका रामस्य शोकेन समानशोका।
शरन्मुखे साम्बुदशेषचन्द्रा निशेव वैदेहसुता बभूव ॥ 47

इति द्वात्रिंशः सर्गः ॥

अथ त्रयस्त्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 37)

दुःखितां सीतां प्रति हनुमता सद्यः स्वपृष्ठमारोप्य रामसमीपनयनप्रार्थना, सीतया तन्निराकरणं च ॥

ஹனுமான் தன் முதுகுமேல் ஏற்றி, ராமன் பக்கம் கொண்டு செல்வதாய்க் கூற, ஸீதை அதை மறுத்தல்.

सीता तद्वचनं श्रुत्वा पूर्णचन्द्रनिभानना। हनूमन्तमुवाचेदं धर्मार्थसहितं वचः ॥ 1
अमृतं विषसंपृक्तं त्वया वानर भाषितम्। यच्च नान्यमना रामो यच्च शोकपरायणः ॥ 2
ऐश्वर्ये वा सुविस्तीर्णे व्यसने वा सुदारुणे। रज्ज्वेव पुरुषं बद्ध्वा कृतान्तः परिकर्षति ॥ * 3
विधिर्नूनमसंहार्यः प्राणिनां प्लवगोत्तम। सौमित्रिं मां च रामं च व्यसनैः पश्य मोहितान् ॥ * 4
शोकस्यास्य कथं पारं राघवोऽधिगमिष्यति। प्लवमानः परिक्रान्तो हतनौः सागरे यथा ॥ 5
राक्षसानां वधं कृत्वा सूदयित्वा च रावणम्। लङ्कामुन्मथितां कृत्वा कदा द्रक्ष्यति मां पतिः ॥ 6
स वाच्यः संत्वरस्वेति यावदेव न पूर्यते। अयं संवत्सरः कालस्तावद्धि मम जीवितम् ॥ 7
वर्तते दशमो मासो द्वौ तु शेषौ प्लवंगम। रावणेन नृशंसेन समयो यः कृतो मम ॥ 8
विभीषणेन च भ्रात्रा मम निर्यातनं प्रति। अनुनीतः प्रयत्नेन न च तत्कुरुते मतिम् ॥ 9
मम प्रतिप्रदानं हि रावणस्य न रोचते। रावणं मार्गते संख्ये मृत्युः कालवशंगतम् ॥ 10
ज्येष्ठा कन्या कला नाम विभीषणसुता कपे। तया ममैतदाख्यातं मात्रा प्रहितया स्वयम् ॥ 11
अविन्ध्यो नाम मेधावी विद्वान्राक्षसपुंगवः। धृतिमाञ्छीलवान्वृद्धो रावणस्य सुसंमतः ॥ 12
रामात् क्षयमनुप्राप्तं रक्षसां प्रत्यचोदयत्। न च तस्य स दुष्टात्मा शृणोति वचनं हितम् ॥ 13
आशंसेयं हरिश्रेष्ठ क्षिप्रं मां प्राप्स्यते पतिः। अन्तरात्मा हि मे शुद्धस्तस्मिंश्च बहवो गुणाः ॥ 14
उत्साहः पौरुषं सत्त्वमानृशंस्यं कृतज्ञता। विक्रमश्च प्रभावश्च सन्ति वानर राघवे ॥ 15

3-4. நிறைந்த செல்வத்திலும், கொடிய துன்பத்திலும் கயிற்றைக்கட்டி இழுப்பதுபோல் மனிதனை இழுத்துத் தள்ளுகிறது தெய்வம். விதி வெல்லமுடியாததுதான்! வ்யஸனத்திலாழ்ந்திருக்கும் லக்ஷ்மணனையும், என்னையும், ராமனையும் பார்த்துக்கொள்.

चतुर्दश सहस्राणि राक्षसानां जघान यः। जनस्थाने विना भ्रात्रा शत्रुः कस्तस्य नोद्विजेत् ॥ 16
न स शक्यस्तुलयितुं व्यसनैः पुरुषर्षभः। अहं तस्यानुभावज्ञा शक्रस्येव पुलोमजा ॥ 17
शरजालांशुमाञ्छूरः कपे रामदिवाकरः। शत्रुरक्षोमयं तोयमुपशोषं नयिष्यति ॥ 18
इति संजल्पमानां तां रामार्थे शोककर्शिताम्। अश्रुसंपूर्णनयनामुवाच हनुमान्कपिः ॥ 19
श्रुत्वैव च वचो मह्यं क्षिप्रमेष्यति राघवः। चमूं प्रकर्षन्महतीं हर्यृक्षगणसंकुलाम् ॥ 20
अथवा मोचयिष्यामि त्वामद्यैव वरानने। अस्माद्दुःखादुपारोह मम पृष्ठमनिन्दिते ॥ 21
त्वां तु पृष्ठगतां कृत्वा संतरिष्यामि सागरम्। शक्तिरस्ति हि मे वोढुं लङ्कामपि सरावणाम् ॥ 22
अहं प्रस्रवणस्थाय राघवायाद्य मैथिली। प्रापयिष्यामि शक्राय हव्यं हुतमिवानलः ॥ 23
द्रक्ष्यस्यद्यैव वैदेहि राघवं सहलक्ष्मणम्। व्यवसायसमायुक्तं विष्णुं दैत्यवधे यथा ॥ 24
त्वद्दर्शनकृतोत्साहमाश्रमस्थं महाबलम्। पुरंदरमिवासीनं नगराजस्य मूर्धनि ॥ 25
पृष्ठमारोह मे देवि मा विकाङ्क्षस्व शोभने। योगमन्विच्छ रामेण शशाङ्केनेव रोहिणी ॥ 26
कथयन्तीव शशिना संगमिष्यसि रोहिणी। मत्पृष्ठमधिरोह त्वं तराकाशं महार्णवम् ॥ 27
नहि मे संप्रयातस्य त्वामितो नयतोऽङ्गने। अनुगन्तुं गतिं शक्ताः सर्वे लङ्कानिवासिनः ॥ 28
यथैवाहमिह प्राप्तस्तथैवाहमसंशयम्। यास्यामि पश्य वैदेहि त्वामुद्यम्य विहायसम् ॥ 29
मैथिली तु हरिश्रेष्ठाच्छ्रुत्वा वचनमद्भुतम्। हर्षविस्मितसर्वाङ्गी हनूमन्तमथाब्रवीत् ॥ 30
हनूमन्दूरमध्वानं कथं मां नेतुमिच्छसि। तदेव खलु ते मन्ये कपित्वं हरियूथप ॥ 31
कथं चाल्पशरीरस्त्वं मामितो नेतुमिच्छसि। सकाशं मानवेन्द्रस्य भर्तुर्मे प्लवगर्षभ ॥ 32
सीतायास्तु वचः श्रुत्वा हनूमान्मारुतात्मजः। चिन्तयामास लक्ष्मीवान्नवं परिभवं कृतम् ॥ 33
न मे जानाति सत्त्वं वा प्रभावं वासितेक्षणा। तस्मात्पश्यतु वैदेही यद्रूपं मम कामतः ॥ 34
इति संचिन्त्य हनुमांस्तदा प्लवगसत्तमः। दर्शयामास सीतायाः स्वरूपमरिमर्दनः ॥ 35
स तस्मात्पादपाद्धीमानाप्लुत्य प्लवगर्षभः। ततो वर्धितुमारेभे सीताप्रत्ययकारणात् ॥ 36
मेरुमन्दरसंकाशो बभौ दीप्तानलप्रभः। अग्रतो व्यवतस्थे च सीताया वानरर्षभः ॥ 37
हरिः पर्वतसंकाशस्ताम्रवक्त्रो महाबलः। वज्रदंष्ट्रनखो भीमो वैदेहीमिदमब्रवीत् ॥ 38
सपर्वतवनोद्देशां साट्टप्राकारतोरणाम्। लङ्कामिमां सनाथां वा नयितुं शक्तिरस्ति मे ॥ 39
तदवस्थाप्यतां बुद्धिरलं देवि विकाङ्क्षया। विशोकं कुरु वैदेहि राघवं सहलक्ष्मणम् ॥ 40
तं दृष्ट्वाचलसंकाशमुवाच जनकात्मजा। पद्मपत्रविशालाक्षी मारुतस्यौरसं सुतम् ॥ 41
तव सत्त्वं बलं चैव विजानामि महाकपे। वायोरिव गतिं चापि तेजश्चाग्नेरिवाद्भुतम् ॥ 42
प्राकृतोऽन्यः कथं चेमां भूमिमागन्तुमर्हति। उदधेरप्रमेयस्य पारं वानरयूथप ॥ 43
जानामि गमने शक्तिं नयने चापि ते मम। अवश्यं संप्रधार्याशु कार्यसिद्धिर्महात्मनः ॥ 44
अयुक्तं तु कपिश्रेष्ठ मया गन्तुं त्वया सह। वायुवेगसवेगस्य वेगो मां मोहयेत्तव ॥ 45
अहमाकाशमासक्ता उपर्युपरि सागरम्। प्रपतेयं हि ते पृष्ठात् भयाद्वेगेन गच्छतः ॥ 46

पतिता सागरे चाहं तिमिनक्रझषाकुले । भवेयमाशु विवशा यादसामन्नमुत्तमम् ॥ 47
न च शक्ष्ये त्वया सार्धं गन्तुं शत्रुविनाशन । कलत्रवति संदेहस्त्वयि स्यादप्यसंशयम् ॥ 48
ह्रियमाणं तु मां दृष्ट्वा राक्षसा भीमविक्रमाः । अनुगच्छेयुरादिष्टा रावणेन दुरात्मना ॥ 49
तैस्त्वं परिवृतः शूरैः शूलमुद्गरपाणिभिः । भवेस्त्वं संशयं प्राप्तो मया वीर कलत्रवान् ॥ 50
सायुधा बहवो व्योम्नि राक्षसास्त्वं निरायुधः । कथं शक्ष्यसि संयातुं मां चैव परिरक्षितुम् ॥ 51
युद्ध्यमानस्य रक्षोभिस्ततस्तैः क्रूरकर्मभिः । प्रपतेयं हि ते पृष्ठाद्भयार्ता कपिसत्तम ॥ 52
अथ रक्षांसि भीमानि महान्ति बलवन्ति च । कथंचित्सांपराये त्वां जयेयुः कपिसत्तम ॥ 53
अथवा युद्ध्यमानस्य पतेयं विमुखस्य ते । पतितां च गृहीत्वा मां नयेयुः पापराक्षसाः ॥ 54
मां वा हरेयुस्त्वद्धस्ताद्विशसेयुरथापि वा । अनवस्थौ हि दृश्येते युद्धे जयपराजयौ ॥ 55
अहं वापि विपद्येयं रक्षोभिरभितर्जिता । त्वत्प्रयत्नो हरिश्रेष्ठ भवेन्निष्फल एव तु ॥ 56
कामं त्वमपि पर्याप्तो निहन्तुं सर्वराक्षसान् । राघवस्य यशो हीयेत्त्वया शस्तैस्तु राक्षसैः ॥ 57
अथवादाय रक्षांसि न्यसेयुः संवृते हि माम् । यत्र ते नाभिजानीयुर्हरयो नापि राघवः ॥ 58
आरम्भस्तु मदर्थोऽयं ततस्तव निरर्थकः । त्वया हि सह रामस्य महानागमने गुणः ॥ 59
मयि जीवितमायत्तं राघवस्यामितौजसः । भ्रातॄणां च महाबाहो तव राजकुलस्य च ॥ 60
तौ निराशौ मदर्थं च शोकसंतापकर्शितौ । सह सर्वर्क्षहरिभिस्त्यक्ष्यतः प्राणसंग्रहम् ॥ 61
भर्तुर्भक्तिं पुरस्कृत्य रामादन्यस्य वानर । नाहं स्प्रष्टुं स्वतो गात्रमिच्छेयं वानरोत्तम ॥ 62
यदहं गात्रसंस्पर्शं रावणस्य गता बलात् । अनीशा किं करिष्यामि विनाथा विवशा सती ॥ 63
यदि रामो दशग्रीवमिह हत्वा सराक्षसम् । मामितो गृह्य गच्छेत तत्तस्य सदृशं भवेत् ॥ 64

श्रुताश्च दृष्टा हि मया पराक्रमा महात्मनस्तस्य रणावमर्दिनः ।
न देवगन्धर्वभुजंगराक्षसा भवन्ति रामेण समा हि संयुगे ॥ 65

समीक्ष्य तं संयति चित्रकार्मुकं महाबलं वासवतुल्यविक्रमम् ।
सलक्ष्मणं को विषहेत राघवं हुताशनं दीप्तमिवानिलेरितम् ॥ 66

सलक्ष्मणं राघवमाजिमर्दनं दिशागजं मत्तमिव व्यवस्थितम् ।
सहेत को वानरमुख्य संयुगे युगान्तसूर्यप्रतिमं शरार्चिषम् ॥ 67

स मे कपिश्रेष्ठ सलक्ष्मणं प्रियं सयूथपं क्षिप्रमिहोपपादय ।
चिराय रामं प्रति शोककर्शितां कुरुष्व मां वानरवीर हर्षिताम् ॥ 68

इति त्रयस्त्रिंशः सर्गः ॥

अथ चतुस्त्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 38)

वायसवृत्तान्तकथनं चूडामणिप्रदानं च ॥

ஸீதை, காகத்தின் வரலாறு கூறி, சூடாமணியை அடையாளமாய் அளித்தல்.

ततः स कपिशार्दूलस्तेन वाक्येन तोषितः । सीतामुवाच तच्छ्रुत्वा वाक्यं वाक्यविशारदः ॥ 1
युक्तरूपं त्वया देवि भाषितं शुभदर्शने । सदृशं स्त्रीस्वभावस्य साध्वीनां विनयस्य च ॥ 2
स्त्रीत्वान्न त्वं समर्थासि सागरं व्यतिवर्तितुम् । मामधिष्ठाय विस्तीर्णं शतयोजनमायतम् ॥ 3
द्वितीयं कारणं यच्च ब्रवीषि विनयान्विते । रामादन्यस्य नार्हामि संसर्गमिति जानकी ॥ 4
एतत्ते देवि सदृशं पत्न्यास्तस्य महात्मनः । का ह्यन्या त्वामृते देवि ब्रूयाद्वचनमीदृशम् ॥ 5
श्रोष्यते चैव काकुत्स्थः सर्वं निरवशेषतः । चेष्टितं यत्त्वया देवि भाषितं च ममाग्रतः ॥ 6
कारणैर्बहुभिर्देवि रामप्रियचिकीर्षया । स्नेहप्रस्कन्नमनसा मयैतत्समुदीरितम् ॥ 7
लङ्काया दुष्प्रवेशत्वाद्दुस्तरत्वान्महोदधेः । सामर्थ्यादात्मनश्चैव मयैतत्समुदीरितम् ॥ 8
इच्छामि त्वां समानेतुमद्यैव रघुनन्दिना । गुरुस्नेहेन भक्त्या च नान्यथा तदुदाहृतम् ॥ 9
यदि नोत्सहसे यातुं मया सार्धमनिन्दिते । अभिज्ञानं प्रयच्छ त्वं जानीयाद्राघवो हि यत् ॥ 10
एवमुक्ता हनुमता सीता सुरसुतोपमा । उवाच वचनं मन्दं बाष्पप्रग्रथिताक्षरम् ॥ 11
इदं श्रेष्ठमभिज्ञानं ब्रूयास्त्वं तु मम प्रियम् । शैलस्य चित्रकूटस्य पादे पूर्वोत्तरे पुरा ॥ 12
तापसाश्रमवासिन्याः प्राज्यमूलफलोदके । तस्मिन्सिद्धाश्रिते देशे मन्दाकिन्यविदूरतः ॥ 13
तस्योपवनषण्डेषु नानापुष्पसुगन्धिषु । विहृत्य सलिले क्लिन्नो ममाङ्के समुपाविशः ॥ 14
ततो मां स समायुक्तो वायसः पर्यतुण्डयत् । तमहं लोष्टमुद्यम्य वारयामि स्म वायसम् ॥ 15
दारयन्स च मां काकस्तत्रैव परिलीयते । न चाप्युपारमन्मांसाद्भक्षार्थी बलिभोजनः ॥ 16
उत्कर्षन्त्यां च रशनां क्रुद्धायां मयि पक्षिणे । स्रंसमाने च वसने ततो दृष्टा त्वया ह्यहम् ॥ 17
त्वया विहसिता चाहं क्रुद्धा संलज्जिता तदा । भक्ष्यगृद्धेन काकेन दारिता त्वामुपागता ॥ 18
ततः श्रान्ताहमुत्सङ्गमासीनस्य तवाविशम् । क्रुध्यन्तीव प्रहृष्टेन त्वयाहं परिसान्त्विता ॥ 19
बाष्पपूर्णमुखी मन्दं चक्षुषी परिमार्जती । लक्षिताहं त्वया नाथ वायसेन प्रकोपिता ॥ 20
परिश्रमाच्च सुप्ता हे राघवाङ्केऽस्म्यहं चिरम् । पर्यायेण प्रसुप्तश्च ममाङ्के भरताग्रज ॥ 21
स तत्र पुनरेवाथ वायसः समुपागमत् । ततः सुप्तप्रबुद्धां मां राघवाङ्कात्समुत्थिताम् ॥ 22
वायसः सहसागम्य विरराद स्तनान्तरे । पुनः पुनरथोत्पत्य विरराद स मां भृशम् ॥ 23
ततः समुत्थितो रामो मुक्तैः शोणितबिन्दुभिः । स मां दृष्ट्वा महाबाहुर्वितुन्नां स्तनयोस्तदा ॥ 24
आशीविष इव क्रुद्धः श्वसन्वाक्यमभाषत । केन ते नागनासोरु विक्षतं वै स्तनान्तरम् ॥ 25
कः क्रीडति स रोषेण पञ्चवक्त्रेण भोगिना । वीक्षमाणस्ततस्तं वै वायसं समवैक्षत ॥ 26
नखैः सरुधिरैस्तीक्ष्णैर्मामेवाभिमुखं स्थितम् । पुत्रः किल स शक्रस्य वायसः पततां वरः ॥ 27

धरान्तरं गतः शीघ्रं पवनस्य गतौ समः । ततस्तस्मिन्महाबाहुः कोपसंवर्तितेक्षणः ।। 28
वायसे कृतवान्क्रूरां मतिं मतिमतां वरः । स दर्भसंस्तराद्गृह्य ब्रह्मणोऽस्त्रेण योजयत् ।। 29
स दीप्त इव कालाग्निर्जज्वालाभिमुखो द्विजम् । स तं प्रदीप्तं चिक्षेप दर्भं तं वायसं प्रति ।। 30
ततस्तु वायसं दर्भः सोऽम्बरेऽनुजगाम ह । अनुसृष्टस्तदा काको जगाम विविधां गतिम् ।। 31
त्राणकाम इमं लोकं सर्वं वै विचचार ह । स पित्रा च परित्यक्तः सर्वैश्च परमर्षिभिः ।। 32
त्रींल्लोकान्संपरिक्रम्य तमेव शरणं गतः । स तं निपतितं भूमौ शरण्यः शरणागतम् ।। 33
वधार्हमपि काकुत्स्थः कृपया पर्यपालयत् । परिद्यूनं विवर्णं च पतमानं तमब्रवीत् ।। 34
मोघमस्त्रं न शक्यं तु ब्राह्मं कर्तुं तदुच्यताम् । हिनस्तु दक्षिणाक्षि त्वच्छर इत्यथ सोऽब्रवीत् ।। 35
ततस्तस्याक्षि काकस्य हिनस्ति स्म स दक्षिणम् । दत्वा तु दक्षिणं नेत्रं प्राणेभ्यः परिरक्षितः ।। 36
स रामाय नमस्कृत्वा राज्ञे दशरथाय च । विसृष्टस्तेन वीरेण प्रतिपेदे स्वमालयम् ।। 37
मत्कृते काकमात्रेऽपि ब्रह्मास्त्रं समुदीरितम् । कस्माद्यो मा हरत्त्वत्तः क्षमसे तं महीपते ।। 38
स कुरुष्व महोत्साहां कृपां मयि नरर्षभ । त्वया नाथवती नाथ अनाथ इव दृश्यते ।। 39
आनृशंस्यं परो धर्मस्त्वत्त एव मया श्रुतम् । जानामि त्वां महावीर्यं महोत्साहं महाबलम् ।। 40
अपारवारमक्षोभ्यं गम्भीर्यात्सागरोपमम् । भर्तारं ससमुद्राया धरण्या वासवोपमम् ।। 41
एवमस्त्रविदां श्रेष्ठो बलवान्सत्त्ववानपि । किमर्थमस्त्रं रक्षःसु न योजयसि राघव ।। 42
न नागा नापि गन्धर्वा न सुरा न मरुद्गणाः । रामस्य समरे वेगं शक्ताः प्रतिसमीहितुम् ।। 43
तस्य वीर्यवतः कच्चिद्यद्यस्ति मयि संभ्रमः । किमर्थं न शरैस्तीक्ष्णैः क्षयं नयति राक्षसान् ।। 44
भ्रातुरादेशमादाय लक्ष्मणो वा परंतपः । कस्य हेतोर्न मां वीरः परित्राति महाबलः ।। 45
यदि तौ पुरुषव्याघ्रौ वाय्वग्निसमतेजसौ । सुराणामपि दुर्धर्षौ किमर्थं मामुपेक्षतः ।। 46
ममैव दुष्कृतं किंचिन्महदस्ति न संशयः । समर्थावपि तौ यन्मां नावेक्षेते परंतपौ ।। 47
वैदेह्या वचनं श्रुत्वा करुणं साश्रुभाषितम् । अथाब्रवीन्महातेजा हनूमान्हरियूथपः ।। 48
त्वच्छोकविमुखो रामो देवि सत्येन ते शपे । रामे दुःखाभिपन्ने तु लक्ष्मणः परितप्यते ।। 49
कथंचिद्भवती दृष्टा न कालः परिशोचितुम् । इमं मुहूर्तं दुःखानामन्तं द्रक्ष्यसि शोभने ।। 50
तावुभौ पुरुषव्याघ्रौ राजपुत्रौ महाबलौ । त्वद्दर्शनकृतोत्साहौ लंकां भस्मीकरिष्यतः ।। 51
हत्वा च समरे क्रूरं रावणं सहबान्धवम् । राघवस्त्वां विशालाक्षि स्वां पुरीं प्रति नेष्यति ।। 52
ब्रूहि यद्राघवो वाच्यो लक्ष्मणश्च महाबलः । सुग्रीवो वापि तेजस्वी हरयो वा समागताः ।। 53
इत्युक्तवति तस्मिंश्च सीता पुनरथाब्रवीत् । कौसल्या लोकभर्तारं सुषुवे यं मनस्विनी ।। 54
तं ममार्थे सुखं पृच्छ शिरसा चाभिवादय । स्रजश्च सर्वरत्नानि प्रिया याश्च वराङ्गनाः ।। 55
ऐश्वर्यं च विशालायां पृथिव्यामपि दुर्लभम् । पितरं मातरं चैव संमान्याभिप्रसाद्य च ।। 56
अनुप्रव्रजितो रामं सुमित्रा येन सुप्रजाः । आनुकूल्येन धर्मात्मा त्यक्त्वा सुखमनुत्तमम् ।। 57
अनुगच्छति काकुत्स्थं भ्रातरं पालयन्वने । सिंहस्कन्धो महाबाहुर्मनस्वी प्रियदर्शनः ।। 58

पितृवद्वर्तते रामे मातृवन्मां समाचरत् । ह्रियमाणां तदा वीरो न तु मां वेद लक्ष्मणः ॥ 59
वृद्धोपसेवी लक्ष्मीवाञ्शक्तो न बहुभाषिता । राजपुत्रप्रियश्रेष्ठः सदृशः श्वशुरस्य मे ॥ 60
मत्तः प्रियतरो नित्यं भ्राता रामस्य लक्ष्मणः । नियुक्तो धुरि यस्यां तु तामुद्वहति वीर्यवान् ॥ 61
यं दृष्ट्वा राघवो नैव वृत्तमार्यमनुस्मरत् । स ममार्थाय कुशलं वक्तव्यो वचनान्मम ॥ 62
मृदुर्नित्यं शुचिर्दक्षः प्रियो रामस्य लक्ष्मणः । यथा हि वानरश्रेष्ठ दुःखक्षयकरो भवेत् ॥ 63
त्वमस्मिन्कार्यनिर्वाहे प्रमाणं हरियूथप । राघवस्त्वत्समारम्भान्मयि यत्नपरो भवेत् ॥ 64
इदं ब्रूयाश्च मे नाथं शूरं रामं पुनः पुनः । जीवितं धारयिष्यामि मासं दशरथात्मज ॥ 65
ऊर्ध्वं मासान्न जीवेयं सत्येनाहं ब्रवीमि ते । रावणेनोपरुद्धां मां निकृत्या पापकर्मणा ।
त्रातुमर्हसि वीर त्वं पातालादिव कौशिकीम् ॥ 66
ततो वस्त्रगतं मुक्त्वा दिव्यं चूडामणिं शुभम् । प्रदेयो राघवायेति सीता हनुमते ददौ ॥ 67
प्रतिगृह्य ततो वीरो मणिरत्नमनुत्तमम् । अङ्गुल्या योजयामास नह्यस्य प्राभवद्भुजः ॥ 68
मणिरत्नं कपिवरः प्रतिगृह्याभिवाद्य च । सीतां प्रदक्षिणं कृत्वा प्रणतः पार्श्वतः स्थितः ॥ 69
हर्षेण महता युक्तः सीतादर्शनजेन सः । हृदयेन गतो रामं लक्ष्मणं च सलक्षणम् ॥ 70
मणिवरमुपगृह्य तं महार्हं जनकनृपात्मजया धृतं प्रभावात् ।
गिरिरिवपवनावधूतमुक्तः सुखितमनाः प्रतिसंक्रमं प्रपेदे ॥ 71

इति चतुस्त्रिंशः सर्गः ॥

अथ पञ्चत्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 39)

वानराणां समुद्रलंघने साशंकाया सीतायाः हनुमता सांत्वनम् ॥
கடலைக்கடந்து வருவதில் கவலைகொண்ட ஸீதையை ஹனுமான் தேற்றுதல்.

मणिं दत्वा ततः सीता हनूमन्तमथाब्रवीत् । अभिज्ञानमभिज्ञातमेतद्रामस्य तत्त्वतः ॥ 1
मणिं दृष्ट्वा तु रामो वै त्रयाणां संस्मरिष्यति । वीरो जनन्या मम च राज्ञो दशरथस्य च ॥ 2
स भूयस्त्वं समुत्साहचोदितो हरिसत्तम । अस्मिन्कार्यसमारंभे प्रचिन्तय यदुत्तरम् ॥ 3
त्वमस्मिन्कार्यनियोगे प्रमाणं हरिसत्तम । तस्य चिन्तय यो यत्नो दुःखक्षयकरो भवेत् ॥ 4
हनूमन्यत्नमास्थाय दुःखक्षयकरो भव । स तथेति प्रतिज्ञाय मारुतिर्भीमविक्रमः ॥ 5
शिरसा वन्द्य वैदेहीं गमनायोपचक्रमे । ज्ञात्वा संप्रस्थितं देवी वानरं पवनात्मजम् ॥ 6
बाष्पगद्गदया वाचा मैथिली वाक्यमब्रवीत् । हनूमन्कुशलं ब्रूयाः सहितौ रामलक्ष्मणौ ॥ 7
सुग्रीवं च सहामात्यं सर्वान्वृद्धांश्च वानरान् । ब्रूयास्त्वं वानरश्रेष्ठ कुशलं धर्मसंहितम् ॥ 8
यथा च स महाबाहुर्मां तारयति राघवः । अस्माद्दुःखाम्बुसंरोधात्त्वं समाधातुमर्हसि ॥ 9

जीवन्तीं मां यथा रामः संभावयति कीर्तिमान्। तत्त्वया हनुमन्वाच्यं वाचा धर्ममवाप्नुहि ॥ 10
नित्यमुत्साहयुक्तस्य वाचः श्रुत्वा मयेरिताः। वर्धिष्यते दाशरथेः पौरुषं मदवाप्तये ॥ 11
मत्संदेशयुता वाचस्त्वत्तः श्रुत्वैव राघवः। पराक्रमे मतिं वीरो विधिवत्संविधास्यति ॥ 12
सीतायास्तद्वचः श्रुत्वा हनूमान्मारुतात्मजः। शिरस्यञ्जलिमाधाय वाक्यमुत्तरमब्रवीत् ॥ 13
क्षिप्रमेष्यति काकुत्स्थो हर्यृक्षप्रवरैर्वृतः। यस्ते युधि विजित्यारीञ्शोकं व्यपनयिष्यति ॥ 14
नहि पश्यामि मर्त्येषु नासुरेषु सुरेषु वा। यस्तस्य वमतो बाणान्स्थातुमुत्सहतेऽग्रतः ॥ 15
अप्यर्कमपि पर्जन्यमपि वैवस्वतं यमम्। स हि सोढुं रणे शक्तस्तव हेतोर्विशेषतः ॥ 16
स हि सागरपर्यन्तां महीं साधितुमर्हति। त्वन्निमित्तो हि रामस्य जयो जनकनन्दिनि ॥ 17
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा सम्यक्सत्यं सुभाषितम्। जानकी बहु मेने तं वचनं चेदमब्रवीत् ॥ 18
ततस्तं प्रस्थितं सीता वीक्ष्यमाणा पुनः पुनः। भर्तृस्नेहान्वितं वाक्यं सौहार्दादनुमानयत् ॥ 19
यदि वा मन्यसे वीर वसैकाहमरिंदम। कस्मिंश्चित्संवृते देशे विश्रान्तः श्वो गमिष्यसि ॥ 20
मम चैवाल्पभाग्यायाः सांनिध्यात्तव वानर। अस्य शोकस्य महतो मुहूर्तं मोक्षणं भवेत् ॥ 21
गते हि हरिशार्दूल पुनरागमनाय तु। प्राणानामपि संदेहो मम स्यान्नात्र संशयः ॥ 22
तवादर्शनजः शोको भूयो मां परितापयेत्। दुःखाद्दुःखपरामृष्टां दीपयन्निव वानर ॥ 23
अयं च वीर संदेहस्तिष्ठतीव ममाग्रतः। सुमहांस्त्वत्सहायेषु हर्यृक्षेषु हरीश्वरः ॥ 24
कथं नु खलु दुष्पारं तरिष्यति महोदधिम्। तानि हर्यृक्षसैन्यानि तौ वा नरवरात्मजौ ॥ 25
त्रयाणामेव भूतानां सागरस्येह लङ्घने। शक्तिः स्याद्वैनतेयस्य तव वा मारुतस्य वा ॥ 26
तदस्मिन्कार्यनिर्योगे वीरैवं दुरतिक्रमे। किं पश्यसे समाधानं त्वं हि कार्यविदां वरः ॥ 27
तदर्थोपहितं वाक्यं प्रश्रितं हेतुसंहितम्। निशम्य हनुमाञ्शेषं वाक्यमुत्तरमब्रवीत् ॥ 28
देवि हर्यृक्षसैन्यानामीश्वरः प्लवतां वरः। सुग्रीवः सत्यसंपन्नस्तवार्थे कृतनिश्चयः ॥ 29
स वानरसहस्राणां कोटीभिरभिसंवृतः। क्षिप्रमेष्यति वैदेहि राक्षसानां निबर्हणः ॥ 30
तस्य विक्रमसंपन्नाः सत्त्ववन्तो महाबलाः। मनःसंकल्पसंपाता निदेशे हरयः स्थिताः ॥ 31
येषां नोपरि नाधस्तान्न तिर्यक्सज्जते गतिः। न च कर्मसु सीदन्ति महत्स्वमिततेजसः ॥ 32
असकृत्तैर्महोत्साहैः ससागरधराधरा। प्रदक्षिणीकृता भूमिर्वायुमार्गानुसारिभिः ॥ 33
मद्विशिष्टाश्च तुल्याश्च सन्ति तत्र वनौकसः। मत्तः प्रत्यवरः कश्चिन्नास्ति सुग्रीवसंनिधौ ॥ 34
अहं तावदिह प्राप्तः किं पुनस्ते महाबलाः। नहि प्रकृष्टाः प्रेष्यन्ते प्रेष्यन्ते हीतरे जनाः ॥ * 35
तदलं परितापेन देवि शोको व्यपैतु ते। एकोत्पातेन ते लङ्कामेष्यन्ति हरियूथपाः ॥ 36
मम पृष्ठगतौ तौ च चन्द्रसूर्याविवोदितौ। त्वत्सकाशं महासत्त्वौ नृसिंहावागमिष्यतः ॥ 37

35. சிறந்தவர்கள் தூதனுப் அனுப்பப்படுவதில்லை. ஸாதாரணமானவர்கள்தான் அனுப்பப் படுவார்கள். நான் தூதனாக இங்கு வந்திருக்கிறேன். மற்றவர்களைப்பற்றி கேட்பானேன்!

तौ हि वीरौ नरवरौ सहितौ रामलक्ष्मणौ । आगम्य नगरीं लङ्कां सायकैर्विधमिष्यतः ।। 38
सगणं रावणं हत्वा राघवो रघुनन्दनः । त्वामादाय वरारोहे स्वपुरीं प्रति यास्यति ।। 39
तदाश्वसिहि भद्रं ते भव त्वं कालकाङ्क्षिणी । न चिराद्द्रक्ष्यसे रामं प्रज्वलन्तमिवानलम् ।। 40
निहते राक्षसेन्द्रे च सपुत्रामात्यबान्धवे । त्वं समेष्यसि रामेण शशाङ्केनेव रोहिणी ।। 41
क्षिप्रं त्वं देवि शोकस्य पारं यास्यसि मैथिलि । रावणं चैव रामेण निहतं द्रक्ष्यसेऽचिरात् ।। 42
तमरिघ्नं कृतात्मानं क्षिप्रं द्रक्ष्यसि राघवम् । लक्ष्मणं च धनुष्पाणिं लङ्काद्वारमुपागतम् ।। 43
नखदंष्ट्रायुधान्वीरान्सिंहशार्दूलविक्रमान् । वानरान्वारणेन्द्राभान्क्षिप्रं द्रक्ष्यसि संगतान् ।। 44
शैलाम्बुदनिकाशानां लङ्कामलयसानुषु । नर्दतां कपिमुख्यानामार्ये यूथान्यनेकशः ।। 45
स तु मर्मणि घोरेण ताडितो मन्मथेषुणा । न शर्म लभते रामः सिंहार्दित इव द्विपः ।। 46
रुद मा देवि शोकेन मा भूत्ते मनसो भयम् । शचीव भर्त्रा शक्रेण सङ्गमेष्यसि शोभने ।। 47
रामाद्विशिष्टः कोऽन्योऽस्ति कश्चित्सौमित्रिणा समः । अग्निमारुतकल्पौ तौ भ्रातरौ तव संश्रयौ ।। 48

नास्मिंश्चिरं वत्स्यसि देवि देशे रक्षोगणैरध्युषितेऽतिरौद्रे ।
न ते चिरादागमनं प्रियस्य क्षमस्व मत्संगमकालमात्रम् ।। 49

इति पञ्चत्रिंशः सर्गः ॥

अथ षट्त्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 40)

मनःशिलातिलकवृत्तान्तं चाधिगत्य हनुमतः प्रतिप्रयाणोत्साटः ।।

மனோசிலை திலக வரலாற்றையும் அறிந்து ஹனுமான்
திரும்பிச் செல்ல விடை பெறுதல்.

श्रुत्वा तु वचनं तस्य वायुसूनोर्महात्मनः । उवाचात्महितं वाक्यं सीता सुरसुतोपमा ।। 1
त्वां दृष्ट्वा प्रियवक्तारं संप्रहृष्यामि वानर । अर्धसंजातसस्येव वृष्टिं प्राप्य वसुंधरा ।। 2
यथा तं पुरुषव्याघ्रं गात्रैः शोकाभिकर्शितैः । संस्पृशेयं सकामाहं तथा कुरु दयां मयि ।। 3
अभिज्ञानं च रामस्य दद्या हरिगणोत्तम । क्षिप्तामिषीकां काकस्य कोपादेकाक्षिशातनीम् ।। 4
मनःशिलायास्तिलको गण्डपार्श्वे निवेशितः । त्वया प्रणष्टे तिलके तं किल स्मर्तुमर्हसि ।। 5
स वीर्यवान्कथं सीतां हृतां समनुमन्यसे । वसन्तीं रक्षसां मध्ये महेन्द्रवरुणोपम ।। 6
एष चूडामणिर्दिव्यो मया सुपरिरक्षितः । एतं दृष्ट्वा प्रहृष्यामि व्यसने त्वामिवानघ ।। 7
एष निर्यातितः श्रीमान्मया ते वारिसंभवः । अतः परं न शक्ष्यामि जीवितुं शोकलालसा ।। 8
असह्यानि च दुःखानि वाचश्च हृदयच्छिदः । राक्षसीनां सुघोराणां त्वत्कृते मर्षयाम्यहम् ।। 9
धारयिष्यामि मासं तु जीवितं शत्रुसूदन । मासादूर्ध्वं न जीविष्ये त्वया हीना नृपात्मज ।। 10
वैदेह्या वचनं श्रुत्वा करुणं साश्रुभाषितम् । अथाब्रवीन्महातेजा हनूमान्मारुतात्मजः ।। 11

दृष्टा कथंचिद्भवती न कालः परिदेवितुम् । इमं मुहूर्तं दुःखानामन्तं द्रक्ष्यसि भामिनि ॥ 12
तावुभौ पुरुषव्याघ्रौ राजपुत्रावनिन्दितौ । त्वद्दर्शनकृतोत्साहौ लङ्कां भस्मीकरिष्यतः ॥ 13
स तं मणिवरं गृह्य श्रीमान्प्लवगसत्तमः । प्रणम्य शिरसा देवीं गमनायोपचक्रमे ॥ 14
तमुत्पातकृतोत्साहमवेक्ष्य हरियूथपम् । वर्धमानं महावेगमुवाच जनकात्मजा ॥ 15
अश्रुपूर्णमुखी दीना बाष्पगद्गदया गिरा । हनूमन् सिंहसंकाशौ भ्रातरौ रामलक्ष्मणौ ॥ 16
सुग्रीवं च सहामात्यं सर्वान्ब्रूया अनामयम् । यथा च स महाबाहुर्मां तारयति राघवः ।
अस्माद्दुःखाम्बुसंरोधात्त्वं समाधातुमर्हसि ॥ 17

इदं च तीव्रं मम शोकवेगं रक्षोभिरेभिः परिभर्त्सनं च ।
ब्रूयास्तु रामस्य गतः समीपं शिवश्च तेऽध्वास्तु हरिप्रवीर ॥ 18
स राजपुत्र्या प्रतिवेदितार्थः कपिः कृतार्थः परिहृष्टचेताः ।
तदल्पशेषं प्रसमीक्ष्य कार्यं दिशं ह्युदीचीं मनसा जगाम ॥ 19

इति षट्त्रिंशः सर्गः ॥

अथ सप्तत्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 41)

प्रमदवनभञ्जनम् ॥ *சிங்காரத் தோட்டத்தை அழித்தல்.*

स च वाग्भिः प्रशस्ताभिर्गमिष्यन्पूजितस्तया । तस्माद्देशादपाक्रम्य चिन्तयामास वानरः ॥ 1
अल्पशेषमिदं कार्यं दृष्टेयमसितेक्षणा । त्रीनुपायानतिक्रम्य चतुर्थ इह दृश्यते ॥ 2

न साम रक्षःसु गुणाय कल्पते न दानमर्थोपचितेषु युज्यते ।
न भेदसाध्या बलदर्पिता जनाः पराक्रमस्त्वेव ममेह रोचते ॥ * 3
न चास्य कार्यस्य पराक्रमादृते विनिश्चयः कश्चिदिहोपपद्यते ।
हतप्रवीराश्च रणे तु राक्षसाः कथंचिदीयुर्यदिहाद्य मार्दवम् ॥ 4

कार्ये कर्मणि निर्वृत्ते यो बहून्यपि साधयेत् । पूर्वकार्याविरोधेन स कार्यं कर्तुमर्हति ॥ * 5
न ह्येकः साधको हेतुः स्वल्पस्यापीह कर्मणः । यो ह्यर्थं बहुधा वेद स समर्थोऽर्थसाधने ॥ * 6

3. ஹநுமான் நினைக்கிறார் :— ஸாம (இன்சொல்) ராக்ஷஸர்களிடம் ப்ரயோஜனப்படாது. தானம் பணக்காரர்களிடம் பலிக்காது. பலத்திமிருள்ளவர்களிடம் பேதம் ஸாத்யமன்று. நான்காவதான பராக்ரமம் (தண்டோபாயம்)தான் இங்கு எனக்கு ஸரியாய்ப்படுகிறது.

5. செய்யவேண்டிய கார்யம் முடிந்தபின், முன்கார்யத்துக்கு விரோதமின்றி எவன் பல கார்யங்களை ஸாதிப்பானோ, அவனே கார்யம் செய்யத் தகுந்தவன்.

6. கார்யம் அல்பமாயிருந்தாலும், ஸாதிக்கும் வழிகள் ஒன்றே யென்பதில்லை. எவன் கார்யத்தை பலவகைகளில் (ஸாதிக்க) அறிவானோ, அவனே கார்யத்தை முடிக்க வல்லவன்.

इहैव तावत्कृतनिश्चयो ह्यहं व्रजेयमद्य प्लवगेश्वरालयम् ।
परात्मसंमर्दविशेषतत्त्ववित्ततः कृतं स्यान्मम भर्तृशासनम् ॥ 7
कथं नु खल्वद्य भवेत्सुखागतं प्रसह्य युद्धं मम राक्षसैः सह ।
तथैव खल्वात्मबलं च सारवत् स मानयेन्मां च रणे दशाननः ॥ 8
ततः समासाद्य रणे दशाननं समन्त्रिवर्गं सबलं सयायिनम् ।
हृदि स्थितं तस्य मतं बलं च सुखेन मत्वाहमितः पुनर्व्रजे ॥ 9
इदमस्य नृशंसस्य नन्दनोपममुत्तमम् । वनं नेत्रमनःकान्तं नानाद्रुमलतायुतम् ॥ 10
इदं विध्वंसयिष्यामि शुष्कं वनमिवानलः । अस्मिन्भग्ने ततः कोपं करिष्यति स रावणः ॥ 11
ततो महत्साश्वमहारथद्विपं बलं समानेष्यति राक्षसाधिपः ।
त्रिशूलकालायसपट्टिशायुधं ततो महद्युद्धमिदं भविष्यति ॥ 12
अहं च तैः संयति चण्डविक्रमैः समेत्य रक्षोभिरभङ्गविक्रमः ।
निहत्य तद्रावणचोदितं बलं सुखं गमिष्यामि हरीश्वरालयम् ॥ 13
ततो मारुतवत्क्रुद्धो मारुतिर्भीमविक्रमः । ऊरुवेगेन महता द्रुमान्क्षेप्तुमथारभत् ॥ 14
ततस्तद्धनुमान्वीरो बभञ्ज प्रमदावनम् । मत्तद्विजसमाघुष्टं नानाद्रुमलतायुतम् ॥ 15
तद्वनं मथितैर्वृक्षैर्भिन्नैश्च सलिलाशयैः । चूर्णितैः पर्वताग्रैश्च बभूवाप्रियदर्शनम् ॥ 16
नानाशकुन्तविरुतैः प्रभिन्नसलिलाशयैः । ताम्रैः किसलयैः क्लान्तैः क्लान्तद्रुमलतायुतैः ॥ 17
न बभौ तद्वनं तत्र दावानलहतं यथा । व्याकुलावरणा रेजुर्विह्वला इव ता लताः ॥ 18
लतागृहैश्चित्रगृहैश्च सादितैर्व्यालैर्मृगैरार्तरवैश्च पक्षिभिः ।
शिलागृहैरुन्मथितैस्तथा गृहैः प्रनष्टरूपं तदभून्महद्वनम् ॥ 19
सा विह्वलाशोकलताप्रताना वनस्थली शोकलताप्रताना ।
जाता दशास्यप्रमदावनस्य कपेर्बलाद्धि प्रमदावनस्य ॥ 20
ततः स कृत्वा जगतीपतेर्महान्महद्व्यलीकं मनसो महात्मनः ।
युयुत्सुरेको बहुभिर्महाबलैः श्रिया ज्वलंस्तोरणमाश्रितः कपिः ॥ 21

इति सप्तत्रिंशः सर्गः ॥

अथ अष्टत्रिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 42)

हनुमन्तं प्रति सीताराक्षसीसंवादः किंकरनिषूदनं च ॥

ஹனுமானைப்பற்றி ராக்ஷஸிகள் கேட்க, ஸீதையின் பதில். கிங்கரர்கள் என்ற அரக்கர்களை ஹனுமான் அழித்தல்.

ततः पक्षिनिनादेन वृक्षभङ्गस्वनेन च । बभूवुस्त्राससंभ्रान्ताः सर्वे लङ्कानिवासिनः ॥ 1
विद्रुताश्च भयत्रस्ता विनेदुर्मृगपक्षिणः । रक्षसां च निमित्तानि क्रूराणि प्रतिपेदिरे ॥ 2

ततो गतायां निद्रायां राक्षस्यो विकृताननाः । तद्वनं ददृशुर्भग्नं तं च वीरं महाकपिम् ॥ 3
स ता दृष्ट्वा महाबाहुर्महासत्त्वो महाबलः । चकार सुमहद्रूपं राक्षसीनां भयावहम् ॥ 4
ततस्तु गिरिसंकाशमतिकायं महाबलम् । राक्षस्यो वानरं दृष्ट्वा पप्रच्छुर्जनकात्मजाम् ॥ 5
कोऽयं कस्य कुतो वायं किंनिमित्तमिहागतः । कथं त्वया सहानेन संवादः कृत इत्युत ॥ 6
आचक्ष्व नो विशालाक्षि माभूत्ते सुभगे भयम् । संवादमसितापाङ्गि त्वया किं कृतवानयम् ॥ 7
अथाब्रवीत्तदा साध्वी सीता सर्वाङ्गशोभना । रक्षसां कामरूपाणां विज्ञाने का गतिर्मम ॥ * 8
यूयमेवास्य जानीत योऽयं यद्वा करिष्यति । अहिरेव अहेः पादान्विजानाति न संशयः ॥ * 9
अहमप्यतिभीतास्मि नैव जानामि को ह्ययम् । वेद्मि राक्षसमेवैनं कामरूपिणमागतम् ॥ * 10
वैदेह्या वचनं श्रुत्वा राक्षस्यो विद्रुता द्रुतम् । स्थिताः काश्चिद्गताः काश्चिद्रावणाय निवेदितुम् ॥ 11
रावणस्य समीपे तु राक्षस्यो विकृताननाः । विरूपं वानरं भीमं आख्यातुमुपचक्रमुः ॥ 12
अशोकवनिकामध्ये राजन्भीमवपुः कपिः । सीतया कृतसंवादस्तिष्ठत्यमितविक्रमः ॥ 13
न च तं जानकी सीता हरिं हरिणलोचना । अस्माभिर्बहुधा पृष्टा निवेदयितुमिच्छति ॥ 14
वासवस्य भवेद्दूतो दूतो वैश्रवणस्य वा । प्रेषितो वापि रामेण सीतान्वेषणकाङ्क्षया ॥ 15
तेनैवाद्भुतरूपेण यत्तत्तव मनोहरम् । नानामृगगणाकीर्णं प्रमृष्टं प्रमदावनम् ॥ 16
न तत्र कश्चिदुद्देशो यस्तेन न विनाशितः । यत्र सा जानकी देवी स तेन न विनाशितः ॥ 17
जानकीरक्षणार्थं वा श्रमाद्वा नोपलक्ष्यते । अथवा कः श्रमस्तस्य सैव तेनाभिरक्षिता ॥ 18
चारुपल्लवपत्राढ्यं यं सीता स्वयमास्थिता । प्रवृद्धः शिंशपावृक्षः स च तेनाभिरक्षितः ॥ 19
तस्योग्ररूपस्योग्रं त्वं दण्डमाज्ञातुमर्हसि । सीता संभाषिता येन वनं तेन विनाशितम् ॥ 20
मनःपरिगृहीतां तां तव रक्षोगणेश्वर । कः सीतामभिभाषेत यो न स्यात्त्यक्तजीवितः ॥ 21
राक्षसीनां वचः श्रुत्वा रावणो राक्षसेश्वरः । चिताग्निरिव जज्वाल कोपसंवर्तितेक्षणः ॥ 22
तस्य क्रुद्धस्य नेत्राभ्यां प्रापतन्नश्रुबिन्दवः । दीप्ताभ्यामिव दीपाभ्यां सार्चिषः स्नेहबिन्दवः ॥ 23
आत्मनः सदृशान्वीरान्किंकरान्नाम राक्षसान् । व्यादिदेश महातेजा निग्रहार्थं हनूमतः ॥ 24

8–10 *ஸீதையின் பதில்:— இஷ்டப்படி ரூபமெடுக்கும் ரக்ஷஸ்களின் அறிவு எனக்கேது? இவன் யார், என்ன செய்வான் என்பதை நீங்களே அறிவீர்கள். பாம்பின் கால் பாம்புக்குத்தானே தெரியும்! அதில் ஸந்தேஹமில்லை. நானும் அதிகமாய்ப் பயப்படுகிறேன். (இவனுக்கு என்ன நேருமோவென்று.) நான் இவனை (முன்பின்) அறியேன். இஷ்டப்படி ரூபமெடுக்கும் ராக்ஷஸனே (குரூர கார்யங்களைச் செய்பவனே) வந்திருப்பதாக அறிகிறேன்.*

குறிப்பு:—*இந்தவிடத்தில் பொய் சொன்னது பொய்யாகாதென்று கோவிந்தராஜர் சாஸ்த்ரங்களைக் கொண்டு நிரூபிக்கிறார். திருக்குறள் 30-2 "பொய்மையும் வாய்மையிடத்த புரைதீர்ந்த நன்மை பயக்குமெனின்" என்பதும் இதற்குச் சான்றாகும். மேலே கண்ட மொழி பெயர்ப்பைக்கொண்டு இதில் பொய்யிருக்கிறதாவென்று அறிஞர்கள் ஊஹித்துக் கொள்ளலாம்.*

तेषामशीतिसाहस्रं किंकराणां तरस्विनाम् । निर्ययुर्भवनात्तस्मात्कूटमुद्गरपाणयः ॥ 25
महोदरा महादंष्ट्रा घोररूपा महाबलाः । युद्धाभिमनसः सर्वे हनूमद्ग्रहणोन्मुखाः ॥ 26
ते कपिं तं समासाद्य तोरणस्थमवस्थितम् । अभिपेतुर्महाभागाः पतंगा इव पावकम् ॥ 27
ते गदाभिर्विचित्राभिः परिघैः काञ्चनाङ्गदैः । आजग्मुर्वानरश्रेष्ठं शरैरादित्यसंनिभैः ॥ 28
मुद्गरैः पट्टिशैः शूलैः प्रासतोमरशक्तिभिः । परिवार्य हनूमन्तं सहसा तस्थुरग्रतः ॥ 29
हनूमानपि तेजस्वी श्रीमान्पर्वतसंनिभः । क्षितावाविद्ध्य लाङ्गूलं ननाद च महास्वनम् ॥ 30
स भूत्वा तु महाकायो हनूमान्मारुतात्मजः । धृष्टमास्फोटयामास लङ्कां शब्देन पूरयन् ॥ 31
तस्यास्फोटितशब्देन महता चानुनादिना । पेतुर्विहंगा गगनादुच्चैश्चेदमघोषयत् ॥ 32
जयत्यतिबलो रामो लक्ष्मणश्च महाबलः । राजा जयति सुग्रीवो राघवेणाभिपालितः ॥ 33
दासोऽहं कोसलेन्द्रस्य रामस्याक्लिष्टकर्मणः । हनूमाञ्शत्रुसैन्यानां निहन्ता मारुतात्मजः ॥ 34
न रावणसहस्रं मे युद्धे प्रतिबलं भवेत् । शिलाभिश्च प्रहरतः पादपैश्च सहस्रशः ॥ 35
अर्दयित्वा पुरीं लङ्कामभिवाद्य च मैथिलीम् । समृद्धार्थो गमिष्यामि मिषतां सर्वरक्षसाम् ॥ 36
तस्य संनादशब्देन तेऽभवन्भयशङ्किताः । ददृशुश्च हनूमन्तं संध्यामेघमिवोन्नतम् ॥ 37
स्वामिसंदेशनिःशङ्कास्ततस्ते राक्षसाः कपिम् । चित्रैः प्रहरणैर्भीमैरभिपेतुस्ततस्ततः ॥ 38
स तैः परिवृतः शूरैः सर्वतः सुमहाबलः । आससादायसं भीमं परिघं तोरणाश्रितम् ॥ 39
स तं परिघमादाय जघान रजनीचरान् । सपन्नगमिवादाय स्फुरन्तं विनतासुतः ॥ 40
विचचाराम्बरे वीरः परिगृह्य च मारुतिः । स हत्वा राक्षसान्वीरः किंकरान्मारुतात्मजः ।
युद्धाकाङ्क्षी महावीरस्तोरणं समवस्थितः ॥ 41
ततस्तस्माद्भयान्मुक्ताः कतिचित्तत्र राक्षसाः । निहतान्किंकरान्सर्वान्रावणाय न्यवेदयन् ॥ 42
स राक्षसानां निहतं महाबलं निशम्य राजा परिवृत्तलोचनः ।
समादिदेशाप्रतिमं पराक्रमे प्रहस्तपुत्रं समरे सुदुर्जयम् ॥ 43

इति अष्टत्रिंशः सर्गः ॥

अथ एकोनचत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 43)

चैत्यप्रासादमारुह्य तद्विध्वंसनम् ॥
சைத்யமாளிகையை அழித்தல்.

ततः स किंकरान्हत्वा हनूमान्ध्यानमास्थितः । वनं भग्नं मया चैत्यप्रासादो न विनाशितः ॥ 1
तस्मात्प्रासादमद्यैवमिमं विध्वंसयाम्यहम् । इति संचिन्त्य हनुमान्मनसा दर्शयन्बलम् ॥ 2
चैत्यप्रासादमुत्प्लुत्य मेरुशृङ्गमिवोन्नतम् । आरुरोह हरिश्रेष्ठो हनूमान्मारुतात्मजः ॥ 3
आरुह्य गिरिसंकाशं प्रासादं हरियूथपः । बभौ स सुमहातेजाः प्रतिसूर्य इवोदितः ॥ 4

संप्रधृष्य तु दुर्धर्षश्चैत्यप्रासादमुन्नतम् । हनूमान्प्रज्वलँल्लक्ष्म्या पारियात्रोपमोऽभवत् ॥ 5
स भूत्वा सुमहाकायः प्रभावान्मारुतात्मजः । धृष्टमास्फोटयामास लङ्कां शब्देन पूरयन् ॥ 6
तस्यास्फोटितशब्देन महता श्रोत्रघातिना । पेतुर्विहंगमास्तत्र चैत्यपालाश्च मोहिताः ॥ 7
अस्त्रविज्जयतां रामो लक्ष्मणश्च महाबलः । राजा जयति सुग्रीवो राघवेणाभिपालितः ॥ 8
दासोऽहं कोसलेन्द्रस्य रामस्याक्लिष्टकर्मणः । हनूमाञ्शत्रुसैन्यानां निहन्ता मारुतात्मजः ॥ 9
न रावणसहस्रं मे युद्धे प्रतिबलं भवेत् । शिलाभिश्च प्रहरतः पादपैश्च सहस्रशः ॥ 10
धर्षयित्वा पुरीं लङ्कामभिवाद्य च मैथिलीम् । समृद्धार्थो गमिष्यामि मिषतां सर्वरक्षसाम् ॥ 11
एवमुक्त्वा महाकायश्चैत्यस्थो हरियूथपः । ननाद भीमनिर्ह्रादो रक्षसां जनयन्भयम् ॥ 12
तेन नादेन महता चैत्यपालाः शतं ययुः । गृहीत्वा विविधानस्त्रान्प्रासान्खड्गान्परश्वधान् ॥ 13
विसृजन्तो महाकाया मारुतिं पर्यवारयन् । ते गदाभिर्विचित्राभिः परिघैः काञ्चनाङ्गदैः ॥ 14
आजघ्नुर्वानरश्रेष्ठं स बाणैश्चादित्यसंनिभैः । आवर्त इव गङ्गायास्तोयस्य विपुलो महान् ॥ 15
परिक्षिप्य हरिश्रेष्ठं स बभौ रक्षसां गणः । ततो वातात्मजः क्रुद्धो भीमरूपं समास्थितः ॥ 16
प्रासादस्य महान्तस्य स्तंभं हेमपरिष्कृतम् । उत्पाटयित्वा वेगेन हनूमान्मारुतात्मजः ॥ 17
ततस्तं भ्रामयामास शतधारं महाबलः । तत्र चाग्निः समभवत्प्रासादश्चाप्यदह्यत ॥ 18
दह्यमानं ततो दृष्ट्वा प्रासादं हरियूथपः । स राक्षसशतं हत्वा वज्रेणेन्द्र इवासुरान् ॥ 19
अन्तरिक्षस्थितः श्रीमानिदं वचनमब्रवीत् । मादृशानां सहस्राणि विसृष्टानि महात्मनाम् ॥ 20
बलिनां वानरेन्द्राणां सुग्रीववशवर्तिनाम् । अटन्ति वसुधां कृत्स्नां वयमन्ये च वानराः ॥ 21
दशनागबलाः केचित्केचिद्दशगुणोत्तराः । केचिन्नागसहस्रस्य बभूवुस्तुल्यविक्रमाः ॥ 22
सन्ति चौघबलाः केचित्केचित् वायुबलोपमाः । अप्रमेयबलाः केचित्तत्रासन्हरियूथपाः ॥ 23
ईदृग्विधैस्तु हरिभिर्वृतो दन्तनखायुधैः । शतैः शतसहस्रैश्च कोटिभिश्चायुतैरपि ॥ 24
आगमिष्यति सुग्रीवः सर्वेषां वो निषूदनः । नेयमस्ति पुरी लङ्का न यूयं न च रावणः ।
यस्मादिक्ष्वाकुवीरेण बद्धं वैरं महात्मना ॥ 25

इति एकोनचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ चत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 44)

जंबुमालिवधः ॥

ஜம்புமாலியைக் கொல்லுதல்.

संदिष्टो राक्षसेन्द्रेण प्रहस्तस्य सुतो बली । जम्बुमाली महादंष्ट्रो निर्जगाम धनुर्धरः ॥ 1
रक्तमाल्याम्बरधरः स्रग्वी रुचिरकुण्डलः । महान्विवृत्तनयनश्चण्डः समरदुर्जयः ॥ 2
धनुः शक्रधनुःप्रख्यं महद्रुचिरसायकम् । विस्फारयाणो वेगेन वज्राशनिसमस्वनम् ॥ 3

तस्य विस्फारघोषेण धनुषो महता दिशः । प्रदिशश्च नभश्चैव सहसा समपूर्यत ॥ 4
रथेन खरयुक्तेन तमागतमुदीक्ष्य सः । हनूमान्वेगसंपन्नो जहर्ष च ननाद च ॥ 5
तं तोरणविटङ्कस्थं हनूमन्तं महाकपिम् । जम्बुमाली महातेजा विव्याध निशितैः शरैः ॥ 6
अर्धचन्द्रेण वदने शिरस्येकेन कर्णिना । बाह्वोर्विव्याध नाराचैर्दशभिस्तु कपीश्वरम् ॥ 7
तस्य तच्छुशुभे ताम्रं शरेणाभिहतं मुखम् । शरदीवाम्बुजं फुल्लं विद्धं भास्कररश्मिना ॥ 8
तत्तस्य रक्तं रक्तेन रञ्जितं शुशुभे मुखम् । यथाकाशे महापद्मं सिक्तं चन्दनबिन्दुभिः ॥ 9
चुकोप बाणाभिहतो राक्षसस्य महाकपिः । ततः पार्श्वेऽतिविपुलां ददर्श महतीं शिलाम् ॥ 10
तरसा तां समुत्पाट्य चिक्षेप जववद्बली । तां शरैर्दशभिः क्रुद्धस्ताडयामास राक्षसः ॥ 11
विपन्नं कर्म तद्दृष्ट्वा हनूमांश्चण्डविक्रमः । सालं विपुलमुत्पाट्य भ्रामयामास वीर्यवान् ॥ 12
भ्रामयन्तं कपिं दृष्ट्वा सालवृक्षं महाबलम् । चिक्षेप सुबहून्बाणाञ्जम्बुमाली महाबलः ॥ 13
सालं चतुर्भिश्चिच्छेद वानरं पञ्चभिर्भुजे । उरस्येकेन बाणेन दशभिस्तु स्तनान्तरे ॥ 14
स शरैः पूरिततनुः क्रोधेन महता वृतः । तमेव परिघं गृह्य भ्रामयामास वेगितः ॥ 15
अतिवेगोऽतिवेगेन भ्रामयित्वा महोत्कटः । परिघं पातयामास जम्बुमालेर्महोरसि ॥ 16
तस्य चैव शिरो नास्ति न बाहू जानुनी न च । न धनुर्न रथो नाश्वास्तत्रादृश्यन्त नेषवः ॥ 17
स हतस्तरसा तेन जम्बुमाली महारथः । पपात निहतो भूमौ चूर्णिताङ्गविभूषणः ॥ 18
जम्बुमालिं च निहतं किंकरांश्च महाबलान् । चुक्रोध रावणः श्रुत्वा क्रोधसंरक्तलोचनः ॥ 19
स रोषसंवर्तितताम्रलोचनः प्रहस्तपुत्रे निहते महाबले ।
अमात्यपुत्रानतिवीर्यविक्रमान्समादिदेशाशु निशाचरेश्वरः ॥ 20

इति चत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ एकचत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 45)

अमात्यपुत्राणां वधः ॥

மந்த்ரி குமாரர்களைக் கொல்லுதல்.

ततस्ते राक्षसेन्द्रेण चोदिता मन्त्रिणां सुताः । निर्ययुर्भवनात्तस्मात्सप्त सप्तार्चिवर्चसः ॥ 1
महद्बलपरीवारा धनुष्मन्तो महाबलाः । कृतास्त्रास्त्रविदां श्रेष्ठाः परस्परजयैषिणः ॥ 2
हेमजालपरिक्षिप्तैर्ध्वजवद्भिः पताकिभिः । तोयदस्वननिर्घोषैर्वाजियुक्तैर्महारथैः ॥ 3
तप्तकाञ्चनचित्राणि चापान्यमितविक्रमाः । विस्फारयन्तः संहृष्टास्तडिद्वन्त इवाम्बुदाः ॥ 4
जनन्यस्तुततस्तेषां विदित्वा किंकरान्हतान् । बभूवुः शोकसंभ्रान्ताः सबान्धवसुहृज्जनाः ॥ 5
ते परस्परसंघर्षास्तप्तकाञ्चनभूषणाः । अभिपेतुर्हनूमन्तं तोरणस्थमवस्थितम् ॥ 6
सृजन्तो बाणवृष्टिं ते रथगर्जितनिःस्वनाः । प्रावृट्काल इवाम्भोदा विचेरुर्नैर्ऋताम्बुदाः ॥ 7

अवकीर्णस्ततस्ताभिर्हनूमाञ्शरवृष्टिभिः । अभवत्संवृताकारः शैलराडिव वृष्टिभिः ॥ 8
स शरान्वञ्चयामास तेषामाशुचरः कपिः । रथवेगं च वीराणां विचरन्विमलेऽम्बरे ॥ 9
स तैः क्रीडन्धनुष्मद्भिर्व्योम्नि वीरः प्रकाशते । धनुष्मद्भिर्यथा मेघैर्मारुतः प्रभुरम्बरे ॥ 10
स कृत्वा निनदं घोरं त्रासयंस्तां महाचमूम् । चकार हनुमान्वेगं तेषु रक्षःसु वीर्यवान् ॥ 11
तलेनाभ्यहनत्कांश्चित्पादैः कांश्चित्परंतपः । मुष्टिभिश्चाहनत्कांश्चिन्नखैः कांश्चिद्व्यदारयत् ॥ 12
प्रममाथोरसा कांश्चिदूरुभ्यामपरानपि । केचित्तस्यैव नादेन तत्रैव पतिता भुवि ॥ 13
ततस्तेष्ववपन्नेषु भूमौ निपतितेषु च । तत्सैन्यमगमत्सर्वं दिशो दश भयार्दितम् ॥ 14
विनेदुर्विस्वरं नागा निपेतुर्भुवि वाजिनः । भग्ननीडध्वजच्छत्रैर्भूश्च कीर्णाभवद्रथैः ॥ 15
स्रवता रुधिरेणाथ स्रवन्त्यो दर्शिताः पथि । विविधैश्च स्वनैर्लङ्का ननाद विकृतं तदा ॥ 16

स तान्प्रवृद्धान्विनिहत्य राक्षसान्महाबलश्चण्डपराक्रमः कपिः ।
युयुत्सुरन्यैः पुनरेव राक्षसैस्तदेव वीरोऽभिजगाम तोरणम् ॥ 17

इति एकचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ द्विचत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 46)

सेनापतिपंचकवधः ॥

ஐந்து ஸேனுபதிகளைக் கொல்லுதல்.

हतान्मन्त्रिसुतान्बुद्ध्वा वानरेण महात्मना । रावणः संवृताकारश्चकार मतिमुत्तमाम् ॥ 1
स विरूपाक्षयूपाक्षौ दुर्धर्षं चैव राक्षसम् । प्रघसं भासकर्णं च पञ्चसेनाग्रनायकान् ॥ 2
संदिदेश दशग्रीवो वीरान्नयविशारदान् । हनूमद्ग्रहणे व्यग्रान्वायुवेगसमान्युधि ॥ 3
यात सेनाग्रगाः सर्वे महाबलपरिग्रहाः । सवाजिरथमातंगाः स कपिः शास्यतामिति ॥ 4
यत्तैश्च खलु भाव्यं स्यात्तमासाद्य वनालयम् । कर्म चापि समाधेयं देशकालाविरोधितम् ॥ 5
नह्यहं तं कपिं मन्ये कर्मणा प्रतितर्कयन् । सर्वथा तन्महद्भूतं महाबलपरिग्रहम् ॥ 6
वानरोऽयमिति ज्ञात्वा नहि शुद्ध्यति मे मनः । नैवाहं तं कपिं मन्ये यथेयं प्रस्तुता कथा ॥ 7
भवेदिन्द्रेण वा सृष्टमस्मदर्थं तपोबलात् । सनागयक्षगन्धर्वदेवासुरमहर्षयः ॥ 8
युष्माभिः प्रहितैः सर्वैर्मया सह विनिर्जिताः । तैरवश्यं विधातव्यं व्यलीकं किंचिदेव नः ॥ 9
तदेव नात्र संदेहः प्रसह्य परिगृह्यताम् । नावमन्यो भवद्भिश्च कपिर्धीरपराक्रमः ॥ 10
दृष्टा हि हरयः पूर्वं मया विपुलविक्रमाः । वाली च सह सुग्रीवो जाम्बवांश्च महाबलः ॥ 11
नीलः सेनापतिश्चैव ये चान्ये द्विविदादयः । नैवं तेषां गतिर्भीमा न तेजो न पराक्रमः ॥ 12
न मतिर्न बलोत्साहो न रूपपरिकल्पनम् । महत्सत्त्वमिदं ज्ञेयं कपिरूपं व्यवस्थितम् ॥ 13
प्रयत्नं महदास्थाय क्रियतामस्य निग्रहः । कामं लोकास्त्रयः सेन्द्राः ससुरासुरमानवाः ॥ 14

भवतामग्रतः स्थातुं न पर्याप्ता रणाजिरे । तथापि तु नयज्ञेन जयमाकाङ्क्षता रणे ॥ 15
आत्मा रक्ष्यः प्रयत्नेन युद्धसिद्धिर्हि चञ्चला । ते स्वामिवचनं सर्वे प्रतिगृह्य महौजसः ॥ 16
समुत्पेतुर्महावेगा हुताशसमतेजसः । रथैश्च मत्तैर्नागैश्च वाजिभिश्च महाजवैः ॥ 17
शस्त्रैश्च विविधैस्तीक्ष्णैः सर्वैश्चोपहिता बलैः । ततस्तु ददृशुर्वीरा दीप्यमानं महाकपिम् ॥ 18
रश्मिमन्तमिवोद्यन्तं स्वतेजोरश्मिमालिनम् । तोरणस्थं महावेगं महासत्त्वं महाबलम् ॥ 19
महामतिं महोत्साहं महाकायं महाभुजम् । तं समीक्ष्यैव ते सर्वे दिक्षु सर्वास्ववस्थिताः ॥ 20
तैस्तैः प्रहरणैर्भीमैरभिपेतुस्ततस्ततः । तस्य पञ्चायसास्तीक्ष्णाः सिताः पीतमुखाः शराः ।
शिरस्युत्पलपत्राभा दुर्धरेण निपातिताः ॥ 21
स तैः पञ्चभिराविद्धः शरैः शिरसि वानरः । उत्पपात नदन्व्योम्नि दिशो दश विनादयन् ॥ 22
ततस्तु दुर्धरो वीरः सरथः सज्जकार्मुकः । किरञ्शरशतैस्तीक्ष्णैरभिपेदे महाबलः ॥ 23
स कपिर्वारयामास तं व्योम्नि शरवर्षिणम् । वृष्टिमन्तं पयोदान्ते पयोदमिव मारुतः ॥ 24
अर्द्यमानस्ततस्तेन दुर्धरेणानिलात्मजः । चकार निनदं भूयो व्यवर्धत च वीर्यवान् ॥ 25
स दूरं सहसोत्पत्य दुर्धरस्य रथे हरिः । निपपात महावेगो विद्युद्राशिर्गिराविव ॥ 26
ततः स मथिताष्टाश्वं रथं भग्नाक्षकूबरम् । विहाय न्यपतद्भूमौ दुर्धरस्त्यक्तजीवितः ॥ 27
तं विरूपाक्षयूपाक्षौ दृष्ट्वा निपतितं भुवि । तौ जातरोषौ दुर्धर्षावुत्पेततुररिंदमौ ॥ 28
स ताभ्यां सहसोत्प्लुत्य विष्ठितो विमलेऽम्बरे । मुद्गराभ्यां महाबाहुर्वक्षस्यभिहतः कपिः ॥ 29
तयोर्वेगवतोर्वेगं निहत्य स महाबलः । निपपात पुनर्भूमौ सुपर्ण इव वेगितः ॥ 30
स सालवृक्षमासाद्य समुत्पाट्य च वानरः । तावुभौ राक्षसौ वीरौ जघान पवनात्मजः ॥ 31
ततस्तांस्त्रीन्हतान्ज्ञात्वा वानरेण तरस्विना । अभिपेदे महावेगः प्रहस्य प्रघसो बली ॥ 32
भासकर्णश्च संक्रुद्धः शूलमादाय वीर्यवान् । एकतः कपिशार्दूलं यशस्विनमवस्थितम् ॥ 33
पट्टिशेन शिताग्रेण प्रघसः प्रत्यपोथयत् । भासकर्णश्च शूलेन राक्षसः कपिकुञ्जरम् ॥ 34
स ताभ्यां विक्षतैर्गात्रैरसृग्दिग्धतनूरुहः । अभवद्वानरः क्रुद्धो बालसूर्यसमप्रभः ॥ 35
समुत्पाट्य गिरेः शृङ्गं समृगव्यालपादपम् । जघान हनुमान्वीरो राक्षसौ कपिकुञ्जरः ॥ 36
ततस्तेष्ववसन्नेषु सेनापतिषु पञ्चसु । बलं तदवशेषं तु नाशयामास वानरः ॥ 37
अश्वैरश्वान्गजैर्नागान्योधैर्योधान्रथै रथान् । स कपिर्नाशयामास सहस्राक्ष इवासुरान् ॥ 38
हतैर्नागैस्तुरंगैश्च भग्नाक्षैश्च महारथैः । हतैश्च राक्षसैर्भूमी रुद्धमार्गा समन्ततः ॥ 39

ततः कपिस्तान्ध्वजिनीपतीन्रणे निहत्य वीरान्सबलान्सवाहनान् ।
तथैव वीरः परिगृह्य तोरणं कृतक्षणः काल इव प्रजाक्षये ॥ 40

इति द्विचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ त्रिचत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 47)

अक्षकुमारवधः ॥

அக்ஷகுமார வதம்.

सेनापतीन्पञ्च स तु प्रमापितान्हनूमता सानुचरान्सवाहनान् ।
निशम्य राजा समरोद्धतोन्मुखं कुमारमक्षं प्रसमैक्षताग्रतः ॥ 1
स तस्य दृष्टयर्पणसंप्रचोदितः प्रतापवान्काञ्चनचित्रकार्मुकः ।
समुत्पाताथ सदस्युदीरितो द्विजातिमुख्यैर्हविषेव पावकः ॥ 2
ततो महान्बालदिवाकरप्रभं प्रतप्तजाम्बूनदजालसंततम् ।
रथं समास्थाय ययौ स वीर्यवान्महाहरिं तं प्रति नैर्ऋतर्षभः ॥ 3
ततस्तपः संग्रहसंचयार्जितं प्रतप्तजाम्बूनदजालचित्रितम् ।
पताकिनं रत्नविभूषितध्वजं मनोजवाष्टाश्ववरैः सुयोजितम् ॥ 4
सुरासुराधृष्यमसङ्गचारिणं तडित्प्रभं व्योमचरं समाहितम् ।
सतूणमष्टासिनिबद्धबन्धुरं यथाक्रमावेशितशक्तितोमरम् ॥ 5
विराजमानं प्रतिपूर्णवस्तुना सहेमदाम्ना शशिसूर्यवर्चसा ।
दिवाकराभं रथमास्थितस्ततः स निर्जगामामरतुल्यविक्रमः ॥ 6
स पूरयन्खं च महीं च साचलां तुरंगमातंगमहारथस्वनैः ।
बलैः समेतैः सहतोरणस्थितं समर्थमासीनमुपागमत्कपिम् ॥ 7
स तं समासाद्य हरिं हरीक्षणो युगान्तकालाग्निमिव प्रजाक्षये ।
अवस्थितं विस्मितजातसंभ्रमं समैक्षताक्षो बहुमानचक्षुषा ॥ 8
स तस्य वेगं च कपेर्महात्मनः पराक्रमं चारिपु रावणात्मजः ।
विचारयन्स्वं च बलं महाबलो युगक्षये सूर्य इवाभ्यवर्धत ॥ 9
स जातमन्युः प्रसमीक्ष्य विक्रमं स्थितः स्थिरः संयति दुर्निवारणम् ।
समाहितात्मा हनुमन्तमाहवे प्रचोदयामास शितैः शरैस्त्रिभिः ॥ 10
ततः कपिं तं प्रसमीक्ष्य गर्वितं जितश्रमं शत्रुपराजयोर्जितम् ।
अवैक्षताक्षः समुदीर्णमानसं सबाणपाणिः प्रगृहीतकार्मुकः ॥ 11
स हेमनिष्काङ्गदचारुकुण्डलः समाससादाशुपराक्रमः कपिम् ।
तयोर्बभूवाप्रतिमः समागमः सुरासुराणामपि संभ्रमप्रदः ॥ 12
ररास भूमिर्न ततप भानुमान्ववौ न वायुः प्रचचाल चाचलः ।
कपेः कुमारस्य च वीक्ष्य संयुगं ननाद च द्यौरुदधिश्च चुक्षुभे ॥ 13

स तस्य वीरः सुमुखान्पतत्रिणः सुवर्णपुंखान्सविषानिवोरगान् ।
समाधिसंयोगविमोक्षतत्त्वविच्छरानथ त्रीन्कपिमूर्ध्न्यताडयत् ॥ 14
स तैः शरैर्मूर्ध्नि समं निपातितैः क्षरन्नसृग्दिग्धविवृत्तलोचनः ।
नवोदितादित्यनिभः शरांशुमान्व्यराजतादित्य इवांशुमालिकः ॥ 15
ततः प्लवंगाधिपमन्त्रिसत्तमः समीक्ष्य तं राजवरात्मजं रणे ।
उदग्रचित्रायुधचित्रकार्मुकं जहर्ष चापूर्यत चाहवोन्मुखः ॥ 16
स मन्दराग्रस्थ इवांशुमालिको विवृद्धकोपो बलवीर्यसंवृतः ।
कुमारमक्षं सबलं सवाहनं ददाह नेत्राग्निमरीचिभिस्तदा ॥ 17
ततः सबाणासनशक्रकार्मुकः शरप्रवर्षो युधि राक्षसाम्बुदः ।
शरान्मुमोचाशु हरीश्वराचले बलाहको वृष्टिमिवाचलोत्तमे ॥ 18
कपिस्ततस्तं रणचण्डविक्रमं प्रवृद्धतेजोबलवीर्यसंयुतम् ।
कुमारमक्षं प्रसमीक्ष्य संयुगे ननाद हर्षाद्घनतुल्यनिःस्वनः ॥ 19
स बालभावाद्युधि वीर्यदर्पितः प्रवृद्धमन्युः क्षतजोपमेक्षणः ।
समाससादाप्रतिमं रणे कपिं गजो महाकूपमिवावृतं तृणैः ॥ 20
स तेन बाणैः प्रसभं निपातितैश्चकार नादं घननादनिःस्वनः ।
समुत्पपाताशु नभः समारुजन्भुजोरुविक्षेपणघोरदर्शनः ॥ 21
तमुत्पतन्तं समभिद्रवद्बली स राक्षसानां प्रवरः प्रतापवान् ।
रथी रथिश्रेष्ठतरः किरञ्छरैः पयोधरः शैलमिवाश्मवृष्टिभिः ॥ 22.
स ताञ्छरांस्तस्य हरिर्विमोक्षयंश्चचार वीरः पथि वायुसेविते ।
शरान्तरे मारुतवद्विनिष्पतन्मनोजवः संयति भीमविक्रमः ॥ 23
तमात्तबाणासनमाहवोन्मुखं खमास्तृणन्तं विविधैः शरोत्तमैः ।
अवैक्षताक्षं बहुमानचक्षुषा जगाम चिन्तां च स मारुतात्मजः ॥ * 24

(24–30) तमात्तबाणासनमित्यादि सप्तश्लोकी गीतासप्तशत्याः सूत्रमिव वर्तते । अर्जुनस्येव, हनुमतोऽक्षवधे वैमुख्यं, कृष्णोपदेशात् तस्य तत्वावबोध इव स्वपरामर्शादेव हनुमतः तत्वावबोधः, अन्ते तस्येव मारुतेरपि युद्धाय कृतनिश्चयत्वोक्तिः, कर्मयोगादि पदविन्यासश्चात्र रसिकपरामर्शमर्हति ॥

இந்த 7 ச்லோகங்களும் 700 ச்லோகங்களுள்ள ஸ்ரீமத் பகவத்கீதையில் ஸூத்ரம் போலமைந்திருக்கின்றன. கீதையில் அர்ஜுனன், போருக்கு வந்ததும் போரிடத் தயங்குகிறான். இங்கு அக்ஷனாலடிபட்டும் ஹனுமான் அவனை அடிக்கத் தயங்குகிறார். அங்கு ஸ்ரீ கிருஷ்ணன் அர்ஜுனனுக்குத் தர்மங்களை யுபதேசித்து யுத்தத்திலீடுபடச் செய்கிறார். இங்கு ஹனுமான் தானே அத்தர்மங்களை பராமர்சம் செய்து அவனை அடிக்க முடிவு செய்கிறார். 30-வது ச்லோகத்தில் “[illegible] வதா4ய வீர்யவான்” என்றிருப்பது குறிப்பிடத்தக்கது.

Scanned by CamScanner

ततः शरैर्भिन्नभुजान्तरः कपिः कुमारवर्येण महात्मना नदन् ।
महाभुजः कर्मविशेषतत्त्वविद्विचिन्तयामास रणे पराक्रमम् ॥ 25
अबालवद्बालदिवाकरप्रभः करोत्ययं कर्म महान्महाबलः ।
न चास्य सर्वाहवकर्मशालिनः प्रमापणे मे मतिरत्र जायते ॥ 26
अयं महात्मा च महांश्च वीर्यतः समाहितश्चातिसहश्च संयुगे ।
असंशयं कर्मगुणोदयादयं सनागयक्षैर्मुनिभिश्च पूजितः ॥ 27
पराक्रमोत्साहविवृद्धमानसः समीक्षते मां प्रमुखागतः स्थितः ।
पराक्रमो ह्यस्य मनांसि कम्पयेत्सुरासुराणामपि शीघ्रकारिणः ॥ 28
न खल्वयं नाभिभवेदुपेक्षितः पराक्रमो ह्यस्य रणे विवर्धते ।
प्रमापणं त्वेव ममाद्य रोचते न वर्धमानोऽग्निरुपेक्षितुं क्षमः ॥ 29
इति प्रवेगं तु परस्य तर्कयन्स्वकर्मयोगं च विधाय वीर्यवान् ।
चकार वेगं तु महाबलस्तदा मतिं च चक्रेऽस्य वधे तदानीम् ॥ 30
स तस्य तानष्ट वरान्महाहयान्समाहितान्भारसहान्विवर्तने ।
जघान वीरः पथि वायुसेविते तलप्रहारैः पवनात्मजः कपिः ॥ 31
ततस्तलेनाभिहतो महारथः स तस्य पिङ्गाधिपमन्त्रिनिर्जितः ।
प्रभग्ननीडः परिवृत्तकूबरः पपात भूमौ हतवाजिरम्बरात् ॥ 32
स तं परित्यज्य महारथो रथं सकार्मुकः खड्गधरः खमुत्पतन् ।
तपोभियोगादृषिरुग्रवीर्यवान्विहाय देहं मरुतामिवालयम् ॥ 33
कपिस्ततस्तं विचरन्तमम्बरे पतत्त्रिराजानिलसिद्धसेविते ।
समेत्य तं मारुतवेगविक्रमः क्रमेण जग्राह च पादयोर्दृढम् ॥ 34
स तं समाविध्य सहस्रशः कपिर्महोरगं गृह्य इवाण्डजेश्वरः ।
मुमोच वेगात्पितृतुल्यविक्रमो महीतले संयति वानरोत्तमः ॥ 35
स भग्नबाहूरुकटीशिरोधरः क्षरन्नसृङ्निर्मथितास्थिलोचनः ।
प्रभिन्नसंधिः प्रविकीर्णबन्धनो हतः क्षितौ वायुसुतेन राक्षसः ॥ 36
महाकपिर्भूमितले निपीड्य तं चकार रक्षोधिपतेर्महद्भयम् ।
महर्षिभिश्चक्रचरैः समागतैः समेत्य भूतैश्च सयक्षपन्नगैः ।
सुरैश्च सेन्द्रैर्भृशजातविस्मयैर्हते कुमारे स कपिर्निरीक्षितः ॥ 37
निहत्य तं वज्रिसुतोपमं रणे कुमारमक्षं क्षतजोपमेक्षणम् ।
तदेव वीरोऽभिजगाम तोरणं कृतक्षणः काल इव प्रजाक्षये ॥ 38

इति त्रिचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ चतुश्चत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 48)

इन्द्रजिता रावणान्तिके हनुमतो नयनम् ॥

இந்த்ரஜித், ராவணனிடம் ஹநுமானைக் கொண்டு செல்லுதல்.

ततस्तु रक्षोधिपतिर्महात्मा हनूमताक्षे निहते कुमारे ।
मनः समाधाय स देवकल्पं समादिदेशेन्द्रजितं सरोषः ॥ 1
त्वमस्त्रविच्छस्त्रभृतां वरिष्ठः सुरासुराणामपि शोकदाता ।
सुरेषु सेन्द्रेषु च दृष्टकर्मा पितामहाराधनसंचितास्त्रः ॥ 2
त्वदस्त्रबलमासाद्य ससुराः समरुद्गणाः । न शेकुः समरे स्थातुं सुरेश्वरसमाश्रिताः ॥ 3
न कश्चित्त्रिषु लोकेषु संयुगे न गतश्रमः । भुजवीर्याभिगुप्तश्च तपसा चाभिरक्षितः ।
देशकालविभागज्ञः त्वमेव मतिसत्तमः ॥ 4
न तेऽस्त्यशक्यं समरेषु कर्मणां न तेऽस्त्यकार्यं मतिपूर्वमन्त्रणे ।
न सोऽस्ति कश्चित्त्रिषु संग्रहेषु वै न वेद यस्तेऽस्त्रबलं बलं च ते ॥ 5
ममानुरूपं तपसो बलं च ते पराक्रमश्चास्त्रबलं च संयुगे ।
न त्वां समासाद्य रणावमर्दे मनः श्रमं गच्छति निश्चितार्थम् ॥ 6
निहताः किंकराः सर्वे जम्बुमाली च राक्षसः । अमात्यपुत्रा वीराश्च पञ्च सेनाग्रगामिनः ॥ 7
बलानि सुसमृद्धानि साश्वनागरथानि च । सहोदरस्ते दयितः कुमारोऽक्षश्च सूदितः ।
न तु तेष्वेव मे सारो यस्त्वय्यरिनिषूदन ॥ 8
इदं च दृष्ट्वा निहतं महद्बलं कपेः प्रभावं च पराक्रमं च ।
त्वमात्मनश्चापि निरीक्ष्य सारं कुरुष्व वेगं स्वबलानुरूपम् ॥ 9
बलावमर्दस्त्वयि संनिकृष्टे यथागते शाम्यति शान्तशत्रौ ।
तथा समीक्ष्यात्मबलं परं च समारभस्वास्त्रभृतां वरिष्ठ ॥ 10
न वीर सेना गणशोऽप्यवन्ति न वज्रमादाय विशालसारम् ।
न मारुतस्यास्य गतिप्रमाणं न चाग्निकल्पः करणेन हन्तुम् ॥ 11
तमेवमर्थं प्रसमीक्ष्य सम्यक्स्वकर्मसाम्याद्धि समाहितात्मा ।
स्मरंश्च दिव्यं धनुषोऽस्य वीर्यं व्रजाक्षतं कर्म समारभस्व ॥ 12
न खल्वियं मतिः श्रेष्ठा यत्त्वां संप्रेषयाम्यहम् । इयं च राजधर्माणां क्षत्रस्य च मतिर्मता ॥ 13
नानाशस्त्रैश्च सङ्ग्रामे वैशारद्यमरिंदम । अवश्यमेव बोद्धव्यं काम्यश्च विजयो रणे ॥ 14
ततः पितुस्तद्वचनं निशम्य प्रदक्षिणं दक्षसुतप्रभावः ।
चकार भर्तारमतित्वरेण रणाय वीरः प्रतिपन्नबुद्धिः ॥ 15
ततस्तैः स्वगणैरिष्टैरिन्द्रजित्प्रतिपूजितः । युद्धोद्धतकृतोत्साहः सङ्ग्रामं संप्रपद्यत ॥ 16

श्रीमान्पद्मपलाशाक्षो राक्षसाधिपतेः सुतः । निर्जगाम महातेजाः समुद्र इव पर्वणि ॥ 17

स पक्षिराजोपमतुल्यवेगैर्व्यालैश्चतुर्भिः सिततीक्ष्णदंष्ट्रैः ।
रथं समायुक्तमसह्यवेगः समारुरोहेन्द्रजिदिन्द्रकल्पः ॥ 18

स रथी धन्विनां श्रेष्ठः शस्त्रज्ञोऽस्त्रविदां वरः । रथेनाभिययौ क्षिप्रं हनूमान्यत्र सोऽभवत् ॥ 19

स तस्य रथनिर्घोषं ज्यास्वनं कार्मुकस्य च । निशम्य हरिवीरोऽसौ संप्रहृष्टतरोऽभवत् ॥ 20

इन्द्रजिच्चापमादाय शितशल्यांश्च सायकान् । हनूमन्तमभिप्रेत्य जगाम रणपण्डितः ॥ 21

तस्मिंस्ततः संयति जातहर्षे रणाय निर्गच्छति बाणपाणौ ।
दिशश्च सर्वाः कलुषा बभूवुर्मृगाश्च रौद्रा बहुधा विनेदुः ॥ 22

समागतास्तत्र तु नागयक्षा महर्षयश्चक्रचराश्च सिद्धाः ।
नभः समावृत्य च पक्षिसङ्घा विनेदुरुच्चैः परमप्रहृष्टाः ॥ 23

आयान्तं सरथं दृष्ट्वा तूर्णमिन्द्रजितं कपिः । ननाद च महानादं व्यवर्धत च वेगवान् ॥ 24

इन्द्रजित्स रथं दिव्यमाश्रितश्चित्रकार्मुकः । धनुर्विस्फारयामास तडिदूर्जितनिःस्वनम् ॥ 25

ततः समेतावतितीक्ष्णवेगौ महाबलौ तौ रणनिर्विशङ्कौ ।
कपिश्च रक्षोधिपतेस्तनूजः सुरासुरेन्द्राविव बद्धवैरौ ॥ 26

स तस्य वीरस्य महारथस्य धनुष्मतः संयति संमतस्य ।
शरप्रवेगं व्यहनत्प्रवृद्धश्चचार मार्गे पितुरप्रमेयः ॥ 27

ततः शरानायततीक्ष्णशल्यान्सुपत्रिणः काञ्चनचित्रपुङ्खान् ।
मुमोच वीरः परवीरहन्ता सुसंततान्वज्रसमानवेगान् ॥ 28

ततः स तत्स्यन्दननिःस्वनं च मृदङ्गभेरीपटहस्वनं च ।
विकृष्यमाणस्य च कार्मुकस्य निशम्य घोषं पुनरुत्पपात ॥ 29

शराणामन्तरेष्वाशु व्यावर्तत महाकपिः । हरिस्तस्याभिलक्ष्यस्य मोक्षयंल्लक्ष्यसंग्रहम् ॥ 30

शराणामग्रतस्तस्य पुनः समभिवर्तत । प्रसार्य हस्तौ हनुमानुत्पपातानिलात्मजः ॥ 31

तावुभौ वेगसंपन्नौ रणकर्मविशारदौ । सर्वभूतमनोग्राहि चक्रतुर्युद्धमुत्तमम् ॥ 32

हनूमतो वेद न राक्षसोऽन्तरं न मारुतिस्तस्य महात्मनोऽन्तरम् ।
परस्परं निर्विषहौ बभूवतुः समेत्य तौ देवसमानविक्रमौ ॥ 33

ततस्तु लक्ष्ये स विहन्यमाने शरेष्वमोघेषु च संपतत्सु ।
जगाम चिन्तां महतीं महात्मा समाधिसंयोगसमाहितात्मा ॥ 34

ततो मतिं राक्षसराजसूनुश्चकार तस्मिन्हरिवीरमुख्ये ।
अवध्यतां तस्य कपेः समीक्ष्य कथं निगच्छेदिति निग्रहार्थम् ॥ 35

ततः पैतामहं वीरः सोऽस्त्रमस्त्रविदां वरः । संदधे सुमहातेजास्तं हरिप्रवरं प्रति ॥ 36

अवध्योऽयमिति ज्ञात्वा तमस्त्रेणास्त्रतत्त्ववित् । निजग्राह महाबाहुं मारुतात्मजमिन्द्रजित् ॥ 37

तेन बद्धस्ततोऽस्त्रेण राक्षसेन स वानरः। अभवन्निर्विचेष्टश्च पपात च महीतले ॥ 38
ततोऽथ बुद्ध्वा स तदस्त्रबन्धं प्रभोः प्रभावाद्विगताल्पवेगः।
पितामहानुग्रहमात्मनश्च विचिन्तयामास हरिप्रवीरः ॥ 39
ततः स्वायंभुवैर्मन्त्रैर्ब्रह्मास्त्रं चाभिमन्त्रितम्। हनूमांश्चिन्तयामास वरदानं पितामहात् ॥ 40
न मेऽस्य बन्धस्य च शक्तिरस्ति विमोक्षणे लोकगुरोः प्रभावात्।
इत्येवमेवं विहितोऽस्त्रबन्धो मयात्मयोनेरनुवर्तितव्यः ॥ 41
स वीर्यमस्त्रस्य कपिर्विचार्य पितामहानुग्रहमात्मनश्च।
विमोक्षशक्तिं परिचिन्तयित्वा पितामहाज्ञामनुवर्तते स्म ॥ 42
अस्त्रेणापि हि बद्धस्य भयं मम न जायते। पितामहमहेन्द्राभ्यां रक्षितस्यानिलेन च ॥ 43
ग्रहणे चापि रक्षोभिर्महान्मे गुणदर्शनम्। राक्षसेन्द्रेण संवादस्तस्माद्गृह्णन्तु मां परे ॥ 44
स निश्चितार्थः परवीरहन्ता समीक्ष्यकारी विनिवृत्तचेष्टः।
परैः प्रसह्याभिगतैर्निगृह्य ननाद तैस्तैः परिभर्त्स्यमानः ॥ 45
ततस्तं राक्षसा दृष्ट्वा निर्विचेष्टमरिंदमम्। बबन्धुः शणवल्कैश्च द्रुमचीरैश्च संहतैः ॥ 46
स रोचयामास परैश्च बन्धं प्रसह्य वीरैरभिनिग्रहं च।
कौतूहलान्मां यदि राक्षसेन्द्रो द्रष्टुं व्यवस्येदिति निश्चितार्थः ॥ 47
स बद्धस्तेन वल्केन विमुक्तोऽस्त्रेण वीर्यवान्। अस्त्रबन्धः स चान्यं हि न बन्धमनुवर्तते ॥ 48
अथेन्द्रजित्तु द्रुमचीरबद्धं विचार्य वीरः कपिसत्तमं तम्।
विमुक्तमस्त्रेण जगाम चिन्तां नान्येन बद्धोऽप्यनुवर्ततेऽस्त्रम् ॥ 49
अहो महत्कर्म कृतं निरर्थं न राक्षसैर्मन्त्रगतिर्विमृष्टा।
पुनश्च नास्त्रे विहतेऽस्त्रमन्यत्प्रवर्तते संशयिताः स्म सर्वे ॥ 50
अस्त्रेण हनुमान्मुक्तो नात्मानमवबुध्यते। कृष्यमाणस्तु रक्षोभिस्तैश्च बन्धैर्निपीडितः ॥ 51
हन्यमानस्ततः क्रूरै राक्षसैः काष्ठमुष्टिभिः। समीपं राक्षसेन्द्रस्य प्राकृष्यत स वानरः ॥ 52
अथेन्द्रजित्तं प्रसमीक्ष्य मुक्तमस्त्रेण बद्धं द्रुमचीरसूत्रैः।
व्यदर्शयत्तत्र महाबलं तं हरिप्रवीरं सगणाय राज्ञे ॥ 53
तं मत्तमिव मातङ्गं बद्धं कपिवरोत्तमम्। राक्षसा राक्षसेन्द्राय रावणाय न्यवेदयन् ॥ 54
कोऽयं कस्य कुतो वापि किं कार्यं कोऽभ्युपाश्रयः। इति राक्षसवीराणां तत्र संजज्ञिरे कथाः ॥ 55
हन्यतां दह्यतां वापि भक्ष्यतामिति चापरे। राक्षसास्तत्र संक्रुद्धाः परस्परमथाब्रुवन् ॥ 56
अतीत्य मार्गं सहसा महात्मा स तत्र रक्षोधिपपादमूले।
ददर्श राज्ञः परिचारवृद्धान्गृहं महारत्नविभूषितं च ॥ 57
स ददर्श महातेजा रावणः कपिसत्तमम्। रक्षोभिर्विकृताकारैः कृष्यमाणमितस्ततः ॥ 58

राक्षसाधिपतिं चापि ददर्श कपिसत्तमः । तेजोबलसमायुक्तं तपन्तमिव भास्करम् ॥ 59
स रोषसंवर्तिततामदृष्टिर्दशाननस्तं कपिमन्ववेक्ष्य ।
अथोपविष्टान्कुलशीलवृद्धान्समादिशत्तं प्रति मुख्यमन्त्रीन् ॥ 60
यथाक्रमं तैः स कपिश्च पृष्टः कार्यार्थमर्थस्य च मूलमादौ ।
निवेदयामास हरीश्वरस्य दूतः सकाशादहमागतोऽस्मि ॥ 61

इति चतुश्चत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ पञ्चचत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 49)

रावणं दृष्ट्वा हनुमतो विस्मयः ॥

ராவணனைக்கண்டு ஹனுமான் ஆச்சர்யமடைதல்.

ततः स कर्मणा तस्य विस्मितो भीमविक्रमः । हनूमान्क्रोधताम्राक्षो रक्षोधिपमवैक्षत ॥ * 1
भ्राजमानं महार्हेण काञ्चनेन विराजता । मुक्ताजालवृतेनाथ मुकुटेन महाद्युतिम् ॥ 2
वज्रसंयोगसंयुक्तैर्महार्हमणिविग्रहैः । हैमैराभरणैश्चित्रैर्मनसेव प्रकल्पितैः ॥ 3
महार्हक्षौमसंवीतं रक्तचन्दनरूषितम् । स्वनुलिप्तं विचित्राभिर्विविधाभिश्च भक्तिभिः ॥ 4
विवृतैः दर्शनीयैश्च रक्ताक्षैर्भीमदर्शनैः । दीप्ततीक्ष्णमहादंष्ट्रैः प्रलम्बदशनच्छदैः ॥ 5
शिरोभिर्दशभिर्वीरो भ्राजमानं महौजसम् । नानाव्यालसमाकीर्णैः शिखरैरिव मन्दरम् ॥ 6
नीलाञ्जनचयप्रख्यं हारेणोरसि राजता । पूर्णचन्द्राभवक्त्रेण सबलाकमिवाम्बुदम् ॥ 7
बाहुभिर्बद्धकेयूरैश्चन्दनोत्तमरूषितैः । भ्राजमानाङ्गदैर्भीमैः पञ्चशीर्षैरिवोरगैः ॥ 8
महति स्फाटिके चित्रे रत्नसंयोगचित्रिते । उत्तमास्तरणास्तीर्णे सूपविष्टं वरासने ॥ 9
अलंकृताभिरत्यर्थं प्रमदाभिः समन्ततः । वालव्यजनहस्ताभिरारात्समुपसेवितम् ॥ 10
दुर्धरेण प्रहस्तेन महापार्श्वेन रक्षसा । मन्त्रिभिर्मन्त्रतत्त्वज्ञैर्निकुम्भेन च मन्त्रिणा ॥ 11
उपोपविष्टं रक्षोभिश्चतुर्भिर्बलदर्पितम् । कृत्स्नं परिवृतं लोकं चतुर्भिरिव सागरैः ॥ 12
मन्त्रिभिर्मन्त्रतत्त्वज्ञैरन्यैश्च शुभदर्शिभिः । अन्वास्यमानं सचिवैः सुरैरिव सुरेश्वरम् ॥ 13
अपश्यद्राक्षसपतिं हनूमानतितेजसम् । विष्ठितं मेरुशिखरे सतोयमिव तोयदम् ॥ 14
स तैः संपीड्यमानोऽपि रक्षोभिर्भीमविक्रमैः । विस्मयं परमं गत्वा रक्षोधिपमवैक्षत ॥ 15
भ्राजमानं ततो दृष्ट्वा हनूमान्राक्षसेश्वरम् । मनसा चिन्तयामास तेजसा तस्य मोहितः ॥ 16

1. रावणस्य लोकोत्तरं धामदृष्ट्वा तद्विपरीतेन सीताचौर्यरूपेण कर्मणा विस्मित इति भावः ॥
கொளுத்தும் ஸூர்யனைப்போன்ற தேஜஸ்வியான ராவணனைப்பார்த்த ஹனுமான் அவன் செயலை (திருட்டுச் செயலை) நினைத்து ஆச்சர்யப்பட்டு கோபத்தால் கண் சிவக்க அவனை நோக்கினர்.

अहो रूपमहो धैर्यमहो सत्त्वमहो द्युतिः। अहो राक्षसराजस्य सर्वलक्षणयुक्तता ॥ * 17
यद्यधर्मो न बलवान्स्यादयं राक्षसेश्वरः। स्यादयं सुरलोकस्य सशक्रस्यापि रक्षिता ॥ * 18
अस्य क्रूरैर्नृशंसैश्च कर्मभिर्लोककुत्सितैः। सर्वे बिभ्यति खल्वस्माल्लोकाः सामरदानवाः ॥ 19
अयं ह्युत्सहते क्रुद्धः कर्तुमेकार्णवं जगत्। इति चिन्तां बहुविधामकरोन्मतिमान्कपिः।
दृष्ट्वा राक्षसराजस्य प्रभावममितौजसः ॥ 20

इति पञ्चचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ षट्चत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 50)

हनुमन्तं दृष्ट्वा रावणस्य विस्मयः। प्रहस्तमुखेन प्रश्नः। हनुमतः प्रत्युत्तरं च ॥

ஹனுமானைக்கண்டு ராவணன் மலைத்தல். ப்ரஹஸ்தனைக்கொண்டு விசாரித்தல். ஹனுமானின் பதில்.

तमुद्वीक्ष्य महाबाहुः पिङ्गाक्षं पुरतः स्थितम्। रोषेण महताविष्टो रावणो लोकरावणः ॥ 1
शङ्काहतात्मा दध्यौ स कपीन्द्रं तेजसावृतम्। किमेष भगवान्नन्दी भवेत्साक्षादिहागतः ॥ * 2
येन शप्तोऽस्मि कैलासे मया प्रहसिते पुरा। सोऽयं वानरमूर्तिः स्यात्किंस्विद्बाणोऽपि वासुरः ॥ * 3
स राजा रोषताम्राक्षः प्रहस्तं मन्त्रिसत्तमम्। कालयुक्तमुवाचेदं वचो विपुलमर्थवत् ॥ 4
दुरात्मा पृच्छ्यतामेष कुतः किं वास्य कारणम्। वनभङ्गे च कोऽस्यार्थो राक्षसानां च तर्जने ॥ 5
मत्पुरीमप्रधृष्यां वा गमने किं प्रयोजनम्। आयोधने वा किं कार्यं पृच्छ्यतामेष दुर्मतिः ॥ 6
रावणस्य वचः श्रुत्वा प्रहस्तो वाक्यमब्रवीत्। समाश्वसिहि भद्रं ते न भीः कार्या त्वया कपे ॥ 7
यदि तावत्त्वमिन्द्रेण प्रेषितो रावणालयम्। तत्त्वमाख्याहि मा ते भूद्भयं वानर मोक्ष्यसे ॥ 8
यदि वैश्रवणस्य त्वं यमस्य वरुणस्य च। चारुरूपमिदं कृत्वा प्रविष्टो नः पुरीमिमाम् ॥ 9
विष्णुना प्रेषितो वापि दूतो विजयकाङ्क्षिणा। नहि ते वानरं तेजो रूपमात्रं तु वानरम् ॥ 10
तत्त्वतः कथयस्वाद्य ततो वानर मोक्ष्यसे। अनृतं वदतश्चापि दुर्लभं तव जीवितम् ॥ 11
अथ वा यन्निमित्तस्ते प्रवेशो रावणालये। एवमुक्तो हरिवरस्तदा रक्षोगणेश्वरम् ॥ 12
अब्रवीन्नास्मि शक्रस्य यमस्य वरुणस्य च। धनदेन न मे सख्यं विष्णुना नास्मि चोदितः ॥ 13

17-18. *ஆஹா! என்ன ரூபம்! என்ன தைர்யம்! என்ன பலம்! என்ன தேஜஸ்! இவனுக்கு எல்லா லக்ஷணங்களும் பொருந்தியிருக்கின்றனவே! அதர்மம் மட்டில் இவனிடம் பலமாயில்லாவிடில் இவன் இந்த்ரனோடுகூடிய தேவலோகத்துக்கும் ரக்ஷகனாய் (விஷ்ணுவைப்போல்) இருப்பான்!*

2-3. *தேஜோவானான ஹனுமானைப்பார்த்து ராவணன் நினைக்கிறான்:— முன் கைலாஸத்தில், நான் பரிஹஸித்தபோது என்னை சபித்தாரே அந்த நந்தி பகவானே குரங்கு உருவமெடுத்து வந்துவிட்டாரோ! அல்லது பாணாஸுரனோ!*

जातिरेव मम त्वेषा वानरोऽहमिहागतः। दर्शने राक्षसेन्द्रस्य दुर्लभे तदिदं मया॥ 14
वनं राक्षसराजस्य दर्शनार्थे विनाशितम्। ततस्ते राक्षसाः प्राप्ता बलिनो युद्धकाङ्क्षिणः॥ 15
रक्षणार्थं च देहस्य प्रतियुद्धा मया रणे। अस्त्रपाशैर्न शक्योऽहं बद्धुं देवासुरैरपि॥ 16
पितामहादेष वरो ममापि हि समागतः। राजानं द्रष्टुकामेन मयास्त्रमनुवर्तितम्॥ 17
विमुक्तोऽप्यहमस्त्रेण राक्षसैस्त्वभिपीडितः। केनचिद्रामकार्येण आगतोऽस्मि तवान्तिकम्॥ 18
दूतोऽहमिति विज्ञाय राघवस्यामितौजसः। श्रूयतामेव वचनं मम पथ्यमिदं प्रभो॥ 19

इति षट्चत्वारिंशः सर्गः॥

अथ सप्तचत्वारिंशः सर्गः॥ (प्रा. सं. 51)

रावणस्य विनाशमनिच्छता हनुमता अधर्मात् निवर्त्य तस्य सत्पथप्रवर्तने उद्यमः॥

ராவணனை அழிக்க மனமில்லாமல் ஹனுமான் அவனை நல்வழிப்படுத்த முயலுதல்.

तं समीक्ष्य महासत्त्वं सत्त्ववान्हरिसत्तमः। वाक्यमर्थवदव्यग्रस्तमुवाच दशाननम्॥ 1
अहं सुग्रीवसंदेशादिह प्राप्तस्तवान्तिके। राक्षसेश हरिशस्त्वां भ्राता कुशलमब्रवीत्॥ 2
भ्रातुः शृणु समादेशं सुग्रीवस्य महात्मनः। धर्मार्थसहितं वाक्यमिह चामुत्र च क्षमम्॥ 3
राजा दशरथो नाम रथकुञ्जरवाजिमान्। पितेव बन्धुर्लोकस्य सुरेश्वरसमद्युतिः॥ 4
ज्येष्ठस्तस्य महाबाहुः पुत्रः प्रियतरः प्रभुः। पितुर्निदेशान्निष्क्रान्तः प्रविष्टो दण्डकावनम्॥ 5
लक्ष्मणेन सह भ्रात्रा सीतया सह भार्यया। रामो नाम महातेजा धर्म्यं पन्थानमाश्रितः॥ 6
तस्य भार्या जनस्थाने नष्टा सीतेति विश्रुता। वैदेहस्य सुता राज्ञो जनकस्य महात्मनः॥ 7
मार्गमाणस्तु तां देवीं राजपुत्रः सहानुजः। ऋश्यमूकमनुप्राप्तः सुग्रीवेण च संगतः॥ 8
तस्य तेन प्रतिज्ञातं सीतायाः परिमार्गणम्। सुग्रीवस्यापि रामेण हरिराज्यं निवेदितम्॥ 9
ततस्तेन मृधे हत्वा राजपुत्रेण वालिनम्। सुग्रीवः स्थापितो राज्ये हर्यृक्षाणां गणेश्वरः॥ 10
त्वया विज्ञातपूर्वश्च वाली वानरपुंगवः। स तेन निहतः संख्ये शरेणैकेन वानरः॥ 11
स सीतामार्गणे व्यग्रः सुग्रीवः सत्यसंगरः। हरीन्संप्रेषयामास दिशः सर्वा हरीश्वरः॥ 12
तां हरीणां सहस्राणि शतानि नियुतानि च। दिक्षु सर्वासु मार्गन्ते ह्यधश्चोपरि चाम्बरे॥ 13
वैनतेयसमाः केचित्केचित्तत्रानिलोपमाः। असङ्गगतयः शीघ्रा हरिवीरा महाबलाः॥ 14
अहं तु हनुमान्नाम मारुतस्यौरसः सुतः। सीतायास्तु कृते तूर्णं शतयोजनमायतम्॥ 15
समुद्रं लङ्घयित्वैव त्वां दिदृक्षुरिहागतः। भ्रमता च मया दृष्टा गृहे ते जनकात्मजा॥ 16

तद्भवान्दृष्टधर्मार्थस्तपःकृतपरिग्रहः । परदारान्महाप्राज्ञ नोपरोद्धुं त्वमर्हसि ॥ * 17
नहि धर्मविरुद्धेषु बह्वपायेषु कर्मसु । मूलघातिषु सज्जन्ते बुद्धिमन्तो भवद्विधाः ॥ * 18
कश्च लक्ष्मणमुक्तानां रामकोपानुवर्तिनाम् । शराणामग्रतः स्थातुं शक्तो देवासुरेष्वपि ॥ 19
न चापि त्रिषु लोकेषु राजन्विद्येत कश्चन । राघवस्य व्यलीकं यः कृत्वा सुखमवाप्नुयात् ॥ 20
तत्त्रिकालहितं वाक्यं धर्म्यमर्थानुयायि च । मन्यस्व नरशार्दूल जानकी प्रतिदीयताम् ॥ 21
दृष्टा हीयं मया देवी लब्धं यदिह दुर्लभम् । उत्तरं कर्म यच्छेषं निमित्तं तत्र राघवः ॥ 22
लक्षितेयं मया सीता तथा शोकपरायणा । गृहे यां नाभिजानासि पञ्चास्यामिव पन्नगीम् ॥ 23
नेयं जरयितुं शक्या सा सुरैरमरैरपि । विषसंसृष्टमत्यर्थं भुक्तमन्नमिवौजसा ॥ 24
तपःसंतापलब्धस्ते सोऽयं धर्मपरिग्रहः । न स नाशयितुं न्याय्य आत्मप्राणपरिग्रहः ॥ * 25
अवध्यतां तपोभिर्यां भवान्समनुपश्यति । आत्मनः सासुरैर्देवैर्हेतुस्तत्राप्ययं महान् ॥ 26
सुग्रीवो न च देवोऽयं न यक्षो न च राक्षसः । मानुषो राघवो राजन्सुग्रीवश्च हरीश्वरः ।
तस्मात्प्राणपरित्राणं कथं राजन्करिष्यसि ॥ 27
न तु धर्मोपसंहारमधर्मफलसंहितम् । तदेव फलमन्वेति धर्मश्चाधर्मनाशनः ॥ * 28

17. நீ அறம் பொருள் இவைகளை கரைகண்டவன். தவத்தினாலேயே எல்லாவற்றையும் அடைந்தவன். (தவமே உன்னை ஆட்கொண்டிருக்கிறது). பேரறிவாளனே! பிறர் மனைவியைப்பகரித்தல் உனக்குத் தகாதது.

18. தர்மவிரோதமானவும், பல தீங்குகளை விளைவிப்பனவாயுமுள்ள கார்யங்களில் உன்னைப் போலொத்த புத்திமான்கள் தலையிட மாட்டார்களே!

25. உனது இந்தப் பெருமை தவத்தினாலேயே கஷ்டப்பட்டு அடையப்பட்டது. உனது நீண்ட ஆயுளுக்கும், செல்வத்துக்கும் காரணமாயுள்ள அத்தவப்பயனை அழித்துக் கொள்வது ந்யாயமல்ல.

28. धर्मतत्वोपदेशकोऽयं श्लोकः । प्रसिद्धव्याख्यातारोऽप्यत्र बहुधा भिन्नभिन्नमर्थं निरूपयन्ति । यथामति मयापि श्लोकोऽयं व्याख्यायते ॥

धर्मः (इतः पूर्वं कृतः) उपसंह्रियते (सुखानुभवेन) अनेन इति तं धर्मोपसंहारं पुरुषं, (इदानींकृतानां) अधर्माणां (दुःखाननुभवेनानुपक्षीणानां) फलैः (इतः परं अनुभोक्तव्यैः दुःखैः) संहितं समन्वितं तमेव पुरुषं तदेव फलं नान्वेति; (एतावत्कालपर्यन्तं अनुभूयमानं सुखमेव न प्राप्नोति । किन्तु दुःखमेव प्राप्नोति) अतः इदानीं यदि धर्मः क्रियते (धर्ममवलंब्य सीता यदि रामाय प्रत्यर्प्यते) स धर्मः (प्रायश्चित्तरूपः) त्वत्कृतसीताहरणरूपमधर्मं नाशयेत् । अत्र "धर्मेण पापमपनुदति" इति श्रुत्यर्थोऽनुसन्धेयः ॥

தர்ம பலன்களை (ஸுகங்களை) அனுபவித்து அழித்துக்கொண்டும், அதர்ம பலன்களை (கஷ்டங்களை) அனுபவியாமல் குவித்துக்கொண்டும், இருப்பவனை (எப்போதும்போலவே) தர்ம பலனான ஸுகமே பின்தொடர்வதில்லை. அதர்ம பலனான துன்பம் வந்தடைந்தே தீரும். ஆனால் தர்மம் அதர்மத்தைபழிக்கும். (இப்போது நீ தர்மத்தைக் கடைப்பிடித்து ஸீதையை ராமனிடம் ஒப்படைப்பாயானால் உன் பாபம் குறையும்)

प्राप्तं धर्मफलं तावद्भवता नात्र संशयः । फलमस्याप्यधर्मस्य क्षिप्रमेव प्रपत्स्यसे ॥ * 29
जनस्थानवधं बुद्ध्वा वालिनश्च वधं तथा । रामसुग्रीवसख्यं च बुद्ध्यस्व हितमात्मनः ॥ 30
कामं खल्वहमप्येकः सवाजिरथकुञ्जराम् । लङ्कां नाशयितुं शक्तस्तस्यैष तु न निश्चयः ॥ 31
रामेण हि प्रतिज्ञातं हर्यृक्षगणसंनिधौ । उत्सादनममित्राणां सीता यैस्तु प्रधर्षिता ॥ 32
अपकुर्वन्हि रामस्य साक्षादपि पुरंदरः । न सुखं प्राप्नुयादन्यः किं पुनस्त्वद्विधो जनः ॥ 33
यां सीतेत्यभिजानासि येयं तिष्ठति ते गृहे । कालरात्रीति तां विद्धि सर्वलङ्काविनाशिनीम् ॥ 34
तदलं कालपाशेन सीताविग्रहरूपिणा । स्वयं स्कन्धावसक्तेन क्षममात्मनि चिन्त्यताम् ॥ 35
सीतायास्तेजसा दग्धां रामकोपप्रदीपिताम् । दह्यमानामिमां पश्य पुरीं साट्टप्रतोलिकाम् ॥ 36
स्वानि मित्राणि मन्त्रींश्च ज्ञातीन्भ्रातॄन्सुतान्हितान् । भोगान्दारांश्च लङ्कां च मा विनाशमुपानय ॥ 37
सत्यं राक्षसराजेन्द्र शृणुष्व वचनं मम । रामदासस्य दूतस्य वानरस्य विशेषतः ॥ 38
सर्वाँल्लोकान्सुसंहृत्य सभूतान्सचराचरान् । पुनरेव तथा स्रष्टुं शक्तो रामो महायशाः ॥ 39
देवासुरनरेन्द्रेषु यक्षरक्षोगणेषु च । विद्याधरेषु नागेषु गन्धर्वेषूरगेषु च ॥ 40
सिद्धेषु किंनरेन्द्रेषु पतत्रिषु च सर्वतः । सर्वत्र सर्वभूतेषु सर्वकालेषु नास्ति सः ॥ 41
यो रामं प्रतियुद्ध्येत विष्णुतुल्यपराक्रमम् । सर्वलोकेश्वरस्येह कृत्वा विप्रियमीदृशम् ।
रामस्य राजसिंहस्य दुर्लभं तव जीवितम् ॥ 42

देवाश्च दैत्याश्च निशाचरेन्द्र गन्धर्वविद्याधरनागयक्षाः ।
रामस्य लोकत्रयनायकस्य स्थातुं न शक्ताः समरेषु सर्वे ॥ 43
ब्रह्मा स्वयंभूश्चतुराननो वा रुद्रस्त्रिनेत्रस्त्रिपुरान्तको वा ।
इन्द्रो महेन्द्रः सुरनायको वा त्रातुं न शक्ता युधि रामवध्यम् ॥ 44
स सौष्ठवोपेतमदीनवादिनः कपेर्निशम्याप्रतिमोऽप्रियं वचः ।
दशाननः कोपविवृत्तलोचनः समादिशत्तस्य वधं महाकपेः ॥ 45

इति सप्तचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ अष्टचत्वारिंशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 52)

विभीषणेन दूतवधनिवारणम् ॥

விபீஷணன் தூதனைக் கொல்லலாகாதெனத் தடுத்தல்.

स तस्य वचनं श्रुत्वा वानरस्य महात्मनः । आज्ञापयद्वधं तस्य रावणः क्रोधमूर्च्छितः ॥ 1
वधे तस्य समाज्ञप्ते रावणेन दुरात्मना । निवेदितवतो दौत्यं नानुमेने विभीषणः ॥ 2

---

29. தர்ம பலன்கள் இதுவரை உன்னாலடையப்பட்டுவிட்டன. இந்த அதர்மத்தின் பலனை நீ சீக்கிரம் அடைய நேரும்.

तं रक्षोधिपतिं क्रुद्धं तच्च कार्यमुपस्थितम् । विदित्वा चिन्तयामास कार्यं कार्यविधौ स्थितः ॥ 3
निश्चितार्थस्ततः साम्ना पूज्यं शत्रुजिदग्रजम् । उवाच हितमत्यर्थं वाक्यं वाक्यविशारदः ॥ 4
क्षमस्व रोषं त्यज राक्षसेन्द्र प्रसीद मे वाक्यमिदं शृणुष्व ।
वधं न कुर्वन्ति परावरज्ञा दूतस्य सन्तो वसुधाधिपेन्द्राः ॥ 5
राजधर्मविरुद्धं च लोकवृत्तेश्च गर्हितम् । तव चासदृशं वीर कपेरस्य प्रमापणम् ॥ 6
धर्मज्ञश्च कृतज्ञश्च राजधर्मविशारदः । परावरज्ञो भूतानां त्वमेव परमार्थवित् ॥ 7
गृह्यन्ते यदि रोषेण त्वादृशोऽपि विचक्षणाः । ततः शास्त्रविपश्चित्त्वं श्रम एव हि केवलम् ॥ 8
तस्मात्प्रसीद शत्रुघ्न राक्षसेन्द्र दुरासद । युक्तायुक्तं विनिश्चित्य दूतदण्डो विधीयताम् ॥ 9
विभीषणवचः श्रुत्वा रावणो राक्षसेश्वरः । कोपेन महताविष्टो वाक्यमुत्तरमब्रवीत् ॥ 10
न पापानां वधे पापं विद्यते शत्रुसूदन । तस्मादिमं वधिष्यामि वानरं पापकारिणम् ॥ 11
अधर्ममूलं बहुदोषयुक्तमनार्यजुष्टं वचनं निशम्य ।
उवाच वाक्यं परमार्थतत्त्वं विभीषणो बुद्धिमतां वरिष्ठः ॥ 12
प्रसीद लङ्केश्वर राक्षसेन्द्र धर्मार्थयुक्तं वचनं शृणुष्व ।
दूता न वध्याः समयेषु राजन्सर्वेषु सर्वत्र वदन्ति सन्तः ॥ 13
असंशयं शत्रुरयं प्रवृद्धः कृतं ह्यनेनाप्रियमप्रमेयम् ।
न दूतवध्यां प्रवदन्ति सन्तो दूतस्य दृष्टा बहवो हि दण्डाः ॥ 14
वैरूप्यमङ्गेषु कशाभिघातो मौण्ड्यं तथा लक्षणसंनिपातः ।
एतान्हि दूते प्रवदन्ति दण्डान्वधस्तु दूतस्य न नः श्रुतोऽपि ॥ 15
कथं च धर्मार्थविनीतबुद्धिः परावरप्रत्ययनिश्चितार्थः ।
भवद्विधः कोपवशे हि तिष्ठेत्कोपं नियच्छन्ति हि सत्त्ववन्तः ॥ 16
न धर्मवादे न च लोकवृत्ते न शास्त्रबुद्धिग्रहणेषु वापि ।
विद्येत कश्चित्तव वीर तुल्यस्त्वं ह्युत्तमः सर्वसुरासुराणाम् ॥ 17
न चाप्यस्य कपेर्घाते कंचित्पश्याम्यहं गुणम् । तेष्वयं पात्यतां दण्डो यैरयं प्रेषितः कपिः ॥ 18
साधुर्वा यदि वासाधुः परैरेष समर्पितः । ब्रुवन्परार्थं परवान्न दूतो वधमर्हति ॥ 19
अपि चास्मिन्हते राजन्नान्यं पश्यामि खेचरम् । इह यः पुनरागच्छेत् परं पारं महोदधेः ॥ 20
तस्मान्नास्य वधे यत्नः कार्यः परपुरंजय । भवान्सेन्द्रेषु देवेषु यत्नमास्थातुमर्हति ॥ 21
अस्मिन्विनष्टे नहि भूतमन्यं पश्यामि यस्तौ नरराजपुत्रौ ।
युद्धाय युद्धप्रियदुर्विनीतावुद्योजयेद्दीर्घपथाऽवरुद्धौ ॥ 22
पराक्रमोत्साहमनस्विनां च सुरासुराणामपि दुर्जयेन ।
त्वया मनोनन्दन नैर्ऋतानां युद्धायतिर्नाशयितुं न युक्ता ॥ 23

हिताश्च शूराश्च समाहिताश्च कुलेषु जाताश्च महागुणेषु ।
मनस्विनः शस्त्रभृतां वरिष्ठाः कोपप्रशस्ताः सुभृताश्च योधाः ॥ 24
तदेकदेशेन बलस्य तावत्केचित्तवादेशकृतोऽद्य यान्तु ।
तौ राजपुत्रावुपगृह्य मूढौ परेषु ते भावयितुं प्रभावम् ॥ 25
निशाचराणामधिपोऽनुजस्य विभीषणस्योत्तमवाक्यनिष्टम् ।
जग्राह बुद्ध्या सुरलोकशत्रुर्महाबलो राक्षसराजमुख्यः ॥ 26

इति अष्टचत्वारिंशः सर्गः ॥

अथ एकोनपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 53)

हनुमतः पुच्छोदीपनं सीताप्रार्थनया पावकशैत्यम् ॥

ஹனுமானுடைய வாலில் தீ வைத்தல். ஸீதையின் வேண்டுகோளின்படி தீ குளிர்தல்.

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा दशग्रीवो महात्मनः । देशकालहितं वाक्यं भ्रातुरुत्तरमब्रवीत् ॥ 1
सम्यगुक्तं हि भवता दूतवध्या विगर्हिता । अवश्यं तु वधादन्यः क्रियतामस्य निग्रहः ॥ 2
कपीनां किल लाङ्गूलमिष्टं भवति भूषणम् । तदस्य दीप्यतां शीघ्रं तेन दग्धेन गच्छतु ॥ 3
ततः पश्यन्त्वमुं दीनमङ्गवैरूप्यकर्शितम् । समित्रज्ञातयः सर्वे बान्धवाः ससुहृज्जनाः ॥ 4
आज्ञापयद्राक्षसेन्द्रः पुरं सर्वं सचत्वरम् । लाङ्गूलेन प्रदीप्तेन रक्षोभिः परिणीयताम् ॥ 5
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा राक्षसाः कोपकर्कशाः । वेष्टन्ते तस्य लाङ्गूलं जीर्णैः कार्पासिकैः पटैः ॥ 6
संवेष्ट्यमाने लाङ्गूले व्यवर्धत महाकपिः । शुष्कमिन्धनमासाद्य वनेष्विव हुताशनः ॥ 7
तैलेन परिषिच्याथ तेऽग्निं तत्रोपपादयन् । लाङ्गूलेन प्रदीप्तेन राक्षसांस्तानपातयत् ॥ 8
रोषामर्षपरीतात्मा बालसूर्यसमाननः । स भूयः संगतैः क्रूरै राक्षसैर्हरिपुंगवः ॥ 9
निबद्धः कृतवान्वीरस्तत्कालसदृशीं मतिम् । कामं खलु न मे शक्ता निबद्धस्यापि राक्षसाः ॥ 10
छित्वा पाशान्समुत्पत्य हन्यामहमिमान्पुनः । यदि भर्तृहितार्थाय चरन्तं भर्तृशासनात् ॥ 11
निबध्नन्ते दुरात्मानो न तु मे निष्कृतिः कृता । सर्वेषामेव पर्याप्तो राक्षसानामहं युधि ॥ 12
किं तु रामस्य प्रीत्यर्थं विषहिष्येऽहमीदृशम् । लङ्का चारयितव्या मे पुनरेव भवेदिति ॥ 13
रात्रौ नहि सुदृष्टा मे दुर्गकर्मविधानतः । अवश्यमेव द्रष्टव्या मया लङ्का निशाक्षये ॥ 14
कामं बध्नन्तु मे भूयः पुच्छस्योद्दीपनेन च । पीडां कुर्वन्तु रक्षांसि न मेऽस्ति मनसः श्रमः ॥ 15
ततस्ते संवृताकारं सत्त्ववन्तं महाकपिम् । परिगृह्य ययुर्हृष्टा राक्षसाः कपिकुञ्जरम् ॥ 16
शङ्खभेरीनिनादैश्च घोषयन्तः स्वकर्मभिः । राक्षसाः क्रूरकर्माणश्चारयन्ति स तां पुरीम् ॥ 17

अन्वीयमानो रक्षोभिर्ययौ सुखमरिंदमः । हनूमांश्चारयामास राक्षसानां महापुरीम् ॥ 18
अथापश्यद्विमानानि विचित्राणि महाकपिः । संवृतान्भूमिभागांश्च सुविभक्तांश्च चत्वरान् ॥ 19
रथ्याश्च गृहसंबाधाः कपिः शृङ्गाटकानि च । तथा रथ्योपरथ्याश्च तथैव च गृहान्तरान् ॥ 20
चत्वरेषु चतुष्केषु राजमार्गे तथैव च । घोषयन्ति कपिं सर्वे चार इत्येव राक्षसाः ॥ 21
दीप्यमाने ततस्तस्य लाङ्गूलाग्रे हनूमतः । राक्षस्यस्ता विरूपाक्ष्यः शंसुर्देव्यास्तदप्रियम् ॥ 22
यस्त्वया कृतसंवादः सीते ताम्रमुखः कपिः । लाङ्गूलेन प्रदीप्तेन स एष परिणीयते ॥ 23
श्रुत्वा तद्वचनं क्रूरमात्मापहरणोपमम् । वैदेही शोकसंतप्ता हुताशनमुपागमत् ॥ 24
मङ्गलाभिमुखी तस्य सा तदासीन्महाकपेः । उपतस्थे विशालाक्षी प्रयता हव्यवाहनम् ॥ 25
यद्यस्ति पतिशुश्रूषा यद्यस्ति चरितं तपः । यदि वा त्वेकपत्नीत्वं शीतो भव हनूमतः ॥ 26
ततस्तीक्ष्णार्चिरव्यग्रः प्रदक्षिणशिखोऽनलः । जज्वाल मृगशावाक्ष्याः शंसन्निव शुभं कपेः ॥ 27
हनूमज्जनकश्चैव पुच्छानलयुतोऽनिलः । ववौ स्वास्थ्यकरो देव्याः प्रालेयानिलशीतलः ॥ 28
दह्यमाने च लाङ्गूले चिन्तयामास वानरः । प्रदीप्तोऽग्निरयं कस्मान्न मां दहति सर्वतः ॥ 29
दृश्यते च महाज्वालः करोति च न मे रुजम् । शिशिरस्येव संपातो लाङ्गूलाग्रे प्रतिष्ठितः ॥ 30
अथ वा तदिदं व्यक्तं यद्दृष्टं प्लवता मया । रामप्रभावादाश्चर्यं पर्वतः सरितां पतौ ॥ 31
यदि तावत्समुद्रस्य मैनाकस्य च धीमतः । रामार्थं संभ्रमस्तादृक्किमग्निर्न करिष्यति ॥ 32
सीतायाश्चानृशंस्येन तेजसा राघवस्य च । पितुश्च मम सख्येन न मां दहति पावकः ॥ 33
भूयः स चिन्तयामास मुहूर्तं कपिकुञ्जरः । कथमस्मद्विधस्येह बन्धनं राक्षसाधमैः ॥ 34
प्रतिक्रियास्य युक्ता स्यात्सति मह्यं पराक्रमे । ततश्छित्त्वा च तान्पाशान्वेगवान्वै महाकपिः ॥ 35
उत्पपाताथ वेगेन ननाद च महाकपिः । पुरद्वारं ततः श्रीमाञ्शैलशृङ्गमिवोन्नतम् ॥ 36
विभक्तरक्षःसंबाधमाससादानिलात्मजः । स भूत्वा शैलसंकाशः क्षणेन पुनरात्मवान् ॥ 37
ह्रस्वतां परमां प्राप्तो बन्धनान्यवशातयत् । विमुक्तश्चाभवच्छ्रीमान्पुनः पर्वतसंनिभः ॥ 38
वीक्षमाणश्च ददृशे परिघं तोरणाश्रितम् । स तं गृह्य महाबाहुः कालायसपरिष्कृतम् ।
रक्षिणस्तान्पुनः सर्वान्सूदयामास मारुतिः ॥ 39

स तान्निहत्वा रणचण्डविक्रमः समीक्षमाणः पुनरेव लङ्काम् ।
प्रदीप्तलाङ्गूलकृतार्चिमाली प्रकाशितादित्य इवार्चिमाली ॥ 40

इति एकोनपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ पञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 54)

लङ्कादहनम् ॥

லங்கையை எரித்தல்.

वीक्षमाणस्ततो लङ्कां कपिः कृतमनोरथः । वर्धमानसमुत्साहः कार्यशेषमचिन्तयत् ॥ 1
किं नु खल्ववशिष्टं मे कर्तव्यमिह सांप्रतम् । यदेषां रक्षसां भूयः संतापजननं भवेत् ॥ 2
वनं तावत्प्रमथितं प्रकृष्टा राक्षसा हताः । बलैकदेशः क्षपितः शेषं दुर्गविनाशनम् ॥ 3
दुर्गे विनाशिते कर्म भवेत्सुखपरिश्रमम् । अल्पयत्नेन कार्येऽस्मिन्मम स्यात्सफलः श्रमः ॥ 4
यो ह्ययं मम लाङ्गूले दीप्यते हव्यवाहनः । अस्य संतर्पणं न्याय्यं कर्तुमेभिर्गृहोत्तमैः ॥ 5
ततः प्रदीप्तलाङ्गूलः सविद्युदिव तोयदः । भवनाग्रेषु लङ्काया विचचार महाकपिः ॥ 6
गृहाद्गृहं राक्षसानामुद्यानानि च वानरः । वीक्षमाणो ह्यसंत्रस्तः प्रासादांश्च चचार सः ॥ 7
अवप्लुत्य महावेगः प्रहस्तस्य निवेशनम् । अग्निं तत्र विनिक्षिप्य श्वसनेन समो बली ॥ 8
ततोऽन्यत्पुप्लुवे वेश्म महापार्श्वस्य वीर्यवान् । मुमोच हनुमानग्निं कालानलशिखोपमम् ॥ 9
वज्रदंष्ट्रस्य च तथा पुप्लुवे स महाकपिः । शुकस्य च महातेजाः सारणस्य च धीमतः ॥ 10
तथा चेन्द्रजितो वेश्म ददाह हरियूथपः । जम्बुमालेः सुमालेश्च ददाह भवनं ततः ॥ 11
रश्मिकेतोश्च भवनं सूर्यशत्रोस्तथैव च । ह्रस्वकर्णस्य दंष्ट्रस्य रोमशस्य च रक्षसः ॥ 12
युद्धोन्मत्तस्य मत्तस्य ध्वजग्रीवस्य रक्षसः । विद्युज्जिह्वस्य घोरस्य तथा हस्तिमुखस्य च ॥ 13
करालस्य विशालस्य शोणिताक्षस्य चैव हि । कुम्भकर्णस्य भवनं मकराक्षस्य चैव हि ॥ 14
नरान्तकस्य कुम्भस्य निकुम्भस्य महात्मनः । यज्ञशत्रोश्च भवनं ब्रह्मशत्रोस्तथैव च ॥ 15
वर्जयित्वा महातेजा विभीषणगृहं प्रति । क्रममाणः क्रमेणैव ददाह हरिपुंगवः ॥ 16
तेषु तेषु महार्हेषु भवनेषु महायशाः । गृहेष्वृद्धिमतामृद्धिं ददाह कपिकुञ्जरः ॥ 17
सर्वेषां समतिक्रम्य राक्षसेन्द्रस्य वीर्यवान् । आससादाथ लक्ष्मीवान्रावणस्य निवेशनम् ॥ 18
ततस्तस्मिन्गृहे मुख्ये नानारत्नविभूषिते । मेरुमन्दरसंकाशे नानामङ्गलशोभिते ॥ 19
प्रदीप्तमग्निमुत्सृज्य लाङ्गूलाग्रे प्रतिष्ठितम् । ननाद हनुमान्वीरो युगान्तजलदो यथा ॥ 20
श्वसनेन च संयोगादतिवेगो महाबलः । कालाग्निरिव जज्वाल प्रावर्धत हुताशनः ॥ 21
प्रदीप्तमग्निं पवनस्तेषु वेश्मसु चारयन् । तानि काञ्चनजालानि मुक्तामणिमयानि च ॥ 22
भवनानि व्यशीर्यन्त रत्नवन्ति महान्ति च । तानि भग्नविमानानि निपेतुर्वसुधातले ॥ 23
भवनानीव सिद्धानामम्बरात्पुण्यसंक्षये । संजज्ञे तुमुलः शब्दो राक्षसानां प्रधावताम् ॥ 24
स्वे स्वे गृहपरित्राणे भग्नोत्साहोज्झितश्रियाम् । नूनमेषोऽग्निरायातः कपिरूपेण हा इति ॥ 25
क्रन्दन्त्यः सहसा पेतुः स्तनंधयधराः स्त्रियः । काश्चिदग्निपरीताङ्ग्यो हर्म्येभ्यो मुक्तमूर्धजाः ॥ 26

पतन्त्यो रेजिरेऽभ्रेभ्यः सौदामन्य इवाम्बरात् । वज्रविद्रुमवैदूर्यमुक्तारजतसंहतान् ।। 27
विचित्रान्भवनाद्धातून्स्यन्दमानान्ददर्श सः । नाग्निस्तृप्यति काष्ठानां तृणानां च यथा तथा ।। 28
हनूमान्राक्षसेन्द्राणां वधे किंचिन्न तृप्यति । न हनूमद्विशस्तानां राक्षसानां वसुंधरा ।। 29
हनूमता वेगवता वानरेण महात्मना । लङ्कापुरं प्रदग्धं तद्रुद्रेण त्रिपुरं यथा ।। 30

ततः स लङ्कापुरपर्वताग्रे समुत्थितो भीमपराक्रमोऽग्निः ।
प्रसार्य चूडावलयं प्रदीप्तो हनूमता वेगवतोपसृष्टः ।। 31
युगान्तकालानलतुल्यरूपः स मारुतोऽग्निर्ववृधे दिवस्पृक् ।
विधूमरश्मिर्भवनेषु सक्तो रक्षःशरीराज्यसमर्पितार्चिः ।। 32
आदित्यकोटीसदृशः सुतेजा लङ्कां समस्तां परिवार्य तिष्ठन् ।
शब्दैरनेकैरशनिप्ररूढैर्भिन्दन्निवाण्डं प्रबभौ महाग्निः ।। 33
तत्राम्बरादग्निरतिप्रवृद्धो रूक्षप्रभः किंशुकपुष्पचूडः ।
निर्वाणधूमाकुलराजयश्च नीलोत्पलाभाः प्रचकाशिरेऽभ्राः ।। 34
वज्री महेन्द्रस्त्रिदशेश्वरो वा साक्षाद्यमो वा वरुणोऽनिलो वा ।
रुद्रोऽग्निरर्को धनदश्च सोमो न वानरोऽयं स्वयमेव कालः ।। 35
किं ब्रह्मणः सर्वपितामहस्य लोकस्य धातुश्चतुराननस्य ।
इहागतो वानररूपधारी रक्षोपसंहारकरः प्रकोपः ।। 36
किं वैष्णवं वा कपिरूपमेत्य रक्षोविनाशाय परं सुतेजः ।
अचिन्त्यमव्यक्तमनन्तमेकं स्वमायया सांप्रतमागतं वा ।। 37
इत्येवमूचुर्बहवो विशिष्टा रक्षोगणास्तत्र समेत्य सर्वे ।
सप्राणिसङ्घां सगृहां सवृक्षां दग्धां पुरीं तां सहसा समीक्ष्य ।। 38
ततस्तु लङ्का सहसा प्रदग्धा सराक्षसा साश्वरथा सनागा ।
सपक्षिसङ्घा समृगा सवृक्षा रुरोद दीना तुमुलं सशब्दम् ।। 39
हा तात हा पुत्रक कान्त मित्र हा जीवितं भोगयुतं सुपुण्यम् ।
रक्षोभिरेवं बहुधा ब्रुवद्भिः शब्दः कृतो घोरतरः सुभीतः ।। 40
हुताशनज्वालसमावृता सा हतप्रवीरा परिवृत्तयोधा ।
हनूमतः क्रोधबलाभिभूता बभूव शापोपहतेव लङ्का ।। 41
ससंभ्रमं त्रस्तविषण्णराक्षसां समुज्ज्वलज्ज्वालहुताशनाङ्किताम् ।
ददर्श लङ्कां हनुमान्महामनाः स्वयंभुरोषोपहतामिवावनिम् ।। 42
भङ्क्त्वा वनं पादपरत्नसंकुलं हत्वा तु रक्षांसि महान्ति संयुगे ।
दग्ध्वा पुरीं तां गृहरत्नमालिनीं तस्थौ हनूमान्पवनात्मजः कपिः ।। 43

स राक्षसांस्तान्सुबहूंश्च हत्वा वनं च भङ्क्त्वा बहुपादपं तत् ।
विसृज्य रक्षोभवनेषु चाग्निं जगाम रामं मनसा महात्मा ॥ 44
ततस्तु तं वानरवीरमुख्यं महाबलं मारुततुल्यवेगम् ।
महामतिं वायुसुतं वरिष्ठं प्रतुष्टुवुर्देवगणाश्च सर्वे ॥ 45
देवाश्च सर्वे मुनिपुंगवाश्च गन्धर्वविद्याधरपन्नगाश्च ।
भूतानि सर्वाणि महान्ति तत्र जग्मुः परां प्रीतिमतुल्यरूपाम् ॥ 46
त्रिकूटशृङ्गाग्रतले विचित्रे प्रतिष्ठितो वानरराजसिंहः ।
प्रदीप्तलाङ्गूलकृतार्चिमाली व्यराजतादित्य इवार्चिमाली ॥ 47
लङ्कां समस्तां संपीड्य लाङ्गूलाग्निं महाकपिः । निर्वापयामास तदा समुद्रे हरिपुंगवः ॥ 48
ततो देवाः सगन्धर्वाः सिद्धाश्च परमर्षयः । दृष्ट्वा लङ्कां प्रदग्धां तां विस्मयं परमं गताः ॥ 49

इति पञ्चाशः सर्गः ॥

अथ एकपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 55)

लंकादाहे सीतापि दग्धेति संशयानस्य हनुमतः चारणवाक्यश्रवणेन सन्तोषः ॥

லங்கையைக் கொளுத்தியதில், ஸீதையும் எரிக்கப்பட்டாளோ என ஸந்தேஹித்த ஹனுமானுக்கு சாரணர் வாக்யம் கேட்டு மகிழ்ச்சி.

संदीप्यमानां वित्रस्तां त्रस्तरक्षोगणां पुरीम् । अवेक्ष्य हनुमाँल्लङ्कां चिन्तयामास वानरः ॥ 1
तस्याभूत्सुमहांस्त्रासः कुत्सा चात्मन्यजायत । लङ्कां प्रदहता कामं किंस्वित्कृतमिदं मया ॥ 2
धन्यास्ते पुरुषश्रेष्ठाः ये बुद्ध्या कोपमुत्थितम् । निरुन्धन्ति महात्मानो दीप्तमग्निमिवाम्भसा ॥ 3
क्रुद्धः पापं न कुर्यात्कः क्रुद्धो हन्याद्गुरूनपि । क्रुद्धः परुषया वाचा नरः साधूनधिक्षिपेत् ॥ * 4
वाच्यावाच्यं प्रकुपितो न विजानाति कर्हिचित् । नाकार्यमस्ति क्रुद्धस्य नावाच्यं विद्यते क्वचित् ॥ * 5
यः समुत्पतितं क्रोधं क्षमयैव निरस्यति । यथोरगस्त्वचं जीर्णां स वै पुरुष उच्यते ॥ * 6
धिगस्तु मां सुदुर्बुद्धिं निर्लज्जं पापकृत्तमम् । अचिन्तयित्वा तां सीतामग्निदं स्वामिघातकम् ॥ 7

4-6. *எரிகின்ற நெருப்பை நீராவியாலவிப்பதுபோல், எழுகின்ற கோபத்தைப் புத்தியால் அடக்குபவர்களே புண்யசாலிகள்! கோபமுற்றவன் எந்தப் பாபத்தைத்தான் செய்யான்! குருக்களையும் கொல்வான். ஸாதுக்களைக் கடுமையாய்ப்பேசி இகழ்வான். இன்னது பேசலாம், இன்னது பேசக்கூடாதென்றறியான். சொல்லக்கூடாததென்றுவது, செய்யக்கூடாததென்றுவது அவனுக்கொன்றும் கிடையாது. பாம்பு சட்டை உரிப்பதுபோல் உண்டான கோபத்தை பொருமையால் விலக்குபவனே புருஷன் என்று கூறப்படுபவன்.'*

यदि दग्धा त्वियं सर्वा नूनमार्यापि जानकी । दग्धा तेन मया भर्तुर्हतं कार्यमजानता ॥ 8
यदर्थमयमारम्भस्तत्कार्यमवसादितम् । मया हि दहता लङ्कां न सीता परिरक्षिता ॥ 9
ईषत्कार्यमिदं कार्यं कृतमासीन्न संशयः । तस्य क्रोधाभिभूतेन मया मूलक्षयः कृतः ॥ 10
विनष्टा जानकी व्यक्तं न ह्यदग्धः प्रदृश्यते । लङ्कायाः कश्चिदुद्देशः सर्वा भस्मीकृता पुरी ॥ 11
यदि तद्विहतं कार्यं मया प्रज्ञाविपर्ययात् । इहैव प्राणसंन्यासो ममापि ह्यद्य रोचते ॥ 12
किमग्नौ निपताम्यद्य आहोस्विद्वडवामुखे । शरीरमाहो सत्त्वानां दद्मि सागरवासिनाम् ॥ 13
कथं नु जीवता शक्यो मया द्रष्टुं हरीश्वरः । तौ वा पुरुषशार्दूलौ कार्यसर्वस्वघातिना ॥ 14
मया खलु तदेवेदं रोषदोषात्प्रदर्शितम् । प्रथितं त्रिषु लोकेषु कपित्वमनवस्थितम् ॥ 15
धिगस्तु राजसं भावमनीशमनवस्थितम् । ईश्वरेणापि यद्रागान्मया सीता न रक्षिता ॥ * 16
विनष्टायां तु सीतायां तावुभौ विनशिष्यतः । तयोर्विनाशे सुग्रीवः सबन्धुर्विनशिष्यति ॥ 17
एतदेव वचः श्रुत्वा भरतो भ्रातृवत्सलः । धर्मात्मा सहशत्रुघ्नः कथं शक्ष्यति जीवितुम् ॥ 18
इक्ष्वाकुवंशे धर्मिष्ठे गते नाशमसंशयः । भविष्यन्ति प्रजाः सर्वाः शोकसंतापपीडिताः ॥ 19
तदहं भाग्यरहितो लुप्तधर्मार्थसंग्रहः । रोषदोषपरीतात्मा व्यक्तं लोकविनाशनः ॥ 20
इति चिन्तयतस्तस्य निमित्तान्युपपेदिरे । पूर्वमप्युपलब्धानि साक्षात्पुनरचिन्तयत् ॥ 21
अथ वा चारुसर्वाङ्गी रक्षिता स्वेन तेजसा । न नशिष्यति कल्याणी नाग्निरग्नौ प्रवर्तते ॥ 22
नहि धर्मात्मनस्तस्य भार्याममिततेजसः । स्वचरित्राभिगुप्तां तां स्प्रष्टुमर्हति पावकः ॥ 23
नूनं रामप्रभावेण वैदेह्याः सुकृतेन च । यन्मां दहनकर्मायं नादहद्धव्यवाहनः ॥ 24
त्रयाणां भरतादीनां भ्रातॄणां देवता च या । रामस्य च मनःकान्ता सा कथं विनशिष्यति ॥ 25
यद्वा दहनकर्मायं सर्वत्र प्रभुरव्ययः । न मे दहति लाङ्गूलं कथमार्यां प्रधक्ष्यति ॥ 26
पुनश्चाचिन्तयत्तत्र हनूमान्विस्मितस्तदा । हिरण्यनाभस्य गिरेर्जलमध्ये प्रदर्शनम् ॥ 27
तपसा सत्यवाक्येन अनन्यत्वाच्च भर्तरि । अपि सा निर्दहेदग्निं न तामग्निः प्रधक्ष्यति ॥ 28
स तथा चिन्तयंस्तत्र देव्या धर्मपरिग्रहम् । शुश्राव हनुमांस्तत्र चारणानां महात्मनाम् ॥ 29
अहो खलु कृतं कर्म दुर्विगाहं हनूमता । अग्निं विसृजता तीक्ष्णं भीमं राक्षससद्मनि ॥ 30
प्रपलायितरक्षःस्त्रीबालवृद्धसमाकुला । जनकोलाहलाध्माता क्रन्दतीवाद्रिकंदरैः ॥ 31
दग्धेयं नगरी लङ्का साट्टप्राकारतोरणा । जानकी न च दग्धेति विस्मयोऽद्भुत एव नः ॥ 32
इति शुश्राव हनुमान्वाचंताममृतोपमाम् । बभूव चास्य मनसो हर्षस्तत्कालसंभवः ॥ 33
स निमित्तैश्च दृष्टार्थैः कारणैश्च महागुणैः । ऋषिवाक्यैश्च हनुमानभवत्प्रीतमानसः ॥ 34

---

16. ரஜோகுண மனப்போக்கு அடக்குவாரற்றது. நிலையில்லாதது. அது ஒழிய! ஸீதையை ரக்ஷிக்க வல்லவனாயினும், ராஜஸப்பற்றுதலையடைந்த என்னால், காப்பாற்றப் படவில்லையே!

ततः कपिः प्राप्तमनोरथार्थस्तामक्षतां राजसुतां विदित्वा ।
प्रत्यक्षतस्तां पुनरेव दृष्ट्वा प्रतिप्रयाणाय मतिं चकार ॥ 35

इति एकपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ द्विपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 56)

सीतामक्षतां दृष्ट्वा प्रतिप्रयाणोत्पतनम् ॥

ஸீதை க்ஷேமமாயிருப்பதைக் கண்டுவிட்டு, திரும்பிப் புறப்படுதல்.

ततस्तु शिंशपामूले जानकीं पर्यवस्थिताम् । अभिवाद्याब्रवीद्दिष्ट्या पश्यामि त्वामिहाक्षताम् ॥ 1
ततस्तं प्रस्थितं सीता वीक्षमाणा पुनः पुनः । भर्तुः स्नेहान्विता वाक्यं हनूमन्तमभाषत ॥ 2
काममस्य त्वमेवैकः कार्यस्य परिसाधने । पर्याप्तः परवीरघ्न यशस्यस्ते बलोदयः ॥ 3
बलैस्तु संकुलां कृत्वा लङ्कां परबलार्दनः । मां नयेद्यदि काकुत्स्थस्तत्तस्य सदृशं भवेत् ॥ 4
तद्यथा तस्य विक्रान्तमनुरूपं महात्मनः । भवत्याहवशूरस्य तथा त्वमुपपादय ॥ 5
तदर्थोपहितं वाक्यं प्रश्रितं हेतुसंहितम् । निशम्य हनुमान्वीरो वाक्यमुत्तरमब्रवीत् ॥ 6
क्षिप्रमेष्यति काकुत्स्थो हर्यृक्षप्रवरैर्युतः । यस्ते युधि विनिर्जित्य शोकं व्यपनयिष्यति ॥ 7
एवमाश्वास्य वैदेहीं हनूमान्मारुतात्मजः । गमनाय मतिं कृत्वा वैदेहीमभ्यवादयत् ॥ 8
ततः स कपिशार्दूलः स्वामिसंदर्शनोत्सुकः । आरुरोह गिरिश्रेष्ठमरिष्टमरिमर्दनः ॥ 9
तुङ्गपद्मकजुष्टाभिर्नीलाभिर्वनराजिभिः । सोत्तरीयमिवाम्भोदैः शृङ्गान्तरविलम्बिभिः ॥ 10
बोध्यमानमिव प्रीत्या दिवाकरकरैः शुभैः। उन्मिषन्तमिवोद्धूतैर्लोचनैरिव धातुभिः ॥ 11
तोयौघनिःस्वनैर्मन्द्रैः प्राधीतमिव सर्वतः । प्रगीतमिव विस्पष्टं नानाप्रस्रवणस्वनैः ॥ 12
देवदारुभिरुद्धूतैरूर्ध्वबाहुमिव स्थितम् । प्रपातजलनिर्घोषैः प्राक्रुष्टमिव सर्वतः ॥ 13
वेपमानमिव श्यामैः कम्पमानैः शरद्वनैः । वेणुभिर्मारुतोद्धूतैः कूजन्तमिव कीचकैः ॥ 14
निःश्वसन्तमिवामर्षाद्घोरैराशीविषोत्तमैः । नीहारकृतगम्भीरैर्ध्यायन्तमिव गह्वरैः ॥ 15
मेघपादनिभैः पादैः प्रक्रान्तमिव सर्वतः । जृम्भमाणमिवाकाशे शिखरैरभ्रमालिभिः ॥ 16
कूटैश्च बहुधाकीर्णं शोभितं बहुकंदरैः । सालतालैश्च कर्णैश्च वंशैश्च बहुभिर्वृतम् ॥ 17
लतावितानैर्विततैः पुष्पवद्भिरलंकृतम् । नानामृगगणैः कीर्णं धातुनिष्पन्दभूषितम् ॥ 18
बहुप्रस्रवणोपेतं शिलासंचयसंकटम् । महर्षियक्षगन्धर्वकिंनरोरगसेवितम् ॥ 19
लतापादपसंबाधं सिंहाधिष्ठितकंदरम् । व्याघ्रादिभिः समाकीर्णं स्वादुमूलफलद्रुमम् ॥ 20
आरुरोहानिलसुतः पर्वतं प्लवगोत्तमः । रामदर्शनशीघ्रेण प्रहर्षेणाभिचोदितः ॥ 21
तेन पादतलाक्रान्ता रम्येषु गिरिसानुषु । सघोषाः समशीर्यन्त शिलाश्चूर्णीकृतास्ततः ॥ 22

स तमारुह्य शैलेन्द्रं व्यवर्धत महाकपिः । दक्षिणादुत्तरं पारं प्रार्थयंल्लवणाम्भसः ॥ 23
अधिरुह्य ततो वीरः पर्वतं पवनात्मजः । ददर्श सागरं भीमं भीमोरगनिषेवितम् ॥ 24
स मारुत इवाकाशं मारुतस्यात्मसंभवः । प्रपेदे हरिशार्दूलो दक्षिणादुत्तरां दिशम् ॥ 25
स तदा पीडितस्तेन कपिना पर्वतोत्तमः । ररास विविधैर्भूतैः प्राविशद्वसुधातलम् ॥ 26
कम्पमानैश्च शिखरैः पतद्भिरपि च द्रुमैः । तस्योरुवेगोन्मथिताः पादपाः पुष्पशालिनः ॥ 27
निपेतुर्भूतले भग्नाः शक्रायुधहता इव । कंदरोदरसंस्थानां पीडितानां महौजसाम् ॥ 28
सिंहानां निनदो भीमो नभो भिन्दन्हि शुश्रुवे । स्रस्तव्याविद्धवसना व्याकुलीकृतभूषणाः ॥ 29
विद्याधर्यः समुत्पेतुः सहसा धरणीधरात् । अतिप्रमाणा बलिनो दीप्तजिह्वा महाविषाः ॥ 30
निपीडितशिरोग्रीवा व्यवेष्टन्त महाहयः । किंनरोरगगन्धर्वयक्षविद्याधरास्तथा ॥ 31
पीडितं तं नगवरं त्यक्त्वा गगनमास्थिताः । स च भूमिधरः श्रीमान्बलिना तेन पीडितः ॥ 32
सवृक्षशिखरोदग्रः प्रविवेश रसातलम् । दशयोजनविस्तारस्त्रिंशद्योजनमुच्छ्रितः ॥ 33
धरण्यां समतां यातः स बभूव धराधरः । स लिलङ्घयिषुर्भीमं सलीलं लवणार्णवम् ।
कल्लोलास्फालवेलान्तमुत्पपात नभो हरिः ॥ 34

इति द्विपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ त्रिपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 57)

हनुमतः प्रत्यागमनं मित्रसमागमश्च ॥

ஹனுமான் திரும்பிவந்து, நண்பர்களைச் சந்தித்தல்.

स चन्द्रकुमुदं रम्यं सार्ककारण्डवं शुभम् । तिष्यश्रवणकादम्बमभ्रशैवलशाद्वलम् ॥ 1
पुनर्वसुमहामीनं लोहिताङ्गमहाग्रहम् । ऐरावतमहाद्वीपं स्वातीहंसविलासितम् ॥ 2
वातसंघातजालोर्मिचन्द्रांशुशिशिराम्बुमत् । भुजंगयक्षगन्धर्वप्रबुद्धकमलोत्पलम् ॥ 3
हनूमानपरिश्रान्तः पुप्लुवे गगनार्णवम् । ग्रसमान इवाकाशं ताराधिपमिवोल्लिखन् ॥ 4
हरन्निव सनक्षत्रं गगनं सार्कमण्डलम् । हनूमान्मेघजालानि विकर्षन्निव गच्छति ॥ 5
तार्क्ष्यायमाणो गगने स बभौ वायुनन्दनः । दारयन्मेघवृन्दानि निष्पतंश्च पुनःपुनः ॥ 6
प्रवरान्राक्षसान्हत्वा नाम विश्राव्य चात्मनः । आकुलां नगरीं कृत्वा व्यथयित्वा च रावणम् ॥ 7
अर्दयित्वा महावीरान्वैदेहीमभिवाद्य च । आजगाम महातेजाः पुनर्मध्येन सागरम् ॥ 8
पर्वतेन्द्रं सुनाभं च समुपस्पृश्य वीर्यवान् । ज्यामुक्त इव नाराचो महावेगोऽभ्युपागमत् ॥ 9
स किंचिदारात्संप्राप्तः समालोक्य महागिरिम् । महेन्द्रं मेघसंकाशो ननाद स महाकपिः ॥ 10
स पूरयामास कपिर्दिशो दश समन्ततः । नदन्नादेन महता मेघस्वनमहास्वनः ॥ 11

स तं देशमनुप्राप्तः सुहृद्दर्शनलालसः। ननाद सुमहानादं लाङ्गूलं चाप्यकम्पयत्॥ 12
तस्य नानद्यमानस्य सुपर्णाचरिते पथि। फलतीवास्य घोषेण गगनं सार्कमण्डलम्॥ 13
ये तु तत्रोत्तरे कूले समुद्रस्य महाबलाः। पूर्वं संविष्ठिताः शूरा वायुपुत्रदिदृक्षवः॥ 14
महतो वायुनुन्नस्य तोयदस्येव निःस्वनम्। शुश्रुवुस्ते तदा घोषमूरुवेगं हनूमतः॥ 15
ते दीनमनसः सर्वे शुश्रुवुः काननौकसः। वानरेन्द्रस्य निर्घोषं पर्जन्यनिनदोपमम्॥ 16
निशम्य नदतो नादं वानरास्ते समन्ततः। बभूवुरुत्सुकाः सर्वे सुहृद्दर्शनकाङ्क्षिणः॥ 17
जाम्बवान्स हरिश्रेष्ठः प्रीतिसंहृष्टमानसः। उपामन्त्र्य हरीन्सर्वानिदं वचनमब्रवीत्॥ 18
सर्वथा कृतकार्योऽसौ हनूमान्नात्र संशयः। न ह्यस्याकृतकार्यस्य नाद एवंविधो भवेत्॥ 19
तस्य बाहूरुवेगं च निनादं च महात्मनः। निशम्य हरयो हृष्टाः समुत्पेतुर्यतस्ततः॥ 20
ते नगाग्रान्नगाग्राणि शिखराच्छिखराणि च। प्रहृष्टाः समपद्यन्त हनूमन्तं दिदृक्षवः॥ 21
ते प्रीताः पादपाग्रेषु गृह्य शाखामवस्थिताः। वासांसि च प्रकाशानि समाविध्यन्त वानराः॥ 22
गिरिगह्वरसंलीनो यथा गर्जति मारुतः। एवं जगर्ज बलवान्हनूमान्मारुतात्मजः॥ 23
तमभ्रघनसंकाशमापतन्तं महाकपिम्। दृष्ट्वा ते वानराः सर्वे तस्थुः प्राञ्जलयस्तदा॥ 24
ततस्तु वेगवान्वीरो गिरेर्गिरिनिभः कपिः। निपपात महेन्द्रस्य शिखरे पादपाकुले॥ 25
हर्षेणापूर्यमाणोऽसौ रम्ये पर्वतनिर्झरे। छिन्नपक्ष इवाकाशात्पपात धरणीधरः॥ 26
ततस्ते प्रीतमनसः सर्वे वानरपुंगवाः। हनूमन्तं महात्मानं परिवार्योपतस्थिरे॥ 27
परिवार्य च ते सर्वे परां प्रीतिमुपागताः। प्रहृष्टवदनाः सर्वे तमरोगमुपागतम्॥ 28
उपायनानि चादाय मूलानि च फलानि च। प्रत्यर्चयन्हरिश्रेष्ठं हरयो मारुतात्मजम्॥ 29
विनेदुर्मुदिताः केचित्केचित्किलकिलां तथा। हृष्टाः पादपशाखाश्च आनिन्युर्वानरर्षभाः॥ 30
हनूमांस्तु गुरून्वृद्धाञ्जाम्बवत्प्रमुखांस्तदा। कुमारमङ्गदं चैव सोऽवन्दत महाकपिः॥ 31
स ताभ्यां पूजितः पूज्यः कपिभिश्च प्रसादितः। दृष्टा सीतेति विक्रान्तः संक्षेपेण न्यवेदयत्॥ 32
निषसाद च हस्तेन गृहीत्वा वालिनः सुतम्। रमणीये वनोद्देशे महेन्द्रस्य गिरेस्तदा॥ 33
हनूमानब्रवीद्धृष्टस्तदा तान्वानरर्षभान्। अशोकवनिकासंस्था दृष्टा सा जनकात्मजा॥ 34
रक्ष्यमाणा सुघोराभी राक्षसीभिरनिन्दिता। एकवेणीधरा दीना रामदर्शनलालसा॥ 35
उपवासपरिश्रान्ता मलिना जटिला कृशा। ततो दृष्टेति वचनं महार्थममृतोपमम्॥ 36
निशम्य मारुतेः सर्वे मुदिता वानराभवन्। क्ष्वेडन्त्यन्ये नदन्त्यन्ये गर्जन्त्यन्ये महाबलाः॥ 37
चक्रुः किलकिलामन्ये प्रतिगर्जन्ति चापरे। केचिदुच्छ्रितलाङ्गूलाः प्रहृष्टाः कपिकुञ्जराः॥ 38
आयताञ्चितदीर्घाणि लाङ्गूलानि प्रविव्यधुः। अपरे तु हनूमन्तं श्रीमन्तं वानरोत्तमम्॥ 39
आप्लुत्य गिरिशृङ्गेभ्यः संस्पृशन्ति स्म हर्षिताः। उक्तवाक्यं हनूमन्तमङ्गदस्तु तदाब्रवीत्॥ 40
सर्वेषां हरिवीराणां मध्ये वाचमनुत्तमाम्। सत्त्वे वीर्ये न ते कश्चित्समो वानर विद्यते॥ 41

यदवप्लुत्य विस्तीर्णं सागरं पुनरागतः। जीवितस्य प्रदाता नस्त्वमेको वानरोत्तम ॥ 42
त्वत्प्रसादात्समेष्यामः सिद्धार्था राघवेण ह। अहो स्वामिनि ते भक्तिरहो वीर्यमहो धृतिः ॥ 43
दिष्ट्या दृष्टा त्वया देवी रामपत्नी यशस्विनी। दिष्ट्या त्यक्ष्यति काकुत्स्थः शोकं सीतावियोगजम् ॥ 44
ततोऽङ्गदं हनूमन्तं जाम्बवन्तं च वानराः। परिवार्य प्रमुदिता भेजिरे विपुलाः शिलाः ॥ 45
श्रोतुकामाः समुद्रस्य लङ्घनं वानरोत्तमाः। दर्शनं चापि लङ्कायाः सीताया रावणस्य च ॥ 46
तस्थुः प्राञ्जलयः सर्वे हनूमद्वदनोन्मुखाः। तस्थौ तत्राङ्गदः श्रीमान्वानरैर्बहुभिर्वृतः।
उपास्यमानो विबुधैर्दिवि देवपतिर्यथा ॥ 47

हनूमता बुद्धिमता यशस्विना तथाङ्गदेनाङ्गदनद्धबाहुना।
मुदा तदाध्यासितमुन्नतं महन्महीधराग्रं ज्वलितं श्रियाभवत् ॥ 48

इति त्रिपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ चतुःपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 58)

हनुमद्वृत्तानुकथनम् ॥

ஹனுமான் லங்கையில் நடந்தவற்றைக் கூறல்.

ततस्तस्य गिरेः शृङ्गे महेन्द्रस्य महाबलाः। हनुमत्प्रमुखाः प्रीतिं हरयो जग्मुरुत्तमाम् ॥ 1
तं ततः प्रीतिसंहृष्टः प्रीतियुक्तं महाकपिम्। जाम्बवान्कार्यवृत्तान्तमपृच्छदनिलात्मजम् ॥ 2
कथं दृष्टा त्वया देवी कथं वा तत्र वर्तते। तस्यां वा स कथं वृत्तः क्रूरकर्मा दशाननः ॥ 3
तत्त्वतः सर्वमेतन्नः प्रब्रूहि त्वं महाकपे। श्रुतार्थाश्चिन्तयिष्यामो भूयः कार्यविनिश्चयम् ॥ 4
यश्चार्थस्तत्र वक्तव्यो गतैरस्माभिरात्मवान्। रक्षितव्यं च यत्तत्र तद्भवान्व्याकरोतु नः ॥ 5
स नियुक्तस्ततस्तेन संप्रहृष्टतनूरुहः। नमस्यञ्शिरसा देव्यै सीतायै प्रत्यभाषत ॥ 6
प्रत्यक्षमेव भवतां महेन्द्राग्रात्खमाप्लुतः। उदधेर्दक्षिणं पारं काङ्क्षमाणः समाहितः ॥ 7
गच्छतश्च हि मे घोरं विघ्नरूपमिवाभवत्। काञ्चनं शिखरं दिव्यं पश्यामि सुमनोहरम् ॥ 8
स्थितं पन्थानमावृत्य मेने विघ्नं च तं नगम्। उपसंगम्य तं दिव्यं काञ्चनं नगमुत्तमम् ॥ 9
कृता मे मनसा बुद्धिर्भेत्तव्योऽयं मयेति च। प्रहतं च मया तस्य लाङ्गूलेन महागिरेः ॥ 10
शिखरं सूर्यसंकाशं व्यशीर्यत सहस्रधा। व्यवसायं च तं बुद्ध्वा सहोवाच महागिरिः ॥ 11
पुत्रेति मधुरां वाणीं मनः प्रह्लादयन्निव। पितृव्यं चापि मां विद्धि सखायं मातरिश्वनः ॥ 12
मैनाकमिति विख्यातं निवसन्तं महोदधौ। पक्षवन्तः पुरा तत्र बभूवुः पर्वतोत्तमाः ॥ 13
छन्दतः पृथिवीं चेरुर्बाधमानाः समन्ततः। श्रुत्वा नगानां चरितं महेन्द्रः पाकशासनः ॥ 14
वज्रेण भगवान्पक्षौ चिच्छेदैषां सहस्रशः। अहं तु मोचितस्तस्मात्तव पित्रा महात्मना ॥ 15

मारुतेन तदा वत्स प्रक्षिप्तो वरुणालये । राघवस्य मया साह्ये वर्तितव्यमरिंदम ॥ 16
रामो धर्मभृतां श्रेष्ठो महेन्द्रसमविक्रमः । एतच्छ्रुत्वा मया तस्य मैनाकस्य महात्मनः ॥ 17
कार्यमावेद्य च गिरेरुद्धतं वै मनो मम । तेन चाहमनुज्ञातो मैनाकेन महात्मना ॥ 18
स चाप्यन्तर्हितः शैलो मानुषेण वपुष्मता । शरीरेण महाशैलः शैलेन च महोदधौ ॥ 19
उत्तमं जवमास्थाय शेषमध्वानमास्थितः । ततोऽहं सुचिरं कालं जवेनाभ्यगमं पथि ॥ 20
ततः पश्याम्यहं देवीं सुरसां नागमातरम् । समुद्रमध्ये सा देवी वचनं चेदमब्रवीत् ॥ 21
मम भक्ष्यः प्रदिष्टस्त्वममरैर्हरिसत्तम । ततस्त्वां भक्षयिष्यामि विहितस्त्वं हि मे सुरैः ॥ 22
एवमुक्तः सुरसया प्राञ्जलिः प्रणतः स्थितः । विवर्णवदनो भूत्वा वाक्यं चेदमुदीरयम् ॥ 23
रामो दाशरथिः श्रीमान्प्रविष्टो दण्डकावनम् । लक्ष्मणेन सह भ्रात्रा सीतया च परंतपः ॥ 24
तस्य सीता हृता भार्या रावणेन दुरात्मना । तस्याः सकाशं दूतोऽहं गमिष्ये रामशासनात् ॥ 25
कर्तुमर्हसि रामस्य साहाय्यं विषये सति । अथवा मैथिलीं दृष्ट्वा रामं चाक्लिष्टकारिणम् ॥ 26
आगमिष्यामि ते वक्त्रं सत्यं प्रतिशृणोमि ते । एवमुक्ता मया सा तु सुरसा कामरूपिणी ॥ 27
अब्रवीन्नातिवर्तेत कश्चिदेष वरो मम । एवमुक्तः सुरसया दशयोजनमायतः ॥ 28
ततोऽर्धगुणविस्तारो बभूवाहं क्षणेन तु । मत्प्रमाणाधिकं चैव व्यादितं तु मुखं तया ॥ 29
तद्दृष्ट्वा व्यादितं त्वास्यं ह्रस्वं ह्यकरवं पुनः । तस्मिन्मुहूर्ते च पुनर्बभूवाङ्गुष्ठसंमितः ॥ 30
अभिपत्याशु तद्वक्त्रं निर्गतोऽहं ततः क्षणात् । अब्रवीत्सुरसा देवी स्वेन रूपेण मां पुनः ॥ 31
अर्थसिद्धौ हरिश्रेष्ठ गच्छ सौम्य यथासुखम् । समानय च वैदेहीं राघवेण महात्मना ॥ 32
सुखी भव महाबाहो प्रीतास्मि तव वानर । ततोऽहं साधुसाध्वीति सर्वभूतैः प्रशंसितः ॥ 33
ततोऽन्तरिक्षं विपुलं प्लुतोऽहं गरुडो यथा । छाया मे निगृहीता च न च पश्यामि किंचन ॥ 34
सोऽहं विगतवेगस्तु दिशो दश विलोकयन् । न किंचित्तत्र पश्यामि येन मे विहता गतिः ॥ 35
अथ मे बुद्धिरुत्पन्ना किंनाम गमने मम । ईदृशो विघ्न उत्पन्नो रूपमत्र न दृश्यते ॥ 36
अधोभागे तु मे दृष्टिः शोचतः पतिता तदा । तत्राद्राक्षमहं भीमां राक्षसीं सलिलेशयाम् ॥ 37
प्रहस्य च महानादमुक्तोऽहं भीमया तया । अवस्थितमसंभ्रान्तमिदं वाक्यमशोभनम् ॥ 38
क्वासि गन्ता महाकाय क्षुधिताया ममेप्सितः । भक्षः प्रीणय मे देहं चिरमाहारवर्जितम् ॥ 39
बाढमित्येव तां वाणीं प्रत्यगृह्णामहं ततः । आस्यप्रमाणादधिकं तस्याः कायमपूरयम् ॥ 40
तस्याश्चास्यं महद्भीमं वर्धते मम भक्षणे । न तु मां सा नु बुबुधे मम वा विकृतं कृतम् ॥ 41
ततोऽहं विपुलं रूपं संक्षिप्य निमिषान्तरात् । तस्या हृदयमादाय प्रपतामि नभस्थलम् ॥ 42
सा विसृष्टभुजा भीमा पपात लवणाम्भसि । मया पर्वतसंकाशा निकृत्तहृदया सती ॥ 43
शृणोमि खगतानां च वाचः सौम्या महात्मनाम् । राक्षसी सिंहिका भीमा क्षिप्रं हनुमता हता ॥ 44
तां हत्वा पुनरेवाहं कृत्यमात्ययिकं सरन् । गत्वा च महदध्वानं पश्यामि नगमण्डितम् ॥ 45

दक्षिणां तीरमुदधेर्लङ्का यत्र च सा पुरी। अस्तं दिनकरे याते रक्षसां निलयं पुरीम्॥ 46
प्रविष्टोऽहमविज्ञातो रक्षोभिर्भीमविक्रमैः। तत्र प्रविशतश्चापि कल्पान्तघनसप्रभा॥ 47
अट्टहासं विमुञ्चन्ती नारी काप्युत्थिता पुरः। जिघांसन्तीं ततस्तां तु ज्वलदग्निशिरोरुहाम्॥ 48
सव्यमुष्टिप्रहारेण पराजित्य सुभैरवाम्। प्रदोषकाले प्रविशं भीतयाहं तयोदितः॥ 49
अहं लङ्कापुरी वीर निर्जिता विक्रमेण ते। यस्मात्तस्माद्विजेतासि सर्वरक्षांस्यशेषतः॥ 50
तत्राहं सर्वरात्रं तु विचरञ्जनकात्मजाम्। रावणान्तःपुरगतो न चापश्यं सुमध्यमाम्॥ 51
ततः सीतामपश्यंस्तु रावणस्य निवेशने। शोकसागरमासाद्य न पारमुपलक्षये॥ 52
शोचता च मया दृष्टं प्राकारेणाभिसंवृतम्। काञ्चनेन विकृष्टेन गृहोपवनमुत्तमम्॥ 53
सप्राकारमवप्लुत्य पश्यामि बहुपादपम्। अशोकवनिकामध्ये शिंशपापादपो महान्॥ 54
तमारुह्य च पश्यामि काञ्चनं कदलीवनम्। अदूराच्छिंशपावृक्षात्पश्यामि वरवर्णिनीम्॥ 55
श्यामां कमलपत्राक्षीमुपवासकृशाननाम्। तदेकवासःसंवीतां रजोध्वस्तशिरोरुहाम्॥ 56
शोकसंतापदीनाङ्गीं सीतां भर्तृहिते स्थिताम्। राक्षसीभिर्विरूपाभिः क्रूराभिरभिसंवृताम्॥ 57
मांसशोणितभक्ष्याभिर्व्याघ्रीभिर्हरिणीं यथा। सा मया राक्षसीमध्ये तर्ज्यमाना मुहुर्मुहुः॥ 58
एकवेणीधरा दीना भर्तृचिन्तापरायणा। भूमिशय्या विवर्णाङ्गी पद्मिनीव हिमागमे॥ 59
रावणाद्विनिवृत्तार्था मर्तव्ये कृतनिश्चया। कथंचिन्मृगशावाक्षी तूर्णमासादिता मया॥ 60
तां दृष्ट्वा तादृशीं नारीं रामपत्नीं यशस्विनीम्। तत्रैव शिंशपावृक्षे पश्यन्नहमवस्थितः॥ 61
ततो हलहलाशब्दं काञ्चीनूपुरमिश्रितम्। शृणोम्यधिकगम्भीरं रावणस्य निवेशने॥ 62
ततोऽहं परमोद्विग्नः स्वरूपं प्रत्यसंहरम्। अहं च शिंशपावृक्षे पक्षीव गहने स्थितः॥ 63
ततो रावणदाराश्च रावणश्च महाबलः। तं देशमनुसंप्राप्तो यत्र सीताभवत्स्थिता॥ 64
तं दृष्ट्वाथ वरारोहा सीता रक्षोगणेश्वरम्। संकुच्योरू स्तनौ पीनौ बाहुभ्यां परिरभ्य च॥ 65
वित्रस्तां परमोद्विग्नां वीक्षमाणामितस्ततः। त्राणं कंचिदपश्यन्तीं वेपमानां तपस्विनीम्॥ 66
तामुवाच दशग्रीवः सीतां परमदुःखिताम्। अवाक्शिराः प्रपतितो बहुमन्यस्व मामिति॥ 67
यदि चेत्त्वं तु मां दर्पान्नाभिनन्दसि गर्विते। द्विमासानन्तरं सीते पास्यामि रुधिरं तव॥ 68
एतच्छ्रुत्वा वचस्तस्य रावणस्य दुरात्मनः। उवाच परमक्रुद्धा सीता वचनमुत्तमम्॥ 69
राक्षसाधम रामस्य भार्याममिततेजसः। इक्ष्वाकुवंशनाथस्य स्नुषां दशरथस्य च॥ 70
अवाच्यं वदतो जिह्वा कथं न पतिता तव। किंस्विद्वीर्यं तवानार्य यो मां भर्तुरसंनिधौ॥ 71
अपहृत्यागतः पाप तेनादृष्टो महात्मना। न त्वं रामस्य सदृशो दास्येऽप्यस्य न युज्यसे॥ 72
अजेयः सत्यवाक्शूरो रणश्लाघी च राघवः। जानक्या परुषं वाक्यमेवमुक्तो दशाननः॥ 73
जज्वाल सहसा कोपाच्चितास्थ इव पावकः। विवृत्य नयने क्रूरे मुष्टिमुद्यम्य दक्षिणम्॥ 74
मैथिलीं हन्तुमारब्धः स्त्रीभिर्हाहाकृतं तदा। स्त्रीणां मध्यात्समुत्पत्य तस्य भार्या दुरात्मनः॥ 75
वरा मन्दोदरी नाम तया स प्रतिषेधितः। उक्तश्च मधुरां वाणीं तया स मदनार्दितः॥ 76

सीतया तव किं कार्यं महेन्द्रसमविक्रम । मया सह रमस्वाद्य मद्विशिष्टा न जानकी ॥ 77
देवगन्धर्वकन्याभिर्यक्षकन्याभिरेव च । सार्धं प्रभो रमस्वेति सीतया किं करिष्यसि ॥ 78
ततस्ताभिः समेताभिर्नारीभिः स महाबलः । प्रसाद्य सहसा नीतो भवनं स्वं निशाचरः ॥ 79
याते तस्मिन्दशग्रीवे राक्षस्यो विकृताननाः । सीतां निर्भर्त्सयामासुर्वाक्यैः क्रूरैः सुदारुणैः ॥ 80
तृणवद्भाषितं तासां गणयामास जानकी । तर्जितं च तथा तासां सीतां प्राप्य निरर्थकम् ॥ 81
वृथा गर्जितनिश्चेष्टा राक्षस्यः पिशिताशनाः । रावणाय शशंसुस्ताः सीताध्यवसितं महत् ॥ 82
ततस्ताः सहिताः सर्वा विहताशा निरुद्यमाः । परिक्षिप्य समस्तास्ता निद्रावशमुपागताः ॥ 83
तासु चैव प्रसुप्तासु सीता भर्तृहिते रता । विलप्य करुणं दीना प्रशुशोच सुदुःखिता ॥ 84
तासां मध्यात्समुत्थाप्य त्रिजटा वाक्यमब्रवीत् । आत्मानं खादत क्षिप्रं न सीतामसितेक्षणाम् ॥ 85
जनकस्यात्मजां साध्वीं स्नुषां दशरथस्य च । स्वप्नो ह्यद्य मया दृष्टो दारुणो रोमहर्षणः ॥ 86
रक्षसां च विनाशाय भर्तुरस्या जयाय च । अलमस्मान्परित्रातुं राघवाद्राक्षसीगणम् ॥ 87
अभियाचाम वैदेहीमेतद्धि मम रोचते । यस्या ह्येवंविधः स्वप्नो दुःखितायाः प्रदृश्यते ॥ 88
सा दुःखैर्विविधैर्मुक्ता सुखमाप्नोत्यनुत्तमम् । प्रणिपातप्रसन्ना हि मैथिली जनकात्मजा ॥ 89
अलमेषा परित्रातुं राक्षस्यो महतो भयात् । ततः सा ह्रीमती बाला भर्तुर्विजयहर्षिता ॥ 90
अवोचद्यदि तत्तथ्यं भवेयं शरणं हि वः । तां चाहं तादृशीं दृष्ट्वा सीताया दारुणां दशाम् ॥ 91
चिन्तयामास विश्रान्तो न च मे निर्वृतं मनः । संभाषणार्थे च मया जानक्याश्चिन्तितो विधिः ॥ 92
इक्ष्वाकूणां हि वंशस्तु ततो मम पुरस्कृतः । श्रुत्वा तु गदितां वाचं राजर्षिगणभूषिताम् ॥ 93
प्रत्यभाषत मां देवी बाष्पैः पिहितलोचना । कस्त्वं केन कथं चेह प्राप्तो वानरपुंगव ॥ 94
का च रामेण ते प्रीतिस्तन्मे शंसितुमर्हसि । तस्यास्तद्वचनं श्रुत्वा अहमप्यब्रुवं वचः ॥ 95
देवि रामस्य भर्तुस्ते सहायो भीमविक्रमः । सुग्रीवो नाम विक्रान्तो वानरेन्द्रो महाबलः ॥ 96
तस्य मां विद्धि भृत्यं त्वं हनूमन्तमिहागतम् । भर्त्रा संप्रहितस्तुभ्यं रामेणाक्लिष्टकर्मणा ॥ 97
इदं तु पुरुषव्याघ्रः श्रीमान्दाशरथिः स्वयम् । अङ्गुलीयमभिज्ञानमदात्तुभ्यं यशस्विनि ॥ 98
तदिच्छामि त्वयाज्ञप्तं देवि किं करवाण्यहम् । रामलक्ष्मणयोः पार्श्वं नयामि त्वां किमुत्तरम् ॥ 99
एतच्छ्रुत्वा विदित्वा च सीता जनकनन्दिनी । आह रावणमुत्पाट्य राघवो मां नयत्विति ॥ 100
प्रणम्य शिरसा देवीमहमार्यामनिन्दिताम् । राघवस्य मनोह्लादमभिज्ञानमयाचिषम् ॥ 101
अथ मामब्रवीत्सीता गृह्यतामयमुत्तमः । मणिर्येन महाबाहू रामस्त्वां बहु मन्यते ॥ 102
इत्युक्त्वा तु वरारोहा मणिप्रवरमुत्तमम् । प्रायच्छत्परमोद्विग्ना वाचा मां संदिदेश ह ॥ 103
ततस्तस्यै प्रणम्याहं राजपुत्र्यै समाहितः । प्रदक्षिणं परिक्राममिहाभ्युद्गतमानसः ॥ 104
उत्तरं पुनरेवाह निश्चित्य मनसा तदा । हनूमन्मम वृत्तान्तं वक्तुमर्हसि राघवे ॥ 105
यथा श्रुत्वैव न चिरात्तावुभौ रामलक्ष्मणौ । सुग्रीवसहितौ वीरावुपेयातां तथा कुरु ॥ 106
यद्यन्यथा भवेदेतद् द्वौ मासौ जीवितं मम । न मां द्रक्ष्यति काकुत्स्थो म्रिये साऽहमनाथवत् ॥ 107

तच्छ्रुत्वा करुणं वाक्यं क्रोधो मामभ्यवर्तत । उत्तरं च मया दृष्टं कार्यशेषमनन्तरम् ॥ 108
ततोऽवर्धत मे कायस्तदा पर्वतसंनिभः । युद्धकाङ्क्षी वनं तस्य विनाशयितुमारभे ॥ 109
तद्भग्नं वनखण्डं तु भ्रान्तत्रस्तमृगद्विजम् । प्रतिबुद्ध्य निरीक्षन्ते राक्षस्यो विकृताननाः ॥ 110
मां च दृष्ट्वा वने तस्मिन्समागम्य ततस्ततः । ताः समभ्यागताः क्षिप्रं रावणायाचचक्षिरे ॥ 111
राजन्वनमिदं दुर्गं तव भग्नं दुरात्मना । वानरेण ह्यविज्ञाय तव वीर्यं महाबल ॥ 112
दुर्बुद्धेस्तस्य राजेन्द्र तव विप्रियकारिणः । वधमाज्ञापय क्षिप्रं यथासौ विलयं व्रजेत् ॥ 113
तच्छ्रुत्वा राक्षसेन्द्रेण विसृष्टा बहुदुर्जयाः । राक्षसाः किंकरा नाम रावणस्य मनोनुगाः ॥ 114
तेषामशीतिसाहस्रं शूलमुद्गरपाणिनाम् । मया तस्मिन्वनोद्देशे परिघेण निषूदितम् ॥ 115
तेषां तु हतशिष्टा ये ते गता लघुविक्रमाः । निहतं च मया सैन्यं रावणायाचचक्षिरे ॥ 116
ततो मे बुद्धिरुत्पन्ना चैत्यप्रासादमाक्रमम् । तत्रस्थान्राक्षसान्हत्वा शतं स्तम्भेन वै पुनः ॥ 117
ललामभूतो लङ्काया मया विध्वंसितो रुषा । ततः प्रहस्तस्य सुतं जम्बुमालिनमादिशत् ॥ 118
राक्षसैर्बहुभिः सार्धं घोररूपैर्भयानकैः । तमहं बलसंपन्नं राक्षसं रणकोविदम् ॥ 119
परिघेणातिघोरेण सूदयामि सहानुगम् । तच्छ्रुत्वा राक्षसेन्द्रस्तु मन्त्रिपुत्रान्महाबलान् ॥ 120
पदातिबलसंपन्नान्प्रेषयामास रावणः । परिघेणैव तान्सर्वान्नयामि यमसादनम् ॥ 121
मन्त्रिपुत्रान्हताञ्श्रुत्वा समरे लघुविक्रमान् । पञ्च सेनाग्रगाञ्छूरान्प्रेषयामास रावणः ॥ 122
तानहं सहसैन्यान्वै सर्वानेवाभ्यसूदयम् । ततः पुनर्दशग्रीवः पुत्रमक्षं महाबलम् ॥ 123
बहुभी राक्षसैः सार्धं प्रेषयामास संयुगे । तं तु मन्दोदरीपुत्रं कुमारं रणपण्डितम् ॥ 124
सहसा खं समुद्यन्तं पादयोश्च गृहीतवान् । तमासीनं शतगुणं भ्रामयित्वा व्यपेषयम् ॥ 125
तमक्षमागतं भग्नं निशम्य स दशाननः । ततश्चेन्द्रजितं नाम द्वितीयं रावणः सुतम् ॥ 126
व्यादिदेश सुसंक्रुद्धो बलिनं युद्धदुर्मदम् । तच्चाप्यहं बलं सर्वं तं च राक्षसपुंगवम् ॥ 127
नष्टौजसं रणे कृत्वा परं हर्षमुपागतः । महतापि महाबाहुः प्रत्ययेन महाबलः ॥ 128
प्रहितो रावणेनैष सह वीरैर्मदोद्धतैः । सोऽविषह्यं हि मां बुद्ध्वा स्वसैन्यं चावमर्दितम् ॥ 129
ब्रह्मणोऽस्त्रेण स तु मां प्रबद्ध्वा चातिवेगितः । रज्जुभिश्चापि बध्नन्ति ततो मां तत्र राक्षसाः ॥ 130
रावणस्य समीपं च गृहीत्वा मामुपानयन् । दृष्ट्वा संभाषितश्चाहं रावणेन दुरात्मना ॥ 131
पृष्टश्च लङ्कागमनं राक्षसानां च तं वधम् । तत्सर्वं च मया तत्र सीतार्थमिति जल्पितम् ॥ 132
तस्यास्तु दर्शनाकाङ्क्षी प्राप्तस्त्वद्भवनं विभो । मारुतस्यौरसः पुत्रो वानरो हनुमानहम् ॥ 133
रामदूतं च मां विद्धि सुग्रीवसचिवं कपिम् । सोऽहं दौत्येन रामस्य त्वत्सकाशमिहागतः ॥ 134
सुग्रीवश्च महाभाग स त्वां कौशलमब्रवीत् । धर्मार्थकामसहितं हितं पथ्यमुवाच ह ॥ 135
वसतो ऋष्यमूके मे पर्वते विपुलद्रुमे । राघवो रणविक्रान्तो मित्रत्वं समुपागतः ॥ 136
तेन मे कथितं राजन्भार्या मे रक्षसा हृता । तत्र साहाय्यहेतोर्मे समयं कर्तुमर्हसि ॥ 137
वालिना हृतराज्येन सुग्रीवेण सह प्रभुः । चक्रेऽग्निसाक्षिकं सख्यं राघवः सहलक्ष्मणः ॥ 138

तेन वालिनमाहत्य शरेणैकेन संयुगे। वानराणां महाराजः कृतः संप्लवतां प्रभुः॥ 139
तस्य साहाय्यमस्माभिः कार्यं सर्वात्मना त्विह। तेन प्रस्थापितस्तुभ्यं समीपमिह धर्मतः॥ 140
क्षिप्रमानीयतां सीता दीयतां राघवाय च। यावन्न हरयो वीरा विधमन्ति बलं तव॥ 141
वानराणां प्रभावोऽयं न केन विदितः पुरा। देवतानां सकाशं च ये गच्छन्ति निमन्त्रिताः॥ 142
इति वानरराजस्त्वामाहेत्यभिहितो मया। मामैक्षत ततो रुष्टश्चक्षुषा प्रदहन्निव॥ 143
तेन वध्योऽहमाज्ञप्तो रक्षसा रौद्रकर्मणा। मत्प्रभावमविज्ञाय रावणेन दुरात्मना॥ 144
ततो विभीषणो नाम तस्य भ्राता महामतिः। तेन राक्षसराजश्च याचितो मम कारणात्॥ 145
नैवं राक्षसशार्दूल त्यज्यतामेष निश्चयः। राजशास्त्रव्यपेतो हि मार्गः संलक्ष्यते त्वया॥ 146
दूतवध्या न दृष्टा हि राजशास्त्रेषु राक्षस। दूतेन वेदितव्यं च यथार्थं हितवादिना॥ 147
सुमहत्यपराधेऽपि दूतस्यातुलविक्रम। विरूपकरणं दृष्टं न वधोऽस्ति हि शास्त्रतः॥ 148
विभीषणेनैवमुक्तो रावणः संदिदेश तान्। राक्षसानेतदेवास्य लाङ्गूलं दह्यतामिति॥ 149
ततस्तस्य वचः श्रुत्वा मम पुच्छं समन्ततः। वेष्टितं शणवल्कैश्च पट्टैः कार्पासकैस्तथा॥ 150
राक्षसाः सिद्धसंनाहास्ततस्ते चण्डविक्रमाः। तदा दीप्यन्त मे पुच्छं निघ्नन्तः काष्ठमुष्टिभिः॥ 151
बद्धस्य बहुभिः पाशैर्यन्त्रितस्य च राक्षसैः। न मे पीडा भवेत्काचिद्दिदृक्षोर्नगरीं दिवा॥ 152
ततस्ते राक्षसाः शूरा बद्धं मामग्निसंवृतम्। अघोषयन्राजमार्गे नगरद्वारमागताः॥ 153
ततोऽहं सुमहद्रूपं संक्षिप्य पुनरात्मनः। विमोचयित्वा तं बन्धं प्रकृतिस्थः स्थितः पुनः॥ 154
आयसं परिघं गृह्य तानि रक्षांस्यसूदयम्। ततस्तन्नगरद्वारं वेगेन प्लुतवानहम्॥ 155
पुच्छेन च प्रदीप्तेन तां पुरीं साट्टगोपुराम्। दहाम्यहमसंभ्रान्तो युगान्ताग्निरिव प्रजाः॥ 156
ततो मे ह्यभवत्त्रासो लङ्कां दग्धां समीक्ष्य तु। विनष्टा जानकी व्यक्तं न ह्यदग्धः प्रदृश्यते॥ 157
लङ्कायाः कश्चिदुद्देशः सर्वा भस्मीकृता पुरी। दहता च मया लङ्कां दग्धा सीता न संशयः॥ 158
रामस्य च महत्कार्यं मयेदं विफलीकृतम्। इति शोकसमाविष्टश्चिन्तामहमुपागतः॥ 159
ततोऽहं वाचमश्रौषं चारणानां शुभाक्षराम्। जानकी न च दग्धेति विस्मयोदन्तभाषिणाम्॥ 160
ततो मे बुद्धिरुत्पन्ना श्रुत्वा तामद्भुतां गिरम्। अदग्धा जानकीत्येव निमित्तैश्चोपलक्षितम्॥ 161
दीप्यमाने तु लाङ्गूले न मां दहति पावकः। हृदयं च प्रहृष्टं मे वाताः सुरभिगन्धिनः॥ 162
तैर्निमित्तैश्च दृष्टार्थैः कारणैश्च महागुणैः। ऋषिवाक्यैश्च सिद्धार्थैरभवं हृष्टमानसः॥ 163
पुनर्दृष्ट्वा च वैदेहीं विसृष्टश्च तया पुनः। ततः पर्वतमासाद्य तत्रारिष्टमहं पुनः॥ 164
प्रतिप्लवनमारेभे युष्मद्दर्शनकाङ्क्षया। ततः श्वसनचन्द्रार्कसिद्धगन्धर्वसेवितम्॥ 165
पन्थानमहमाक्रम्य भवतो दृष्टवानिह। राघवस्य प्रभावेन भवतां चैव तेजसा॥ 166
सुग्रीवस्य च कार्यार्थं मया सर्वमनुष्ठितम्। एतत्सर्वं मया तत्र यथावदुपपादितम्।
अत्र यन्न कृतं शेषं तत्सर्वं क्रियतामिति॥ 167

इति चतुःपञ्चाशः सर्गः॥

प्रा. सं. 59, 60 तमौ सर्गौ ॥

लङ्कां दृष्ट्वा प्रत्यागतो हनुमान् 58 तमे सर्गे वयस्येभ्यो लङ्कावृत्तान्तं विस्तरेण कथयित्वा "कृतं सर्वमावेदितम् अत्र यन्न कृतं शेषं तत्सर्वं क्रियतां" इत्युक्त्वोपरराम । 59 तमे सर्गे हनुमतैव "सीतया सहैव रामस्य दर्शनं युक्तं" इत्युपक्रम्य तदुपायतया रावणवधादिकं कर्तव्यमुपन्यस्तमित्युक्त्वा 58 सर्गवदेव उपसंहारः कृत इति दृश्यते ॥

अर्थोऽयं प्रा. सं. 37 सर्गे सीतायै हनुमता निवेदितः । तयापि "यदि रामो दशग्रीवमिह हत्वा सबान्धवम् । मामितो गृह्य गच्छेत तत्तस्य सदृशं भवेत्" (श्लो. 64) इति प्रत्याख्यातः । हनुमांश्च देव्याः युक्तरूपं तद्वचनं साधुमेने ॥

लङ्कादाहात्परं 56 सर्गे सीतामाप्रष्टुमागतो हनुमान् । देवी तत्राप्यमुमेवार्थमाम्रेडयामास । तत्रापि हनुमान् "नचिराद्राघवो देवि त्वामितो नयिताऽनघे" इत्यादि प्रत्यवोचत् सीताया आशयमूरीकुर्वन् । तमेवचार्थमन्ववोचत् सुहृद्भ्योपि (सर्गः 58 श्लोकाः 99, 100, 106, 107) ॥

सत्येवं 59 तमे सर्गे "न्याय्यं स्म सह वैदेह्या द्रष्टुं तौ पार्थिवात्मजौ" इति हनुमता कथितं इति पाठो न केवलं न समञ्जसः, किन्तु पूर्वापरविरुद्धोभवन् अनृजुभाषित्वं हनुमत्यारोपयतीव । तत् सर्वथा न युक्तम् । 59, 60 सर्गयोः बहवः श्लोका पौनरुक्ता असङ्गता आनुपूर्वीरहिताश्च दृश्यन्ते ॥

अत्र सन्दिहानेन मया बहुष्वादर्शेषु गवेषणा कृता । प्राचीनकतकव्याख्याने समञ्जसः पाठो दृष्टः । तदनुरोधेन "सीतया सहैव रामसमीपं गन्तुं युक्तं" इत्याशयोऽङ्गदस्यैवेति दृश्यते ॥

अत एव 59-60 सर्गावेकसर्गतया युज्येते इति तथैवात्र प्रकाशनं क्रियते । प्राचीनसंस्करणरीत्या सर्गविभागमावश्यकं ये मन्यन्ते ते कामं "एवमास्ते— उपकल्प्यताम्" (श्लो. 17) इत्यन्तमेकं सर्गमवशिष्टमन्यं च सर्गं मानयन्तु ॥

ப்ராசீன ஸம்ஸ்கரணரீத்யா 59, 60 ஸர்க்கங்கள்.

ஆஞ்சநேயர் லங்கையிலிருந்து திரும்பிவந்ததும், அங்கு நடந்தவைகளையெல்லாம் தன் நண்பர்களிடம் 58-வது ஸர்க்கத்தில் சொல்லி, கடைசியில் "எல்லாவற்றையும் தெரிவித்து விட்டேன். செய்யப்படாமலிருப்பவை (உங்களால்) செய்யப்படட்டும்" என்று முடித்து விட்டார். 59-வது ஸர்க்கத்தில் அவரே தொடர்ந்து "ஸீதையோடு கூடவே போய் ராமனைப் பார்ப்பதுதான் ந்யாயம்" என்று யோஜனை கூறியதாக ஆரம்பித்து 58-வது ஸர்க்கத்தின் முடிவே மறுபடியும் காணப்படுகிறது. இது ஸரியல்ல.

இதே யோஜனையை प्रा. सं. 37-வது ஸர்க்கத்தில் ஹனுமான் ஸீதையிடம் கூற, ஸீதை அதை ஆக்ஷேபித்து "ராமன் இங்கு வந்து ராவணனைக் கொன்று அவரே என்னை அழைத்துப்போவதுதான் உசிதம்" என பதிலளித்தாள். ஹனுமானும் அதை த்ருப்தியுடன் ஏற்றுக்கொண்டார். லங்காதஹனத்திற்குப் பிறகு (56-வது ஸர்க்கம்) கடைசியாய் ஸீதையிடம்

வந்து உத்திரவு பெற்றுக்கொள்ளும்போதும், ஸீதை இதையே மறுபடி வர்ப்புறுத்த, ஆஞ்சநேயரும் "சீக்கிரமே ராமன் ஸைந்யங்களுடன் வந்து யுத்தத்தில் வென்று, தங்கள் சோகத்தை நீக்கப் போகிறார்" என்று கூறி திரும்பிவிட்டார். இவ்விபரங்களை 58-வது ஸர்க்கத்தில் தன் நண்பர்களிடம் தெரிவித்துமிருக்கிறார். (ச்லோகம் 99, 100, 106, 107.)

எனவே, ஹனுமானே மறுபடி 59-வது ஸர்க்கத்தில் "ஸீதையோடு ராமனைப் பார்ப்பதுதான் ந்யாயம்" என்று கூறியதாயிருப்பது பொருத்தமில்லாததோடு அவருக்குரிய உண்மை நிலைக்குக் குறைவு விளைவிப்பதாயுமிருக்கிறது. மேலும் 60-வது ஸர்க்கத்தில் அங்கதன் இந்த யோஜனையைக் கூறியதாக துடங்கப்படுகிறது. இதில் கோவிந்தராஜர் பாட ரீதியாய் 6½ ச்லோகங்களும், M. L. J. பதிப்பில் 14 ச்லோகங்களும், புனா பதிப்பில் 20 ச்லோகங்களுமிருக்கின்றன. 59, 60 ஸர்க்கங்களில் பல ச்லோகங்கள் திரும்பத்திரும்பச் சொல்லப்பட்டவைகளாகவும், பொருத்தமற்றவைகளாகவும், மாறுபட்டும் காணப்படுகின்றன.

இதை யுணர்ந்து பலவிடங்களில் ஆராய்ந்ததில், தஞ்சை ஸரஸ்வதி மஹாலில் கிடைத்த புராதனமான அமிர்த கதக வ்யாக்யானத்தில் பொருத்தமான பாடம் காணப்பட்டது. அதன்படி "ஸீதையோடு ராமனை யணுகவேண்டும்" என்ற யோஜனை முதலிலேயே அங்கதனால் தான் சொல்லப்பட்டிருக்கிறது. ஆஞ்சனேயர் இப்படிச் சொல்லவேயில்லை. [Lahore D. A. V. College பதிப்பும், Italian பதிப்பும் இதை உறுதிப்படுத்துகின்றன.] ஆகவே இரு ஸர்க்கங்களையும் ஒன்றாக்கி 'கதக' வ்யாக்யான ரீதியாய் மூலம் கீழே அச்சிடப்பட்டிருக்கிறது.

2 ஸர்க்கங்களாகவே இருக்கவேண்டுமென்று நம்புபவர்கள், முதல் 17 ச்லோகங்களை ஒரு ஸர்க்கமாகவும், பின் 20 ச்லோகங்களை அடுத்த ஸர்க்கமாகவும் கொள்ளலாம்.

अथ पञ्चपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 59, 60)

अनन्तरकर्तव्येऽङ्गदस्य मन्त्रः, जांबवतो निर्णयश्च ॥

மேல்செய்யவேண்டியதைப்பற்றி அங்கதனுடைய யோஜனை. ஜாம்பவானின் முடிவு.

एतदाख्याय तत्सर्वं हनुमान्मारुतात्मजः । भूयः समुपचक्राम वचनं वक्तुमुत्तरम् ॥ 1
सफलो राघवोद्योगः सुग्रीवस्य च संभ्रमः । शीलमासाद्य सीताया मम च प्रवणं मनः ॥ 2
आर्यायाः सदृशं शीलं सीतायाः प्लवगर्षभाः । तपसा धारयेल्लोकान् क्रुद्धा वा निर्दहेदपि ॥ 3
सर्वथातिप्रकृष्टोऽसौ रावणो राक्षसेश्वरः । यस्य तां स्पृशतो गात्रं तपसा न विनाशितम् ॥ 4
न तदग्निशिखा कुर्यात् संस्पृष्टा पाणिना सती । जनकस्यात्मजा कुर्यात् यत्क्रोधकलुषीकृता ॥ 5
अशोकवनिकामध्ये रावणस्य दुरात्मनः । अधस्तात् शिंशपामूले साध्वी करुणमास्थिता ॥ 6
राक्षसीभिः परिवृता शोकसन्तापकर्शिता । मेघरेखापरिवृता चन्द्ररेखेव निष्प्रभा ॥ 7

प्राचीनसंस्करणासामञ्जस्यप्रमापकानि कतकव्याख्यावाक्यानि :—

श्लो. 1. उत्तरवचनमिति जाम्बवत्पृष्टोत्तरवचनमित्यर्थः ॥

अचिन्तयन्ती वैदेही रावणं बलदर्पितम् । पतिव्रता च सुश्रोणी अवष्टब्धा च जानकी ॥ 8
अनुरक्ता च वैदेही रामे सर्वात्मना शुभा । अनन्यचित्ता रामे च पौलोमीव पुरन्दरे ॥ 9
तदेकवासःसंवीता रजोध्वस्ता तथैव च । सा मया राक्षसीमध्ये तर्ज्यमाना मुहुर्मुहुः ॥ 10
राक्षसीभिर्विरूपाभिर्दृष्टा हि प्रमदावने । एकवेणीधरा दीना भर्तृचिन्तापरायणा ॥ 11
अधःशय्या विवर्णाङ्गी पद्मिनीव हिमोदये । रावणाद्विनिवृत्तार्था मर्तव्यकृतनिश्चया ॥ 12
कथञ्चिन्मृगशावाक्षी विश्वासमुपपादिता । ततः संभाषिता चैव सर्वमर्थं प्रकाशिता ॥ 13
रामसुग्रीवसख्यं च श्रुत्वा प्रीतिमुपागता । नियतः समुदाचारो भक्तिर्भर्तरि चोत्तमा ॥ 14
यन्न हन्ति दशग्रीवं स महात्मा दशाननः । निमित्तमात्रं रामस्तु वधे तस्य भविष्यति ॥ 15
सा प्रकृत्यैव तन्वङ्गी तद्वियोगाच्च कर्शिता । प्रतिपत्पाठशीलस्य विद्येव तनुतां गता ॥ * 16
एवमास्ते महाभागा सीता शोकपरायणा । अत्र यन्न कृतं शेषं तत्सर्वमुपकल्प्यताम् ॥ 17
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा वालिसूनुरभाषत । जांबवत्प्रमुखान् सर्वाननुज्ञाप्य महाकपीन् ॥ 18
अस्मिन्नेवंगते कार्ये भवतां च निवेदिते । न्याय्यं स्म सह वैदेह्या द्रष्टुं तौ पार्थिवात्मजौ ॥ 19
अहमेकोऽपि पर्याप्तः सराक्षसगणां पुरीम् । तां लङ्कां तरसा हन्तुं रावणं च महाबलम् ॥ 20
किं पुनः सहितो वीरैः बलवद्भिः कृतात्मभिः । कृतास्त्रैः प्लवगैः शक्तैर्भवद्भिर्विजयैषिभिः ॥ 21
अहं तु रावणं संख्ये ससैन्यं सपुरस्सरम् । सहपुत्रं वधिष्यामि सहोदरयुतं युधि ॥ 22
ब्राह्ममस्त्रं च रौद्रं च वायव्यं वारुणं तथा । यदि शक्रजितोऽस्त्राणि दुर्निरीक्ष्याणि संयुगे ॥ 23
तान्यहं विधमिष्यामि निहनिष्यामि राक्षसान् । भवतामननुज्ञातो विक्रमो मे रुणद्धि माम् ॥ 24
सागरोप्यतियाद्वेलां मन्दरः प्रचलेदपि । न जांबवन्तं समरे कंपयेदरिवाहिनी ॥ 25
सर्वराक्षससंघानां राक्षसा ये च पूर्वजाः । अलमेकोऽपि नाशाय वीरो वायुसुतः कपिः ॥ 26
पनसस्योरुवेगेन नीलस्य च महात्मनः । मन्दरोऽप्यवशीर्येत किं पुनर्युधि राक्षसाः ॥ 27
अश्विपुत्रौ महाभागावेतौ प्लवगसत्तमौ । एतयोः प्रतियोद्धारं न पश्यामि रणाजिरे ॥ 28
पितामहवरोत्सेकात्परमं दर्पमास्थितौ । सर्वापध्यत्वमतुलमनयोर्दत्तवान्पुरा ॥ 29
दृष्टा देवी न चानीता इति तत्र निवेदितुम् । न युक्तमिव पश्यामि भवद्भिः ख्यातविक्रमैः ॥ 30
तेष्वेवं हतशेषेषु राक्षसेषु हनूमता । किमन्यदत्र कर्तव्यं गृहीत्वा याम जानकीम् ॥ 31
तमेवं कृतसंकल्पं जाम्बवान् हरिसत्तमः । उवाच परमप्रीतो वाक्यमर्थवदर्थवित् ॥ 32
विचेतुं वयमाज्ञप्ता दक्षिणां दिशमुत्तमाम् । नानेतुं कपिराजेन नैव रामेण धीमता ॥ 33

---

16. *ப்ரதமையில் படிப்பவனின் கல்விபோல் ஸீதை மிகவும் மெலிந்திருந்தாள்.*

प्राचीनसंस्करणासामञ्जस्यप्रमापकानि कतकव्याख्यावाक्यानि :—

श्लो. 17. एवमास्त इति परं पातिव्रत्यमहिम्ना जीवन्त्यास्त इत्यर्थः । एतेन तस्याः प्रत्यानयने अवश्यं सुग्रीवसहितं रामेण प्रयतितव्यता तु हनुमता दर्शिता ॥

श्लो. 19. निवेदित इति हनुमतेति शेषः ॥

श्लो. 24. मांरुणद्धि मदुद्योगं निवारयति । यद्यनुमतिर्भवतां तदा मत्पराक्रमो मां बलादेव प्रवर्तयेदित्यर्थः ॥

कथंचिन्निर्जितां सीतामस्माभिर्नाभिरोचयेत् । राघवो नृपशार्दूलः कुलं व्यपदिशन् स्वकम् ॥ 34
विफलं कर्म च कृतं भवेत्तुष्टिर्न तस्य च । वृथा च दर्शितं वीर्यं भवेद्वानरपुङ्गवाः ॥ 35
तस्माद्गच्छाम वै सर्वे यत्र रामः सलक्ष्मणः । सुग्रीवश्च महातेजाः कार्यस्यास्य निवेदने ॥ 36
न तावदेषा मतिरक्षमा नो यथा भवान् पश्यति राजपुत्र ।
यथा तु रामस्य मतिर्निविष्टा तथा भवान् पश्यतु कार्यसिद्धिम् ॥ 37

इति पञ्चपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ षट्पञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 61)

मधुवनप्रवेशकोलाहलः ॥

மதுவனத்தில் நுழைவதில் குரங்குகளின் கொண்டாட்டம்.

ततो जाम्बवतो वाक्यमगृह्णन्त वनौकसः । अङ्गदप्रमुखा वीरा हनूमांश्च महाकपिः ॥ 1
प्रीतिमन्तस्ततः सर्वे वायुपुत्रपुरःसराः । महेन्द्राग्रात्समुत्पत्य पुप्लुवुः प्लवगर्षभाः ॥ 2
मेरुमन्दरसंकाशा मत्ता इव महागजाः । छादयन्त इवाकाशं महाकाया महाबलाः ॥ 3
सभाज्यमानं भूतैस्तमात्मवन्तं महाबलम् । हनूमन्तं महावेगं वहन्त इव दृष्टिभिः ॥ * 4
राघवे चार्थनिर्वृत्तिं कर्तुं च परमं यशः । समाधाय समृद्धार्थाः कर्मसिद्धिभिरुन्नताः ॥ 5
प्रियाख्यानोन्मुखाः सर्वे सर्वे युद्धाभिनन्दिनः । सर्वे रामप्रतीकारे निश्चितार्था मनस्विनः ॥ 6
प्लवमानाः खमाप्लुत्य ततस्ते काननौकसः । नन्दनोपममासेदुर्वनं द्रुमशतायुतम् ॥ 7
यत्तन्मधुवनं नाम सुग्रीवस्याभिरक्षितम् । अधृष्यं सर्वभूतानां सर्वभूतमनोहरम् ॥ 8
यद्रक्षति महावीरः सदा दधिमुखः कपिः । मातुलः कपिमुख्यस्य सुग्रीवस्य महात्मनः ॥ 9
ते तद्वनमुपागम्य बभूवुः परमोत्कटाः । वानरा वानरेन्द्रस्य मनःकान्ततमं महत् ॥ 10
ततस्ते वानरा हृष्टा दृष्ट्वा मधुवनं महत् । कुमारमभ्ययाचन्त मधूनि मधुपिङ्गलाः ॥ 11
ततः कुमारस्तान्वृद्धाञ्जाम्बवत्प्रमुखान्कपीन् । अनुमान्य ददौ तेषां निसर्गं मधुभक्षणे ॥ 12
ततश्चानुमताः सर्वे सुसंहृष्टा वनौकसः । मुदिताः प्रेरिताश्चापि प्रनृत्यन्ति ततस्ततः ॥ 13
गायन्ति केचित्प्रहसन्ति केचिन्नृत्यन्ति केचित्प्रणमन्ति केचित् ।
पठन्ति केचित्प्रचरन्ति केचित्प्लुपन्ति केचित्प्रलपन्ति केचित् ॥ 14

4. *ஹநுமானை முன்னிட்டு, அவரையே பார்த்தவண்ணம் வெற்றியில் பெருமைகொண்ட எல்லோரும் கிஷ்கிந்தையை நோக்கிப் பறந்தார்கள். அப்பார்வையைக் கவி "மஹா வேகசாலியான ஹநுமானை தங்கள் கண்பார்வைகளாலேயே தாங்குபவர்கள்போல்" என்று உத்ப்ரேக்ஷிக்கிறார்.*

परस्परं केचिदुपाश्रयन्ति परस्परं केचिदतिब्रुवन्ति ।
द्रुमाद्रुमं केचिदभिद्रवन्ति क्षितौ नगाग्रान्निपतन्ति केचित् ॥ 15
महीतलात्केचिदुदीर्णवेगा महाद्रुमाग्राण्यभिसंपतन्ति ।
गायन्तमन्यः प्रहसन्नुपैति हसन्तमन्यः प्ररुदन्नुपैति ॥ 16
रुदन्तमन्यः प्रणदन्नुपैति नुदन्तमन्यः प्रणुदन्नुपैति ।
न चात्र कश्चिन्न बभूव मत्तो न चात्र कश्चिन्न बभूव दृप्तः ॥ 17
ततो वनं तत्परिभक्ष्यमाणं द्रुमांश्च विध्वंसितपत्रपुष्पान् ।
समीक्ष्य कोपाद्दधिवक्त्रनामा निवारयामास कपिः कपींस्तान् ॥ 18
स तैः प्रवृद्धैः परिभर्त्स्यमानो वनस्य गोप्ता हरिवृद्धवीरः ।
चकार भूयो मतिमुग्रतेजा वनस्य रक्षां प्रति वानरेभ्यः ॥ 19
उवाच कांश्चित्परुषाण्यभीतमसक्तमन्यांश्च तलैर्जघान ।
समेत्य कैश्चित्कलहं चकार तथैव साम्नोपजगाम कांश्चित् ॥ 20
स तैर्मदादप्रतिवार्यवेगैर्बलाच्च तेन प्रतिवार्यमाणैः ।
प्रधर्षणे त्यक्तभयैः समेत्य प्रकृष्यते चाप्यनवेक्ष्य दोषम् ॥ 21
नखैस्तुदन्तो दशनैर्दशन्तस्तलैश्च पादैश्च समापयन्तः ।
मदात्कपिं ते कपयः समन्तान्महावनं निर्विषयं च चक्रुः ॥ 22

इति षट्पञ्चाशः सर्गः ॥

अथ सप्तपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 62)

मधुपानं दधिमुखखिलीकारश्च ॥

மதுவருந்துதலும், ததிமுகனை அவமதித்தலும்.

तानुवाच हरिश्रेष्ठो हनूमान्वानरर्षभः । अव्यग्रमनसो यूयं मधु सेवत वानराः ॥ 1
अहमावारयिष्यामि युष्माकं परिपन्थिनः । श्रुत्वा हनूमतो वाक्यं हरीणां प्रवरोऽङ्गदः ॥ 2
प्रत्युवाच प्रसन्नात्मा पिबन्तु हरयो मधु । अवश्यं कृतकार्यस्य वाक्यं हनुमतो मया ॥ 3
अकार्यमपि कर्तव्यं किमङ्ग पुनरीदृशम् । अङ्गदस्य मुखाच्छ्रुत्वा वचनं वानरर्षभाः ॥ 4
साधु साध्विति संहृष्टा वानराः प्रत्यपूजयन् । पूजयित्वाङ्गदं सर्वे वानरा वानरर्षभम् ॥ 5
जग्मुर्मधुवनं यत्र नदीवेग इव द्रुतम् । ते प्रविष्टा मधुवनं पालानाक्रम्य शक्तितः ॥ 6
अतिसर्गाच्च पटवो दृष्ट्वा श्रुत्वा च मैथिलीम् । पपुः सर्वे मधु तदा रसवत्फलमाददुः ॥ 7
उत्पत्य च ततः सर्वे वनपालान्समागतान् । ताडयन्ति स्म शतशः सक्तान् मधुवने तदा ॥ 8

मधूनि द्रोणमात्राणि बाहुभिः परिगृह्य ते । पिबन्ति कपयः केचित्सङ्घशस्तत्र हृष्टवत् ॥ 9
पिबन्ति सहिताः सर्वे निघ्नन्तिस्म तथापरे । केचित्पीत्वापविध्यन्ति मधूनि मधुपिङ्गलाः ॥ 10
मधूच्छिष्टेन केचिच्च जघ्नुरन्योन्यमुत्कटाः । अपरे वृक्षमूलेषु शाखा गृह्य व्यवस्थिताः ॥ 11
अत्यर्थं च मदग्लानाः पर्णान्यास्तीर्य शेरते । उन्मत्तवेगाः प्लवगा मधुमत्ताश्च हृष्टवत् ॥ 12
क्षिपन्त्यपि तथान्योन्यं स्खलन्ति च तथापरे । केचित्क्ष्वेडान्प्रकुर्वन्ति केचित्कूजन्ति हृष्टवत् ॥ 13
हरयो मधुना मत्ताः केचित्सुप्ता महीतले । धृष्टाः केचिद्धसन्त्यन्ये केचित्कुर्वन्ति चेतरत् ॥ 14
कृत्वा केचिद्वदन्त्यन्ये केचिद्बुध्यन्ति चेतरत् । येऽप्यत्र मधुपालाः स्युः प्रेष्या दधिमुखस्य तु ॥ 15
तेऽपि तैर्वानरैर्भीमैः प्रतिषिद्धा दिशो गताः । जानुभिश्च प्रघृष्टाश्च देवमार्गं च दर्शिताः ॥ 16
अब्रुवन्परमोद्विग्ना गत्वा दधिमुखं वचः । हनूमता दत्तवरैर्हतं मधुवनं बलात् ।
वयं च जानुभिर्घृष्टा देवमार्गं च दर्शिताः ॥ 17
तदा दधिमुखः क्रुद्धो वनपस्तत्र वानरः । हतं मधुवनं श्रुत्वा सान्त्वयामास तान्हरीन् ॥ 18
एतागच्छत गच्छामो वानरानतिदर्पितान् । बलेनावारयिष्यामि प्रभुञ्जानान्मधूत्तमम् ॥ 19
श्रुत्वा दधिमुखस्येदं वचनं वानरर्षभाः । पुनर्वीरा मधुवनं तेनैव सहिता ययुः ॥ 20
मध्ये चैषां दधिमुखः सुप्रगृह्य महातरुम् । समभ्यधावन्वेगेन सर्वे ते च प्लवंगमाः ॥ 21
ते शिलाः पादपांश्चैव पाषाणानपि वानराः । गृहीत्वाभ्यागमन्क्रुद्धा यत्र ते कपिकुञ्जराः ॥ 22
अथ दृष्ट्वा दधिमुखं क्रुद्धं वानरपुंगवाः । अभ्यधावन्त वेगेन हनुमत्प्रमुखास्तदा ॥ 23
सवृक्षं तं महाबाहुमापतन्तं महाबलम् । वेगवन्तं विजग्राह बाहुभ्यां कुपितोऽङ्गदः ॥ 24
मदान्धो न कृपां चक्रे आर्यकोऽयं ममेति सः । अथैनं निष्पिपेषाशु वेगेन वसुधातले ॥ 25
स भग्नबाहूरुमुखो विह्वलः शोणितोक्षितः । प्रमुमोह महावीरो मुहूर्तं कपिकुञ्जरः ॥ 26
स कथंचिद्विमुक्तस्तैर्वानरैर्वानरर्षभः । उवाचैकान्तमागत्य स्वान्भृत्यान्समुपागतान् ॥ 27
एते तिष्ठन्तु गच्छामो भर्ता नो यत्र वानरः । सुग्रीवो विपुलग्रीवः सह रामेण तिष्ठति ॥ 28
सर्वं चैवाङ्गदे दोषं श्रावयिष्याम पार्थिवे । अमर्षी वचनं श्रुत्वा घातयिष्यति वानरान् ॥ 29
इष्टं मधुवनं ह्येतत्सुग्रीवस्य महात्मनः । पितृपैतामहं दिव्यं देवैरपि दुरासदम् ॥ 30
स वानरानिमान्सर्वान्मधुलुब्धान्गतायुषः । घातयिष्यति दण्डेन सुग्रीवः ससुहृज्जनान् ॥ 31
वध्या ह्येते दुरात्मानो नृपाज्ञापरिपन्थिनः । अमर्षप्रभवो रोषः सफलो नो भविष्यति ॥ 32
एवमुक्त्वा दधिमुखो वनपालान्महाबलः । जगाम सहसोत्पत्य वनपालैः समन्वितः ॥ 33
निमेषान्तरमात्रेण स हि प्राप्तो वनालयः । सहस्रांशुसुतो धीमान्सुग्रीवो यत्र वानरः ॥ 34
रामं च लक्ष्मणं चैव दृष्ट्वा सुग्रीवमेव च । समप्रतिष्ठां जगतीमाकाशान्निपपात ह ॥ 35
स निपत्य महावीरः सर्वैस्तैः परिवारितः । हरिर्दधिमुखः पालैः पालानां परमेश्वरः ॥ 36
स दीनवदनो भूत्वा कृत्वा शिरसि चाञ्जलिम् । सुग्रीवस्य शुभौ मूर्ध्ना चरणौ प्रत्यपीडयत् ॥ 37

इति सप्तपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ अष्टपञ्चाशः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 63)

दधिमुखात् मधुवनभङ्गं श्रुत्वा सुग्रीवेण लक्ष्मणाय सीतादर्शनाभ्यूहादेदनम् ॥

ததிமுகனிடமிருந்து மதுவன மழிந்ததைக்கேட்டு ஸுக்ரீவன், ஸீதை காணப்பட்டாள் என்று ஊஹமாய் லக்ஷ்மணனிடம் தெரிவித்தல்.

ततो मूर्ध्ना निपतितं वानरं वानरर्षभः । दृष्ट्वैवोद्विग्नहृदयो वाक्यमेतदुवाच ह ॥ 1
उत्तिष्ठोत्तिष्ठ कस्मात्त्वं पादयोः पतितो मम । अभयं ते प्रदास्यामि सत्यमेवाभिधीयताम् ॥ 2
स समाश्वासितस्तेन सुग्रीवेण महात्मना । उत्थाय स महाप्राज्ञो वाक्यं दधिमुखोऽब्रवीत् ॥ 3
नैवर्क्षरजसा राजन्न त्वया न च वालिना । वनं निसृष्टपूर्वं ते नाशितं तत्तु वानरैः ॥ 4
न्यवारयमहं सर्वान्सहैभिर्वनचारिभिः । अचिन्तयित्वा मां हृष्टा भक्षयन्ति पिबन्ति च ॥ 5
एभिः प्रधर्षणायां च वारितं वनपालकैः । मामप्यचिन्तयन्देव भक्षयन्ति वनौकसः ॥ 6
शिष्टमत्रापविद्ध्यन्ति भक्षयन्ति तथापरे । निवार्यमाणास्ते सर्वे भ्रुकुटिं दर्शयन्ति हि ॥ 7
इमे हि संरब्धतरास्तदा तैः संप्रधर्षिताः । निवार्यन्ते वनात्तस्मात्क्रुद्धैर्वानरपुङ्गवैः ॥ 8
ततस्तैर्बहुभिर्वीरैर्वानरैर्वानरर्षभाः । संरक्तनयनैः क्रोधाद्धरयः संप्रधर्षिताः ॥ 9
पाणिभिर्निहताः केचित्केचिज्जानुभिराहताः । प्रकृष्टाश्च यथा कामं देवमार्गं च दर्शिताः ॥ 10
एवमेते हताः शूरास्त्वयि तिष्ठति भर्तरि । कृत्स्नं मधुवनं चैव प्रकामं तैश्च भक्ष्यते ॥ 11
एवं विज्ञाप्यमानं तं सुग्रीवं वानरर्षभम् । अपृच्छत्तं महाप्राज्ञो लक्ष्मणः परवीरहा ॥ 12
किमयं वानरो राजन्वनपः प्रत्युपस्थितः । किं चार्थमभिनिर्दिश्य दुःखितो वाक्यमब्रवीत् ॥ 13
एवमुक्तस्तु सुग्रीवो लक्ष्मणेन महात्मना । लक्ष्मणं प्रत्युवाचेदं वाक्यं वाक्यविशारदः ॥ 14
आर्य लक्ष्मण संप्राह वीरो दधिमुखः कपिः । अङ्गदप्रमुखैर्वीरैर्भक्षितं मधु वानरैः ॥ 15
नैषामकृतकार्याणामीदृशः स्याद्व्यतिक्रमः । वनं यदभिपन्नास्ते साधितं कर्म तद्ध्रुवम् ॥ 16
दृष्टा देवी न संदेहो न चान्येन हनूमता । न ह्यन्यः साधने हेतुः कर्मणोऽस्य हनूमतः ॥ 17
कार्यसिद्धिर्हनुमति मतिश्च हरिपुङ्गवे । व्यवसायश्च वीर्यं च श्रुतं चापि प्रतिष्ठितम् ॥ 18
जाम्बवान्यत्र नेता स्यादङ्गदश्च महाबलः । हनूमांश्चाप्यधिष्ठाता न तत्र गतिरन्यथा ॥ 19
अङ्गदप्रमुखैर्वीरैर्हतं मधुवनं किल । विचित्य दक्षिणामाशामागतैर्हरिपुङ्गवैः ॥ 20
आगतैश्च प्रहृष्टं तद्यथा मधुवनं हि तैः । धर्षितं च वनं कृत्स्नमुपयुक्तं तु वानरैः ॥ 21
पातिता वनपालास्ते तदा जानुभिराहताः । एतदर्थमयं प्राप्तो वक्तुं मधुरवागिह ॥ 22
नाम्ना दधिमुखो नाम हरिः प्रख्यातविक्रमः । दृष्टा सीता महाबाहो सौमित्रे पश्य तत्त्वतः ॥ 23
अभिगम्य यथा सर्वे पिबन्ति मधु वानराः । न चाप्यदृष्ट्वा वैदेहीं विश्रुताः पुरुषर्षभ ॥ 24
वनं दत्तवरं दिव्यं धर्षयेयुर्वनौकसः । ततः प्रहृष्टो धर्मात्मा लक्ष्मणः सहराघवः ॥ 25
श्रुत्वा कर्णसुखां वाणीं सुग्रीववदनाच्च्युताम् । प्राहृष्यत भृशं रामो लक्ष्मणश्च महायशाः ॥ 26

श्रुत्वा दधिमुखस्यैवं सुग्रीवस्तु प्रहृष्य च । वनपालं पुनर्वाक्यं सुग्रीवः प्रत्यभाषत ॥ 27
प्रीतोऽस्मि सोऽहं यद्भुक्तं वनं तैः कृतकर्मभिः । धर्षितं मर्षणीयं च चेष्टितं कृतकर्मणाम् ॥ 28
इच्छामि शीघ्रं हनुमत्प्रधानाञ्शाखामृगांस्तान्मृगराजदर्पान् ।
द्रष्टुं कृतार्थान्सह राघवाभ्यां श्रोतुं च सीताधिगमे प्रयत्नम् ॥ 29
प्रीतिस्फीताक्षौ संप्रहृष्टौ कुमारौ दृष्ट्वा सिद्धार्थौ वानराणां च राजा ।
अङ्गैः संहृष्टैः कार्यसिद्धिं विदित्वा बाह्वोरासन्नांसोऽतिमात्रं ननन्द ॥ 30

इति अष्टपञ्चाशः सर्गः ॥

अथ एकोनषष्टितमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 64)

हनुमन्मुखात् सीताप्रवृत्तिमुपलभ्य रामलक्ष्मणयोर्हर्षः ॥

ஹனுமான் வாயாக ஸீதைவரலாற்றைக்கேட்டு, ராம லக்ஷ்மணர்கள் ஸந்தோஷித்தல்.

सुग्रीवेणैवमुक्तस्तु हृष्टो दधिमुखः कपिः । राघवं लक्ष्मणं चैव सुग्रीवं चाभ्यवादयत् ॥ 1
स प्रणम्य च सुग्रीवं राघवौ च महाबलौ । वानरैः सहितः शूरैर्दिवमेवोत्पपात ह ॥ 2
स यथैवागतः पूर्वं तथैव त्वरितं गतः । निपत्य गगनाद्भूमौ तद्वनं प्रविवेश ह ॥ 3
स प्रविष्टो मधुवनं ददर्श हरियूथपान् । विमदानुत्थितान्सर्वान्मेहमानान्मधूदकम् ॥ 4
स तानुपागमद्वीरो बद्धा करपुटाञ्जलिम् । उवाच वचनं श्लक्ष्णमिदं हृष्टवदङ्गदम् ॥ 5
सौम्य रोषो न कर्तव्यो यदेभिः परिवारितः । अज्ञानाद्रक्षिभिः क्रोधाद्भवन्तः प्रतिषेधिताः ॥ 6
श्रान्तो दूरादनुप्राप्तो भक्षयस्व स्वकं मधु । युवराजस्त्वमीशश्च वनस्यास्य महाबल ॥ 7
मौर्ख्यात्पूर्वं कृतो रोषस्तद्भवान्क्षन्तुमर्हति । यथैव हि पिता तेऽभूत्पूर्वं हरिगणेश्वरः ॥ 8
तथा त्वमपि सुग्रीवो नान्यस्तु हरिसत्तम । आख्यातं हि मया गत्वा पितृव्यस्य तवानघ ॥ 9
इहोपयानं सर्वेषामेतेषां वनचारिणाम् । भवदागमनं श्रुत्वा सहैभिर्वनचारिभिः ॥ 10
प्रहृष्टो न तु रुष्टोऽसौ वनं श्रुत्वा प्रधर्षितम् । प्रहृष्टो मां पितृव्यस्ते सुग्रीवो वानरेश्वरः ॥ 11
शीघ्रं प्रेषय सर्वांस्तानिति होवाच पार्थिवः । श्रुत्वा दधिमुखस्यैतद्वचनं श्लक्ष्णमङ्गदः ॥ 12
अब्रवीत्तान्हरिश्रेष्ठो वाक्यं वाक्यविशारदः । शङ्के श्रुतोऽयं वृत्तान्तो रामेण हरियूथपाः ॥ 13
तत्क्षमं नेह नः स्थातुं कृते कार्ये परंतपाः । पीत्वा मधु यथाकामं विक्रान्ता वनचारिणः ॥ 14
किं शेषं गमनं तत्र सुग्रीवो यत्र मे गुरुः । सर्वे यथा मां वक्ष्यन्ति समेत्य हरिपुङ्गवाः ॥ 15
तथास्मि कर्ता कर्तव्ये भवद्भिः परवानहम् । नाज्ञापयितुमीशोऽहं युवराजोऽस्मि यद्यपि ॥ 16
अयुक्तं कृतकर्माणो यूयं धर्षयितुं बलात् । ब्रुवतश्चाङ्गदस्यैवं श्रुत्वा वचनमुत्तमम् ॥ 17

प्रहृष्टमनसो वाक्यमिदमूचुर्वनौकसः । एवं वक्ष्यति को राजन्प्रभुः सन्वानरर्षभ ॥ 18
ऐश्वर्यमदमत्तो हि सर्वोऽहमिति मन्यते । तव चेदं सुसदृशं वाक्यं नान्यस्य कस्यचित् ॥ * 19
सन्नतिर्हि तवाख्याति भविष्यच्छुभयोग्यताम् । सर्वे वयमपि प्राप्तास्तत्र गन्तुं कृतक्षणाः ॥ 20
स यत्र हरिवीराणां सुग्रीवः पतिरव्ययः । त्वया ह्यनुक्तैर्हरिभिर्नैव शक्यं पदात्पदम् ॥ 21
कच्चिद्गन्तुं हरिश्रेष्ठ ब्रूमः सत्यमिदं तु ते । एवं तु वदतां तेषामङ्गदः प्रत्यभापत ॥ 22
साधु गच्छाम इत्युक्त्वा उत्पपात महीतलात् । उत्पतन्तमनूत्पेतुः सर्वे ते हरियूथपाः ॥ 23
कृत्वाकाशं निराकाशं यन्त्रोत्क्षिप्ता इवोपलाः । अङ्गदं पुरतः कृत्वा हनूमन्तं च वानरम् ॥ 24
तेऽम्बरं सहसोत्पत्य वेगवन्तः प्लवङ्गमाः । विनदन्तो महानादं घनवातेरिता यथा ॥ 25
अङ्गदे समनुप्राप्ते सुग्रीवो वानरेश्वरः । उवाच शोकसंतप्तं रामं कमललोचनम् ॥ 26
समाश्वसिहि भद्रं ते दृष्टा देवी न संशयः । नागन्तुमिह शक्यं तैरतीते समये हि नः ॥ 27
अङ्गदस्य प्रहर्षाच्च जानामि शुभदर्शन । न मत्सकाशमागच्छेत्कृत्ये हि विनिपातिते ॥ 28
युवराजो महाबाहुः प्लवतामङ्गदो वरः । यद्यप्यकृतकृत्यानामीदृशः स्यादुपक्रमः ॥ 29
भवेत्तु दीनवदनो भ्रान्तविप्लुतमानसः । पितृपैतामहं चैतत्पूर्वकैरभिरक्षितम् ॥ 30
न मे मधुवनं हन्याददृष्ट्वा जनकात्मजाम् । कौसल्यासुप्रजा राम समाश्वसिहि सुव्रत ॥ 31
मा भूश्चिन्तासमायुक्तः संप्रत्यमितविक्रम । ततः किलकिलाशब्दं शुश्रावासन्नमम्बरे ॥ 32
हनूमत्कर्मदृप्तानां नदतां काननौकसाम् । किष्किन्धामुपयातानां सिद्धिं कथयतामिव ॥ 33
ततः श्रुत्वा निनादं तं कपीनां कपिसत्तमः । आयताञ्चितलाङ्गूलः सोऽभवद्धृष्टमानसः ॥ 34
आजग्मुस्तेऽपि हरयो रामदर्शनकाङ्क्षिणः । अङ्गदं पुरतः कृत्वा हनूमन्तं च वानरम् ॥ 35
तेऽङ्गदप्रमुखा वीराः प्रहृष्टाश्च मदान्विताः । निपेतुर्हरिराजस्य समीपे राघवस्य च ॥ 36
हनूमांश्च महाबाहुः प्रणम्य शिरसा ततः । नियतामक्षतां देवीं राघवाय न्यवेदयत् ॥ 37
दृष्टा देवीति हनुमद्वदनादमृतोपमम् । आकर्ण्य वचनं रामो हर्षमाप सलक्ष्मणः ॥ 38
निश्चितार्थं ततस्तस्मिन्सुग्रीवं पवनात्मजे । लक्ष्मणः प्रीतिमान्प्रीतो बहुमानादवैक्षत ॥ * 39
प्रीत्या च परयोपेतो राघवः परवीरहा । बहुमानेन महता हनूमन्तमवैक्षत ॥ * 40

इति एकोनषष्टितमः सर्गः ॥

19. செல்வத்தால் செருக்கடைந்தவன், எல்லாம் தானேயென்று நினைப்பான்.

39. நெறியுடன் கற்பைக்காற்று உயிரோடிருக்கும் ஸீதையைக்கண்ட செய்தியைக்கேட்டதும், ராம லக்ஷ்மணர்களின் மனோநிலையை அப்படியே படம் பிடித்தாற்போல் வரைகிறார் கவி ஸார்வபௌமர் :—

ஆஞ்சநேயரிடம் கார்யஸித்தியை நிச்சயித்த ஸுக்ரீவனை பிறருக்கு அன்பையளிக்கும் லக்ஷ்மணனும், தானே மகிழ்ச்சியடைந்து, நன்மதிப்புடன் பார்த்தான். (ஸுக்ரீவன் இத்தகைய புத்திமானென்று இதுவரை லக்ஷ்மணனுக்குத் தோன்றியதில்லை)

40. பகைவீரர்களையடக்கும் ராமனும் எல்லையில்லா மகிழ்ச்சியுற்று, அதிக மதிப்புடன் ஹனுமானை நோக்கினார். (அவர் வீரத்தை வியந்து)

अथ षष्टितमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 65)

चूडामणिप्रदानम् ॥

ஹநுமான் ராமனிடம் சூடாமணியைக் கொடுத்தல்.

ततः प्रस्रवणं शैलं ते गत्वा चित्रकाननम् । प्रणम्य शिरसा रामं लक्ष्मणं च महाबलम् ॥ 1
युवराजं पुरस्कृत्य सुग्रीवमभिवाद्य च । प्रवृत्तिमथ सीतायाः प्रवक्तुमुपचक्रमुः ॥ 2
रावणान्तःपुरे रोधं राक्षसीभिश्च तर्जनम् । रामे समनुरागं च यथा च नियमः कृतः ॥ 3
एतदाख्यान्ति ते सर्वं हरयो रामसंनिधौ । वैदेहीमक्षतां श्रुत्वा रामस्तूत्तरमब्रवीत् ॥ 4
क्व सीता वर्तते देवी कथं च मयि वर्तते । एतन्मे सर्वमाख्यात वैदेहीं प्रति वानराः ॥ 5
रामस्य गदितं श्रुत्वा हरयो रामसंनिधौ । चोदयन्ति हनूमन्तं सीतावृत्तान्तकोविदम् ॥ 6
श्रुत्वा तु वचनं तेषां हनूमान्मारुतात्मजः । प्रणम्य शिरसा देव्यै सीतायै तां दिशं प्रति ॥ 7
उवाच वाक्यं वाक्यज्ञः सीताया दर्शनं यथा । तं मणिं काञ्चनं दिव्यं दीप्यमानं स्वतेजसा ॥ 8
दत्वा रामाय हनुमांस्ततः प्राञ्जलिरब्रवीत् । समुद्रं लङ्घयित्वाहं शतयोजनमायतम् ॥ 9
अगच्छं जानकीं सीतां मार्गमाणो दिदृक्षया । तत्र लङ्केति नगरी रावणस्य दुरात्मनः ॥ 10
दक्षिणस्य समुद्रस्य तीरे वसति दक्षिणे । तत्र सीता मया दृष्टा रावणान्तःपुरे सती ॥ 11
त्वयि संन्यस्य जीवन्ती रामा राम मनोरथम् । दृष्टा मे राक्षसीमध्ये तर्ज्यमाना मुहुर्मुहुः ॥ 12
राक्षसीभिर्विरूपाभी रक्षिता प्रमदावने । दुःखमापद्यते देवी त्वया वीर सुखोचिता ॥ 13
रावणान्तःपुरे रुद्धा राक्षसीभिः सुरक्षिता । एकवेणीधरा दीना त्वयि चिन्तापरायणा ॥ 14
अधःशय्या विवर्णाङ्गी पद्मिनीव हिमागमे । रावणाद्विनिवृत्तार्था मर्तव्यकृतनिश्चया ॥ 15
देवी कथंचित्काकुत्स्थ त्वन्मना मार्गिता मया । इक्ष्वाकुवंशविख्यातिं शनैः कीर्तयतानघ ॥ 16
सा मया नरशार्दूल शनैर्विश्वासिता तदा । ततः संभाषिता देवी सर्वमर्थं च दर्शिता ॥ 17
रामसुग्रीवसख्यं च श्रुत्वा हर्षमुपागता । नियतः समुदाचारो भक्तिश्चास्याः सदा त्वयि ॥ 18
एवं मया महाभाग दृष्टा जनकनन्दिनी । उग्रेण तपसा युक्ता त्वद्भक्त्या पुरुषर्षभ ॥ 19
अभिज्ञानं च मे दत्तं यथावृत्तं तवान्तिके । चित्रकूटे महाप्राज्ञ वायसं प्रति राघव ॥ 20
विज्ञाप्यः पुनरप्येष रामो वायुसुत त्वया । अखिलेन यथा दृष्टमिति मामाह जानकी ॥ 21
अयं चास्मै प्रदातव्यो यत्नात्सुपरिरक्षितः । ब्रुवता वचनान्येव सुग्रीवस्योपशृण्वतः ॥ 22
एष चूडामणिः श्रीमान्मया ते यत्नरक्षितः । मनःशिलायास्तिलकं तत्स्मरस्वेति चाब्रवीत् ॥ 23
एष निर्यातितः श्रीमान्मया ते वारिसंभवः । एनं दृष्ट्वा प्रमोदिष्ये व्यसने त्वामिवानघ ॥ 24
जीवितं धारयिष्यामि मासं दशरथात्मज । ऊर्ध्वं मासान्न जीवेयं रक्षसां वशमागता ॥ 25
इति मामब्रवीत्सीता कृशाङ्गी धर्मचारिणी । रावणान्तःपुरे रुद्धा मृगीवोत्फुल्ललोचना ॥ 26
एतदेव मयाख्यातं सर्वं राघव यद्यथा । सर्वथा सागरजले संतारः प्रविधीयताम् ॥ 27

तौ जाताश्वासौ राजपुत्रौ विदित्वा तच्चाभिज्ञानं राघवाय प्रदाय ।
देव्या चाख्यातं सर्वमेवानुपूर्व्याद्वाचा संपूर्णं वायुपुत्रः शशंस ॥ 28

इति षष्टितमः सर्गः ॥

अथ एकषष्टितमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 66)

रामेण विशिष्य सीतावृत्तान्तप्रश्नः ॥

ராமன் விபரமாய் ஸீதையின் வரலாற்றை வினவுதல்.

एवमुक्तो हनुमता रामो दशरथात्मजः । तं मणिं हृदये कृत्वा रुरोद सहलक्ष्मणः ॥ 1
तं तु दृष्ट्वा मणिश्रेष्ठं राघवः शोककर्शितः । नेत्राभ्यामश्रुपूर्णाभ्यां सुग्रीवमिदमब्रवीत् ॥ 2
यथैव धेनुः स्रवति स्नेहाद्वत्सस्य वत्सला । तथा ममापि हृदयं मणिश्रेष्ठस्य दर्शनात् ॥ 3
मणिरत्नमिदं दत्तं वैदेह्याः श्वशुरेण मे । वधूकाले यथा बद्धमधिकं मूर्ध्नि शोभते ॥ 4
अयं हि जलसंभूतो मणिः प्रवरपूजितः । यज्ञे परमतुष्टेन दत्तः शक्रेण धीमता ॥ 5
इमं दृष्ट्वा मणिश्रेष्ठं यथा तातस्य दर्शनम् । अद्यास्म्यवगतः सौम्य वैदेहस्य तथा विभोः ॥ 6
अयं हि शोभते तस्याः प्रियाया मूर्ध्नि मे मणिः । अद्यास्य दर्शनेनाहं प्राप्तां तामिव चिन्तये ॥ 7
किमाह सीता वैदेही ब्रूहि सौम्य पुनःपुनः । पिपासुमिव तोयेन सिञ्चन्ती वाक्यवारिणा ॥ 8
इतस्तु किं दुःखतरं यमिमं वारिसंभवम् । मणिं पश्यामि सौमित्रे वैदेहीमागतं विना ॥ 9
चिरं जीवति वैदेही यदि मासं धरिष्यति । क्षणं वीर न जीवेयं विना तामसितेक्षणाम् ॥ 10
नय मामपि तं देशं यत्र दृष्टा मम प्रिया । न तिष्ठेयं क्षणमपि प्रवृत्तिमुपलभ्य च ॥ 11
कथं सा मम सुश्रोणी भीरुभीरुः सती तदा । भयावहानां घोराणां मध्ये तिष्ठति रक्षसाम् ॥ 12
शारदस्तिमिरोन्मुक्तो नूनं चन्द्र इवाम्बुदैः । आवृतं वदनं तस्या न विराजति राक्षसैः ॥ 13
किमाह सीता हनुमंस्तत्त्वतः कथयस्व मे । एतेन खलु जीविष्ये भेषजेनातुरो यथा ॥ 14
मधुरा मधुरालापा किमाह मम भामिनी । मद्विहीना वरारोहा हनुमन्कथयस्व मे ॥ 15

इति एकषष्टितमः सर्गः ॥

अथ द्विषष्टितमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 67)

सीताभाषितानुवचनम् ॥

ஸீதையின் செய்திகளைக் கூறல்.

एवमुक्तस्तु हनुमान्राघवेण महात्मना । सीताया भाषितं सर्वं न्यवेदयत राघवे ॥ 1
इदमुक्तवती देवी जानकी पुरुषर्षभ । पूर्ववृत्तमभिज्ञानं चित्रकूटे यथातथम् ॥ 2

सुखसुप्ता त्वया सार्धं जानकी पूर्वमुत्थिता । वायसः सहसोत्पत्य विददार स्तनान्तरम् ॥ 3
पर्यायेण च सुप्तस्त्वं देव्यङ्के भरताग्रज । पुनश्च किल पक्षी स देव्या जनयति व्यथाम् ॥ 4
पुनः पुनरुपागम्य विददार भृशं किल । ततस्त्वं बोधितस्तस्याः शोणितेन समुक्षितः ॥ 5
वायसेन च तेनैवं सततं बाध्यमानया । बोधितः किल देव्या त्वं सुखसुप्तः परंतप ॥ 6
तां च दृष्ट्वा महाबाहो दारितां च स्तनान्तरे । आशीविष इव क्रुद्धस्ततो वाक्यं त्वमूचिवान् ॥ 7
नखाग्रैः केन ते भीरु दारितं वै स्तनान्तरम् । कः क्रीडति सरोषेण पञ्चवक्त्रेण भोगिना ॥ 8
निरीक्षमाणः सहसा वायसं समुदैक्षथाः । नखैः सरुधिरैस्तीक्ष्णैस्तामेवाभिमुखं स्थितम् ॥ 9
सुतः किल स शक्रस्य वायसः पततां वरः । धरान्तरगतः शीघ्रं पवनस्य गतौ समः ॥ 10
ततस्तस्मिन्महाबाहो कोपसंवर्तितेक्षणः । वायसे त्वं व्यधाः क्रूरां मतिं मतिमतां वर ॥ 11
स दर्भं संस्तराद्गृह्य ब्रह्मास्त्रेण न्ययोजयः । स दीप्त इव कालाग्निर्जज्वालाभिमुखः खगम् ॥ 12
स त्वं प्रदीप्तं चिक्षेप दर्भं तं वायसं प्रति । ततस्तु वायसं दीप्तः स दर्भोऽनुजगाम ह ॥ 13
भीतैश्च संपरित्यक्तः सुरैः सर्वैश्च वायसः । त्रींल्लोकान्संपरिक्रम्य त्रातारं नाधिगच्छति ॥ 14
पुनरप्यागतस्तत्र त्वत्सकाशमरिंदम । त्वं तं निपतितं भूमौ धरण्यां शरणागतम् ॥ 15
वधार्हमपि काकुत्स्थ कृपया पर्यपालयः । मोघमस्त्रं न शक्यं तु कर्तुमित्येव राघव ॥ 16
भवांस्तस्याक्षि काकस्य हिनस्ति स स दक्षिणम् । वायसस्त्वां नमस्कृत्य राज्ञो दशरथस्य च ॥ 17
विसृष्टस्तु तदा काकः प्रतिपेदे स्वमालयम् । एवमस्त्रविदां श्रेष्ठः सत्त्ववाञ्छीलवानपि ॥ 18
किमर्थमस्त्रं रक्षःसु न योजयसि राघव । न दानवा न गन्धर्वा नासुरा न मरुद्गणाः ॥ 19
तव राम रणे शक्तास्तथा प्रतिसमासितुम् । तव वीर्यवतः कच्चिन्मयि यद्यस्ति संभ्रमः ॥ 20
क्षिप्रं सुनिशितैर्बाणैर्हन्यतां युधि रावणः । भ्रातुरादेशमाज्ञाय लक्ष्मणो वा परंतपः ॥ 21
स किमर्थं नरवरो न मां रक्षति राघवः । शक्तौ तौ पुरुषव्याघ्रौ वाय्वग्निसमतेजसौ ॥ 22
सुराणामपि दुर्धर्षौ किमर्थं मामुपेक्षतः । ममैव दुष्कृतं किंचिन्महदस्ति न संशयः ॥ 23
समर्थौ सहितौ यन्मां न रक्षेते परंतपौ । वैदेह्या वचनं श्रुत्वा करुणं साधुभाषितम् ॥ 24
पुनरप्यहमार्यां तामिदं वचनमब्रुवम् । त्वच्छोकविमुखो रामो देवि सत्येन ते शपे ॥ 25
रामे दुःखाभिभूते च लक्ष्मणः परितप्यते । कथंचिद्भवती दृष्टा न कालः परिशोचितुम् ॥ 26
इदं मुहूर्तं दुःखानामन्तं द्रक्ष्यसि भामिनि । तावुभौ नरशार्दूलौ राजपुत्रौ परंतपौ ॥ 27
त्वद्दर्शनकृतोत्साहौ लङ्कां भस्मीकरिष्यतः । हत्वा च समरे रौद्रं रावणं सहबान्धवम् ॥ 28
राघवस्त्वां वरारोहे स्वपुरीं नयिता ध्रुवम् । यत्तु रामो विजानीयादभिज्ञानमनिन्दिते ॥ 29
प्रीतिसंजननं तस्य प्रदातुं तत्त्वमर्हसि । साभिवीक्ष्य दिशः सर्वा वेण्युद्ग्रथनमुत्तमम् ॥ 30
मुक्त्वा वस्त्राद्ददौ मह्यं मणिमेतं महाबल । प्रतिगृह्य मणिं दिव्यं तव हेतो रघूद्वह ॥ 31
शिरसा संप्रणम्यैनामहमागमने त्वरे । गमने च कृतोत्साहमवेक्ष्य वरवर्णिनी ॥ 32
विवर्धमानं च हि मामुवाच जनकात्मजा । अश्रुपूर्णमुखी दीना बाष्पगद्गदभाषिणी ॥ 33

ममोत्पतनसंभ्रान्ता शोकवेगसमाहता। मामुवाच ततः सीता सभाग्योऽसि महाकपे ॥ 34
यद्द्रक्ष्यसि महाबाहुं रामं कमललोचनम्। लक्ष्मणं च महाबाहुं देवरं मे यशस्विनम् ॥ 35
सीतयाप्येवमुक्तोऽहमब्रुवं मैथिलीं तथा। पृष्ठमारोह मे देवि क्षिप्रं जनकनन्दिनि ॥ 36
यावत्ते दर्शयाम्यद्य ससुग्रीवं सलक्ष्मणम्। राघवं च महाभागे भर्तारमसितेक्षणे ॥ 37
साब्रवीन्मां ततो देवी नैष धर्मो महाकपे। यत्ते पृष्ठं सिषेवेऽहं स्ववशा हरिपुङ्गव ॥ 38
पुरा च यदहं वीर स्पृष्टा गात्रेषु रक्षसा। तत्राहं किं करिष्यामि कालेनोपनिपीडिता ॥ 39
गच्छ त्वं कपिशार्दूल यत्र तौ नृपतेः सुतौ। इत्येवं सा समाभाष्य भूयः संदेष्टुमास्थिता ॥ 40
हनूमन्सिंहसंकाशौ तावुभौ रामलक्ष्मणौ। सुग्रीवं च सहामात्यं सर्वान्ब्रूया अनामयम् ॥ 41
यथा च स महाबाहुर्मां तारयति राघवः। अस्माद्दुःखाम्बुसंरोधात्त्वमाख्यातुमर्हसि ॥ 42
इदं च तीव्रं मम शोकवेगं रक्षोभिरेभिः परिभर्त्सनं च।
ब्रूयास्तु रामस्य गतः समीपं शिवश्च तेऽध्वास्तु हरिप्रवीर ॥ 43
एतत्तवार्या नृप संयता सा सीता वचः प्राह विषादपूर्वम्।
एतच्च बुद्ध्वा गदितो यथा त्वं श्रद्धत्स्व सीतां कुशलां समग्राम् ॥ 44

इति द्विषष्टितमः सर्गः ॥

अथ त्रिषष्टितमः सर्गः ॥ (प्रा. सं. 68)

हनुमत्समाश्वासनवचनानुवादः ॥

ஹனுமான், தான் ஆறுதல் கூறியதைக் கூறல்.

अथाहमुत्तरं देव्या पुनरुक्तः ससंभ्रमः। तव स्नेहान्नरव्याघ्र सौहार्दादनुमान्य च ॥ 1
एवं बहुविधं वाच्यो रामो दाशरथिस्त्वया। यथा मां प्राप्नुयाच्छीघ्रं हत्वा रावणमाहवे ॥ 2
यदि वा मन्यसे वीर वसैकाहमरिंदम। कस्मिंश्चित्संवृते देशे विश्रान्तः श्वो गमिष्यसि ॥ 3
मम चाप्यल्पभाग्यायाः सांनिध्यात्तव वानर। अस्य शोकविपाकस्य मुहूर्तं स्याद्विमोक्षणम् ॥ 4
गते हि त्वयि विक्रान्त पुनरागमनाय वै। प्राणानामपि संदेहो मम स्यान्नात्र संशयः ॥ 5
तवादर्शनजः शोको भूयो मां परितापयेत्। दुःखाद्दुःखपराभूतां दुर्गतां दुःखभागिनीम् ॥ 6
अयं च वीर संदेहस्तिष्ठतीव ममाग्रतः। सुमहांस्त्वत्सहायेषु हर्यृक्षेषु हरीश्वर ॥ 7
कथं नु खलु दुष्पारं तरिष्यन्ति महोदधिम्। तानि हर्यृक्षसैन्यानि तौ वा नरवरात्मजौ ॥ 8
त्रयाणामेव भूतानां सागरस्येह लङ्घने। शक्तिः स्याद्वैनतेयस्य वायोर्वा तव वानघ ॥ 9
तदस्मिन्कार्यनिर्योगे वीरैवं दुरतिक्रमे। किं पश्यसि समाधानं त्वं हि कार्यविदां वरः ॥ 10
काममस्य त्वमेवैकः कार्यस्य परिसाधने। पर्याप्तः परवीरघ्न यशस्यस्ते बलोदयः ॥ 11
बलैः समग्रैर्यदि मां हत्वा रावणमाहवे। विजयी स्वपुरीं रामो नयेत्तत्स्याद्यशस्करम् ॥ 12

यथाहं तस्य वीरस्य वनादुपधिना हृता। रक्षसा तद्भयादेव तथा नार्हति राघवः॥ 13
बलैस्तु संकुलां कृत्वा लङ्कां परबलार्दनः। मां नयेद्यदि काकुत्स्थस्तत्तस्य सदृशं भवेत्॥ 14
तद्यथा तस्य विक्रान्तमनुरूपं महात्मनः। भवत्याहवशूरस्य तथा त्वमुपपादय॥ 15
तदर्थोपहितं वाक्यं प्रश्रितं हेतुसंहितम्। निशम्याहं ततः शेषं वाक्यमुत्तरमब्रुवम्॥ 16
देवी हर्यृक्षसैन्यानामीश्वरः प्लवतां वरः। सुग्रीवः सत्त्वसंपन्नस्त्वदर्थे कृतनिश्चयः॥ 17
तस्य विक्रमसंपन्नाः सत्त्ववन्तो महाबलाः। मनःसंकल्पसंपाताः निदेशे हरयः स्थिताः॥ 18
येषां नोपरि नाधस्तान्न तिर्यक्सज्जते गतिः। न च कर्मसु सीदन्ति महत्स्वमिततेजसः॥ 19
असकृत्तैर्महाभागैर्वानरैर्बलसंयुतैः। प्रदक्षिणीकृता भूमिर्वायुमार्गानुसारिभिः॥ 20
मद्विशिष्टाश्च तुल्याश्च सन्ति तत्र वनौकसः। मत्तः प्रत्यवरः कश्चिन्नास्ति सुग्रीवसंनिधौ॥ 21
अहं तावदिह प्राप्तः किं पुनस्ते महाबलाः। नहि प्रकृष्टाः प्रेष्यन्ते प्रेष्यन्ते हीतरे जनाः॥ 22
तदलं परितापेन देवि मन्युरपैतु ते। एकोत्पातेन ते लङ्कामेष्यन्ति हरियूथपाः॥ 23
मम पृष्ठगतौ तौ च चन्द्रसूर्याविवोदितौ। त्वत्सकाशं महाभागे नृसिंहावागमिष्यतः॥ 24
अरिघ्नं सिंहसंकाशं क्षिप्रं द्रक्ष्यसि राघवम्। लक्ष्मणं च धनुष्मन्तं लङ्काद्वारमुपागतम्॥ 25
नखदंष्ट्रायुधान्वीरान्सिंहशार्दूलविक्रमान्। वानरान्वारणेन्द्राभान्क्षिप्रं द्रक्ष्यसि संगतान्॥ 26
शैलाम्बुदनिकाशानां लङ्कामलयसानुषु। नर्दतां कपिमुख्यानां न चिराच्छ्रोष्यसे स्वनम्॥ 27
निवृत्तवनवासं च त्वया सार्धमरिंदमम्। अभिषिक्तमयोध्यायां क्षिप्रं द्रक्ष्यसि राघवम्॥ 28

ततो मया वाग्भिरदीनभाषिणा शिवाभिरिष्टाभिरभिप्रसादिता।
उवाह शान्तिं मम मैथिलात्मजा तवातिशोकेन तथातिपीडिता॥ 29

इति त्रिषष्टितमः सर्गः॥

इति श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
श्रीमत्सुन्दरकाण्डः समाप्तः॥

श्रीरामचन्द्रः श्रितपारिजातः समस्तकल्याणगुणाभिरामः।
सीतामुखाम्भोरुहचञ्चरीकः निरन्तरं मङ्गलमातनोतु॥

Vaidika Vardhini Press, 45, Karikkara Street, Kumbakonam.

॥ अथ युद्धकाण्डे आदित्यहृदयस्तोत्रम् ॥

ततो युद्धपरिश्रान्तं समरे चिन्तया स्थितम् । रावणं चाग्रतो दृष्ट्वा युद्धाय समुपस्थितम् ॥ ॥१॥
दैवतैश्च समागम्य द्रष्टुमभ्यागतो रणम् । उपागम्याब्रवीद्राममगस्त्यो भगवानृषिः ॥ ॥२॥
राम राम महाबाहो शृणु गुह्यं सनातनम् । येन सर्वानरीन्वत्स समरे विजयिष्यसि ॥ ॥३॥
आदित्यहृदयं पुण्यं सर्वशत्रुविनाशनम् । जयावहं जपं नित्यमक्षयं परमं शिवम् ॥ ॥४॥
सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं सर्वपापप्रणाशनम् । चिन्ताशोकप्रशमनमायुर्वर्धनमुत्तमम् ॥ ॥५॥
रश्मिमन्तं समुद्यन्तं देवासुरनमस्कृतम् । पूजयस्व विवस्वन्तं भास्करं भुवनेश्वरम् ॥ ॥६॥
सर्वदेवात्मको ह्येष तेजस्वी रश्मिभावनः । एष देवासुरगणान् लोकान्पाति गभस्तिभिः ॥ ॥७॥
एष ब्रह्मा च विष्णुश्च शिवः स्कन्दः प्रजापतिः । महेन्द्रो धनदः कालो यमः सोमो ह्यपांपतिः ॥ ॥८॥
पितरो वसवस्साद्ध्या ह्यश्विनौ मरुतो मनुः । वायुर्वह्निः प्रजाप्राण ऋतुकर्ता प्रभाकरः ॥ ॥९॥
आदित्यस्सविता सूर्यः खगः पूषा गभस्तिमान् । सुवर्णसदृशो भानुर्हिरण्यरेता दिवाकरः ॥ ॥१०॥
हरिदश्वस्सहस्रार्चिः सप्तसप्तिर्मरीचिमान् । तिमिरोन्मथनश्शम्भुस्त्वष्टा मार्ताण्डकोंऽशुमान् ॥ ॥११॥
हिरण्यगर्भः शिशिरस्तपनोऽहस्करो रविः । अग्निगर्भोऽदितेः पुत्रश्शङ्खः शिशिरनाशनः ॥ ॥१२॥
व्योमनाथस्तमोभेदी ऋग्यजुस्सामपारगः । घनवृष्टिरपांमित्रो विन्ध्यवीथी प्लवङ्गमः ॥ ॥१३॥
आतपी मण्डली मृत्युः पिङ्गलस्सर्वतापनः । कविर्विश्वो महातेजा रक्तस्सर्वभवोद्भवः ॥ ॥१४॥
नक्षत्रग्रहताराणामधिपो विश्वभावनः । तेजसामपि तेजस्वी द्वादशात्मन्नमोऽस्तु ते ॥ ॥१५॥
नमः पूर्वाय गिरये पश्चिमायाद्रये नमः । ज्योतिर्गणानां पतये दिनाधिपतये नमः ॥ ॥१६॥
जयाय जयभद्राय हर्यश्वाय नमो नमः । नमो नमस्सहस्रांशो आदित्याय नमो नमः ॥ ॥१७॥
नम उग्राय वीराय सारङ्गाय नमो नमः । नमः पद्मप्रबोधाय प्रचण्डाय नमो नमः ॥ ॥१८॥
ब्रह्मेशानाच्युतेशाय सूर्यायादित्यवर्चसे । भास्वते सर्वभक्षाय रौद्राय वपुषे नमः ॥ ॥१९॥
तमोघ्नाय हिमघ्नाय शत्रुघ्नायामितात्मने । कृतघ्नघ्नाय देवाय ज्योतिषां पतये नमः ॥ ॥२०॥
तप्तचामीकराभाय हरये विश्वकर्मणे । नमस्तमोभिनिघ्नाय रुचये लोकसाक्षिणे ॥ ॥२१॥
नाशयत्येष वै भूतं तमेव सृजति प्रभुः । पायत्येष तपत्येष वर्षत्येष गभस्तिभिः ॥ ॥२२॥
एष सुप्तेषु जागर्ति भूतेषु परिनिष्ठितः । एष एवाग्निहोत्रं च फलं चैवाग्निहोत्रिणाम् ॥ ॥२३॥
वेदाश्च क्रतवश्चैव क्रतूनां फलमेव च । यानि कृत्यानि लोकेषु सर्वेषु परम प्रभुः ॥ ॥२४॥
एनमापत्सु कृच्छ्रेषु कान्तारेषु भयेषु च । कीर्तयन्पुरुषः कश्चिन्नावसीदति राघव ॥ ॥२५॥
पूजयस्वैनमेकाग्रो देवदेवं जगत्पतिम् । एतत्त्रिगुणितं जप्त्वा युद्धेषु विजयिष्यसि ॥ ॥२६॥
अस्मिन्क्षणे महाबाहो रावणं त्वं वधिष्यसि । एवमुक्त्वा तदाऽगस्त्यो जगाम च यथागतम् ॥ ॥२७॥
एतच्छ्रुत्वा महातेजा नष्टशोकोऽभवत्तदा । धारयामास सुप्रीतो राघवः प्रयतात्मवान् ॥ ॥२८॥
आदित्यं प्रेक्ष्य जप्त्वा तु परं हर्षमवाप्तवान् । त्रिराचम्य शुचिर्भूत्वा धनुरादाय वीर्यवान् ॥ ॥२९॥
रावणं प्रेक्ष्य हृष्टात्मा युद्धाय समुपागमत् । सर्वयत्नेन महता वधे तस्य धृतोऽभवत् ॥ ॥३०॥

अथ रविरवदन्निरीक्ष्य रामं मुदितमनाः परमं प्रहृष्यमाणः । [127]
निशिचरपतिसंक्षयं विदित्वा सुरगणमध्यगतो वचस्त्वरेति ॥ ॥३१॥

॥ रावणवधः ॥

अभिमन्त्र्य ततो रामस्तं महेषुं महाबलः । वेदप्रोक्तेन विधिना संदधे कार्मुके बली ॥
तस्मिन्संधीयमाने तु राघवेण शरोत्तमे । सर्वभूतानि वित्रेसुश्चचाल च वसुंधरा ॥
स रावणाय संक्रुद्धो भृशमायम्य कार्मुकम् । चिक्षेप परमायत्तस्तं शरं मर्मघातिनम् ॥
स वज्र इव दुर्धर्षो वज्रिबाहुविसर्जितः । कृतान्त इव चावार्यो न्यपतद्रावणोरसि ॥
स विसृष्टो महावेगः शरीरान्तकरः शरः । बिभेद हृदयं तस्य रावणस्य दुरात्मनः ॥
रुधिराक्तः स वेगेन जीवितान्तकरः शरः । रावणस्य हरन्प्राणान्विवेश धरणीतलम् ॥
गतासुर्भीमवेगस्तु नैर्ऋतेन्द्रो महाद्युतिः । पपात स्यन्दनाद्भूमौ वृत्रो वज्रहतो यथा ॥
आविवेश महान्हर्षो देवानां चारणैः सह । रावणे निहते रौद्रे सर्वलोकभयंकरे ॥

॥ श्रीरामपट्टाभिषेकः ॥

ततस्सप्रयतो वृद्धो वसिष्ठो ब्राह्मणैस्सह । रामं रत्नमये पीठे सहसीतं न्यवेशयत् ॥
वसिष्ठो वामदेवश्च जाबालिरथ काश्यपः । कात्यायनस्सुयज्ञश्चगौतमो विजयस्तथा ॥
अभ्यषिञ्चन्नरव्याघ्रं प्रसन्नेन सुगन्धिना । सलिलेन सहस्राक्षं वसवो वासवं यथा ॥

॥ पारायणसमापनसमयानुसन्धेयक्रमः ॥

स्वस्ति प्रजाभ्यः परिपालयन्तां न्याय्येन मार्गेण महीं महीशाः ।
गोब्राह्मणेभ्यः शुभमस्तु नित्यं लोकास्समस्तास्सुखिनो भवन्तु ॥
काले वर्षतु पर्जन्यः पृथिवी सस्यशालिनी । देशोऽयं क्षोभरहितो ब्राह्मणास्सन्तु निर्भयाः ॥
रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय वेधसे । रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥
मङ्गळं कोसलेन्द्राय महनीयगुणात्मने । चक्रवर्तितनूजाय सार्वभौमाय मङ्गळम् ॥
कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेस्स्वभावात् ।
करोमि यद्यत्सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयामि ॥

कल्याणानां निधानं कलिमलमथनं पावनं पावनानां
पाथेयं यन्मुमुक्षोः सपदिपरपदप्राप्तये प्रस्थितस्य ।
विश्रामस्थानमेकं कविवरवचसां जीवनं सज्जनानां
बीजं धर्मद्रुमस्य प्रभवतु भवतां भूतये रामनाम ॥

ERRATA.

शुद्धाशुद्धम् ॥

पृष्ठं	श्लोकः	पादः	अशुद्धं	शुद्धं
3	54	3	ताराभिरिव	ताराभिरभि
5	123	3	मम मान्यस्य	बहु मन्यस्व
6	151	1	प्रिविश्य	प्रविश्य
8	8	3	स नगाग्रे	नगाग्रे च
11	22	1	तस्यवीरस्य	तस्य वीरस्य
18	9	1	महीकृता	मही कृता
19	14	3	कृतासुहस्ता	कृता सुहस्ता
20	7	2	तिमिंगिल	तिमिङ्गिल
21	29	3	श्वतु	स्तु
24	14	3	संविष्टं	संविष्टे
25	36	1	स्ततैवा	स्तथैवा
	38	2	मङ्कुकेन	मडुकेन
	43	1	न्तरस्तेन	न्तरस्थेन
26	4	3	पानभूमौहरि	पानभूमौ हरि
33	29	1	जलेन पतिताग्रैश्च	जले निपतिताग्रैश्च
43	11	3	ष्ट्राणि	राष्ट्राणि
47	5	4	विक्लवन्त	विक्लवं त्व
48	30	4	पारमान्यै	पारमन्यै
	35	2	दुःख	सुख
51	Heading		स्वापोद्दष्टा	स्वापोद्बुद्धा
58	30	3	नाशं	नान्यै
62	26	3	हिनाया	हीनाया
	28	3	पुरा दृष्टं	पुराऽदृष्टं
64	11	3	मर्यादाना	मर्यादानां

पृष्ठं	श्लोकः	पादः	अशुद्धं	शुद्धं
68	25	1	वानराधिपतेः	वानराधिपतिः
74	60	3	राजपुत्रप्रियश्रेष्ठः	राजपुत्रः प्रियज्येष्ठः
	62	2	मनुसरत्	मनुसरेत्
75	27	3	पश्यसे	पश्यसि
76	45	1	शैलाभ्बुद	शैलाम्बुद
	Heading		प्रयाणोत्साटः	प्रयाणोत्साहः
78	8	4	स मानये	समानये
79	10	2	को ह्यहम्	को ह्ययम्
80	40	3	सपन्नग	स पन्नग
81	15	1	स	Omit
85	7	3	सहतोरण	सह तोरण
88	10	1	बलावभर्द	बलावमर्द
	16	3	युद्धोद्धतकृतो	युद्धोद्धतः कृतो
90	44	2	गुणदर्शनम्	गुणदर्शनः
101	Tamil foot Note		4–6 நீராவியால	3–6 நீரால
105	12	4	लाङ्गूल	लाङ्गूलं
107	17	1	धर्मभूतां	धर्मभृतां
108	46	1	दक्षिणां	दक्षिणं
109	85	1	समुत्थाप्य	समुत्थाय
112	Sanskrit note 13th line.		पौनरुक्ता	पुनरुक्ता
114	29	3	सर्वापध्यत्वं	सर्वावध्यत्वं
115	14	4	प्लुपन्ति	प्लुवन्ति
120	25	4	घनवाते	घना वाते